

Izdanje br. 3 izdavačke kuće Hakikat Kitabevi

Kitab'us-salat

KNJIGA O NAMAZU

Preveo na turski jezik i uredio
HUSEJN HILMI IŠIK

3. IZDANJE

HAKIKAT KITABEVI

Daruşşefeka Cad. 53 P.K.: 35

34083 Fatih-İSTANBUL/TURKEY

Tel: 90.212.523 4556-532 5843 Fax: 90.212.523 3693

<http://www.hakikatkitabevi.com>

e-mail: info@hakikatkitabevi.com

NOVEMBAR-2016

Bismillahirrahmanirrahim

Mnogo je djela koja za temu imaju Islam. Najvrijednije od njih je djelo imam-i Rabbanija koje se sastoji od tri toma. Nakon toga po važnosti dolazi djelo Muhammeda Ma'suma "Mektubat", koje se satoji također od tri toma. Muhammed Ma'sum u đesnaestom pismu trećeg toma kaže: Iman se sastoji od vjerovanja u dva dijela kelime-i tevhida, La ilahe illallah Muhammedun Resulullah". Dakle da bi se bilo Muslimanom neophodno je vjerovati I u poslanstvo Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem. Dakle Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je Allahov poslanik. Allah dželle šanuhu mu je preko meleka Džibrila poslao Kur'an-I Kerim. Kur'an-I Kerim je Allahov govor. To nisu niti promišljanja Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem niti riječi filozofa, mislilaca i historičara. Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je tefsirio, to jest protumačio Kur'an-I Kerim. Ta pojašnjenja se zovu Hadis-I šerif. Islam se sastoji od Kur'an-i kerima i Hadis-i šerifa. Milioni knjiga širom svijeta pojašnjavaju Kur'an-i kerim i Hadis-i šerif. Ne mogu se islamskim smatrati knjige u kojima su riječi koje ne dolaze od Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem. Postići iman znači vjerovati u Kur'an-i kerim i Hadis-i šerif. Ko ne vjeruje u ono o čemu nas obještava Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, znači da ne vjeruje u Allahov govor. Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je o onome što mu je dostavio Allah dželle šanuhu obavijestio svoje ashabe. Oni su to prenijeli svojim učenicima a ovi su to zapisali. Autori ovih djela se nazivaju alimi "Ehl-i sunneta". Ko vjeruje u djela alima Ehl-i sunneta, vjeruje i u Allahov govor. Postaje musliman. El-hamdulillah mi učimo o svojoj vjeri iz djela alima Ehl-i sunneta. Ne učimo iz djela nekakvih reformista u vjeri niti masona i zalutalih.

Resulullah sallallahu alejhi ve sellem je rekao: "Ko se bude držao mog sunneta u vremenu kada se među pripadnicima moga ummeta raširi fitna i fesad, ima nagradu stotinu šehida". Držati se sunneta možemo ako o vjeri naučimo iz djela alima Ehl-i sunneta i budemo po njima postuipali. Alimi sva četiri priznata mezheba u Islamu su alimi Ehl-i sunneta. Najveći među njima je Nu'man ibni Sabit, Imam-I azam, Ebu Hanife. Iako se englezi vjekovima trude, niti jednog muslimana nisu uspjeli učiniti kršćaninom. Da bi to postigli tražili su nove načine. Osnovali su Masonstvo. Masoni ne prihvataju Islam, ono o čemu nam govore alimi Ehl-i sunneta, dakle sve ono što je govorio Muhammed sallallahu alejhi ve sellem, kao ni bilo koju drugu vjeru, proživljenje na budućem svijetu, Džennet i Džehennem.

Bismillahirrahmanirrahim

Postoje tri oblika ljudskog života: ovozemaljski, kaburski i ahiretski. Na ovozemaljskom životu, tijelo je sastavljeno sa dušom. Duša je komponenta koja čovjeka čini živim. Kada duša napusti tijelo, nastupa smrt. Duša ne nestaje kada tijelo struhne u zemlji ili izgori ili pak kada ga rastrgaju zvijeri. Tada počinje kaburski život. U kaburskom životu postoje osjećanja ali nema pokreta. Na Sudnjem danu će tijelo biti oživljeno i ponovo spojeno sa dušom te se konačno zauvijek smjestiti u Džennetu ili Džehennemu.

Da bi čovjek bio sretan i na ovom i na budućem svijetu, neophodno je da bude musliman. Biti sretan na dunjaluku znači provesti život u rahatuku. Biti sretan na Ahiretu znači ući u Džennet. Allah dželle šanuhu je iz svoje nepresušne milosti ljudima ukazao na način postizanja sreće preko svojih poslanika. Ljudi sami nisu u stanju pronaći Pravi put. Niti jedan poslanik nije govorio po svome hiru već je prenosio poruke od uzvišenog Allaha dželle šanuhu Put sreće na koji su ukazivali svi poslanici se zove **Vjera**. Vjera koju je ljudima prenio Poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellem zove se **Islam**. Od Adema do Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem je bilo na hiljade poslanika. Posljednji od njih je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem Vjere koje su prenosili prethodni Poslanici su iskrivljene. Jedini ispravni put za postizanje sreće koji je sačuvan je Islam. Islam se sastoji od istina u koje je neophodno povjerovati srcem (**Iman**) i onih koje je potrebno potvrditi tijelom (**Ahkam-i islamijje**). Znanja o imanu i propisima je neophodno potražiti u djelima učenjaka Ehl-i sunneta. Nipošto se ne može uzimati od neznalica i zalutalih. Prije hiljadite godine po hidžri, u islamskim državama su živjeli mnogi **alimi ehl-i sunneta**. Nažalost njih više nema. No djela ovih alima na arapskom i perzijskom jeziku kao i njihovi prijevodi na druge jezike krasi biblioteke širom svijeta. Sva djela iz edicije Hakikat kitabevi su iz ovih djela. Da biste dostigli sreću čitajte izdanja izdavačke kuće Hakikat.

NAPOMENA: Kršćanski misionari rade na širenju Kršćanstva, židovi na širenju Talmuda, Izdavačka kuća Hakikat na širenju Islama a masonima je cilj potpuni nestanak religije. Onaj ko ima dovoljno pameti, znanja i smjelosti znaće odabrati pravi put. Pomoći će u njegovom širenju i tako doprinijeti da cijelo čovječanstvo postigne sreću. Ljudi ne mogu ponuditi vrijedniji doprinos na ovom svijetu od toga. Danas i sami Kršćani i Jevreji priznaju da su knjige koje oni koriste, a koje nazivaju Tevrat i Indžil, napisane ljudskom rukom. Kur'an je pak čist tačno onako kako ga je objavio Uzvišeni Allah dželle šanuhu Svi bi trebali pročitati izdanja Izdavačke kuće Hakikat i pokušati ih razumiti.

Izdavač:

Ihlas Gazetecilik A.Ş.

Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 90.212.454 3000

PREDGOVOR

Počinjem pisati priručnik za namaz euzom i bismillom. Neka je hvala Uzvišenom Allahu, neka je salavat i selam na Njegove odabrane robove i na najboljeg među njima, Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem Upućujem dove Gospodaru za čisti porod tog velikog Pejgambera, za njegove pravedne i iskrene ashabe sa ridvanullahi teala alejhim edžmein.

Na svijetu su korisne i dobre stvari pomiješane sa ružnim i štetnim. Da bi smo dostigli mir i sreću neophodno je konstantno činiti dobro. Allah dželle šanuhu iz svoje milosti stvorio je snagu koja razdvaja dobro od zla. Ta snaga je razum. Čist i čvrst razum svoj posao obavlja besprijekorno. Činjenje grijeha i ugađanje nefsu, razum i srce čini bolesnim. Tada oni ne razlikuju dobro od zla. Uzvišeni Allah nam iz svoje milosti ukazuje na dobro putem poslanika i putem vlastitih naredbi. Skup tih naredbi i zabrana čini **vjeru**. Vjera sa kojom je došao Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je **Islam**. Danas je Islam jedina vjera na zemaljskoj kugli koja je ostala nepokvarena i nepromijenjena.

Da bi se postiglo vječno blagostanje potrebno je u životu postupati po Islamu, tj. biti musliman. A da bi se postalo musliman, nije neophodna bilo kakva formalnost poput odlaska imamu ili muftiji. Najprije je potrebno srcem vjerovati a zatim se upoznati sa naredbama i zabranama Islama i postupati po njima. Da bi se postigao Iman potrebno je izgovoriti kelime-i šehadet i poznavati njegovo značenje, a da bi se ispravno prihvatilo značenje potrebno ga je prihvatiti na način kako je to postavljeno u djelima učenjaka ehl-i sunneta. Onima koji budu slijedili ispravna djela uleme ehli sunnetskog karaktera daće se nagrada koja odgovara nagradi stotinu šehida. Alimi koji pripadaju jednom od četiri mezheba su **alimi ehli sunneta**. Uvjeti imana su detaljno obrađeni u djelu "**Svakom potrebni iman**", koje vam ovom prilikom preporučujemo.

Danas su muslimani svijeta podjeljeni u tri skupine. Prvu čine istinski muslimani koji su na putu ashabi kirama. Oni se još nazivaju i **ehli sunnet, sunni** i **firka-i nadžijje** ili grupa spašenih od Džehennema. Druga grupa su neprijatelji ashabi kirama. Oni se još nazivaju i **šije** ili **firka-i dalale**, tj. grupa zabludjelih ili zalutalih. Treća grupa su neprijatelji i sunnija i šija. Oni se još zovu **vehabije** ili **Nedždi**. Razlog tome je što

prvobitno potiču iz grada Nedžd u Arabiji. Zovu se i **firka-i mel'une**, jer muslimane nazivaju mušricima, a to je detaljno opisano u djelima **“Kijamet i Ahiret”** i **“Se'adet-i ebedijje”**. Naš poslanik je prokleo one koji muslimane nazivaju kafirima. Muslimane su u ove tri grupe razdijelili Židovi i Englezi.

Kojoj god grupi da pripadao, ko bude udovoljavao strastima i bude pokvarena srca ući će u Džehennem. Svaki vjernik bi trebao stalno izgovarati riječi “La ilahe illallah” kako bi očistio svoj nefis, t.j. da bi uklonio kufr i grijehе kojima je sklona duša po svojoj prirodi, te riječi Estagfirullah kako bi smirio svoje srce, t.j. zaštitio ga od nefsa i oslobodio ga od zla koje dolazi od lošeg društva, loših izvora sticanja znanja i konačno svih grijehа. Istinskom sljedbeniku Islama se dove ne odbijaju. Podrazumijeva se da potpuni muslimani nisu osobe koje ispuštaju namaze, čije se oči hrane haramom dok posmatraju žene koje im nisu dozvoljene i koji se hrane haramom. Njihove dove nisu kabul.

Nakon imana najpreča zapovijed je namaz. Klanjati pet dnevnih namaza je svakom muslimanu farzi ajn. Njihovo izostavljanje predstavlja veliki grijeh. Po Hanbelijskom mezhebu čak je i kufr. Da bi se namaz obavio potpuno i ispravno neophodno je usvojiti znanje o načinu njegovog izvršavanja.

Kroz ovu knjigu smo smatrali korisnim predstaviti osnove obavljanja namaza onako kako to propisuje naša vjera. Ovu knjigu, koju smo pripremili koristeći se djelima raznih Islamskih učenjaka, trebao bi savladati svaki musliman i to znanje prenijeti na svoju djecu. Da bi se pravilno obavio namaz, neophodno je da se memorišu i neke sure i dove od kojih se namaz sastoji. Za učenje osnovnih dova i sura neophodnih za obavljanje namaza bi se trebalo obratiti imamu ili nekoj drugoj osobi koja zna pravilno izgovarati ove sure i dove. On se može naučiti i na posebnim kursevima za učenje Kur'ani kerima. U svakom slučaju znati učiti Kur'an i tome podučavati svoju djecu dužnost je svakog muslimana. Nije moguće ispisivati Kur'anske riječi latiničnim slovima. Zbog toga ga treba učiti na izvornom arapskom jeziku. To zaista ne predstavlja naročitu poteškoću. Poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellem nam je poručio: “Ko poduči djecu učenju Kur'ana, za svaki naučeni harf ima nagradu kao da je deset puta obišao Kabu. Na Sudnjem danu će taj imati posebnu krunu kojoj će se svi diviti.

Neka nas Uzvišeni Allah učini od onih koji su nakon što su povjerovali ispravno obavljali svoje namaze i koji čine dobro.

**Miladi
2001**

**Hidžri Šemsi
1380**

**Hidžri kameri
1422**

Namaz Je Veličanstvena Zapovijed	11
Prvi Dio	
Naš Iman I Namaz	15
Svako Treba Prije Svega Vjerovati	15
Iman Mora Biti Ispravan	16
I'tikad Ehl-i Sunneta	17
Imanski Šarti	19
Prvi Šart	
Vjerovati U Allaha Dž.Š.	20
Sifat-i Zatijje	20
Sifat-i Sifat-i Subutijje	21
Drugi Šart	
Vjerovati U Meleke	22
Treći Šart	
Vjerovati U Kitabe (Objave)	22
Četvrti Šart	
Vjerovati U Poslanike	24
Peti Šart	
Vjerovati U Ahiret	30
Šesti Šart	
Vjerovati U Sudbinu	31
Drugi Dio	
Naši Ibadeti I Namaz	32
Ko Je Mukellif?	33
Ef'ali Mukellefin	33
1- Farz	33
2- Vadžib	34
3- Sunnet	34
4- Mustehab	35
5- Mubah	35
6- Haram	35
7- Mekruh	36
8- Mufsid	36
Neprijatelji Islama	37
Uvjeti Islama (Islamski Šarti)	37
Treći Dio	
Klanjati Namaz	39
Kome Je Namaz Farz?	40

Stanja Onih Koji Obavljaju Namaz	41
Namaz Kao Izbavitelj Iz Ropstva	41
Izgorjela Kuća	43
Voda U Posudi	43
Strijela U Nozi	43
Lijek Za Uspavljivanje	44
Požrtvovanost Za Namaz	44

Četvrti Dio

Vrste Namaza	45
Pet Dnevni Namaza	45
Namaski Farzi	47
Namaski Šarti	49
1- Čistoća Od Hadesa	49
Uzeti Abdest	49
Farzi Abdesta	49
Kako Se Uzima Abdest?	50
Sunneti Abdesta	52
Adabi Abdesta	53
Zabranjene Stvari Prilikom Uzimanja Abdesta	54
Upotreba Misvaka	55
Stvari Na Koje Treba Obratiti Pažnju Pri Uzimanju Abdesta	56
Stvari Koje Kvare Abdest	56
Stvari Koje Ne Kvare Abdest	58
Olakšice Pri Uzimanju Abdesta (Mest i Mesh Po Rani)	59
Gusul	60
Farzi Gusula	61
Sunneti Gusula	61
Kako Se Uzima Gusul?	61
POJAŠNJENJE (Za Osobe Koje Imaju Vještačke Zube Ili Navlake Na Zubima)	62
Stanja Hajza i Nifasa Kod Žena	63
Tejemmum	65
Farzi Tejemmuma	65
Sunneti Tejemmuma	66
Pri Uzimanju Tejemmuma Potrebno Je Obratiti Pažnju Na Sljedeće	66
Kako Se Uzima Tejemmum?	68
Stvari Koje Kvare Tejemmum	69

Koristi Abdesta, Gusula i Tejemmuma	69
2- Čišćenje Od Nedžasete (Nečistoća)	71
Velika Nečistoća	71
Mala Nečistoća	72
Istindža	72
Istibra	73
3- Setr-i Avret (Mjesta Avreta i Pokrivanje Žena)	73
4- Istikbal-i Kible (Okrenuti Se Prema Kibli)	77
5- Namaska Vremena	77
Vrijeme Sabah Namaza	77
Vrijeme Podne Namaza	78
Vrijeme Ikindije Namaza	78
Vrijeme Akšam Namaza	78
Vrijeme Jacije Namaza	78
Objašnjenje (Namaz I Post U Knjigama)	79
Ezan I Ikamet	79
Pojašnjenje (Može Li Se Ezan Učiti Pomoću Električnog Razglasa?)	81
Način Učena Ezana	82
Dove Za Ezan	82
Značenja Riječi Ezana	82
6- Nijjet	83
7- Tekbir Tahrima	83
Namaski Ruknovi	84
1- Kijam	84
2- Kiraet	84
3- Ruku'	85
4- Sedžda	85
5- Kade-i Ahire	86
Kako Se Obavlja Namaz?	86
Namaz Muškarca Koji Se Klanja Pojedinačno	86
Namaz Žene Koja Klanja Pojedinačno	88
Namaski Vadžibi	88
Sehv-i Sedžda (Sedžda Greške Ili Zaborava)	89
Situacije Koje Zahtijevaju Sehv-i Sedždu	90
Sedžde-i Tilavet	90
Sedžda Šukra	91
Namaski Sunneti	91
Mustehabi Namaza	92

Mekruhi Namaza	93
Stvari Koje Su Mekruh Izvan Namaza	95
Stvari Koje Kvaru Namaz	95
Stvari Koje Čine Da Je Namaz Mubah (Lijepo) Prekinuti. . .	96
Stvari Koje Čine Prekidanje Namaza	
Obaveznim (Farzom).	96
Namaz U Džematu	96
Uvjeti Da Bi Neko Bio Imam	97
Da Bi Se Pristajalo Za Imamom, Potrebno Je Ispuniti	
Deset Uslova.	99
Namaz Mesbuka	100
Pet Stvari Koje, Ako Ne Uradi Imam, Neće Ni Džemat. . .	101
Četiri Stvari Koje Ako Izvrši Imam, Džemat Ipak Neće . .	101
Deset Stvari Koje Ako Imam Ne Izvrši,	
To će Džemat Učiniti	101
Vrijednosti Iftitahi Tekbira	102
Džuma Namaz	103
Farzi Džume Namaza	104
1- Uvjeti Obavljanja	104
2- Uvjeti Vudžuba.	104
Kako Se Klanja Džuma Namaz?.	105
Sunneti I Edebi Petka	106
Bajram Namazi	106
Kako Se Klanja Bajram Namaz?.	107
Tekbir-i Tešrik	107
Priprema Za Smrt	107
Šta Je Smrt?.	108
Smrt Je Istina	109
Dženaza Namaz	109
Uslovi Za Dženazu Namaz	110
Farzi Dženaze Namaza	110
Sunneti Dženaze Namaza	110
Kako Se Klanja Dženaza Namaz?	110
Teravij Namaz	111
Peti Dio	
Namaz Putnika	112
Namaz Bolesnika	114
Šesti Dio	
Onu Koji Ne Obavljaju Namaz.	123

Nagrade Klanjačima Namaza	125
Suština Namaza	132
Posebnosti Namaza	133
Sedmi Dio	
Iskupljivanje Za Namaz (Iskat I Devr Mejta).	146
Osmi Dio	
Trideset Dva I Pedeset Četiri Farza	153
Trideset Dva Farza	153
Pedeset Četiri Farza	155
Kufr–Nevjerovanje.	157
Velikih Grijeha Ima Mnogo (Sedamdeset Dva Su Sljedeća).	172
Deveti Dio	
Mogu Li Se Kur’anske Sure I Dove Pisati Latinicom?	179

NAMAZ JE VELIČANSTVENA ZAPOVIJED

Još od Adema alejhisselam sve religije su imale jednu molitvu dnevno. Sve je to objedinjeno zapovijedeno sljedbenicima Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem Obavljati namaz ne spada u Imanske šarte, ali vjerovati da je namaz naređen spada u uvjete imana.

Namaz je stub vjere. Ko svoj namaz obavlja redovno, ispravno i potpuno, zgradu svog Islama je postavio na čvrste temelje. Ko ne obavlja namaz uništio je svoj iman i svoju zgradu islama. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem nam poručuje: **“Osnova vjere je namaz.”** Kao što čovjek ne može bez glave tako ni vjera ne može bez namaza.

Namaz je prva stvar poslije vjerovanja koja je naređena u Islamu. Uzvišeni Allah je naredio Svojim robovima namaz kako bi samo Njemu robovali. U Kur'anu se na preko sto mjesta susreće zapovjed: **“Klanjajte namaz”**. A u jednom hadisu se kaže: **“Allah dželle šanuhu je naredio da se svaki dan obavlja pet dnevnih namaza. Allah je obećao Džennet onome ko bude obavljao svih pet namaza propisno i cijeneći njihovu vrijednost”**.

Namaz je najvrijedniji od svih ibadeta koji su naređeni u našoj vjeri. U hadisu se kaže: **“Ko ne obavlja namaz nema koristi od Islama”** ili u drugom: **“Razlika između vjernika i nevjernika je namaz”**. Dakle mu'min obavlja namaz a kafir to ne čini. Munafici to čine povremeno. Oni će doživjeti tešku džehennemsku kaznu. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Oni koji ispuštaju namaz na Sudnjem danu će sresti Allaha dželle šanuhu srditog.”**

Obaviti **namaz** znači shvatiti vlastitu malenkost razmišljajući o veličini Gospodara. Ko to postigne on će vječito činiti dobro i sustezat će se od zla. Srce svakog ko pet puta dnevno stane pred Gospodara, ispuni se ihlasom-iskrenošću. Uz to svaki propisani pokret u namazu donosi korist i srcu i tijelu.

Obavljanje namaza u džematu međusobno veže srca muslimana. Budi međusobnu ljubav. Na taj način shvate da su međusobno braća. Stariji su puni milosti prema mlađima, a manji puni poštovanja prema starijima. Bogati

će pomoći siromašnima, a jači slabijima. Zdravi, kada primijete da bolesni nisu pristuni u džamiji, potražiti će ih kući. Takmiče se za nagradu obećanu hadisom: **“Ko pomogne bratu po vjeri, Allah dželle šanuhu će biti njegov pomoćnik”**.

Namaz čuva ljude od ružnih i zabranjenjih stvari. Biva otkupom za grijeh. U hadisu se kaže: **“Pet dnevnih namaza su poput rijeke koja teče ispred vaše kuće. Kada biste se pet puta dnevno kupali u njoj, ne bi na vama ostalo nikakve nečistoće”**. Isto tako onome ko klanja pet dnevnih namaza dnevno bivaju oprošteni svi manji grijesi.

Namaz je poslije vjerovanja u Allaha dželle šanuhu i Njegovog poslanika najuzvišeniji ibadet. Zbog toga bi trebao biti obavljan shodno svim njegovim farzima, vadžibima, sunnetima i mustehabima. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Allahu je najdraže djelo upotpunjen namaz”**. To je praksa svih poslanika. To je predmet ljubavi svih meleka. To je svjetlost nebesa i zemlje. To je snaga tijela. Bereket opskrbe. Razlog da dova bude primljena. Izvor šefa'ata meleka smrti. To je svjetlost u kaburu, odgovor Munkiru i Nekiru. To je hlad na Sudnjem danu. Namaz je brana od džehennemske vatre. Pomoću njega se preko Sirat ćuprije prelazi brzinom munje. Ključ Dženneta. Kruna džennetska. Allah dželle šanuhu nije vjernicima dao vrijedniju stvar od namaza. Da postoji vrijedniji ibadet za vjernike bio bi im dat prije namaza. Čak su i meleki stalno ili na kijamu ili ruku'u ili sedždi ili pak na tešehudu. Sve je to sabrano i poklonjeno vjernicima. Namaz je osnova imana, stub vjere i mi'radž mu'mina. Nur nebesa i iskupitelj iz Džehennema.

Jednom je Hz. Alija propustio obaviti ikindiju namaz te je od žalosti i tuge zbog toga neprestano plakao. Čak je skočio sa jednog brda. Kada je čuo za njegov hal, Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je otrčao do njega zajedno sa ashabima. Kada je vidio u kakvom je stanju počeo je i sam plakati. Počeo je činiti dovu Uzvišenom Allahu i sunce se opet podiglo iznad nebesa. Tada mu Poslanik reče: **“O Ali, podigni glavu, sunce se još vidi”**. Hz. Alija je ovim bio strašno obradovan i obavio je namaz.

Hz. Ebu Bekra Es-siddika jedne noći nakon dugog ibadeta, pred sam kraj noći, prevario san, te je propustio

klanjati vitr namaz. Kada je pošao da obavi sabah namaz zatekao je Poslanika na vratima mesdžida i stao zapomagati. Na to se i Muhammed sallallahu alejhi ve sellem rasplakao. U tom trenutku je došao Džibril i rekao Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem: **“Reci Siddiku da mu je Allahu dželle šanuhu to oprostio”**.

Jedan od islamskih velikana Bajezid–i Bistani jedne noći utonu u dubok san i ne obavi sabah namaz na vrijeme. Toliko je zbog toga tugovao i plakao da je začuo glas: O Bajezide! Oprostio Sam ti ovaj propust i u ime bereketa tvojih suza dajem ti nagradu koliko obavljenih sedamdeset hiljada namaza“. Nakon nekoliko mjeseci desila mu se slična situacija, no došao mu je šejtan i uhvativši ga za mubarek nogu probudio ga riječima: “Ustaj! Namasko vrijeme samo što ti nije prošlo”. Na to začuđen Bajezid upita: “O mel'une! Otkud da ti to radiš? Ti koji nastojiš svakome provući vrijeme namaza kako ga ne bi obavio. Zašto si mene probudio?” Šejtan odgovori: “Kad si prošli put propustio sabah zbog suza isplakanih za njim, dobio si nagradu sedamdeset hiljada namaza. Danas sam te probudio kako bi zaradio sevap samo jednog namaza”.

Također jedan od velikana i evlija Džuvejd Bagdadi je rekao: Jedan sat na ovom svijetu je bolji od hiljadu godina na kijametskom danu. U satu na ovom svijetu se može učiniti jedno dobro djelo, dok se to na onom svijetu ne može uraditi ni za hiljadu godina.

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **“Ako neko svjesno i namjerno sastavi jedan namaz sa drugim, gorjet će u Džehennemu osamdeset ukbi.”** (Jedna ukba je osamdeset godina na ahiretu, a jedan dan ahireta je poput hiljadu godina na ovome svijetu).

Zbog toga brate po vjeri ne trati vrijeme koje ti je dato na beskorisne stvari. Spoznaj vrijednost vremena. Iskoristi svoje vrijeme u dobru. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem nam preporučuje: **“Najveća nedaća je provoditi vrijeme beskorisno”**.

Obavljaj svoje namaze na vrijeme kako se ne bi kajao na Sudnjem danu i kako bi stekao veliku nagradu. U hadisu se navodi: “Osobi koja jedan namaz ne obavi na vrijeme već ga ostavi da bi ga kasnije naklanjao, te umre prije nego što to učini, u mezaru će mu se otvoriti sedamdeset

džehennemskih vrata i imat će patnje do Sudnjeg dana. Ko svjesno ne obavi namaz na vrijeme, a da pri tome ne osjeti kajanje zbog toga, izlazi iz vjere ili preseli bez imana. A kakav je tek slučaj onih kojima namaz nije ni na pameti i koji namaz ne smatraju obavezom? Za onoga koji ne pridaje važnost namazu, tj. koji ga ne smatra svojom dužnošću, ulema sva četiri mezheba je saglasna da postaje murted, tj. nevjernik. Što se tiče onih koji namjerno izostavljaju namaz, bez namjere da ga kasnije naklanjaju, a koji se pri tom ne boji kazne koja će ga zbog toga sustići, hz. Abdulgani Nablusi u svom djelu “**Hadikatu-n-nedijje**” u poglavlju “proizvodi jezika”, navodi da i takva osoba postaje murted ili nevjernik.

Hz. Imam-i Rabbani u svom djelu **Mektubat**, I tom, na 275. str. kaže: “Za sticanje svih ovih ni'meta zaslužno je vaše podučavanje drugih islamskim znanjima i objašnjavanju fikskih (pravnih) propisa”.

Uzvišeni Allah vam je podario ljubav onih koje On voli. Vas je učinio pozivaocima u Islam. Zbog toga se potrudite koliko god je to u vašoj moći da prenesete drugima znanja o vjeri i šeri'atskim propisima. Ovo dvoje navedeno su osnova sreće, most uzdizanja i sebeb spasa. Mnogo se trudite. Odlazite među ljude kao učeni. Pokazujte im put izvršavajući odredbe i čuvajući se grijeha. U suri Muzzemmil u 19. ajetu se kaže: “**To je svakako pouka za one koji žele postići zadovoljstvo svoga Gospodara**”.

Prvi Dio

NAŠ IMAN I NAMAZ

Svako treba prije svega vjerovati.

Uzvišeni Allah dželle šanuhu želi da ljudi ovozemaljski život provedu u miru i zadovoljstvu, a na onom svijetu da dostignu vječnu sreću. Zbog toga je naredio stvari korisne ljudima, čije izvršenje sa sobom donosi sreću. Ujedno je zabranio štetne stvari koje ljude vode u propast. Prva zapovijed Allaha dželle šanuhu jeste naredba vjerovanja. Vjerovanje je neophodno svima. Riječ "Iman" znači nekoga potpuno priznavati i u njega vjerovati.

"Iman" u Islamu znači priznati da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem Allahov Poslanik, da je dostavljač istine, poslan od Allaha, te nedvosmisleno priznati ono što mu je objavljeno jasno, a ono što mu je objavljeno višeznačno i povjerovati tako i dok god se u mogućnosti, potvrđivati to jezikom.

Jak iman znači potpuno ubjeđenje u postojanje Allaha dželle šanuhu, kao što vjerujemo da vatra gori, da ugriz zmije ubija, pa nastojimo bježati od njih, vjerovanje u Njegove sifate ili osobine, težiti Njegovom zadovoljstvu i biti daleko od Njegove srdžbe i ubjeđenje čvrsto urezati u srce kao natpis u mermeru.

Iman znači s ljubavlju prihvatiti sve što je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem rekao i prihvatiti to srcem. Oni koji tako vjeruju su **mu'mini**, odnosno **muslimani**. Svaki musliman mora slijediti Muhameda sallallahu alejhi ve sellem i koračati putem na koji je on ukazao. Njegov put je onaj na koga upućuje Kur'an-i Kerim. Taj put se naziva **Islam**. Da bi se on slijedio, prvo treba prihvatiti "iman", a zatim dobro savladati "**ahkam-i Islamije**" ili propise Islama. Nakon toga obavljati farzove i čuvati se harama, a nakon tog izvršavati sunnete i izbjegavati mekruhe. Nakon navedenog treba da ga slijedi i u mubah djelima.

Osnova naše vjere je iman. Allah dželle šanuhu bez imana ne prihvata ni ibadet ni dobro koje se učini. Ko želi biti musliman prvo treba prihvatiti iman, a potom naučiti o gusulu, abdestu, namazu i ostalim farzima i haramima.

Iman mora biti ispravan

Znanja i iskustva koja se stiču osjetilnim organima i razumom jesu od velike pomoći u misiji pronalaska Pravog puta. Saznanja praktične nauke nam pomažu da shvatimo da sklad i red koji postoje u svemiru nikako ne može biti slučajan i da postoji Stvoritelj svega toga i tako nas dovodi do prihvatanja imana. Prihvatiti Iman znači naučiti i prihvatiti znanja koja nam je od Allaha dželle šanuhu donio posljednji poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellem Prihvatiti nešto, ukoliko to samo odgovara našem razumu, znači ne vjerovati u poslanike.

Spoznaje vjere nisu izumi i pronalasci učenih ljudi. Znanja koja nam je donio Muhammed sallallahu alejhi ve sellem potrebno je uzimati iz djela učenjaka ehl-i sunneta i kao takve ih prihvatiti.

Da bi se imao ispravan i prihvaćen iman potrebno je ispuniti sljedeće uvjete:

1. Iman mora biti čvrst i konstantan. On se ni jednog trenutka ne smije dovesti u pitanje. Ko kaže da će izaći iz imana za tri godine, gubi iman istog trena kada je to izgovorio i prestaje biti muslimanom.

2. Iman mu'mina mora biti između havfa i redžaa, tj. između nade i straha. Mora se bojati Allahove kazne, ali ne smije nikada izgubiti nadu u Allahovu milost. Mora izbjegavati svaki grijeh u strahu da zbog grijeha ne bi izgubio iman. No kada bi izvršio sve moguće grijeha ipak ne smije izgubiti nadu u Allahov oprost. Mora se pokajati za svoje grijeha, jer ko učinji tewbu isti je kao onaj što nije ni počinio grijeh.

3. Mora prihvatiti iman prije nego što mu dođe čas smrti. U tom času svi nevjernici bi htjeli povjerovati. Iman mora biti gajbi, tj. mora se vjerovati, a da se prethodno ne vidi. U tom trenutku prihvata se samo pokajanje mu'mina.

4. Mora se povjerovati prije nego sunce izađe sa Zapada. To je jedan od velikih predznaka Sudnjeg dana. Kada to vide svi će ljudi povjerovati, no njihov iman tada neće biti prihvaćen. Tada će vrata tewbe biti zatvorena.

5. Mora se vjerovati da gajb ili skrivene stvari ne zna niko osim Allaha dželle šanuhu Gajb nije dostupan ni melekima ni džinnima, ni šejtanima pa ni poslanicima.

Jedino Allah može dati nešto od znanja gajba poslanicima i dobrim robovima.

6. Ne smije svjesno zaniijekati ni jedan propis vjere koji se odnosi na iman i ibadete (obredoslovlje). Smatrati nevažnim neku od ahkam–i šer'ijje, tj. šerijatskih odredbi, ismijavati Kur'an, meleke ili nekog od poslanika i ono sa čim su došli, poreći jezikom bez prisile ili opravdanja, prestavlja kufr–nevjerovanje.

7. Ne smije dovoditi u sumnju znanje i istine koje su jasne u Islamu. Sumnjati da je klanjati namaz farz, da je pijenje vina i drugih alkoholnih pića, kockanje, kamata i korupcija haram, reći za jasan halal da je haram i obrnuto, prouzrokuje izlazak iz imana.

8. Iman mora biti onakav kakvog ga opisuje vjera Islam. Vjerovati razumijevanjem, ili prema onome što govore filozofi nije iman. Neophodno je vjerovati kako je to dostavio Muhammed sallallahu alejhi ve sellem.

9. Ko prihvati iman mora voljeti samo radi Allaha i mrziti samo radi Allaha. Mora voljeti muslimane koji su istinski Allahovi robovi i mora se boriti protiv onih koji rukom i perom rade protiv Islama. To neprijateljstvo je u srcu.

(Prema nemuslimanima i posjetiocima mora se odnositi lijepom riječju i nasmijanim licem. Moramo svojim lijepim odnosom učiniti da zavole našu vjeru.)

10. Moramo vjerovati poput poslanika i ashaba koji su bili istinski vjernici i nisu skretali s Pravog puta. Da bi smo ispravno vjerovali trebamo slijediti i'tikad ili ubjeđenje ehl–i sunnet vel džemaata. (Onima koji žive prema ispravnim djelima o vjeri od autora ehli sunneta ve–l džemaata, obećana je nagrada stotinu šehida. To podrazumijeva slijeđenje alima nekog od četiri priznata mezheba. Prvak među učenjacima ehl–i sunneta je Imam–i Azam Ebu Hanife. Ovi učenjaci su zapisali ono što su čuli od ashaba, a oni su njima prenijeli ono što su čuli od Poslanika sallallahu alejhi ve sellem).

I'TIKAD EHL–I SUNNETA

Prvi uslov da bi se postalo musliman je prihvatiti iman. Pravilan iman zavisi od vjerovanja shodno i'tikadu ehl–i sunneta. Prva dužnost pametnog i punoljetnog muškarca i

žene je da prihvati 'itikad ehli sunneta iz djela učenjaka ehl-i sunneta. Spasiti se od Džehennema na sudnjem danu zavisi od prihvatanja tog i'tikada. Oni koji će se spasiti Džehennema su samo oni koji idu ovim putem. Oni se nazivaju još i **sunni** ili **Ehl-i sunnet**. Pogledajte djelo "**Islam Ahlaki**" str. 553.

U jednom hadisu se kaže: "Moj ummet će se podijeliti na sedamdeset tri ogranka. Samo jedna od njih će se spasiti Džehennema i stići do Dženneta". Svaka od ovih grupa govori da je baš ona ta koja će biti spašena. U 54. ajetu sure Mu'minun i 32. ajetu sure Rum stoji: "Svaki ogranak se raduje da je on na pravom putu". Ustvari znakove grupe koja je spašena daje naš Poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellem na sljedeći način: "Spašena grupa je ona koja ide sa mnom i sa mojim ashabima". Onaj ko ne voli makar jednog ashaba, izlazi iz ehl-i sunneta a onaj ko nije i'tikada ehl-i sunneta postaje kafir (ehl-i Bid'at).

Znakovi Ehl-i Sunnetskog Puta:

Allah dželle šanuhu je zadovoljan muslimanima koji vjeruju shodno i'tikadu ehl-i sunneta. No postoji nekoliko uvjeta ovakvog vjerovanja. Učenjaci Ehl-i sunneta ih ovako objašnjavaju:

1. Vjerovati u šest uvjeta imana. (U Allaha dželle šanuhu, u meleke, u kitabe, u poslanike, u ahiret i da je i dobro i zlo od Allaha dželle šanuhu

2. Vjerovati da je posljednja Allahova dželle šanuhu objava Kur'an-i kerim, Allahova riječ.

3. Mu'min ne smije sumnjati u svoj iman.

4. Neophodno je voljeti sve ashabe koji su povjerovali Poslaniku i vidjeli ga u toku života. Ne smije se ružno govoriti protiv četverice halifa, njegovog ehl-i bejta ili njegovih supruga.

5. Ibadete ne treba smatrati dijelom imana. Treba vjerovati u Allahove zapovijedi i zabrane i ne treba zvati kafirima muslimane koji ne izvršavaju odredbe vjere zbog ljenosti. Oni koji ne pridaju značaja haramima i koji se izigravaju sa vjerom, ostaju bez vjere.

6. Ne treba proglašavati kafirima one koji se nazivaju Ehl-i Kible i koji iako vjeruju u Allaha dželle šanuhu i

Poslanika imaju pogrešan i'tikad.

7. Treba klanjati za svakim imamom za koga se zna da javno ne griješi. Ova odredba se odnosi i na emire i valije koji predvode džume i bajram namaze.

8. Muslimani ne smiju izdati zapovijedi svojih predpostavljenih i svojih vođa. Hurudž ili izdaja prouzrokuje mnoge fitne i propasti. Za njih treba moliti da čine dobro i lijepo ih upozoriti na eventualne greške.

9. Dozvoljeno je i muškarcima i ženama da bez obzira da li za to postoji razlog ili ne čine mesh preko mestvi. Mesh se ne može uzeti preko bosih nogu ili čarapa.

10. Treba vjerovati da je mi'radž Poslanika sallallahu alejhi ve sellem bio i tijelom i dušom. Oni koji kažu da je mi'radž bio samo dušom, izlaze iz ehl-i sunneta.

Mu'mini će vidjeti Allaha dželle šanuhu u Džennetu. Na Sudnjem danu će se poslanici i dobri ljudi moći zauzimati za druge. Postoji ispitivanje u kaburu. Kaburski azab se odnosi i na dušu i na tijelo. Kerameti evlija su istina. Keramet su nadnaravne pojave koje se suprotstavljaju zakonima fizike i koji se dešavaju u tolikom broju da se ne mogu zanijekati. Duše u kaburu čuju šta govore i rade živi. Učenje Kur'ana ili neki drugi vid ibadeta čije sevabe možemo slati umrlima, čine da im se kaburski azab olakša ili ukloni. Vjerovati u sve navedeno su predznaci i'tikada ehl-i sunneta.

IMANSKI ŠARTI

Imanskih šarta ima šest. Da iman znači vjerovati u šest određenih stvari potvrđuje nam Resulullah sallallahu alejhi ve sellem Zbog toga je svaki musliman dužan svoje dijete prvenstveno podučiti imanskim šartima i objasniti mu njihovo značenje.

Imanski šarti: Amentu Billahi, ve melaikehi, ve kutubihi, ve rusulih, vel jevml ahiri ve bil kaderi hajrihi ve šerrihi minallahi teala, vel ba'su ba'del mevti hakkun ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne muhammeden abduhu ve resuluhu.

Prvi Šart

VJEROVATI U ALLAHA DŽELLE ŠANUHU

Amentu billahi znači srcem vjerujem i jezikom očitujem postojanje i jednoću Allaha dželle šanuhu Allah dželle šanuhu postoji i Jedan je. Riječ "jedan" ima dva značenja. Prvo je u smislu brojnosti, broj jedan je prvi broj. Drugo značenje je nepostojanje drugog ili sličnog. Allah dželle šanuhu nije jedan u značenju prvog, dakle redosljedom već je Jedan u značenju da nema drugog niti sličnog. Dakle po bivstvu i osobinama ni na koji način mu nema sličnog. Osobine bilo čega stvorenog nisu slične osobinama Stvaraoca.

Stvaraoc svakog dijela i atoma svega stvorenog i to stvorenog iz ničega je jedino Allah dželle šanuhu Niko ne može dostići suštinu Allahovog Zata tj. postojanja. Drugačije je od svega što može pojmiti ljudski um i ljudska mašta. I nije dozvoljeno zamišljati Njegov Zat. Umjesto toga Allaha dželle šanuhu treba tražiti kroz osobine kojima je On Sebe opisao u Kur'anu i naučiti Njegova lijepa imena. Sve Njegove osobine i imena su savršena i beskonačna. Njegov zat nije nigdje smješten i ne može se uokviriti niti jednom od šest poznatih dimenzija svijeta. Dakle nije ni sprijeda ni sazada, ni lijevo ni desno, ni iznad niti ispod. Za njega se jedino može kazati da je prisutan na svakom mjestu.

Allah dželle šanuhu ima 14 sifata ili svojstava. Šest ih je sifati zatijje a osam sifati subutijje. Razumjeti i naučiti njihovo značenje je prijeko potrebno.

SIFATI ZATIJJJE

1- **Vudžud**: Allah dželle šanuhu ima. Njegovo postojanje je Istinito. On je vadžibu-l vudžud, dakle Njegovo postojanje je neophodno.

2- **Kidem**: Allah dželle šanuhu je oduvijek.

3- **Beka**: Allah dželle šanuhu je zauvijek. Ne može nestati. Kao što je nemoguće da ima druga, nemoguće je da još neko ima Njegove osobine.

4- **Vahdanijet**: Allahu dželle šanuhu u zatu, u svojstvima i stvarima nema druga niti ima sličnog.

5- **Muhalefetun lil havadisi:** Svojstva Allaha dželle šanuhu su jedinstvena i svojstva bilo čega stvorenog nisu sličana Njegovim svojstvima.

6- **Kijam bi nefsihi:** Allah dželle šanuhu sam po sebi opstoji. Nije zavisn od prostora. On je postojao kad nije bilo ni prostora niti materije. Nezavisn je od bilo kakve potrebe. Kakav mu je zat bio prije nego je stvorio sve što postoji ,takav će zauvijek i ostati.

SIFAT-I SUBUTIJE

1- **Hajat:** Allah dželle šanuhu živi svojim Božanskim životom. Njegov život nije sličan životu stvorenja, Njegov život koji priliči njegovom zatu je savršen i vječn.

2- **Ilm:** Allah dželle šanuhu sve zna. Njegovo znanje nije poput znanja stvorenja. Zna kretanje crnog mrava, po crnom kamenu u crnoj noći. Zna zamisli i namjere koje se nalaze u čovjekovom srcu. Nema promjene u Njegovom znanju. Savršeno je i vječno.

3- **Sem':** Allah dželle šanuhu sve čuje. Čuje bez posrednika. Njegov sluh nije poput sluha stvorenja. I ovo svojstvo mu je, poput ostalih, savršeno i vječno.

4- **Basar:** Allah dželle šanuhu sve vidi. Vidi bezuslovno i bez ičije pomoći. Njegovom vid se ne ostvaruje pomoću očiju.

5- **Iradet:** Allah dželle šanuhu sve Svojom voljom čini. Stvara šta hoće. Sve opstoji Njegovim htijenjem. Nema sile koja se može suprotaviti Njegovoj volji.

6- **Kudret:** Allah dželle šanuhu je Svemoćan. Ništa Mu se po moći ne može usprotiviti.

7- **Kelam:** Allah dželle šanuhu govori Svojim Božanskim Govorom. Njegov govor se ne ostvaruje pomoću zvuka, slova, jezika ili nekog drugog sredstva.

8- **Tekvin:** Allah dželle šanuhu sve stvara. Nema stvaraoaca osim Njega. On sve stvara. Ni za koga osim za Njega se ne treba govoriti da je svaralac.

Potrebno je i razumjeti suštinu Allahovih svojstava. Niko i ništa nije slično Allahovim svojstvima.

Drugi Šart

VJEROVATI U MELEKE

Ve melaiketih: Vjerujem u Allahove meleke. Oni su Allahovi dželle šanuhu robovi. Svi se pokoravaju Njegovim naredbama. Bezgriješni su. Nemaju muškog i ženskog spola. Ne žene se. Živi su. Ne jedu, ne piju i ne spavaju. Stvoreni su od nura i imaju razum. Najodabranija su četverica:

1- **Džebrail alejhisselam:** Njegova dužnost je dostavljati poslanicima objave, obavještavati ih o odredbama i zabranama.

2- **Israfil alejhisselam:** Dužnost mu je puhnuti u Sur. Kada prvi put puhne sve živo, osim Allaha dželle šanuhu će pomrijeti, a kada drugi put puhne, sve mrtvo će oživjeti.

3- **Mikail alejhisselam:** Dužnost mu je donošenje rizka (nafake) i pokretanje svih stvari.

4- **Azrail alejhisselam:** Dužnost mu je uzimati ljudske duše.

Nakon ovih dolaze četiri vrste meleka. Četiri su meleka koji spadaju u **Hamele-i Arš**. Meleke koji se nalaze na Huzur-i alemu zovemo **Mukarrebin**. Prvaci meleka kazne zovu se **Kerubijan**, a meleke rahmeta **Ruhanijan**. Prvak među melekima dženneta je **Ridvan**, a prvak meleka džehennema je **Malik**. Meleki džehennema se zovu Zebanije. Najbrojniji su "mahluk" meleki. Nema mjesta na nebesima na kome meleki ne čine ibadet.

Treći Šart

VJEROVATI U KITABE (OBJAVE)

Ve kutubih: Vjerujem u knjige koje je objavio Allah dželle šanuhu Allah dželle šanuhu je neke od objava poslanicima dostavljao preko meleka Džebraila, neke ispisane na predmetima a neke su bile u vidu zvuka bez posredstva meleka. Sve je to govor Uzvišenog Allaha. Savršen, konačan i nestvoren. Sve je istina. Postoje 104 nebeske objave. Od toga su **10 suhufa** objavljeni Ademu alejhisselam, **50 suhufa** Šitu alejhisselam, **30 suhufa** Idrisu alejhisselam, **10 suhufa** Ibrahimu alejhisselam,

Tevrat Musau alejhisselam, **Zebur** Davudu alejhisselam, **Indžil** Isau alejhisselam i **Kur'an-i Kerim** Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem.

Allah dželle šanuhu je od prvog poslanika Adema alejhisselam pa do posljednjeg Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, preko mnogih poslanika, dostavljao ljudima objavu kako bi stekli zadovoljstvo na ovome svijetu, a na onome svijetu vječni spas. Kroz ove knjige Allah dželle šanuhu je objasnio ljudima suštinu imana i ibadeta i dao im znanja iz svih oblasti koja su ljudima bila neophodna.

Od svih knjiga Kur'an-i Kerim je posljednja Božija objava. Objavljivanjem Kur'an-i Kerima, stavljeni su van snage sve prethodne objave i propisi u njima. Melek Džibril je dostavljao Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem Kur'an 23 godine. Kur'an ima 114 sura i 6236 ajeta. Razlog što se ovaj broj u nekim mushafima pojavljuje u različitom obimu je to što se neki duži ajeti dijele na kraće i tako se broje. Kur'an nije doživio nikakve promjene od kako je objavljen i tako će ostati do Sudnjega dana. Kur'an je Allahov Govor. Ne postoji nikakva mogućnost da jednu ovakvu knjigu sastavi ljudska ruka. Ljudi ne mogu sastaviti niti jedan ajet sličan Kur'anskome.

Prvi halifa koji je naslijedio Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem nakon njegove smrti, hz. Ebu Bekr, je naredio da se svi ajeti Kur'ana sakupe na jedno mjesto. Tako je nastao "**Mushaf**". Svi ashabi su jednoglasno potvrdili da je to Božija objava. Treći halifa hz. Osman je naredio da se načini još šest ovakvih mushafa i poslao ih u razne krajeve. Kur'an treba čitati na pismu na kojem je prvobitno objavljen. Zbirka koja je napisana drugim pismom nije Kur'an-i Kerim.

a) Kada se uzima mushaf, neophodno je biti pod abdestom, okrenuti se prema kibli i pažljivo isčitavati njegove ajete.

b) Treba se isčitavati polahko sa strahopoštovanjem.

c) Treba se čitati gledajući u mushaf i dajući svakom harfu njegovo pravo.

d) Treba ga učiti prema tedžvidskim pravilima.

e) Treba se pridržavati Kur'anskih zabrana i odredbi.

Četvrti Šart

VJEROVATI U POSLANIKE

Ve rusulih: Znači i vjerujem u Allahove poslanike. Pejgamberi su odabrani kako bi ukazali na Pravi put kojim se stiže Allahovo zadovoljstvo. Svi poslanici su dolazili sa istim imanom. Poslanici “alejhimusselam” imaju sedam svojstava:

1– **Ismet:** Bezgriješnost. Poslanici su bili zaštićeni od činjenja bilo kakvih grijeha u vjeri, bili oni mali ili veliki.

2– **Emanet:** Poslanici su u svakom pogledu povjerljivi. Nikada nisu izdali emanet koji im je ukazano.

3– **Sidk:** Poslanici su riječima, djelima i na svaki drugi način bili časni i iskreni. Nikada nisu lagali.

4– **Fetanet:** Poslanici su veoma pametni i susretljivi. Nijedan poslanik nije bio žena, niti je bilo onih sa nedostatcima kao što su sljepoća ili gluhost.

5– **Tebliğ:** Poslanici su sve što su prenosili ljudima dobijali od Allaha dželle šanuhu putem vahja. Ništa od onoga što su prenosili nisu bile njihove vlastite ideje. Sve što je naređeno su uredno prenosili.

6– Poslanici nikada nisu bili nepravedni niti su bilo kome činili nepravdu. Ni zbog koga nisu odustajali od pravde.

7– **Emnu-l azl:** Poslanici nisu mogli gubiti status poslanika. Oni su poslanici i na ovom svijetu i na ahiretu.

Poslanici koji su donosili nove vjere i propisa se nazivaju “**Resul**”. Poslanici koji nisu došli sa novom vjerom već su pozivali na vjeru prijašnjeg poslanika zovu se “**Nebi**”. Vjerovati u poslanike znači vjerovati da su svi odabrani od Allaha dželle šanuhu, da su svi iskreni i pravedni i ne praviti razliku među njima. Onaj ko ne vjeruje u bilo kog od njih znači da ne vjeruje ni u jednog od njih.

Ne postaje se poslanikom čineći mnogo ibadet, radeći niti prolazeći kroz razna iskušenja. Poslanikom se postaje jedino Allahovim odabirom i Njegovom blagodat. Ne zna im se tačan broj. Poznato je da ih je bilo preko 124000. Njih 313 su resuli. Među njima je 6 odabranih. Oni se zovu **Ulu-l azm** poslanici. To su: **Adem, Nuh, Ibrahim, Musa, Isa i Muhammed** sallallahu alejhi ve sellem. Poznata su imena

33 poslanika. To su: **Adem, Idris, Šit, Nuh, Hud, Salih, Ibrahim, Lut, Ismail, Ishak, Ja'kub, Jusuf, Ejjub, Šuajb, Musa, Harun, Hidr, Juša bin Nun, Iljas, Eljese'a, Zul Kifl, Šem'un, Išmoil, Junus bin Meta, Davud, Sulejman, Lukman, Zekerija, Jahja, Uzejr, Isa bin Merjem, Zulkarnejn i Muhammed alejhimusselam.**

Od ovih samo je 28 spomenuto u Kur'anu. Postoji razilaženje u mišljenju da li su **Zulkarnejn, Lukman, Uzejr i Hidr** bili poslanici. Muhammed Ma'sum u svojim mektubatima u 2. tomu, 36. pismu navodi da postoji velika vjerovatnoća da je Hidr alejhisselam bio poslanik. U 182. mektubu navodi da to što se Hidr alejhisselam sreće u ljudskom liku i što radi neke poslove, ne znači da je živ. Allah dželle šanuhu je dozvolio da se on i mnogi drugi poslanici i evlije pojavljuju u ljudskom liku. On kaže da moći ih vidjeti ne znači da su oni živi.

Naš Pejgamber, MUHAMMED “sallallahu alejhi ve sellem”

On je Allahov dželle šanuhu resul. On je Njegov Habib (miljenik). Prvak među poslanicima i posljednji od njih. Sin Abdullahov. Došao je na ovaj svijet pred zoru 20. aprila 571. što odgovara 12. rebiulevvelu u ponedjeljak u Mekki. Otac mu je preselio na onaj svijet prije njegovog rođenja. Majka mu je umrla kada je imao šest, a djed kada je imao osam godina. Nakon toga ga je peuzeo amidža Ebu Talib. Kada je imao dvadeset pet godina oženio je Hatidžetu-l kubra. Sa njom je imao četiri kćeri i dva sina. Prvom sinu mu je bilo ime Kasim. Zbog toga se Muhammed sallallahu alejhi ve sellem još zove i **Ebu-l Kasim**. Sa četrdeset godina mu je objavljeno da je poslanik svim ljudima i džinnima. Tri godine poslije počeo je otvoreno pozivati u Islam. Kada je imao pedeset dvije godine u jednoj noći je preveden iz Mekke u Medinu, a odatle u više nebeske sfere i ponovno vraćen na zemlju. Ovo putovanje se naziva **Mi'radž**. Na mi'radžu je vidio džennet, džehennem i Allaha dželle šanuhu Te noći je propisano pet dnevnih namaza. Prema historičarima 622. godine je Allahovom voljom prešao iz Mekke u Medinu. Ovo putovanje se naziva **Hidžra**. Dvedeseti april koji odgovara osmom ponedjeljku mjeseca rebiu-l evvela je dan kada je Poslanik stigao u

mjesto zvano Kuba i to je datum koji muslimani uzimaju za početak "**Hidžri šemsi**" kalendara. A kalendar **Hidžri Kameri** počinje iste godine od mjeseca muharrema i hidžretska godina je vrijeme koje je potrebno mjesecu da dvanaest puta obiđe zemlju. Dvanaestog rebiulevela 11. godine po hidžri, u ponedjeljak (632.) prije podne je preselio na ahiret. Ukopan je u ponoć sa utorka na srijedu u sobi gdje je preselio. Kada je preselio imao je 63. godine prema kameri i 61 prema šemsi računanju vremena.

Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je bio bijele boje kože. Bio je najljepši među ljudima. Nije svakom pokazivao svoju ljepotu. Ko makar jednom vidi njegovu ljepotu pa bilo to i u snu cio život mu prođe u veselju i radosti. On je u svakom pogledu bolji od svih koji su se ikada pojavili ili koji će se ikada pojaviti. Njegov um, inteligencija, priroda, i sve ostalo je iznad svih drugih ljudi.

Još dok je bio dijete otišao je dva puta sa trgovačkom karavanom do Šama i vratili su se preko Basre. Osim toga nigdje nije putovao. Bio je ummijj. Dakle nije nikada išao u školu niti je kod bilo koga slušao časove. Unatoč tome sve je znao. Dakle o čemu god je razmišljao, šta god je htio saznati, Allah dželle šanuhu bi ga o tome obavještavao. Melek Džibril bi mu dolazio i poučavao ga svemu. Njegovo mubarek srce je sijalo svjetlost poput sunca. Svjetlost znanja i spoznaje koju je on činio, rasprostirala se na sve strane poput radio signala. I sada se širi iz njegovog kabura. Kao što je potreban radio prijemnik da bi se pokupili radio signali tako je potrebno i šisto srce koje mu vjeruje, voli ga i slijedi njegov put, da bi se pokupila njegova svjetlost. Čovjek sa ovakvim srcem uzima ovu svjetlost i onda je šalje drugima. Ti velikani među ljudima zovu se evlije. Ko poznaje nekog evliju, voli ga i vjeruje mu, sjedi pred njim sa dubokim poštovanjem ili ako o njemu u daljini razmišlja sa ljubavlju i poštovanjem, srce takve osobe počinje primati nur i počinje se prečišćavati. Kao što je Allah dželle šanuhu sunce učinio faktorom koji pospješuje naš fizički razvoj i sazrijevanje, tako je nur iz srca Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem učinio razlogom sazrijevanja i rastom stepena našeg srca i duše. Kao što materije koje hrane čovjekove ćelije dolaze preko sunčeve energije, tako su i sohbeti i razgovori sa evlijama te čitanje njihovih napisa posredstvo primanja nura koji

dolazi iz Resulullahovog sallallahu alejhi ve sellem srca.

Uzvišeni Allah je preko meleka Džibrila Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem dostavio **Kur'an**. Ljudima je propisao stvari koje su im od koristi i na ovom i na budućem svijetu. Štetne stvari je zabranio. Skup ovih propisa i zabrana se nazivaju **“Islam”, “Islamijjet”** ili **“Ahkam-i ilahijje”**.

Svaka riječ Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem je istinita, vrijedna i korisna. Osoba koja tako vjeruje je **“mu'min”** ili **“musliman”**. Onaj ko ne prihvata nešto od riječi Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem zove se **“Kafir”**. Allah voli mu'mine i njih neće zauvijek ostaviti u džehennemu. Postoji mogućnost da ga neće nikako uvoditi u džehennem ili iako ga uvede zbog neposlušnosti kasnije će ga izbaviti iz njega. Ko je kafir ne može ući u džennet. Biće bačen u džehennem i tamo će vječno ostati. Vjerovati u Poslanika sallallahu alejhi ve sellem i voljeti ga vrhunac je svih zadovoljstava i sreća. Ne vjerovati da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem poslanik je vrhunac nesreća, patnji i svih zala.

Resulullah sallallahu alejhi ve sellem je od svih poslanika najviše posjedovao ilma, irfana, fehma, jekina, akla, ševkata, sabura, hamijjeta, sadakata, emaneta, šedža'ata, hejbeta, belagata, fesahata, fetaneta, melaheta, vera'a, iffeta, kerema, insafa, hajasa, zuhda i takvaluka. Opraštao je nepravde i prijatelja i neprijatelja. Nikada se nije nekome svetio. Kada su mu na uhudu sabljom raskrvarili njegovu mubarek lice i slomili zube, učinio je dovu Allahu dželle šanuhu: **“Gospodaru, oprosti im, pređi preko njihovog neznanja.”**

Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je imao mnogo lijepih osobina. Svaki musliman treba da ih nauči i da u skladu sa njima vodi svoj život. Tako će se spasiti od nedaća i na ovom svijetu i na ahiretu i doći će šefa'at najboljeg na oba svijeta sallallahu alejhi ve sellem jer se u hadisu kaže: **“Prihvatite ahlak od Allaha dželle šanuhu”**.

ESHAB-I KIRAM

Eshab-i Kiraamu pripadaju muslimani koji su imali čast da vide mubarek lice Poslanika sallallahu alejhi ve sellem i da čuju njegove mubarek riječi. Poslije Poslanika prvi i

najodabraniji među ljudima je **Ebu Bekr Siddik** radijallahu anhu On je prvi halifa. Nakon njega najbolji među ljudima je Faruk–i a'zam, drugi halifa, **Omer bin Hattab** radijallahu anhu Nakon njega je treći halifa Resulullaha, izvor imana i irfana **Osman bin Affan** radijallahu anhu Nakon njega dolazi četvrti halifa, čovjek začuđujućih vrlina, Allahov lav **Alija bin Ebi Talib** radijallahu anhu Prema onome kako se navodi u hadisu najodabranije žene svijeta su: **Hz. Fatima, hz. Hatidža, hz. Aiša, hz. Merjem, hz. Asija.** U jednom hadisu se kaže: **Fatima je prva među ženama dženneta. Hasan i Husein su prvaci među omladinom dženneta.**

Nakon njih odabrani među ašhabima su **Ašere–i mubešere.** To je deset osoba koji su obradovani džennetom. To su: Hz. Ebu Bekr–i–s–Siddik, Omer el–Faruk, Osman bin Affan, Ali bin Ebu Talib, Ebu Ubejde b. Džerrah, Talha, Zubejr b. Avvam, Sa'd b. Ebi Vekkas, Se'd b. Zejd, Abdurrahman b. Avf “ridvanullahi teala alejhim edžmein”. Nakon toga su učesnici **Bedra,** pa učesnici **Uhuda** i učesnici **Bi'atu–r–Ridvana.**

Obaveza nam je spominjati sa ljubavlju i poštovanjem imena svih od Ešhab–i Kirama koji su pomagali Resulullahu sallallahu alejhi ve sellem, i koji su dali svoje živote i svoje imetke na Njegovom putu. Nije nam dozvoljeno izgovarati riječi koje ne priliče njihovoj veličini. Spominjati njihova imena bez poštovanja je dalalet tj. zabluda.

Ko voli Reulullaha treba voljeti i njegove ashabe jer se u jednom hadisu kaže: **“Ko voli moje ashabe čini to jer voli mene. Ko njih ne voli, ne voli ni mene. Ko njih povrijedi, povrijedio je mene. Ko mene povrijedi, povrijedio je Allaha dželle šanuhu Ko povrijedi Allaha dž.. svakako će doživjeti kaznu zbog toga”.** U drugom hadisu se kaže: **“Kada Allah dželle šanuhu želi učiniti dobro nekome iz moga ummeta, onda u njegovo srce usadi ljubav prema mojim ašhabima. Sviju ih voli kao samog sebe”.** Na dan kad je Resulullah sallallahu alejhi ve sellem preselio, u Medini je bilo trideset tri hiljade ashaba. Broj svih ashaba je bio veći od sto dvadeset četiri hiljade.

Imami Četiri Mezheba i Ostali Alimi

Po pitanju i'tiqada postoji samo jedan ispravan put. To je mezheb **Ehl–i sunnet ve–l džemaat.** Postoje četverica

velikana koji su zaslužni da se pravi put na koji nam je ukazao Muhammed sallallahu alejhi ve sellem prenese dosljedno i nepromijenjeno cijelome čovječinstvu. Prvi među njima je **imam-i Azam Ebu Hanife Nu'man ibn Sabit**. Jedan je od najveći Islamskih alima. On je vođa ehli sunneta. Drugi je **imam-i Malik ibn Enes**, treći **imam-i Muhammed bin Idris Šafi'i**, a četvrti **Ahmed ibn Hambel rahmetullahi alejhim edžmein**.

Ko danas ne slijedi jednog od ova četiri imama u velikoj je opasnosti. Skrenuo je sa Pravog puta. U ovoj knjizi smo pitanja vezana za namaz obradili prema hanefijskom mezhebu, i pojednostavili ih na osnovu djela uleme ovog mezheba.

Dvojica učenika ovih naučnika su se posebno istakli po svojoj učenosti. Tako su nastala dva mezheba u l'tiqadu. Iman koji odgovara onome koji je opisan u Kur'anu i u hadisu jeste iman ove dvojice učenjaka. Njih su dvojica ljudima objasnili iman ehl-i sunneta koji je Firka-i nadžijje. Jedan je **Ebu Mensur el-Maturidi** a drugi **Ebu-l Hasen Ali Eš'ari**.

Ova dvojica imama su prenijeli isti iman. Nekoliko razlika koje se među njima javljaju su nebitne. Suština je ista. Islamski učenjaci se posebno ističu i hvale u Kur'anu i Hadisu. U jednom ajetu se kaže: **“Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?”** U drugom ajetu se kaže: **“O vjernici! Ono što ne znate, pitajte one među vama koji znaju!”**

U hadisima se navodi: **“Allah i Njegovi meleki i sve što je živo čine dovu za učenjake koji ljude podučavaju dobru.”**, **“Pravo šefaata na Sudnjem danu će imati poslanici, šehidi pa učenjaci”**, **“O ljudi znajte da se nauka postiže slušajući od alima.”**, **“Tražite nauku. Tražiti nauku je ibadet. Ko traži znanje i ko podučava druge znanju ima nagradu džihada”**, **“Sticati nauku je poput davanja sadake. Steći nauku od alima je poput klanjanja tehedždžud namaza”**, **“Tražiti nauku je bolje od klanjanja svih dobrovoljnih namaza, jer stiče korist i učenik i učitelj”**, **“Ko stiče znanje da bi ga prenio drugima ima nagradu Siddika”**, **“Znanje je blago. Njen ključ je pitati.”**, **“Stećite znanje i druge njemu podučavajte”**, **“Sve ima svoj izvor. Izvor takvaluka-bogobojaznosti su srca arifa (onih koji znaju)”**, **“Sticanje znanja je kafaret (izbavljenje) za grijeha”**.

Peti Šart

VJEROVATI U AHIRET

Ve-l jevmil ahiri: Vjerujem u sudnji dan. To je početak vremena, dan kada čovjek umre. I traje sve do kraja Sudnjeg dana. Kaže se do kraja Sudnjeg dana jer poslije tog dana ne dolazi noć. Dolazi poslije ovozemaljskog života. Nikome nije objavljeno kada će biti Sudnji dan. Ali nam je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem ukazao na mnoge njegove predznake. Doći će hz. Mehdi, Isa alejhisselam će sići sa neba u Šam, pojavit će se Dedždžal, pojavit će se Je'džudž i Me'džudž koji će praviti nered, sunce će izaći sa zapada, desit će se veliki potresi, bit će zaboravljena vjera, namnožit će se grijesi i drugi poroci, haram će se činiti posvuda, pojavit će se vatra iz Jemena, rascijepit će se planine i nebesa, Sunce i Mjesec će izgubiti svjetlost i td.

Kabursko ispitivanje je istina. Obavezno je da naučimo i da djecu podučimo odgovorima koje ćemo dati Munkiru i Nekiru u kaburu. Moj Bog je Allah dželle šanuhu, moj poslanik je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem, moja vjera je Islam, moja knjiga je Kur'an, kibla mi je Kabe-i šerif, moj mezheb u i'tikadu je Ehli sunnet ve-l džemaat, u ibadetu mezheb mi je mezheb Imam-i azama Ebu Hanife. Na Sudnjem danu će svako biti proživljen. Svi će biti okupljeni na mahšeru. Dobri će dobiti knjigu svojih djela sa desne, a loši sa lijeve strane ili straga. Osim širka svaki drugi grijeh će Allah, ako bude želio oprostiti, a ako bude želio kaznit će i za najmanji grijeh.

Za vaganje djela postoji **Mizan**. **Sirat ćuprija** je Allahovom voljom postavljena iznad Džehennema. Postoji vrelo Kevser koje pripada našem peygamberu Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem Istina je da postoji šefaat. Za male i velike grijeha mu'mina koji su preselili bez tevbe, Allah će dozvoliti poslanicima, evlijama, dobrim ljudima, učenjacima, melekima i šehidima da se zauzimaju za njih i njihovo zauzimanje će biti primljeno.

Džennet i Džehennem su istina. Džennet je sedam kata iznad nebesa. Džehennem je ispod svega. Džennet ima osam vrata. Na svaka vrata se ulazi u jedan dio Dženneta. Džehennem ima sedam nivoa. Od prvog prema sedmom nivou, kazne su sve teže.

Šesti Šart

VJEROVATI U SUDBINU

Ve bi-l kaderi hajrihi ve šerrihi minallahi teala: Vjerujem da sve što se događa i dobro i loše jeste Allahovo određenje. Sve što ljudi imaju od dobra i zla, koristi i štete, dobitka i gubitka biva Božijim određenjem.

Kader je Allahova želja da se nešto desi. Ostvarenje **kadera** se naziva **“Kada”**. Nekad su ove dvije riječi istoznačne.

Allah dželle šanuhu je dao svojim robovima slobodnu volju, koja je preduslov da bi oni nešto uradili. Kada neko želi obaviti neki posao, a ako i Allah dželle šanuhu to bude htio, onda to i bude. Ako čovjek ne bude htio, onda neće ni Allah dželle šanuhu, pa se to ne desi.

Ko se želi detaljnije informisati o Ehl-i sunnetskom i'tiqadu, o kome smo govorili, neka pročita djelo **“I'tikadnama”** od velikana islamske misli i evlije Mevlana Halid Bagdadija i djelo **“Herkesi Lazim Olan İman”**, koje je priredio Kemahli Fejzullah efendija. Ta su djela izuzetno korisna i, s Božijom pomoću, njihovi sadržaji su vodiči ka vječnoj sreći.

Allah dželle šanuhu je svakome zapovijedio tevekkul. Ajet u značanju **“Tevekkul je jedan od imanskih šarta.”** Je jedna od naredbi svakom vjerniku. Ajeti u suri Maide: **“Ako ste u imanu oslanjajte se na Allaha”**, u suri Ali Imran: **“Allah zaista voli one koji se na Njega oslanjaju”**, u suri et-Talak: **“Ko se osloni na Allaha, On mu je dovoljan”**, u suri Zumer: **“Zar Allah nije dovoljan svome robu”**, su samo neki od ajeta koji govore o ovome.

Resulullah sallallahu alejhi ve sellem kaže: “Pokazali su mi jedan dio mog ummeta. Ispunili su planine i pustinje. Iznenadio sam se njihovim tolikim brojem i obradovao se. 'Jesi li zadovoljan?', upitaše me, na što odgovorih da jesam. Samo sedamdeset hiljada njih će u Džennet ući bez polaganja računa. 'Pa ko su ti?', priupitah. Tada je rečeno: 'To su oni koji se nisu bavili sihrom, gatanjem, proricanjem sudbine i sličnim i nisu se ni na koga oslanjali osim na Allaha dželle šanuhu' Među prisutnima bijaše Ukaše radijallahu anhu koji ustade na noge; “Ja resulallah”, Učini

dovu pa da budem i ja među njima. Na to poslanik učini dovu: “Gospodaru, učini ovoga od njih”. Kada još jedan reče poslaniku da i za njega uputi dovu, on mu odgovori: “Ukaše je bio brži od tebe”. Tevekkul znači pozabaviti se razlozima, a ne brinuti o ostalom.

Drugi Dio

NAŠI IBADETI I NAMAZ

Ibadet je udovoljavanje Allahovim dželle šanuhu odredbama i zabranama, Koji je stvorio sve što postoji iz ničega, koji sve održava u životu, koji čuva od raznih vidljivih i nevidljivih iskušenja i zala i koji svakoga časti svojom dobrotom. To znači slijediti poslanike, evlije i učenjake koji su postigli Allahovo dželle šanuhu zadovoljstvo. Ljudska je dužnost svakog pojedinca da zahvaljuje Uzvišenom Allahu koliko god je u mogućnosti na bazbroj ni'meta kojima ga je obdario. To je dug koji nam nameće naš razum. No ljudi zbog kratkih dometa svog razuma ne mogu sami spoznati stvari koje vode ka ispunjenju tog duga. Da nas Allah dželle šanuhu nije obavijestio o radnjama koje vode ka zahvalanosti i poštovanju prema Njemu, čovjek bi lutao u neznanju.

Tako su nam načini iskazivanja dužne zahvalnosti prema Allahu dželle šanuhu i to srcem, jezikom i tijelom, dostavljeni od strane Uzvišenog Allaha, preko našeg Poslanika sallallahu alejhi ve sellem.

Dužnost robovanja prema Gospodaru koju svaki vjernik ima, naziva se Islamijjet. Osnova zahvanosti Allahu dželle šanuhu jeste slijeđenje puta Njegovog Poslanika. Nijedan ibadet i zahvalu koji nisu na tom Putu, Allah dželle šanuhu neće primiti. Razlog tomu je što postoji mnogo stvari koje ljudima izgledaju lijepe, a Islam nas obavještava da su ružne.

Zaključak bi bio da pametna osoba traži zahvalnost prema Allahu dželle šanuhu u slijeđenju Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem.

Onaj ko slijedi Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem jeste musliman. Zahvaljivanje Allahu dželle šanuhu i slijeđenje Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem prestavlja “**činjenje ibadet**”. Islam se sastoj od dva dijela:

1. Stvari koje se moraju vjerovati srcam
2. Ibadeti koji se izvaršavaju tijelom i srcem

Najveći ibadet koji se vrši tijelom je namaz. Svakom muslimanu koji je mukellif, dužnost je klanjati pet dnevnih namaza.

Ko Je Mukellif?

Mukellif su punoljetni i umno zdravi muškarci i žene. Osobe koje su mukellef su odgovorne pred Allahom dželle šanuhu za svoja djela. U našoj vjeri je mukellef osobama zapovijeden prvo iman pa onda ibadet. Osim toga obligatno je da izbjegavaju haram i mekruh stvari.

Razum je sredstvo pomoću kojeg ljudi poimaju stvari. Dat je kako bi se moglo razlučiti dobro od zla. Razum je poput sredstva za vaganje. Od dvije dobre stvari pokazuje koja je bolja, a od dvije loše stvari pokazuje goru. Pametna osoba nije ona koja samo razumije šta je dobro a šta loše, već kad vidi dobro on ga prigrli a kad vidi loše on se od njega udalji. Razum je poput oka a Islamijet je poput svjetlosti. Oko ne vidi ako nema svjetla.

Doba buluga je period punoljetstva. Za mušku djecu ta dob nastupa sa dvanaest godina. Postoje znakovi koji ukazuju da je dijete ušlo u punoljetstvo. Ako se ti znakovi ne pojave propis u vjeri je da dijete biva punoljetno sa petnaest godina.

Žensko dijete je punoljetno sa devet godina. Ako se ne pojave znakovi punoljetstva kod ženske djece onda se oni pravno smatraju punoljetnim kada napune petnaest godina.

Ef'ali Mukellefin

Propisi koje je donio Islam se nazivaju “**Ahkam-i šer'ijje**” ili “**Ahkam-i Islamijje**”. Oni se još nazivaju i “**ef'ali mukellefini**”. Ef'ali mukellefina ima osam:

Farz, vadžib, sunnet, mustehab, mubah, haram, mekruh i mufsid.

1- **FARZ**: To su stvari koje je Allah dželle šanuhu jasno i nedvosmisleno zapovijedio kroz Kur'anske ajete. Haram je ispuštati farzove. Ko u njih ne vjeruje i ne pridaje im važnost postaje kafir. Postoje dvije vrste farza:

Farz-i ajn: To je farz koji svaki mukellef musliman mora izvršiti lično. Farz-i ajn su: Prihvatiti iman, uzeti abdest, uzeti gusul, klanjati pet dnevnih namaza, postiti mjesec Ramazan, dati zekat, i otići na hadždž. (Poznata su 32 i 54 farza).

Farz-i kifaje: To su farzi koje kad jedna skupina muslimana ili jedan musliman obave, sa drugih spada odgovornost. To su: odgovoriti na selam, ogasuliti dženazu, klanjati dženazu, postati hafiz Kur'ana, ići u džihad, dostići veća znanja o vjeri nego o trgovini i sl.

2- **VADŽIB:** To su zapovijedi čije je izvršenje obavezno poput farza.

Dokazi obaveznosti vadžiba u Kur'anu nisu jaki kao kod farza. Postoji mala vjerovatnoća dvosmislenosti. Vadžib su: klanjati vitre, klanjati bajram-namaze, zaklati kurban, podijeliti sadeka-i fitr. Hukm vadžiba je kao kod farza. Ispustiti vadžib je mekruh tahrimen. Onaj ko ne vjeruje u vadžib nije kafir. No ko ga ne izvršava zaslužuje džehennemsku vatru.

3- **SUNNET:** Su stvari koje nije Allah dželle šanuhu direktno obznanio, ali koje nam je preporučio Muhammed sallallahu alejhi ve sellem, koje je on stalno radio ili pak šutnjom odobrio da se rade. Ne priznati sunnet je kufr. Onaj ko ga prihvati, a ne izvršava neće snositi kaznu za to. Ali onaj ko ga stalno ispušta zaslužuje prijekor i manjak sevaba. To su : učiti ezan, učiti ikamet, klanjati u džematu, koristiti misvak kada se uzima abdest, na noć vjenčanja ponuditi jelo, osunnetiti dijete i td.

Sunneta ima dvije vrste:

Sunnet-i muekkede: To su sunneti koje naš Pejgamber redovno izvršavao i rijetko ispuštao. U to spadaju sabahski sunneti, posnevski sunneti i sunsunneti, akšamski sunneti, jacijski sunsunneti itd. Ovi sunneti se bez razloga nikada ne trebaju izostavljati. Ko ih ne priznaje, postaje kafir.

Sunneti gajr-i muekkede: To su sunneti koje je Poslanik povremeno činio. Ikindijski i jacijski sunneti spadaju u te sunnete. Za njih nije potrebna nikakva nadoknada, iako se često ispuštaju. Ako se bez razloga u potpunosti izostave mogu prouzrokovati izostanak Poslanikovog šefaata.

Sunneti koje, kada jedna grupa izvrše, ne moraju činiti drugi nazivaju se "Sunneti alel kifaje". To su: nazvati selam, biti u i'tikafu. Sunnet je prije svakog mubarek posla uzeti abdest, jelo, piće, proučiti bismillu.

4- **MUSTEHAB:** Još se zove i mendub i adab. Na nivou je sunneti gajr-i muekkede. To su postupci Poslanika sallallahu alejhi ve sellem koje je makar jednom u životu učinio. Dati ime novorođenčetu sedmi dan po rođenju, zaklati akiku kurban za novorođenče, lijepo se nositi, lijepo se mirisati itd. Ko ga čini imaće veliku nagradu za to. Ko ga izostavi, neće biti kažnjen. Neće biti izopćen ni iz šefaata.

5- **MUBAH:** To su stvari koje nisu naređene ali nisu ni zabranjene. Dakle stvari za koje nam nije rečeno da li su grijeh ili pokornost prema Allahu dželle šanuhu Kada su izvršena sa dobrim nijetom za njih će se dobiti nagrada, a kada su učinjena sa lošim nijetom bit ćemo kažnjeni za njih. To su npr.: spavati, jesti različita dozvoljena jela, oblačiti različitu dozvoljenu odjeću. Ove stvari postaju sevab ako se rade sa ispravnom namjerom, da se bude pokoran Gospodaru. Takve su i jelo i piće koji se uzimaju da bi se sačuvalo zdravlje i tako omogućili sebi da činimo ibadet.

6- **HARAM:** Stvari koje je Allah dželle šanuhu u Kur'anu jasno zabranio riječima "Nemojte to činiti!". Činjenje harama i korištenje istog je strogo zabranjeno. Ko kaže za haram da je halal i obratno, ostaje bez imana. Izbjegavati harama je farz i donosi velike nagrade čovjeku.

Postoje dvije vrste harama:

Haram li ajnihi: Ubiti nekoga, počiniti zinaluk, uzimati kamatu, kockati se, piti vino i sva druga alkoholna pića, lagati, krasti, jesti svinjsko meso, jesti krv životinja, jesti leševe životinja, ženama izlaziti u javnost otkrivenih glava, ruku i nogu. Ovo su veliki grijesi. Onaj ko uči bismillu na početku ovakvih stvari, ko vjeruje da je to halal, ili ko ne pridaje važnost činjenici da je Allah dželle šanuhu to zabranio, postaje kafir. Onaj ko ovo vrši vjerujući da je to grijeh ne izlazi iz vjere. No zaslužuje džehennemsku kaznu. Ako to uporno radi i umre bez teobe, otići će bez imana.

Haram li gajrihi: Ovo su stvari koje su u suštini halal, ali su zbog prava drugih zabranjene. Npr. ući u nečiji vrt i bez

dozvole vlasnika uzimati voće, otuđiti njegove lične stvari i novac, ne ispuniti obećanje i sticati novac kockom, prevarom i kamatom. Kada osoba izvrši ovakve stvari ili prouči bimillu čineći ih ne izlazi iz vjere jer je samo uzeo tuđe pravo, može mu vratiti. Za svaki tuđi hak koliko vrijednosti pet i pol arpi ili jedan dank srebra, Allah će na Sudnjem danu oduzeti sedam stotina rekata klanjanih u džematu i primljenih kod Allaha dželle šanuhu i nadoknaditi oštećenome. Izbjegavati harame je vrednije od činjenja ibadeta. Zato treba spoznati harame i strogo ih izbjegavati.

7– **MEKRUH**: Su stvari koje su pokudili Allah dželle šanuhu i Njegov Poslanik i koje umanjuju nagradu za sevabe.

Postoje dvije vrste mekruha:

Tahrimen mekruh: Suprotnost vadžiba. To su mekruhi koji su blizu haramu. Njihovo činjenje prouzrokuje kaznu. Poput klanjanja namaza kada sunce izlazi, kada je na polovini neba i kada zalazi. Onaj ko ih čini namjerno i iz prkosa je griješnik. Zaslužuje džehennemsku kaznu. Ko ispusti namaske vadžibe, vadžib mu je obnoviti namaz. Ako ih izostavi nenamjerno, učinit će sehvi sedždu.

Tenzihen mekruh: Su stvari koje su blizu mubahu, tj. dozvoljenom ali čije izbjegavanje je bolje od izvršavanja. To su npr. ne izvršavati sunneti gajr-i muekkede i mustehabe.

8– **MUFSID**: Su stvari u vjeri koje kvare ibadete i vrijedne stvari. Kao što je kvarenje imana, zekata, vjenčanja, hadža, kupoprodaje i td. Npr. psovati Allaha i njegovu Knjigu je kufr, kvari iman. Smijati se u namazu kvari i namaz i abdest. Jesti za vrijeme posta kvari post.

Onaj ko izvršava farzove, vadžibe i sunnete, te izbjegava harame i mekruhe, zaslužuje nagradu. Ko čini obratno zaslužuje kaznu. Nagrada za izbjegavanje harama je mnogostruko veća od nagrade za izvršavanje farza. Sevab jednog farza je veći od sevaba izbjegavanja mekruha. Izbjegavati mekruh je bolje nego činiti sunnete. Među mubah djelima, ona koja Allah dželle šanuhu posebno voli su "Hajrat i Hasenat". Iako će izvršitelji ovih djela imati nagradu za to, ta nagrada je manja od nagrade za činjenje sunneta.

NEPRIJATELJI ISLAMA

Neprijatelji Islama napadaju na djela ehl-i sunneta kako bi uništili Islam. U Kur'an-i Kerimu, u suri Maide, na zadnjoj stranici šestog džuza se kaže: **“Najvaći neprijatelj Islama su Jevreji, Kršćani i mušrici.”** Mušrici su nevjernici koji se klanjaju kipovima. Jasno je da su većina kršćana mušrici. Jevrej iz Jemena, Abdullah b. Sebe je da bi uništio ehl-i sunnet osnovao pokret **šiija**. Šiije se sami nazivaju **Alevije**. Englezi koji su neprijatelji Islama, napadaju na Islam svim državnim sredstvima, zlatom kojeg su sakupili u Indiji i u Africi, krvavim ratovima i izmišljenim učenjem kojeg su nazvali **Vehabizam**. Savjetujemo onima koji na bilo kom mjestu zemaljske kugle žele postići vječnu sreću, ne budu zavedeni djelima šiijske i vehabijske provinijencije i da se drže knjiga učenjaka ehl-i sunneta.

UVJETI ISLAMA (ISLAMSKI ŠARTI)

Postoji pet osnovnih dužnosti koje su naređene onima koji su prihvatili Islam za svoju vjeru.

1- Prvi islamski šart (donijeti **kelime-i šehadet**). Donijeti kelime-i šehadet znači izgovoriti **Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne muhammeden abduhu ve resuluhu**. To znači da osoba koja je pametna, punoljetna i govorno sposobna izgovori: **“Nema nikoga ni na nebu ni na zemlji osim Allaha koji zaslužuje da mu se čini ibadet i da mu se klanja. Jedinu Gospodar je On.”** On je vadžibu-l vudžud. Kod Njega je svako savršenstvo. On je bez nedostataka. On je **Allah** i to se srcem mora priznati i bez sumnje prihvatiti. Da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem, sin Abdullahov, ružine boje lica, svijetlog nasmijanog, i rumenog obraza, crnih obrva i očiju, otvorenog mubarek čela, lijepe čudi, čija sjenka nije padala na zemlju, slatkorječiv, rođen u Arabiji, u Mekki pa zbog toga nazvan arapom, od sinova Benu Hašima, Allahov rob i Allahov Poslanik. Sin je hz. Amine ćerke Vehba.

2- Drugi od pet islamskih šarta je svakodnevno obavljati pet dnevnih namaza, prema propisima i odredbama, svaki u njegovom vremenu. Muslimanu je dužnost dnevno klanjati pet namaza u njima određenom vremenu. Namazi se moraju obaviti na vrijeme imajući u vidu njegove farzove, vadžibe i sunnete i duše predane Uzvišenom

Gospodaru. U Kur'anu se namaz naziva riječju “**Salat**”. Etimološki namaz znači dova koju čovjek uputi Bogu, činjenje istigfara od strane meleka i milost koju Allah upućuje. Salat u Islamu znači izgovarati određene tekstove pritom vršeći određene tjelesne radnje koje su objašnjene u knjigama o namazu. Namaz započinje **Iftitah–i tekbirom**. To znači da muškarci podignu ruke naspram ušiju, izgovore **Allahu ekber**, a zatim da ih spuste i svežu ispod pojasa. Završava se na posljednjem sjedenju predajom selama na desnu i na lijevu stranu.

3– Treći Islamski šart je dati zekat na imetak. Etimološki riječ zekat znači čistoća, pohvala, dobro, i nešto pretvoriti u lijepo. Zekat u Islamu podrazumijeva da osoba koja ima viška imetka, koji se naziva nisab, odvoji dio imetka za neke kategorije muslimana koje su označene Kur'anom. Zekat se daje za sedam kategorija ljudi. U sve četiri mezheba postoje četiri vrste imetka na koje se daje zekat. Zekat koji se daje na zlato i srebro, zekat na primanja od trgovine, zekat na životinje papkare koji su proveli pola godine na ispaši, i zekat na usjeve. Ova četvrta vrsta se naziva još i “ušr”. Ušr se daje odmah po žetvi usjeva. Ostale kategorije se daju godinu dana nakon što su postale nisabom.

4– Četvrti Islamski šart je ispostiti mjesec Ramazana. Post se naziva “**Savm**”. Savm znači sačuvati nešto od nečega. U islamu to je izbjegavanje triju stvari u mjesecu Ramazanu, radi Allaha dželle šanuhu i poštivajući sve propise koji se na nj odnose. Tri stvari o kojima je riječ su jelo piće i intimni odnosi. Mjesec Ramazan počinje viđenjem hilala (mlađaka) na nebu. Ne mora početi prijevremenim proračunavanjem u takvimu.

5– Peti islamski šart jeste da osoba koja je u mogućnosti jednom u životu obavi hadždž. To znači da je zdravoj osobi, kojoj je bezbjedan put i kojoj nakon što obezbijedi sredstva za izdržavanje porodice za vrijeme putovanja u Mekku i nazad preteče imetka, obaveza jednom u životu da u određenom trenutku u ihramima obavi tavaf oko Kabe i da stoji na Arefatu.

Od gore pobrojanih islamskih šarta na prvom mjestu je izgovoriti **Kelime–i šehadet** i prihvatiti njegovo značenje. Nakon toga je obavljati namaz. Zatim postiti mjesec

Ramazana i obaviti hadždž. Posljednji je davati zekat. Učenjaci su saglasni da je Kelime-i šehadet najvažniji šart. Što se tiče redoslijeda ostalih većina uleme je mišljenja da je on kako je gore naveden. Kelime-i šehadet je propisan odmah u početku Islama kao prvi propis. Pet dnevnih namaza je popisano u noći mi'radža, u dvanaestoj godini bi'seta, godinu i nekoliko mjeseci prije hidžre. Post Ramazana je propisan u mjesecu Ša'banu druge godine po hidžri. Zekat je postao obavezujući iste godine kao i post u mjesecu Ramazanu. Hadždž je propisan devete godine po hidžri.

Treći Dio

KLANJATI NAMAZ

Prema našoj vjeri nakon imana najvrijedniji ibadet je obavljati namaz. Namaz je stub vjere. Namaz je najuzvišeniji ibadet. Drugi šart islama. U arapskom jeziku namaz se naziva **Salat**. Salat zapravo znači dova, milost i oprost. Obzirom da su u namazu sadržane sve tri ove stvari, on se naziva salat.

Allahu najdraže djelo koje je naredio da se obavlja stalno su pet dnevnih namaza. Najvažnija zapovjed Uzvišenog Allaha muslimanima nakon Imana je obavljati namaz. Prvi farz naše vjere je namaz. Prva stvar za koju će ljudi biti pitani na Kijametskom danu je namaz. Ko uspješno položi račun za pet dnevnih namaza, biće pošteđen svih ostalih muka i ispita i dostići će vječni spas. Izbjegavanje Džehennemske vatre i ulazak u Džennet zavise od namaza. Za ispravan namaz potrebno je ispravno uzeti abdest, a nakon njega bez oklijevanja pristupiti obavljanju namaza. Potrebno je truditi da se svaki pokret u namazu obavi na najbolji način.

Djelo koje u sebi sakuplja sve ostale ibadete i koje čovjeka najviše približava Allahu je namaz. Poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellem nam je poručio: **“Namaz je stub vjere. Ko obavlja namaz jača vjeru. Ko ga ne obavlja ruši vjeru”**. Ko bude počašćen da ispravno obavlja namaz biva spašen od činjanja ružnih djela i poroka. U suri Ankebut 45. ajet se kaže: **“Ispravan namaz čovjeka čuva od prljavih, ružnih i zabranjenih djela.”**

Namaz koji čovjeka ne udaljava od ružnih djela nije ispravan namaz. On je namaz samo po svojoj vanjštini. No sve dok namaz ne bude obavljan sa svom punoćom, ne treba zapostavljati ni vanjštinu namaza. Islamski alimi kažu da ukoliko jedan posao nije obavljen u potpunosti ne smije se onda u potpunosti izostaviti. Naš Gospodar koji je vlasnik neograničene dobrote može ga i kao takvog primiti. Ne smije se namaz izostavljati zato što se ne obavlja na najbolji način već se treba truditi da se svaki put obavlja potpuno. Neophodno je shvatiti ovu mudrost.

Namazi se trebaju obavljati u džematu. Mnogostruko je korisnije klanjati u džematu nego pojedinačno. U namazu svaki dio tijela treba da bude smiren, a srce mora osjetiti strahopoštovanje prema Gospodaru. Jedino što čovjeka spašava od nesreća i iskušenja i na ovom i na budućem svijetu jeste namaz. Allah dželle šanuhu na početku sure Mu'minun kaže: **“Mu'mini će svakako biti spašeni. Oni koji skrušeno obavljaju namaz.”**

Nagrada za ibadet koji se obavi na mjestu gdje vlada strah i opasnost je mnogo puta veća. Izuzetno je bitno i najmanje zalaganje svakog vojnika kada neprijatelj napadne. Zbog toga je vrijednije kada omladina čini ibadet. Jer time se bore protiv svoga nefsa koji ih vuče ka lošem i koji ih odvraća od ibadeta.

Tri neprijatelja koji nastoje odvesti u stranputicu mladog čovjeka, na svaki način ga pokušavaju udaljiti od ibadeta. To su šejtan, nefis i loše društvo. Početak svih zala je loš prijatelj. Mladići i djevojke tako dobijaju izuzetnu vrijednost ukoliko se uspiju oduprijeti lošim htijenjima i ustrajati u namazima i ibadetima. Mnogostruko im je veća nagrada od onoga koji čini i badet u starosti. I malo njegovih ibadeta se obilato nagrađuju.

Kome Je Namaz Farz?

Namaz je obaveza svakom umno zdravom i punoljetnom muslimanu i muslimanki. Tri su uslova da bi namaz nekome bio farz:

- 1- Da je musliman.
- 2- Da je umno zdrav.
- 3- Da je punoljetan.

Djeca koja nisu dostigla punoljetstvo i koji nisu umno zdravi nisu odgovorni za namaze. No roditelji su dužni podučiti svoju djecu vjeri i navikavati ih obavljanju ibadeta. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: Vi ste poput čobana koji čuva stado. Kao što čoban čuva svoje stado i vi ste dužni čuvati svoje ukućane i one pod vašom zaštitom od Džehennema. Dužni ste ih podučiti Islamu. Ukoliko to ne učinite bit ćete odgovorni.

U drugom hadisu se kaže: Svako dijete se rodi u islamu. Roditelji ih kasnije čine kršćanima, jevrejima ili bezbožnicima.

Dakle prva obaveza svakog vjernika je podučiti svoju djecu učenju Kur'ana, klanjanju namaza, te imanskim i islamskim šartima. Roditelji koji žele sreću svojoj djeci i na ovom i na budućm svijetu prvo će ispuniti ovu obavezu. Naši su djedovi rekli: **“Drvo se kalemi dok je mlado. Ako je pokušate ispravljati i okretati kada poraste slomit će se.”**

Dijete koje nije odgojeno na Islamski način i koje nije podučeno Islamu brzo će pristati za lošim društvom. I tada je štetno i roditeljima i zajednici.

Stanja Onih Koji Obavljaju Namaz

Namaz kao izbavitelj iz ropstva

Upravitelj Horosana, Abdullah bin Tahir, je bio izuzetno pravedan vladar. Jednom njegova straža uhvati nekoliko lopova i jave to valiji. U međuvremenu jedan od lopova pobjegne. Ne znajući ni o čemu jedan kalajdžija kada se vratio sa puta iz Nejsabura bi uhapšen u svojoj kući. Izvedoše ga zajedno sa lopovima pred valiju, a ovaj naredi da ih strpaju u zatvor. Kalajdžija u zatvoru uze abdest i diže ruke čineći dovu. “Gospodaru spasi me. Jedini ti znaš da sam nevin. I samo me ti možeš odavde izbaviti”. Te noći valija usni kako mu četverica snažnih ljudi izvrću dvor naopačke. Ustade uze abdest, klanja dva rekata te ponovno utonu u san. Ponovo sanja isti san i ponovo se probudi taman kada su mu trebali izvrnuti prijestolje. Tada shvati da je nepravedno nekome učinio zulum. I tada recitova stihove:

***Hiljade topova i puški nikada ne mogu,
što može jedna suza puštena u zoru.
Koliko puta je oružje što uništava neprijatelja,
u prah pretvorila mu'minska dova.***

“Gospodaru”, reče. “Jedino si Ti velik. Toliko Si velik da sve i veliko i malo kod Tebe zaštitu traži. A želju će postići jedino ko se Tebi obraća.”

Iste noći pozva čuvara zatvora i upita ga ima li koji mazlum na robiji. On mu odgovori da ne zna ali da samo jedan klanja i neprestano čini dovu. Kada reče da lije suze odmah valija naredi da mu ga dovedu. Upitao ga je za njegovo stanje i shvatio o čemu se radi. Izvinuo mu se i tražio halala te ga dajući mu hiljadu srebrenjaka zamolio da mu se obrati za što god mu zatreba. Kalajdžija mu odgovori da mu je halalio i da prima njegov poklon ali da mu ne može doći tražiti od njega bilo šta. Kada ga je valija upitao za razlog on mu reče: “Zar pristaje meni da tražim od nekog drugog osim od Onog koji je zbog mene, običnog roba naopačke okrenuo prijestolje tebe, sultana? Nakon namaza kojeg sam klanjao on me je poštedito toliko nedaća. Kako da poslije toga od nekog drugog tražim? Kako da odem drugom kad je moj Gospodar otvorio bezgranične riznice milosti? Ko je to od Njega tražio, a da mu On nije dao? Ako ne znaš tražiti nećeš ni dobiti. Ako pored Njega ne staneš sa obrazom, ne možeš postići ni Njegovu milost.”

Stih:

***Ko je makar jedne noći stavio glavu na počinak ibadeta
Veličina Dosta će mu sigurno otvoriti hiljadu i jedna vrata***

Jednom prilikom je Rabija el-Adevijja, jedna od velikana evlijaluka kada je čula kako neki Božiji rob moli riječima : “Gospodaru otvori mi vrata Tvoje milosti”, žestoko reagovala govoreći: “O džahile. Zar su vrata Božije milosti do sada bila zatvorena pa ti tražiš da se otvore?” Ipak iako su izlazna vrata Božije milosti otvorena, nisu otvorena vrata svih srca da prime Božiju milost. Zbog toga treba moliti Gospodara: “Gospodaru. Jedini koji svakog aspašava od nevolje si Ti. Ne ostavljaj nas ni na ovom ni na onom svijetu u mukama. Ti si Onaj koji šalje sve onima kojima je potrebno. Pošalji nam na oba svijeta ono što je korisno i što je dobro. Ne ostavljaj nas ovisne o bilo kome na oba svijeta. Amin!”.

Izgorjela Kuća

Hamid-i Tavil, jedan od vrijednih Allahovih robova je jedanput klanjao u svome domu kada je izbio požar. Ljudi se iskupiše i ugasiše vatru. Tada mu dođe supruga i poče ga koriti: "Gori ti kuća, toliko se ljudi okupilo i toliko ima posla a ti se ne mičeš sa mjesta". Na to joj on odgovori: "Tako mi Allaha, ne znam ništa o čemu mi govoriš."

Allahovi prijatelji, koji su dostigli takav stepen ljubavi i veze sa Gospodarom, ne znaju za sebe.

Voda U Posudi

Jedan od ashaba Abdullah b. Šehir pripovijeda: Dok sam klanjao pored Poslanika sallallahu alejhi ve sellem iz njegovih mubarek prsa se čuo zvuk poput ključanja vode u posudi koja je na vatri."

Strijela U Nozi

Kada bi zet Allahovog poslanika sallallahu alejhi ve sellem, hz. Alija radijallahu anhu stao na namaz ne bi čuo ništa i kada bi se svijet urušio.

U jednoj bici je hz. Alija ranjen u nogu tako da se strijela zarila u kost. Pošto ashabi nisu mogli izvaditi strijelu odveli su ga do doktora koji mu je preporučio da uzme neku supstancu od koje neće znati za sebe jer će bol prilikom vađenja strijele biti nepodnošljiv. Na to im hz. Alija reče da se malo strpe jer će uskoro vrijeme namaza, pa da je izvade kada bude u namazu. Kada je došlo vrijeme namaza hz. Alija je stao da klanja, a doktor je izvadio strijelu iz njegove noge i zavio mu ranu. Kada je završio namaz upitao je doktora je li izvadio strijelu, a kada mu je on rekao da jeste, odgovorio je da ništa nije osjetio.

Ovome se ne treba čuditi. Jer kako su egipćanke kada su vidjele ljepotu Jusufa alejhisselam toliko bile izgubljene da nisu bile svjesne da režu svoje ruke. Pa čemu se onda čuditi da Allahovi.dželle šanuhu voljeni robovi ostanu izgubljeni kada stanu pred Njegovo Veličanstvo? Tako će vjernici u času smrti vidjeti Poslanika sallallahu alejhi ve sellem i neće osjećati nikakvu bol.

Lijek Za Uspavljivanje

Amir-i Kajs, jedan od evlija, je obolio od lepre na nožnom prstu. Saopštili su mu da to mora odsjeći. Amir je rekao da je dužnost roba da se pomiri sa sudbinom pa su mu to odsjekli. Nakon nekoliko dana vidjeli su da se bolest proširila na cijelu nogu tako da mu je noga u potpunosti morala biti odsječena. Kada su doveli doktora da to učini on je tražio da se Amiru da opijum kako ne bi osjećao bol, jer to ne bi mogao izdržati. Amir je rekao da to nije potrebno. Zatražio je samo da dovedu nekoga ko lijepo uči Kur'an, te da nešto prouči. Kada vidite da se izraz moga lica promijenio, pristupite odstranjivanju jer tada neću ništa osjetiti. I učiniše kako je rekao. Kada otpoče lijepo učenje Kur'ana, počeo se mijenjati boja na Amirovom licu. Doktor mu odsiječe nogu te je zavi. Učać prestade sa učenjem, a Amir dođe sebi. "Jeste li završili?" Upita ih. "Jesmo", rekoše. Odsjekli su mu nogu i zamotali je, a da ništa nije osjetio. Nakon toga je zatražio odsječenu nogu. Odmah mu je dade, a on diže ruke: "Gospodaru! Ti si Onaj koji sve daje. Ja sam Tvoj rob. Ti sve određuješ. Ako na Sudnjem danu budeš pitao ovu nogu da li je ikada išla u haram, mogu Ti odgovoriti da bez Tvoje odredbe i naređenja nikada nisam učinio niti jedan korak niti sam učinio jedan uzdisaj."

Požrtvovanost Za Namaz

U Bursi je potajno živio jedan Rimljanin, musliman, prije negu su je Osmanlije osvojile. Jednom ga blizak prijatelj upita za razlog primanja Islama. "Kako si napustio vjeru svojih očeva i djedova?" Ovako mu odgovori:

Jedan od nedavno zarobljenih muslimana je predat meni. Jedne prilike ga vidoh kako se preginje u svojoj sobi. Pridoh mu i upitah šta radi. Kada je završio, potra rukama lice i reče mi da je klanjao namaz i da će mi, ako mu to dopustim, da za svaki namaz dati po jedan zlatnik. Ja sam to prihvatio ali me je ubrzo uhvatila pohlepa. Nedugo zatim zatražio sam mu deset zlatnika za svaki namaz. On je i to prihvatio. Nisam se mogao načuditi požrtvovnosti kojoj se izlagao zbog ibadeta. Kada sam mu jednog dana rekao da ću ga pustiti na slobodu, jako se obradovao i pomoli se za mene riječima:

“Bože počasti ovog svog roba sa imanom.” Tada mi se u srcu pojavila tolika želja da primim islam da sam istog trena izgovorio **Kelime–i šehadet** i postao musliman.

Četvrti Dio

VRSTE NAMAZA

Namazi, koji su muslimanima propisani kao obaveza, dijele se na tri vrste. To su:

1- **Farz namazi**: farzi pet dnevnih namaza, dva rekata farza džume namaza i dženaza namaz. (Dženaza namaz je farz–i kifaje)

2- **Vadžib namazi**: Vitr namaz, bajram namazi, zavjetni namazi i nafile namazi koji su prekinuti. Naklanjavanje vitr namaza koji je izostavljen takođe spada u ovu grupu.

3- **Nafile namazi**: Sunneti pet dnevnih namaza, teravih namaza i namazi koji se klanjaju radi Allahovog zadovoljstva kao tehedždžud, tehijjetu–l mesdžid, išrak, duha, evvabin, istihare i tespih namaz. Njihovo klanjanje nije naredeno. Osobe koje klanjaju farz i vadžib namaze i koje nisu u stanju duga prema bilo kome, za klanjanje nafila će takođe biti nagrađeni.

PET DNEVNIH NAMAZA

Namaz je zapovijed Allaha dželle šanuhu U Kur'anu se na preko stotinu mjesta naređuje obavljanje namaza. Svakome ko je punoljetan i umno sposoban naredeno je pet dnevnih namaza kroz Kur'anske ajete i hadise.

U suri Rum u 17. i 18. ajetu se kaže: **“Pa činite tesbih Allahu kad omrknete i kad osvanete. Njemu se čini hvala i na nebesima i na zemlji i predveče i u podne.”** U suri El-Bekare u 239. ajetu se kaže: **“Čuvajte svoje namaze”**, tj. obavljajte ih redovno. Tesbih i hvala koji se spominju u ajetima odnose se, prema tefsirima, na namaz. U suri Hud u 114. ajetu se kaže: **“I obavljaj molitvu početkom i krajem dana i u prvim časovima noći. Dobra djela zaista poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele.”**

Muhammed sallallahu alejhi ve sellem veli: **Allah je propisao svojim robovima svki dan pet namaza. Allah**

će onima koji ispravno uzmu abdest, na vrijeme klanjaju i u potpunosti obave ruku' i sedždu oprostiti prethodne grijeha.

Pet dnevnih namaza čini četrdeset rekata. Od toga je jedanaest farz. Tri rekata su vadžib. Dvadeset rekata su sunneti. I to:

1- **Sabah namaz:** Četiri rekata. Prvo dva rekata sunneta a zatim dva rekata farza. Ovaj sunnet je pritrvrđeni sunnet. Postoji mišljenja i da je vadžib.

2- **Podne namaz:** Deset rekata. Prvo četiri rekata sunneta, zatim četiri rekata farza i dva rekata sunsunneta.

3- **Ikindija namaz:** Osam rekata. Prvo četiri rekata sunneta, zatim četiri rekata farza.

4- **Akšam namaz:** Pet rekata. Prvo tri rekata farza, zatim dva rekata sunneta.

5- **Jacija namaz:** Trinaest rekata. Prvo četiri rekata sunneta, zatim četiri rekata farza, potom dva rekata sunsunneta i na karaju tri rekata **vitr namaza**.

Prvi sunneti ikindije i jacije su **gajr-i muekkede**. Na prvom sjedenju kod ovih namaza se nakon **ettehijjatu** uče i salavati (**Allahumme salli i Allahumme barik**). Nakon toga se ustane na noge i na trećem rekatu se prvo uči **subhaneke** pa ostalo. Sunnet podne namaza je **muekkede**. To jest pritrvrđeni je sunnet. Nagrada za njegovo klanjanje je veća. Na prvom sjedenju se uči kao i kod farz namaza **ettehijjatu** i ustaje se na treći rekat na kome se uči bismilla pa **fatiha**.

Lijepo je poslije podnevnog i jacijskog farza klanjati još četiri rekata a poslije akšamskog farza još šest rekata. Svi se mogu klanjati tako da se predaje jedan selam na kraju ili sa dva selama nakon svaka dva rekata. U oba slučaja prva dva rekata se broje kao sunsunneti. Ove mustehab namaze (poželjne) namaze moguće je klanjati i poslije sunsunneta.

Prvi rekat u namazima počinje stajanjem, a ostali rekati traju od ostajanja na noge pa do sljedećeg ustajanja. Zadnji rekat traje dok se ne preda selam. Na parnim rekatima se poslije druge sedžde sjedi.

Za svaki rekat posebno postoje farzi, vadžibi, sunneti, mufsidi i mekruhi. Na stranicama koje slijede objasniti ćemo to u skladu sa **Hanefijskim** mezhebom.

NAMASKI FARZI

Farz je strogo naredena dužnost od Allaha dželle šanuhu. Dok se ne ispune farzi jednog ibadeta, on neće biti potpun. Farz je ispuniti dvanaest farzova prilikom klanjanja namaza. Sedam ovih farzova je izvan a pet unutar namaza. Vanjski farzi se još nazivaju i **šarti**. Unutrašnji se još nazivaju **ruknovi**. (Neki učenjaci smatraju da tekbir tahrima spada u namaz, pa kažu da ima šest ruknova i šest šarta).

A) Vanjski farzi namaza (šarti).

1- **Čistoća od hadesa**: Da onaj ko nema abdesta uzme abdest, a onaj ko je džunub, da obavi gusul.

2- **Čistoća od nedžaseta**: Očistiti tijelo, odijelo i mjesto gdje se obavlja namaz od manjih i većih nečistoća, tj. od onih stvari koje se prema našoj vjeri smatraju nečistima. (Npr. krv, mokraća i alkohol.)

3- **Setr-i avret**: Znači pokriti avret mjesta. Pokriti stidna mjesta je zapovijed Allaha dželle šanuhu. Avret mahalli su mjesta koja je zabranjeno pokazivati drugima, za vrijeme namaza i u svakoj drugoj situaciji, kao i iste gledati kod drugih osoba. Stidna mjesta muškarca su od pojasa do ispod koljena. Ženama su stidna mjesta sva osim ruku do iza članaka i lica.

4- **Istikbal-i kible**: Okrenuti se prema kibli u namazu. Kibla muslimana je prostor **Kabe** u gradu Mekke-i mukerremi. Dakle od zemlje do neba taj prostor je kibla.

5- **Vakt**: Znači obaviti namaz u njegovo vrijeme. Namaski vakat Podrazumijeva poznavanje vremena obavljanja namaza i nijet o klanjanju istog u srcu.

6- **Nijet**: Prilikom stajanja na namaz odlučiti srcem. Nije nijet samo izgovoriti riječi nijjeta. Nijet za namaz znači srcem poznavati: koji je namaz, njegovo vrijeme, kiblu i pristajati za imamom, ukoliko se klanja u džematu.

7- **Tekbir tahrima**: Izgovoriti **Allahu ekber**, prilikom stajanja na namaz. Ovaj tekbir se još naziva i **iftitah-i tekbir**. Tekbir se ne može donijeti izgovarajući bilo koje druge riječi osim navedenih.

B) Unutrašnji farzi namaza (ruknovi):

Prilikom stajanja na namaz, treba ispuniti pet farzova. Svaki od ovih farzova se još naziva i **ruk**. Unutrašnji farzi

namaza su sljedeći:

1- **Kijam**: Stajati prilikom započinjanja i obavljanja namaza. Bolesnik koji ne može stajati na nogama će klanjati sjedeći. Ko ne može ni to klanjat će ležeći. Nije dozvoljeno klanjati sjedeći na stolici.

2- **Kiraet**: Učiti u namazu. Znači učiti sure ili dove u namazu.

3- **Ruku**: Nakon kiraeta sageti se stavljajući ruke na koljena. Na rukuu se najmanje tri puta izgovori “**subhane rabbijel azim**”. Prilikom uspravljanja izgovori se “**Semi'allahu limen hamideh**”. Kada se uspravi izgovori se “**Rabbena lekel hamd**”.

4- **Sedžda**: Pasti na tle poslije ruku'a. To je dva puta uzastopno spustiti na tle čelo, ruke i noge. Na svakoj sedždi se najmanje tri puta izgovori “**Subhane rabbijel e'la**”.

5- **Kade-i ahire**: Sjediti na posljednjem rekatu koliko je potrebno da se prouči “**ettehijjatu**”. Još se naziva i posljednje sjedenje.

Po broju šartova, može se zaključiti koliki je značaj i vrijednost namaza. Ako se tome dodaju i vadžibi, sunneti, mustehabi, mekruhi i mufsidi, zaključuje se na koji način rob treba da stoji pred svojim Gospodarom. Robovi su jedna i bespomoćna stvorenja. Prilikom svakog udisaja, neophodan im je Stvoritelj, Allah dželle šanuhu Namaz je ibadet koji roba podsjeća na njegovu nemoć.

Upravo ova znanja ćemo pojedinačno obraditi u našoj knjizi.

NAMASKI ŠARTI

1- ČISTOĆA OD HADESA

U ovom poglavlju ćemo objasniti abdest, gusul i tejemmum.

UZETI ABDEST:

Uzeti abdest je jedan od farzova namaza. Potrebno je uzeti abdest i radi učenja Kur'ana, tavafa oko Kabe, činjenja sedžde-i tilaveta i radi klanjanja dženaze namaza. Veoma je vrijedno biti stalno pod abdestom, leći, jesti i piti pod abdestom.

Onome ko umre pod abdestom, daje se nagrada šehida. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: "Onaj ko umre pod abdestom, neće imati muke prilikom umiranja. Abdest je pokazatelj posjedovanja imana, ključ namaza i čistač tijela od grijeha".

"Kada musliman uzme abdest, njegovi grijesi izlaze na njegove uši, na oči, na ruke i na noge. Kada sjedne, sjeda oproštenih grijeha."

"Najbolje djelo je namaz. Oni koji su stalno pod abdestom su samo vjernici. Mu'min treba po danu biti pod abdestom a navečer leći uzevši abdest. Kada tako učine pod zaštitom su Allaha dželle šanuhu Voda i hrana u stomaku onoga koji je jeo i pio pod abdestom čini zikir za tu osobu. Sve dok su u stomaku oni čine istigfar za vlasnika."

Abdest ima farzove, sunnete, adabe i zabranjene stvari. Ko klanja namaz znajući da nema abdesta, bez opravdanja, postaje kafir. Ko izgubi abdest u toku namaza, predat će selam na desnu stranu i napustiti namaz. Ponovo će uzeti abdest, dok nije isteklo namasko vrijeme, i obnovit će namaz.

Farzi abdesta

Po hanefijskom mezhebu abdest ima četiri farza:

- 1- Oprati jednom lice.
- 2- Oprati obje ruke do iza lakata, jednom.
- 3- Učiniti mesh ili potrati najmanje jednu četvrtinu glave.

4- Oprati obje noge do iza članaka, jednom.

Prema šafijskom mezhebu i nijet i tertib su farz i potrebno je donijeti nijjet prilikom pranja lica. Ako se nijet donese prije nego što voda dotakne lice, abdest nije ispravan. Farz je oprati bradu na licu. Prema malikijskom mezhebu delk (zaokružiti) i muvalat (prati dijelove tijela jedne za drugim bez pauze) je farz. Šije ne peru noge već uzimaju mesh po golim nogama.

Kako Se Uzima Abdest?

1- Na početku se prouči sljedeća dova: **Bismillahi-l azim. Velhamdu lillahi ala dini-l islam. Ve ala tevfiki-l iman. Elhamdulillahillezi dže'ale-l mae tahuren ve dže'ale-l islame nuren.** Potom se operu ruke do iza šaka.

2- Prilikom unošenja vode desnom rukom u usta uči se sljedeća dova:

Allahummeskini min havdi nebijjike ke'sen la ezmeu ba'dahu ebeden.

3- Desnom rukom se tri puta unese voda u nos a lijevom se ispuše. Pri u nošenju vode u nos uči se:

Allahumme erihni rajihatel dženneti verzukni min ne'imiha. Ve la turihni rajihaten-nar.

4- Uzme se vode u dlanove i opere lice od čela do pod bradu i do početka ušiju, učeći sljedeću dovu:

Allahumme bejjid vedžhi binurike jevme tebjeddu vudžuhu evlijaike ve la tusevvid vedžhi bi zunubi jevme tesveddu vudžuhu e'daike.

5- Pri pranju lijevom rukom desne, do iza lakata, tri puta, uči se:

Allahumme a'tini kitabi bijemini ve hasibni hisaben jesiren.

6- Pri pranju desnom rukom lijeve, do iza lakata, tri puta, uči se:

Allahumme la tu'tini kitabi bi šimali ve la min verai zahri ve la tuhasibni hisaben šediden.

7- Nakon pranja obiju ruku do iza lakata, ponovo se operu ruke i učini se mesh po glavi. Pritom se uči:

Allahumme harrim ša'ri ve bešeri alen-nar. Ve

ezilleni tahte zilli aršike jevme la zille illa zillu aršike.

8- Nako toga se u isto vrijeme kažiprstom nakvasi unutrašnjost ušiju a palčevima se učini mesh iza ušiju. Pritom se uči:

Allahummedž'alni minellezine jestemi'une-I kavle fe jettebi'une ahsenehu.

9- Prilikom potiranja vanjskim dijelom šake vrata uči se:

Allahumme a'tik rakabeti minennar.

10- Nakon toga se opere desna noga, sa člankom, tri puta, tako što se počne sa pranjem prostora između prstiju desne noge, malim prstom lijeve ruke. Pritom se uči:

Allahumme sebbit kademejje ales-sirati jevme tezillu fihi-I ekdamu.

11- Nakon toga se tri puta opere lijeva noga, sa člankom, tako što se počne sa pranjem prostora između prstiju lijeve noge malim prstom sada desne ruke. Pritom se uči:

Allahumme la tatrud kademejje ales-sirati jevme tatrudu kullu akdami a'daike. Allahummedž'al sa'ji meškuren ve zenbi magfuren ve ameli makbulen. Ve tidžareti len tebare.

U jednom hadisu se kaže: **Ko god, nakon uzimanja abdesta, okrene glavu prema nebu i prouči dovu: Subhanekallahumme ve bihamdike, ešhedu en la ilahe illa ente vahdeke la šerike leke, estagfiruke ve etubu ilejke, ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhmmeden abduhu ve resuluhu, Allah dželle šanuhu mu oprosti grijeha, upiše mu sevape i sačuva ih pod aršom. Na sudnjem danu će onaj ko prouči ovu dovu imati za to sevape.**

U drugom hadisu se kaže: **Ko poslije uzimanja abdesta prouči "inna enzelnađu", Allah će ga upisati u iskrene robove. Ako prouči dva puta, upisat će ga među šehide, a ako prouči tri puta imat će deredžu pejgambera.**

Ponovo se u hadisu kaže: **Ko poslije uzimanja abdesta, na mene donese deset salavata, Allah dželle šanuhu će mu otkloniti tugu, učiniti ga sretnim i primit će njegove dove.**

Oni koji ne znaju abdestke dove, mogu da ih ne uče. No

trebali bi ih što prije naučiti napamet i učiti jer donose mnogo sevapa. Nakon uzimanja abdesta lijepo je proučiti: **Allahummedž'alni minettevvabin, vedž'alni minel mutetahhirin, vedž'alni min 'ibadikessalihin, vedž'alni minellezine la havfun 'alejhim ve la hum jahzenun.**

Ko ne zna abdestke dove, pri svakom pranju neka prouči **kelime-i šehadet**. Imat će za to veliku nagradu.

POJAŠNJENJE: Pogledajte, za abdestke dove, stranice 187. i 188.,.

Sunneti Abdesta

- 1- Na početku proučiti bismillu.
- 2- Oprati ruke zajedno sa šakama.
- 3- Isprati usta tri puta, ponovo uzimajući vodu. Ovo se zove **Mazmaza**.
- 4- Isprati nos tri puta, ponovo uzimajući vodu. Ovo se zove **Istinšak**.
- 5- Pokvasiti kožu ispod obrva, brkova i brade prilikom pranja lica.
- 6- Pokvasiti kožu ispod obrva, pri pranju lica.
- 7- Potrati po bradi.
- 8- Provući desnu ruku kroz bradu.
- 9- Oprati zube. (Koristiti misvak je važan sunnet.)
- 10- Potrati jedanput po cijeloj glavi.
- 11- Učiniti mesh po ušima, jedanput.
- 12- Potrati vrat, jedanput.
- 13- Oprati prostor između nožnih i ručnih prstiju.
- 14- Tri puta oprati mjesta koja se peru.
- 15- Zanijetiti srcem pri pranju lica.
- 16- Tertib. Pratiti redosljed.
- 17- Delk. Protrljati dijelove koji se peru.
- 18- Muvalat. Prati svaki dio jedan za drugim, bez prekida.

Adabi Abdesta

Adaba abdesta ima dvadeset osam:

Edeb su stvari koje ako se obave nose sa sobom sevape, a ako ne, za njih nema nikakvog grijeha. Uporedo sa ovim, izvršiti sunnet je sevap, a njegovo neizvršavanje je mekruh tenzihen. Adabi se nazivaju još i mendub ili mustehab. To su:

1- Uzeti abdest prije nastupanja namaskog vremena. (Sahibi uzuri ga moraju uzeti nakon nastupanja namaskog vremena.)

2- Prilikom vršenja nužde, da kibla bude sa desne ili lijeve strane. Vršiti nuždu, imajući kiblul sprijeda ili sa zada je mekruh tahrimen.

3- Ako nečistoća ne dotiče tijelo, očistiti se vodom.

4- Nakon čišćenja obrisati se krpom.

5- Nakon čišćenja, odmah pokriti stidna mjesta.

6- Uzeti abdest sam, bez ičije pomoći.

7- Uzeti abdest okrenut prema kibli.

8- Prilikom pranja svakog dijela tijela, proučiti kelime-i šehadet.

9- Učiti abdestke dove.

10- Staviti vodu u usta desnom rukom.

11- Staviti vodu u nos desnom rukom.

12- Očistiti nos lijevom rukom.

13- Pri pranju usta očistiti usta **misvakom**. Ukoliko nema misvaka, može se to obaviti i četkicom.

14- Pri pranju usta, dobro ih isprati, osim ako se posti. Propustiti vodu i do grla je sunnet i kod abdesta i kod gusula. Postaču je to mekruh.

15- Pri pranju nosa povući vodu do kostiju nosne školjke.

16- Pri pranju ušiju, staviti prst u ušnu šupljinu.

17- Pri pranju prostora između nožnih prstiju, činiti to malim prstom lijeve ruke.

18- Pri pranju ruku, pomjeriti prsten ako je širok. Ako je uzak to je onda farz.

19- Iako ima vode ne trošiti je bez potrebe.

20- Ne stavljati na tijelo malu količinu vode, kao da se maže uljem. (Pri sva tri pranja potrebno je da sa opranog mjesta kapnu barem dvije kapi vode).

21- Ako se abdest uzima iz neke posude, ostaviti nešto vode u njoj nakon abdesta.

22- Nako završetka abdesta ili prilikom njegovog uzimanja učiti dovu: Allahummedž'alni minettevabin...

23- Klanjati dva rekata (Subha), nakon abdesta.

24- Nakon obavljenog namaza, iako se pod abdestom, za sljedeći namaz ponovo uzeti abdest.

25- Pri pranju lica, oprati očne kapke i mjesta oko očiju.

26- Pri pranju lica, ruku i nogu, prati i više nego što je farz. (Pri pranju ruku, prvo se naspe voda u ruke, pa se operu i dijelovi ruku prema laktovima).

27- Pri uzimanju abdesta paziti da voda kojom je obavljen abdest ne odskače na odjeću i na tijelo.

28- Lijepo je obavljati stvari koje u jednom mezhebu nisu mekruh, a u drugom su farz.

Zabranjene Stvari Prilikom Uzimanja Abdesta

Dvanaest stvari je zabranjeno pri uzimanju abdesta. Činiti ih predstavlja haram ili mekruh. To su:

1- Obavljati nuždu okrenut prema kibli ili suprotno od nje.

2- Zabranjeno je pokazivati stidna mjesta pred drugom osobom, radi nužde.

3- Čistiti se desnom rukom.

4- Ako nema vode mekruh je čistiti se ostacima hrane, đubrivom, kostima, stočnom hranom, ćumuruom, tuđom imovinom, tvarima od kreča, lišćem, papirom i krpom.

5- Ne pljuvati i ne ispuhivati nos u posudu iz koje se uzima abdest.

6- Ne treba prati dijelove tijela mnogo više od propisanog ili manje, niti više od tri puta.

7- Ne treba sušiti dio tijela nakon abdesta krpom kojom je sušeno tijelo poslije nužde.

8- Pri pranju lica ne treba zapljuskivati lice vodom, već povući rukama odozgo prema dole.

9- Ne puhati u vodu.

10- Usta i oči ne zatvarati čvrsto. Ako ostane nepokvašen dio usana ili očnih kapaka, koji se inače vide, abdest nije ispravan.

11- Ne ispuhivati nos desnom rukom.

12- Pri potiranju glave, ušiju i vrata, za svaki dio ponovo pokvasiti ruke i ne potirati više od jednog puta. Može se obaviti i ako se ne pokvasi svaki put.

UPOTREBA MISVAKA: Koristiti misvak, pri uzimanju abdesta je sunnet-i muekkede. U hadisu se kaže: **“Namaz koji se klanja sa prethodno upotrijebljenim misvakom je bolji od namaza bez upotrebe misvaka sedamdeset puta”.**

U djelu **“Siradžu-I vehhadž”** se navodi petnaest koristi upotrebe misvaka:

1- Uzrokom je izgovaranja šehadeta pri smrti.

2- Učvršćuje meso oko zuba.

3- Odstranja balgam.

4- Prekida safru.

5- Otklanja bolove u ustima.

6- Otklanja zadah.

7- Allah dželle šanuhu je takvim postupkom zadovoljan.

8- Učvršćuje dotok krvi u glavu.

9- Odbija šejtana.

10- Donosi svjetlost u oči.

11- Nagrada za to je velika.

12- Tako se postupa po sunnetu.

13- Usta postaju čista.

14- Postaje se Fasihu-I-lisan, tj. slatkorječiv.

15- Dva rekata koja se klanjaju sa prethodnom upotrebom misvaka su bolja od sedamdeset rekata, bez upotrebe misvaka.

Misvak je plod biljke Erak, koja se može naći u Arabiji. Odstrani se kora nekoliko centimetara pri vrhu i drži se

nekoliko sati u vodi. Potom, kada se pritisne postane kao četka. Ako ne od drveta erak, može se napraviti i od drveta masline. Ženama je lijepo da umjesto misvaka, koriste žvakaće gume sa nijetom, korištenja misvaka.

Stvari Na Koje Treba Obratiti Pažnju Pri Uzimanju Abdesta

Bez prisile ili potrebe sljedeće stvari treba izbjegavati:

1- Ko ima povredu ruke, tako da se ne može čistiti, uzet će tejemum, potirući rukama po zemlji ili licem po zidu. Ako ima rana na licu, klanjat će bez abdesta ali neće ispuštati namaze.

2- Bolesniku će oko abdesta pomoći supruga, pazitelj, djeca ili braća.

3- Očistiti se kamenom ili nečim sličnim, predstavlja zamjenu za vodu.

4- Umno poremećena osoba, ili osoba bez svijesti, ukoliko ne bude svjesna za dvadeset četiri sata, neće naklanjati namaze kada ozdravi. Ko ostane bez svijesti zbog pića ili lijekova, naklanjat će propuštene namaze. Osoba koja zbog bolesti ne može klanjati ni ležeći niti pokretima glavom, i ako to traje duže od dvadeset četiri sata, nije dužna to naklanjati, kada ozdravi.

5- Lijepo je koristiti hususi šalvar za ulazak u kupatilo i ulaziti pokrivene glave.

6- Pri ulasku u kupatilo ne smije se imati ništa na čemu piše ime Allaha dželle šanuhu ili dio Kur'ana.

7- U kupatilo se ulazi lijevom a izlazi desnom nogom.

8- U kupatilu nuždu treba vršiti u čučjećem položaju, bez ikakve priče.

9- Ne treba gledati u stidna mjesta niti u izmet, kao ni pljuvati u mjesto vršenja nužde.

10- Ne treba vršiti nuždu u bilo kakvu vodu, na prostor oko džamije, mezarja ili na putu.

Stvari Koje Kvaru Abdest

Sedam stvari kvare abdest. To su:

1- Ono što izlazi sa prednjeg dijela tijela ili sa zada:

a) Velika i mala nužda, kao i puštanje vjetra.

b) Ako se u stražnjicu stavi neki predmet, koji kada se izvadi bude mokar. Iako je suh, lijepo je obnoviti abdest.

c) Ako se pokvasi vanjski dio pamučnog konca koji muškarci i žene stavljaju da im ne bi izašla mokrača.

2- Nečistoće koje izlaze iz usta:

a) Ako se povrati punim ustima.

b) Ako se pljuje krv.

c) Prema Imam-i Azamu, krv koja dolazi iz stomaka, iako je u maloj količini kvari abdest.

d) Ako tečnost koja se sipa u uši, izađe na usta.

3- Ono što izlazi iz kože:

a) Ako bez povoda poteku krv, tečnost iz rane ili gnoj.

b) Ako zbog bilo koje bolesti, poteče krv ili gnoj i proširi se do mjesta koje je obavezno prati prilikom uzimanja gusula. Npr. ako krv iz nosa pređe na kosti ili ako krv koja dolazi iz ušiju izađe na ušnu šupljinu.

c) Ako krv ili gnoj upije neki materijal (pamuk i sl.).

d) Ako je krv sa misvaka ili čačkalice, dotakla usta.

e) Ako izađe tečnost iz ušiju, pupka ili bradavica zbog neke bolesti.

f) Ako zavoj upije mnogo krvi, abdest će biti pokvaren.

4- Zaspati: Ako se naslonivši se na bilo predmet zaspri, abdest će biti pokvaren.

5- Izgubiti svijest, razum ili biti pijan toliko da se ne može kretati normalno, kvari abdest.

6- Nasmijati se glasno u namazima koji imaju ruku' i sedždu će pokvariti i abdest i namaz. To nije slučaj sa djetetom. Smiješak u namazu, ako ga niko nije čuo, ne kvari ni abdest ni namaz. Ako ga je bilo ko čuo, kvari.

7- Mubašeret-i fahiše ili hodati bez odjeće, kvari abdest i muškarca i žene.

Ako je osoba sigurna da je uzela abdest a nije sigurna da li ga je izgubila, smatra se da ima abdest. Ako je sigurna da je pokvarila abdest a nije sigurna da li ga je ponovno uzela, potrebno ga je ponovo uzeti.

Stvari Koje Ne Kvare Abdest

Sljedeće stvari ne kvare abdest:

- 1- Ostaci rana koji izađu iz usta, nosa ili kože.
- 2- Ispljuvati tečnost iz grla.
- 3- Kada se ispljuje krv, ako je količina krvi manja od pljuvačke.
- 4- Ako je krv koja izlazi iz zuba manja od pljuvačke.
- 5- Zgusnuta krv koja dolazi iz glave, pa makar bila i u većoj količini.
- 6- Ako količina zgusnute krvi koja dolazi iz stomaka tolika da ne izlazi iz punih usta.
- 7- Ako tečnost koja se sipa u uši izađe na uho ili nos.
- 8- Ako stvar koja se ubaci u nos izađe čak i nakon nekoliko dana.
- 9- Ako se na mjestu ugriza pojavi krv.
- 10- Ako poteku suze iz bilo kog razloga, bez osjećaja bolova.
- 11- Kada žena podoji dijete.
- 12- Znojenje, makar u velikim količinama.
- 13- Ako komarci ili neki drugi insekti isisaju i veću količinu krvi iz tijela.
- 14- Ako se malo povrati.
- 15- Ako se pri spavanju, kada se izmakne stvar na koju je osoba naslonjena, ona ne padne.
- 16- Zaspiti u namazu.
- 17- Ako se zaspiti tako da se glava stavi na koljena.
- 18- Ako se zaspiti izbacivši noge na jednu stranu.
- 19- Ako se zaspiti na golj životinji koja hoda.
- 20- Nasmiješiti se u namazu.
- 21- Ako se nasmije u namazu tako da je jedino onaj ko je to učinio čuo (**Dahk**). Tada je pokvaren samo namaz.
- 22- Sjeći kosu, brkove, bradu ili nokte.
- 23- Otpadanjem ostataka rane.

Olakšice Pri Uzimanju Abdesta (Mest i Mesh Po Rani)

Mesh znači potiranje. Postoje dvije vrste mesha:

1- MESH PO MESTVAMA:

Mestve su nepropusna obuća koja pokriva mjesta koja je obavezno oprati na nogama. Ako su mestve velike tako da vrhovi prstiju ne dotiču njihov vrh, to nije dozvoljeno. Mestve moraju biti čvrste na nogama tako da ne spadnu nakon jednosatnog hoda.

Dozvoljeno je činiti mesh po čarapama čiji su tabani i površina noge ili samo tabani prekriveni kožom. Dozvoljeno je činiti mesh i po tvrdim čarapama koje ne spadaju prilikom hodanja.

Mestve sprečavaju da bilo šta dopre do nogu. Dozvoljeno je obući mestve nakon pranja nogu i uzimati abdest nakon toga.

Mesh se čini preko mestvi. Ne čini se po tabanima.

Da bi se mesh činio prema sunnetu, potrebno je prste desne ruke staviti na desnu nogu a lijeve ruke na lijevu nogu i povući od prstiju prema člancima. Šake ne trebaju dodirivati noge. Farz je da se mesh učini najmanje sa tri prsta, tako da se sve strane potaru.

Iako je dozvoljeno mesh činiti i vanjskim dijelom ruke, sunnet je da se čini unutrašnjim dijelom.

Ako se mestve pokvase kišnicom ili nekom tečnošću, po čemu se u mestvama hoda, to je zamjena za mesh.

Za mukima je vrijeme korištenja mestvi dvadeset četiri sata. Za musafira je sedamdeset dva sata. Ovaj period ne počinje oblačenjem mestvi, već nakon gubljenja abdesta. Ako osoba u mestvama u roku od dvadeset četiri sata od gubljenja abdesta krene na put, može koristiti mestve sedamdeset dva sata. Ako je mukim dok je musafir, nakon isteka dvadeset četiri sata, skinut će mestve i uzeti abdest perući noge.

Nije dozvoljeno koristiti mestve koje su poderane tako da u tu šupljinu mogu stati tri nožna prsta. Ako je ta šupljina manja od toga, mesh je dozvoljen. Ako na mestvama ima više manjih šupljina koje ako se sastave čine šupljinu u koju mogu stati tri nožna prsta, nije dozvoljen

mesh. Ako i na jednoj i na drugoj mestvi ima šupljina gdje mogu stati dva nožna prsta, može se činiti mesh. Ova situacija se ne odnosi na to da se samo vide vrhovi tri nožna prsta već isti u cjelosti.

2- MESH PO RANI I ZAVOJU:

Ako je štetno po zdravlje da se skida zavoj bilo koje vrste sa rane ili pukotike na koži, učinit će se mesh po tom zavoju.

Sahibi uzur može uzeti abdest kad želi. Sa uzetim abdestom može klanjati koliko želi farz namaza, nafilu i koliko želi može učiti Kur'an. Kada istekne namasko vrijeme, abdest mu je pokvaren. Ponovo će uzeti abdest pri nastupanju svakog novog namaskog vremena.

Da bi se bio sahibi uzur, potrebno je da se pojava koja kvari abdest, dešava neprestano. Dake sahibi uzur je osoba koja ne može čuvati abdest u toku jednog namaskog vremena koliko je potrebno da se obavi farz. Ako se pojava koja kvari abdest dešava makar jednom u namskom vremenu, osoba kojoj se to dešava je i dalje sahibi uzur.

GUSUL

Da bi bio ispravan namaz neophodno je imati ispravan abdest i gusul. Svakoj ženi i muškarcu koji su džunub, te ženi koja je izašla iz hajza i nifasa je dužnost obaviti gusul, ukoliko je ostalo namaskog vremena toliko da se može u potpunosti obaviti namaz. Džunubom se postaje džimaom i ihtilamom.

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **“Ko uzme gusul ima za to nagradu koliko je dlaka na njemu (dakle mnogo). Toliko mu grijeha biva oprosteno. Povećuje mu se stepen u Džennetu. Nagrada koja mu se daje za gusul je bolja od svega što je na zemlji. Allah kaže melekima: “Pogledajte ovog mog roba. Ustaje noću i uzima gusul da bi udovoljio Mojoj zapovijedi. Budite svjedoci da sam ovom robu oprostio grijeha”.**

U drugom hadisu se kaže: **“Kada se uprljate požurite da uzmete gusul. Zaista Kiramen katibini izbjegavaju osobe koje hodaju kao džunupi.”** Imam-i Gazali kaže: “Jednom mi je došla osoba u snu i kaže mi: “Jedno vrijeme sam bio džunub. Sada su mi obukli košulju od vatre. Još

uvijek sam u vatri". U hadisu se takođe kaže da milost i meleki ne ulaze u kuće u kojima su slike, psi i džunup osobe.

Svako ko provede namasko vrijeme, a džunup je, iskusit će žestoku kaznu za to. Ako nije moguće okupati se vodom, potrebno je uzeti tejemmum. Džunup osobe ne mogu raditi slijedeće stvari: 1- Ne mogu obavljati namaz, 2- Ne mogu dirati Kur'an niti njegove ajete, 3- Ne mogu činiti tavaf oko Kabe, 4- Ne mogu ulaziti u džamiju.

Farzi Gusula

U Hanefijskom mezhebu gusul ima tri farza:

1- **Isprati unutrašnjost usta.** Ukoliko u ustima ostane mjesto površine igle da nije pokvašeno, i ako nisu pokvašeni zubi gusul neće biti ispravan.

2- **Isprati nos.** Gusul neće biti ispravan ukoliko voda ne dospije do svih tačaka u nosnoj šupljini. U hanbelijskom mezhebu isprati usta i nos je farz i kod abdesta i kod gusula. U šafijskom mezhebu je farz donijeti nijjet prije gusula.

3- **Dobro oprati cijelo tijelo.** Obavezno je pranje svih dijelova pa i pupka, brade, brkova i kose. Ako na noktima, usnama ili bilo kojem drugom dijelu tijela ima materija koje ne propuštaju vodu, gusul ponovo neće biti ispravan.

Sunneti Gusula

- 1- Prvo oprati ruke.
- 2- Oprati stidna mjesta.
- 3- Odstraniti nečistoće sa cijelog tijela.
- 4- Prije gusula uzeti abdest. Učiniti nijjet dok se pere lice. U šafijskom mezhebu nijjet je farz.
- 5- Cijelo tijelo tri puta dobro oprati.
- 6- Nakon pranja tijela oprati noge.

Kako Se Uzima Gusul?

Prema sunnetu gusul se uzima na sljedeći način:

1- Prvo, bez obzira da li su čiste, oprati ruke, stidna mjesta i dijelove tijela na kojima se nalazi načistoća.

2- Nakon toga uzeti abdest u potpunosti i zanijetiti dok se pere lice. Ukoliko se ne sakuplja voda ispod nogu neophodno je oprati noge.

3- Nakon toga treba polito vodom cijelo tijelo tri puta. Prvo se tri puta posipa po glavi a zatim po desnom ramenu pa po lijevom ramenu. Nakon svakog posipanja potrebno je oprati tu stranu. Ako se prilikom gusula, kada se pospe vodom, pokvasi više dijelova istom vodom, smatra se ispravnim, jer se cijelo tijelo smatra kao jedna cjelina. Ako se isto desi u abdestu, abdest neće biti ispravan. Uzimati abdest nakon gusula je mekruh, ali ako se u toku uzimanja gusula izgubi abdest potrebno ga je nakon gusula obnoviti.

POJAŠNJENJE (Za osobe koje imaju vještačke zube ili navlake na zubima)

Po hanefijskom mezhebu ako se ne pokvasi prostor između zuba, gusul nije ispravan. Zbog toga gusul sa protezama ili ugrađenim zubima nije ispravan. Osoba se tako ne čisti od džunupluka. Dakle prema hanefijskom mezhebu punjenja i obloge zuba od zlata srebra ili sličnog materijala čine da gusul nije potpun.

U djelu **“Meraki-I Felah”**, od Tahtavija, na 96. strani, kao i u djelu **“Ni'metil Islam”**, koje je prijevod navedenog djela stoji: Nema smetnje da osoba koja želi činiti nešto što nije dozvoljeno njegovim mezheboom pribjegne oponašanju šafijskog mezheba. Isto se navodi i u djelima **“Bahrur-raik i Nehru-I Faik”**. No kada to čini onda je dužan ispuniti i uvjete tog propisa. Ukoliko to učini bez ispunjavanja ostalih uvjeta, onda se on naziva **muleffik**, ili onaj koji skuplja najlakše iz svega. To nije dozvoljeno.

Onaj ko ne može izvršavati farz svog mezheba, treba pristupiti slijeđenju drugog mezheba kako bi moga taj farz izvršiti. Ali kada to čini treba i ostale uvjete koji se tiču toga ispuniti. Osoba koja ima vještačke zube ili navlake na zubima, kada uzima gusul ili abdest, dovoljno je da se prisjeti da tada slijedi imami Malika ili imam-i Šafiiija. To znači da osoba koja počinje uzimati gusul treba da kroz srce provuče nijet: **“Odlučih da uzmem gusul slijeedeći šafijski ili malikijski mezheb”**. To će biti dovoljno. Očistit će se od džunupluka i postići čistoću. Kada slijedi šafijski ili malikijski mezheb, njegov abdest i namaz su ispravni i

može biti imam osobama koji namaju vještačke zube ili navlake na zubima.

Ko slijedi šafijski mezheb, dužan je za imamom u sebi učiti fatihu, čuvati se da dijelom odjeće ne dotakne odjeću žene koja ne spada u osamnaest kategorija kojima se ne može oženiti, učiniti nijet pri uzimanju abdesta i da se čuva i najmanje načistoće. Kada želi dotaknuti Kur'an, prema šafijskom mezhebu mora biti pod abdestom. Putnik koji je hanefijskog mezheba, da bi mogao slijedeći šafijski mezheb, sastaviti i skratiti podnevski i ikindijski, te akšamski i jacijski mezheb, mora biti pod abdestom.

Stanja Hajza i Nifasa Kod Žena

Postoji jedanaest vrsta gusula. Pet njih je farz. Dva od toga su gusuli koje žene uzimaju nakon perioda hajza i nifasa.

Ibn Abidin u djelu **Menhelu-I Varidin** kaže: "Islamski učenjaci koji se bave fikhom su saglasni da su svaki muškarac i žena dužni da savladaju znanja o vjeri. Svaka žena je dužna da stekne znanja o stanju hajza i nifasa. Neophodno je da i svaki muškarac prije nego se oženi nauči šta je to hajz, a šta nifas. Kada se oženi dužnost mu je tome podučiti suprugu, ako ona ne zna.

Hajzom se smatra krvarenje koje se dešava kod žena koje napune osam godina ili krvarenje koje kod žena nastupa petnaest dana od momenta završetka ciklusa i kada to krvarenje traje najmanje tri dana. Krv koja se smatra hajzom može imati bilo koju boju osim bijele. Kada jedna žena osjeti krvarenje, postaje punoljetna i, prema našoj vjeri, postaje odgovorna za svoje postupke. Vremenski period od pojavljivanja krvi pa do njenog nestanka se zove vrijeme ciklusa. Ovaj period najkraće može trajati tri dana a najduže deset dana. Svaka žena je dužna znati vlastito vrijeme ciklusa (adeta).

Dužnost je da se djevojka koja napuni osam godina obavijesti o njenom stanju od strane majke ili ako nema majke od strane nene, sestre, amidžinice, tetke i sl.

Nifas podrazumijeva luhus. To je krvarenje žene nakon poroda. Najmanji period ovog krvarenja se ne određuje. Kada prestane krvarenje neophodno je istog momenta uzeti gusul. Najduži period nifasa je četrdeset dana. Kada

se napuni četrdest dana ako krvarenje ne stane, žena će ipak uzeti gusul i početi sa klanjanjem. Krv koja teče nakon četrdesetog dana je istihaza (prašta se). Žene su dužne da zapamte kada im nastupa nifas.

Istihaza je krvarenje koje se dešava manje od tri dana, ili sedamdeset i dva sata, zatim krvarenje koje traje duže od deset dana kod žena koje su tek ušle u ciklus, čije trajanje prelazi deset dana i čija količina prevazilazi uobičajenu kod odraslih žena, kod trudnica i žena preko pedeset pet godina i krvarenje koje se događa kod žena mlađih od osam godina. Ovo krvarenje je znak bolesti. Ako traje duže može biti opasno pa je neophodno posjetiti ljekara.

Status žene u istihazi je poput osobe kojoj neprestano teče krv iz nosa. Može u takvom stanju klanjati namaz i postiti.

Žena u hajzu i nifasu ne može klanjati niti postiti. Ne može činiti sedždu zahvale niti sedžde-i tilavet. Ne može dodirivati Kur'an. Ne može ulaziti u džamije ili mesdžide. Ne može obilaziti oko Kabe. Ne može se naći u Vatju. Kada postane čista dužna je napostiti propušteni post ali ne i naklanjati propuštene namaze. Žena je dužna obavijestiti muža da joj je počeo hajz. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **“Žena koja ne obavijesti muža o počeku i završetku hajza i nifasa je mel'un”**. Kada se završi hajz i nifas stroga je obaveza uzeti gusul.

Postoje mnoge riječi koje uzrokuju prekid braka. Zato se treba čuvati prekida braka kao i izlaska iz vjere. U djelu **“Tam ilmihal”** na 585. stranici se kaže:

***Gospodar se sveti opet preko roba
Ko ne zna, misli da je trenutak od roba***

***Sve je od Gospodara, izvršava se rukom roba
Dok ne dođe emr, ne misli da se i najmanji otpadak baci.***

TEJEMMUM

Tejemmum podrazumijeva čišćenje zemljom. Po hanefijskom mezhebu u slučaju kada nismo u mogućnosti doći do vode ili ako smo u situaciji da ne možemo koristiti vodu radi uzimanja abdesta ili gusula, dozvoljeno je obaviti tejemmum čistom zemljom, pijeskom, krečom, kamenom ili nekim drugim zemljanim materijalom i prije nastupanja namaskog vakta. U ostala tri mezheba nije dozvoljeno uzimanje tejemmuma prije nastupanja vakta za namaz.

Tejemmum je olakšica za abdest i za gusul. Po našoj vjeri je čišćenje zemljom poput čišćenja vodom. Jasno se navodi u izvorima vjere da se mnoge nešistoće mogu otkloniti zemljom.

Stanja koja zahtijevaju obavljanje tejemmuma su sljedeća:

1- Ukoliko nema čiste vode za abdest ili gusul (Obaveza je u gradovima potražiti vodu.)

2- Ukoliko postoji bolest koja sprečava korištenje vode ili ako postoji opasnost po zdravlje ukoliko se koristi hladna voda.

3- Ukoliko se pored vode nalazi neprijatelj ili zvijeri koje pričinjavaju opasnost po život.

4- Nemogućnost posjedovanja vode zbog boravka u zatvoru.

5- Ukoliko postoji prijetnja smrću.

6- Ako putnik uz sebe ima malu količinu vode neophodnu za piće.

7- Ako ne postoji mogućnost vađenja vode iz bunara.

Farzi Tejemmuma

Tri su farza tejemmuma:

1- Donijeti nijet za čišćenje od džunupluka ili radi uzimanja abdesta. Ukoliko osoba uzme tejemmum da bi objasnio drugome kako se to radi, sa tim tejemmumom ne može obaviti namaz.

2- Dlanovima dotaći čistu zemlju i potрати se po cijelom licu.

3- Dlanovima dotaći suhu zemlju i potрати prvo desnu pa

lijevu ruku do iza lakata.

Postoje i mišljenja da su dva farza kod tejemmuma. U tim slučajevima se drugi i treći farz smatraju jednim. I to je ispravno mišljenje.

Sunneti Tejemmuma

- 1- Početi bismillom.
- 2- Staviti dlanove na zemlju.
- 3- Povuci dlanovima preko zemlje naprijed i nazad.
- 4- Ukoliko ostane zemlje u dlanovima otresti ruke dok zemlja ne spane.
- 5- U trenutku spuštanja ruku na zemlju raširiti prste.
- 6- Potrati prvo lice a zatim desnu pa onda lijevu ruku
- 7- Požuriti sa radnjama kao kod uzimanja abdesta.
- 8- Da ne ostane na licu i rukama mjesta gdje nije potrano.
- 9- Prije tejemmuma potražiti vodu.
- 10- Izvršiti mesh po rukama na navedeni način.
- 11- Potrati ruke kao što je prethodno opisano.
- 12- Potrati između prstiju i pritom pomjeriti prsten.

Pri Uzimanju Tejemmuma Potrebno Je Obratiti Pažnju Na Sljedeće:

1- Ako osoba bez abdesta uzme tejemmum da bi objasnio drugom kako se to radi, tejemmum mu nije ispravan.

2- Da bi se tejemmumom klanjao namaz nije dovoljno samo zanijetiti tejemmum, potrebno je zanijetiti i namaz.

3- Istom zemljom može učiniti tejemmum više osoba. Zemlja ili slična materija kojom se uzima tejemmum ne postaje musta'mel (korištena). Prašina ili zemlja koje spadnu poslije tejemmuma su musta'mel.

4- U šafijskom i hanbelijsom mezhebu tejemmum se može obaviti samo zemljom. U ostalim mezhebebima sa svakim materijalom koji je porijeklom od zemlje može se uzeti tejemmum iako na njemu nema prašine istog. Tvari koje gorenjem postaju pepeo ili koje se tope na većim

temperaturama nisu od zemlje. Dakle na može se obaviti tejemmmom uz pomoć drveta, trave, daske, željeza, bakra, zlata, stakla itd. Može se uzeti pijeskom, ne može merdžanom. Također se može uzeti pomoću mermera ispranog krečom, cementom, blatom itd. Ako se nalazi samo blato, a voda ga ne čini makar polovično, također će se uzeti tejemmmom.

5- Dozvoljeno je jednim tejemmmom klanjati različite namaze.

6- Ako musafir prema vlastitoj procjeni ili iskazu povjerljivog, punoljetnog i umno sposobnog muslimana smatra da u blizini manjoj od dva kilometra ima vode, dužan ju je potražiti sam ili poslati nekoga da za njega provjeri dvije stotine metara u svakom pravcu. Ako smatra da je mala vjerovatnoća pronalazka vode nije je dužan tražiti.

7- Ako osoba stane na namaz bez prethodne potrage za vodom i u toku namaza mu povjerljiva osoba saopšti da ima vode, dužan je uzeti abdest i obnoviti namaz.

8- Dozvoljeno je klanjati sa tejemmmomom ako se zna da postoji voda udaljenija od dva kolimetra.

9- Osoba koja zaboravi da među vlastitim stvarima ima vode, može klanjati tejemmmomom.

10- Osoba koja je klanjala tejemmmomom misleći da joj je nestalo vode a nakon namaza uvidi da postoji još vode, obnovit će namaz.

11- Musafiru je vadžib da zatraži vode od prisutnih. Ako je ne dobije, može klanjati i tejemmmomom. Ukoliko mu neko prodaje vodu po tržišnoj cijeni, putniku koji ima viška sredstava dužnost je da je kupi. Ako mu se prodaje po većoj cijeni od uobičajene, dozboljeno mu je klanjati sa tejemmmomom. Ako je cijena vode realna, a putnik nema sredstava da je kupi, također mu je dozvoljeno da obavi tejemmmom.

12- Može se uzeti tejemmmom u pustinji ako je ostavljena voda za piće prolaznika.

13- Ako postoji mala količina vode, džunup osoba ima prednost u njenom korištenju od žene u hajzu, osobe koja treba uzeti abdest ili mejta koji čeka gasul. Vlasnik vode će istu koristiti prije ostalih. Ako se na jedno mjesto sakupi

voda više vlasnika, prednost ima kupanje mejta.

14- Ako osoba koja je uzela tejemmmum radi džunupluka, poslije toga izgubi abdest, ne postaje ponovo džunup. Ako ima mala količina vode prvo će uzeti abdest.

15- Ukoliko je tijelo osobe koja je džunup nadpolovično u ranama ili sličnom stanju obaviti će tejemmmum. Ako je veći dio kože zdrav i ako se povrijeđeni dijelovi mogu oprati bez kvašenja, uzet će gusul. Ako povrijeđene dijelove tijela ne može oprati bez da ih pokvasi, može uzeti tejemmmum.

Kako Se Uzima Tejemmmum?

1- Prvo se donese nijet za uzimanje gusula ili abdesta.

Da bi se sa tejemmmumom mogao obaviti namaz nije dovoljno samo donijeti nijet da se uzima tejemmmum. Potrebno je zanijetiti tejemmmum za obavljanje nekog drugog ibadeta kao klanjanja dženezama namaza, obavljanje sedžde-i tilaveta ili uzimanja abdesta ili gusula.

Kada se donosi nijet za tejemmmum nije potrebno odvajati nijet za gusul od nijeta za abdest. Zanijetivši za uzimanje abdesta, čistimo se i od džunupluka. Tejemmmumom kojim smo zanijetili čišćenje od džunupluka možemo obaviti namaz. Nije potreban poseban tejemmmum za abdest.

2- Potrati jednom lice dlanovima koji su prethodno dotakli čistu zemlju, kamen ili materijal od zemlje ili kreča, s tim da najmanje tri prsta moraju dotaći zemlju. Ako ruke ne dotaknu i najmanji dio lica, makar površine vrha igle, tejemmmum nije ispravan.

Da bi se lice u potpunosti potralo potrebno je otvorenim dlanovima sastavljenih prstiju gdje se najduži prsti obiju ruku dodiruju, lagano povući od početka kose pa do donje vilice. Potrebno je pri tom povući dlanovima preko čela, očiju, bočnih strana nosa, usana do ispod brade.

3- Ponovo dlanovima dotaknuti zemlju, otresti eventualne ostatke zemlje, a zatim lijevim dlanom potrati donju stranu desne ruke od prstiju prema laktu, potom gornju stranu ruke od lakta prema prstima i prstima lijeve ruke preći preko prstiju desne ruke. Potrebno je skinuti prsten. Na isti način se potire lijeva ruka desnom.

Neophodno je dlanom dotaći zemlju. Nije neophodno da ostanu tragovi zemlje na rukama.

Tejemmum za abdest i za gusul je istovjetan.

Stvari Koje Kvare Tejemmum

Tejemmum prestaje važiti kada prestanu uvjeti koji su doveli do nužnosti obavljanja tejemmuma, kada se dođe do vode i kada se obavi radnja koja kvari abdest i gusul.

Koristi Abdesta, Gusula i Tejemmuma

Svako od ovih čišćenja koja se obavljaju radi ibadeta sa sobom nose i mnoge koristi po fizičko zdravlje. Naravno, itekako ima koristi i po psihičko zdravlje. Među brojnim koristima navest ćemo samo neke:

1- U svakodnevnom životu nema mjesta kojeg se naše ruke ne dotiču i mikroba koji se tim putem ne prenose. Zbog toga abdest odnosno pranje ruku, nogu i lica pretstavljaju najbolju preventivu za kožna oboljenja. Mnogi mikrobi dospijevaju u tijelo putem kože.

2- Ispiranjem nosa koji je dio sistema za disanje sprečava se unošenje raznih nečistoća i mikroba u tijelo.

3- Pranje lica ojačava kožu, i ublažava glavobolju i umor. Pokreće krvne sudove i nerve. To je razlog što osobe koje redovno uzimaju abdest i u starosti imaju lijepo lice.

4- U situacijama koje izazivaju džunupluk troši se velika energija, ubrzava se rad srca kao i disanje. Zbog napornog rada organizma dolazi do osjećaja umora, pospanosti, a time i aktivnosti mozga bivaju svedene na minimum. Obavljanjem gusula tijelo dobija na svježini. Sa medicinskog aspekta prati cijelo tijelo s vremena na vrijeme je jako korisno.

5- Naše tijelo u uobičajenom stanju ima određenu mjeru statičnog elektriciteta. Od te mjere uveliko zavisi naše zdravlje. Ta mjera se remeti psihološkim napetostima, promjenom vremenskih prilika, različitim odjevnim predmetima, vrstom mjesta boravka i rada te radnjama koje zahtijevaju obavljanje gusula. Ta mjera u stanju bijesa se poveća četiri puta, a u stanjima koja zahtijevaju gusul dvanaest puta. Izvršena su snimanja tijela infra crvenim zrakama nakon polnog odnosa i utvrđeno je da je površina

kože u tim situacijama prekrivena sa viškom elektriciteta. Taj prekrivač elektriciteta uzrokuje smanjeni dotok kisika kao i promjenu boje kože i njeno boranje. Da bi se oslobodilo tog omotača potrebno je oprati cijelo tijelo bez da ostane i jedno mjesto nepokvašeno. Na taj način se tijelo vraća u normalno stanje. Prema tome, gusul je čin koji je izuzetno preporučljiv sa medicinskog stajališta.

6- Abdest i gusul imaju izuzetno pozitivan utjecaj i na krvotok. Sprečava sgrušavanja i zadebljavanja u krvnim sudovima. Abdest je svojevrsna uzbuna. Jedan od centara limfnog sistema nalazi se u pozadini nosa i u krajnicima. Njihovim ispiranjem upozorava se kompletan organizam. Također pranje vrata ima istu ulogu. Uzimanjem abdesta i gusula olakšava se protok limfocita ili borbenih ćelija u tijelu, kako ih još nazivaju. Na taj način štiti se organizam od štetnih tvari i povećava se otpornost tijela na njih.

7- Tejemum koji se obavlja u nedostatku vode ima sličan efekat kod razbijanja električnog polja.

2- ČIŠĆENJE OD NEDŽASETA (NEČISTOĆA)

Podrazumijeva odsustvo nečistoća na tijelu, odijelu i mjestu klanjanja. Pod odijelom se podrazumijevaju i mahrama, saruk, mestve i na'lin. I šal koji visi na vratu se podrazumijeva pod odjećom jer se kreće zajedno sa klanjačem i ako nije čist namaz neće biti ispravan. Ako na prostirci na kojoj se obavlja namaz ima nekih prljavština, osim mjesta na kome se stoji i na kome se obavlja sedžda, namaz će biti ispravan. Razlog tomu je što prostirka nije vezana za tijelo kao šal. Osobi koja u zatvorenoj posudi nosi mokraču namaz nije ispravan jer posuda nije mjesto nastanka mokraće. Iz ovoga slijedi da, ko sa sobom nosi kolonjsku vodu, alkohol, tinkturu joda ili u zatvorenoj kutiji krvavu maramicu namaz mu neće biti ispravan. Neophodno je da mjesto gdje se stoji stopalima i mjesto gdje se spušta čelo u namazu budu čisti. Namaz koji se klanja na platnu, staklu, najlonu ili nekoj drugoj tvari koja prekriva nečistoću koja se nalazi pod njom bit će ispravan. Ukoliko na sedždi dio odjeće dotakne sasušenu nečistoću, to neće pokvariti namaz.

Ako na tijelu, odjeći ili mjestu klanjanja ima tragova velike nečistoće koliko jedan dirhem, namaz će biti ispravan iako je to mekruh tahrimen i njegovo čišćenje je vadžib. Ako ima više od jednog dirhema njegovo otklanjanje je farz. A manje od toga je sunnet. Pranje i najmanje kapi alkohola je farz. Prema mišljenju dvojice imama (Imam-i Ebu Jusuf i Imam-i Muhammed) kao i prema mišljenju ostale trojice imama mezheba, otkloniti i najmanju trunku velike nečistoće je farz. Navedena količina nečistoće je ona koja se nalazi na početku klanjanja, a ne one koja se stekne naknadno.

Količina dirhema kod velike nečistoće je težine jednog miskala ili četiri grama i osamdeset centigrama. Kod malih nečistoća ta količina je voda koja može stajati na otvorenom dlanu. Ako se velika nečistoća, manja od jednog miskala, raširi na površinu veću od površine dlana ipak će biti prepreka ispravnosti namaza.

Nečistoća ima dvije vrste:

1- **Velika nečistoća:** U ove nečistoće spada sve što izlazi iz ljudskog tijela, a što prouzrokuje uzimanje abdesta

ili gusula, neobrađena koža, meso, prljavština i izmet životinja čije je meso zabranjeno konzumirati kao i njihovih mladunčadi, ljudska i životinjska krv, alkohol, strvina, svinjsko meso, izmet peraćih životinja kao i izmet teglećih životinja te ovaca i koza.

2- Mala nečistoća: Kada se nekom od malih nečistoća zaprlja tijelo ili odjeća, ako nečistoća nije na površini većoj od jedne četvrtine, onda namaz neće biti pokvaren. U male nečistoće spadaju izmet četveronožnih životinja čije je meso jestivo i izmet ptica čije je meso zabranjeno konzumirati. Izmet goluba ili vrapca čije meso je dozvoljeno također spada u male nečistoće.

Alkohol i rakija koji se dobijaju destilacijom vina spadaju u velike nečistoće i njihovo pijenje je zabranjeno poput vina. Prije stupanja na namaz neophodno je tijelo i odjeću očistiti od krvi i alkohola. Neophodno je izvaditi iz odjeće posude u kojima se nalazi navedeno.

Nečistoća se čisti čistom vodom, vodom kojom je obavljen abdest i gusul te sirćetom, sokom od ruže ili sličnom tečnošću. Voda koja je korištena za abdest ili gusul je "**musta'mel**" voda. Ova voda je čista. Njom se može očistiti od nečistoće, ali se njome ne može uzeti abdest niti gusul.

ISTINDŽA: Čišćenje nečistoća koje izlaze na prednju ili zadnju šupljinu ljudskog tijela se naziva istindža. Istindža ili uzimanje tahareta je sunneti muekkede. Dakle sunnet je da muškarac ili žena nakon obavljene prirodne potrebe očiste stidna mjesta vodom ili kamenom tako da se ne ostavi nikakva nečistoća. No u situaciji kada osoba ne može vodom očistiti nečistoću, a da drugi ne vide njegova stidna mjesta, odustat će od čišćenja nečistoće bez obzira na njenu količinu. Neće pokazati ni u kom slučaju svoja stidna mjesta. I namaz će obaviti u takvom stanju. Ako pokaže stidna mjesta bit će fasik ili griješnik i počinut će haram. Istog trena kada nađe pogodno mjesto, obaviti će istindžu i obnoviti će namaz. Ovo je zbog toga što ako će izvršavanje jedne zapovijedi prouzrokovati činjenje harama, da se haram ne bi počinio ta zapovijed će se ili odložiti ili ostaviti.

Činjenje istindže sljedećim predmetima je strogo pokuđeno ili mekruh tahrimen: kostima, hranom, đubrivom, dijelovima stakla ili gline, ćumumom, stočnom

hranom, tuđom imovinom, zatim predmetima od ugleda ili predmetima od kojih se stiće imetak kao svilom, stvarima koje su izbačene iz džamije, zemzem vodom, lišćem, i papirom. Potrebno je i prema praznom papiru pokazati poštovanje. Istindža je dozvoljeno obaviti stvarima koje nisu plemenite te papirom čiji se tekst ne tiče vjere. Zabranjeno je obavljati istindžu papirom na kom su ispisani islamski harfovi. Mekruh je ili pokuđeno obavljati nuždu okrenut prema kibli ili suprotno od nje, stojeći i bez ikakve odjeće na sebi. Nije dozvoljeno obavljati gusul na mjestu gdje se sakuplja mokrać. Ako se mokrać ne sakuplja već otiče, onda je dozvoljeno. Voda koja se koristi za istindžu je "nedžs". Ona ne smije poprskati odjeću. Zato je potrebno nuždu obavljati na mjestu koje priliči za to. Ne može se obavljati istindža tako što se na česmi stavi ruka na stidno mjesto i tako čisti. Kada se kap mokrača nađe u vodi ona onečisti vodu i odjeća koju takva voda popraska postaje nečista. Ako mjesto na koje takva voda popraska bude veće površine od dlana, namaz neće biti ispravan.

ISTIBRA: Muškarcima je vadžib (obaveza) činiti **istibra** tj. ne ostaviti ni kapi mokrača u mokračnim kanalima. To će postići kašljući, hodajući ili ležeći na lijevu stranu. Ne treba uzimati abdest dok se ne uvjeri da nije ostala niti jedna kap mokrača. Ako samo jedna kap mokrača naknadno izađe, pokvarit će abdest ali i zaprljati odjeću. Ako se veš pokapa manjom količinom od površine dlana i tako uzme abdest i obavi namaz, namaz će biti mekruh, tj. pokuđen. Ako bude više od toga namaz će biti neispravan. Osobe koje imaju poteškoće sa istibrom trebaju u mokračnu cijev staviti pamučnu slamku veličine slamke pšenice. Mokraču koja ostane pokupit će pamuk.

3- SETR-I AVRET

Mjesta Avreta i Pokrivanje Žena

Avret mehalli su mjesta koja su haram za otkrivanje, pokazivanje drugom ili gledanje istih kod drugog. **Avret mahalli** kod muškaraca su od pupka pa do ispod koljena. Koljena su avret. Namaz koji se klanja sa otkrivenim mjestima koji su navedeni nije ispravan. Pokriti i druga mjesta muškarcima u namazu kao ruke, glavu i obući

čarape je sunnet. Klanjati namaz sa otkrivenim ovim mjestima, njima je mekruh.

Kod žena je avret sve osim ruku do iza šaka i lica, prema mišljenju sva četiri mezheba avret su ruke, kosa kao i noge. Zbog toga se pojam **avreta** posebno veže za žene. Pokriti ova mjesta za njih je farz. Ako pri obavljanju bilo kog namaskog rukna jedna četvrtina od avret dijelova tijela bude otkrivena, namaz neće biti ispravan. Ako se otkrije manje od toga namaz neće biti pokvaren. Namaz im je tada mekruh. Platno koje je tanko tako da se ocrtava dio tijela i njegova boja, smatra se kao da ga i nema.

Za žene je i van namaza, kada su same, farz pokriti tijelo od koljena do pupka, vadžib im je pokriti leđa i stomak a lijepo je da pokriju i ostala mjesta.

Resulullah sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Oči osobe koja gleda njemu nedozvoljenu ženu sa strašću biće ispunjene vatrom i bačene u Džehennem. Onaj ko se rukuje sa njemu nedozvoljenom ženom će biti vezan za šiju i bačen u Džehennem. Oni koji sa njima zabranjenim ženama bez potrebe razgovaraju sa strašću za svaku riječ će biti u Džehennemu hiljadu godina.”**

U drugom hadisu se kaže: **“Gledati sa strašću žene susjeda i prijatelja je deset puta veći grijeh od gledanja drugih njemu zabranjenih žena. Gledati udate žene je hiljadu puta veći grijeh od gledanja djevojaka”.** Isti je odnos i za blud.

Poslanik također kaže: **“O Alija! Ne otkrivaj svoja bedra i ne gledaj ničija bedra, bio on živ ili mrtav”.**

“Ne pokazujte svoja avret mjesta. Ne postoje osobe koje se nikad ne odvajaju od vas. Stidite ih se i pokažite prema njima poštovanje. To su meleki čuvari.”

“Neka su prokleti muškarci koji se pokazuju kao žene i žene koji se pokazuju kao muškarci”.

“Ako osoba koja vidi ljepotu neke djevojke, odmah skloni pogled sa nje, Allah dželle šanuhu će mu podariti nagradu ibadeta, tako da će slast tog ibadeta odmah osjetiti.”

“Neka je Allahovo prokletstvo na onoga koji pokazuje svoja i gleda u tuđa avret mjesta”.

“Onaj ko se prikazuje kao član nekog naroda, pripada njima”.

Dakle onaj ko se svojim ponašanjem, radnjama i odjećom pokazuje kao drugi, pripada njima. Trebali bi se probuditi, zaprepastiti i uzeti pouku oni koji na običaje nevjernika, na modu, na haram gledaju kao na lijepu umjetnost i tako je nazivaju i koji one koji izvršavaju te haram nazivaju umjetnicima i naprednima.

Haram je i da međusobno muškarac muškarcu i žena ženi gledaju stidna mjesta.

Dakle, kao što je zabranjeno da žena gleda stidna mjesta muškarca i obratno, zabranjeno je i da muškarci gledaju stidna mjesta muškaraca i žene drugih žena. Stidna (avret) mjesta muškaraca i žena za međusobno gledanje su od pupka do ispod koljena. Avret ženi pred drugim muškarcem je sve osim lica i ruku do iza šaka. Zabranjeno je gledati stidna mjesta žene i bez požude.

Bolesnik koji bez odjeće leži ispod jorgana, ako mu je glava pod jorganom klanja namaz sa “imaom”, bez odjeće. Dozvoljeno mu je i da klanja otkrivene glave, jer je pokriven jorganom.

Muškarcu je dozvoljeno da gleda osamnaest kategorija žena koje su mu zauvijek zabranjene za ženidbu ako je siguran u svoju požudu. I to dozvoljeno mu je gledati glavu, lice, lančić, ruke i noge ispod koljena. I u tom slučaju je zabranjeno da gleda grudi, ispod pupka, koljena i leđa.

Za ženu su i amidže, sinovi tetaka sa očeve i majčine strane i sinovi daidža poput stranaca. Isto su i zetovi i šurjaci. Haram joj je da sa njima razgovara, da se šali i da bude sa njima nasamo na istom mjestu. Isto je muškarcima zabranjeno da razgovaraju sa ćerkama amidža, tetaka sa očeve i sa majčine strane, kćerima daidža te svastikama i strinama.

Muškarcu je doživotno zabranjeno da vjenča neku od osamnaest kategorija koje su mu zabranjene. S njima može razgovarati i može ostati nasamo. Ženama je također zabranjeno osamnaest kategorije muškaraca. Tih osamnaest muškaraca i žena su sljedeće:

Oni Koji Su u Srodstvu Po Krvi

Muškarci:

- 1- Otac
- 2- Djedovi sa očeve i majčine strane
- 3- Sin i unuci od sina i ćerke
- 4- Brat
- 5- Sinovi brata
- 6- Sinovi sestre
- 7- Amidža i daidža

Žene:

- 1- Majka
- 2- Nena sa očeve i majčine strane
- 3- Ćerka i unuke od sina i ćerke
- 4- Sestra
- 5- Kćeri sestre
- 6- Kćeri brata
- 7- Tetka sa očeve i majčine strane

Oni Koji Su u Srodstvu Po Mlijeku

Muškarci:

- 1- Otac po mlijeku
- 2- Očevi očeva i majki po mlijeku
- 3- Sin po mlijeku, sinovi sina i ćerke po mlijeku
- 4- Braća po mlijeku
- 5- Sinovi sestre po mlijeku
- 6- Sinovi brata po mlijeku
- 7- Amidže i daidže po mlijeku

Žene:

- 1- Majka po mlijeku
- 2- Majka majke i oca po mlijeku
- 3- Ćerka po mlijeku, ćerke kćeri i sinova po mlijeku
- 4- Sestra po mlijeku
- 5- Ćerke sestre po mlijeku
- 6- Ćerke brata po mlijeku
- 7- Tetke sa očeve i majčine strane po mlijeku

Oni Koji Su u Srodstvu Po Tazbinstvu

Muškarci:

- 1- Svekar
- 2- Usvojeni sin
- 3- Očuh
- 4- Zet

Žene:

- 1- Svekrva
- 2- Usvojena ćerka
- 3- Maćeha
- 4- Snaha

4- ISTIKBAL-I KIBLE

(Okrenuti Se Prema Kibli)

Podrazumijeva klanjanje namaza okrenut prema kibli. Kibla je prostor gdje se nalazi zgrada Kabe, u gradu Mekke-i Mukerremi. Prvobitna kibla je bila Kuds. Međutim u utorak, sredinom Ša'bana, sedamnaest mjeseci nakon hidžre, naređeno je okretanje prema Ka'bi.

Kibla nije zgrada Kabe već prostor gdje se ona nalazi. Od zemlje do neba taj prostor je kibla. Zbog toga se prema ovom prostoru okrećemo i u dubinama mora i peći kao i na najvišim planinama i u avionima. Namaz će biti ispravan ako prostor, koji nastaje ukrštanjem pravaca očnih nervi, obuhvati Kabu. S tim da je dozvoljeno okrenuti se na stranu za koju postoji mogućnost okretanja zbog:

1- Bolesti, 2- Opasnosti otuđenja imovine, 3- Opasnosti od životinje, 4- Opasnosti od neprijatelja, 5- Ako neće moći ponovo se popeti na jahaću životinju bez pomoći drugoga, ukoliko sa nje siđe i ako ne može sastaviti prema šafijskom i malikijskom mezhebu podne i ikindiju te akšam i jaciju. Okrenuti se prema kibli u vozu, avionu i na brodu je obavezno.

5-NAMASKA VREMENA

Resul-i Ekrem sallallahu alejhi ve sellem u jednom hadisu kaže: "Džibril alejhisselam mi je dva dana bio imam pred vratima Kabe. Zajedno smo klanjali sabah kada se pojavila zora, podne kada je sunce prelazilo polovinu neba, ikindiju kada je sjena stvari dosegala veličinu predmeta, akšam kada je sunce zalazilo (kada bi njegov gornji dio nestao) i jaciju kada bi potpuno pao mrak. Drugi dan smo sabah klanjali kada se dan rasvijetli, podne kada je sjenka predmeta bila dva puta veća od predmeta, ikindiju odmah nakon toga, akšam kada se mrsi post, a jaciju na kraju prve trećine noći. Nakon toga mi je rekao: O Muhammede, ovo je vrijeme namaza tebe i poslanika prije tebe. Neka tvoj ummet svojih pet dnevnih namaza obavlja između dva vremena u kojima smo mi klanjali." Oдавde se razumije i da je pet dnevnih namaza koji su vjernicima obavezni svaki dan.

Vrijeme Sabah Namaza: Od izlaska zore, tj. od

pojavljivanja bjeline na istoku do izlaska sunca.

Vrijeme Podne Namaza: Od trenutka kada se sjenke smanje i počnu tanjiti i traju do trenutka kada sjena dostigne jednu ili dvije dužine predmeta. Prvo je mišljenje dvojice imama, Imam–i ebu Jusufa i Imam–i Muhammeda a drugo je mišljenje Imam–i Azama Ebu Hanife radijallahu anhu

Vrijeme Ikindije namaza: Počinje završetkom vremena podne namaza, i to:

1– Prema imam–i ebu Jusufu i imam–i Muhammedu kada sjenka predmeta dostigne jednu dužinu istog i traje dok sunce ne nestane.

2– Ebu Hanife smatra da počinje kada sjenka dosegne dvije veličine predmeta i traje dok sunce ne nestane.

Međutim, zabranjeno je klanjati bilo koji namaz nakon što sunce ne pocrveni dakle kada se horizontu približi jedan luk. Dakle ostavljati ikindiju za ovo vrijeme je haram. No ,ako se ipak nije obavila na vrijeme treba je klanjati do zalaska sunca.

Vrijeme Akšam Namaza: Počinje kada sunce nestane i traje dok horizont ne pocrni tj. nestane crvenila sunca.

Vrijeme Jacije Namaza: Od prestanka akšamskog vremena do zore. Prema Ebu Hanifi jacija počinje kada nestane bjeline na nebu. No i za ikindiju je bila ista situacija. Po mišljenju dvojice imama ako se jacija obavi pola sata nakon nastupa jacijskog vremena bit će obavljena prema mišljenju svih imama. Mekruh je jaciju, bez valjanog razloga, ostaviti za drugu polovinu noći prema šeriatu.

Nije dozvoljeno klanjati namaz prije i poslije njihovog vremena. To je veliki grijeh. Namaska vremena su tačno navedena i u takvimima.

Tri su vremena kada je mekruh tahrimen ili strogo pokuđeno klanjati namaze. Farzi koji su započeti u ova tri vremena nisu sahih. To su kada sunce izlazi, kada je na pola neba i kada zalazi. U ovim trenucima nije dozvoljeno klanjati prethodno pripremljenu dženazu, obaviti seh–i sedždu i sedžde–i tilavet. Kada sunce zalazi moguće je klanjati samo ikindiju tog dana.

Postoje dva vrmena kada je mekruh klanjati nafile ili dobrovoljne namaze. Od klanjanja sabahskog farza pa do

izlaska sunca i poslije klanjanja ikindijskog farza, a prije akšamskog farza.

OBJAŠNJENJE (Namaz i post u knjigama)

Vrijeme namaza svake države zavisi od godišnjih doba i od udaljenosti te države od ekvatora.

U hladnim zemljama koje se nalaze na sjevernoj polulopti i koje prolaze kroz 67. stepen, vrijeme sabah namaz počinje prije nestanka sunca na horizontu. Zbog toga na prostoru sjeverno od Baltičkog mora nema noći te vremena jacije i sabaha ne počinju.

Po hanefijskom mezhebu namasko vrijeme nije uslov namaza već njegov uzrok. Ako nema uzroka, namaz neće biti farz. Iz toga proizilazi da muslimanima koji se nalaze u ovim državama navedena dva namaza nisu farz. Na južnoj polulopti ne postoji kopno koje bi podlijegalo istom principu.

Kada se tridesetog Ša'ana u bilo kom mjestu vidi mlađak, treba početi sa obavljanjem posta. Mlađak koji se vidi danju je mlađak sljedeće noći. Muslimani koji se nađu na Polovima ili na Mjesecu, ako nisu putnici, također su dužni postiti dane ovog mjeseca. U dnevnicama sa preko dvadeset četiri sata post se započinje pomoću sata i mrsi se na isti način. Slijedit će se vrijeme nekog drugog mjesta gdje dan nije ovako dug. Ako ne posti, to će napostiti kada dođe u mjesto gdje dan nije toliko dug.

EZAN I IKAMET

Ezan znači obavjestiti sve. Proučiti ezan je sunnet-i muekkede za pet dnevnih namaza, za namaze koji se naklanjaju, i za džumu namaz kada se hatib popenje na mimber. Mekruh je ženama učiti ezan i ikamet. Ezan se uči sa visokog mjesta da bi se drugi obavijestili. Kada se uči ezan mustehab je, lijepo, podići obje ruke i staviti po jedan prst obiju ruku u uši. Proučiti ikamet je efdalnije (korisnije) od ezana. I ezan i ikamet se uče okrenuvši se prema kibli. Kada se uče, ne priča se niti se odgovara na selam.

Kada će se Učiti Ezan i Ikamet?

1- Kada se naklanjava u vrtu ili na poljani, pojedinačno ili u džematu propušteni namaz, sunnet je da muškarci

prouče ezan i ikamet naglas. Ljudi, džinni i kamenje koji čuju ezan, posvjedočit će to na Sudnjem danu. Ako neko naklanjava nekoliko namaza, na početku će proučiti ezan i ikamet, za sljedeće namaze će samo proučiti ikamet. Dakle, dozvoljeno je ne proučiti ezan za sljedeće namaze.

2- Kada se klanja kod kuće, pojedinačno ili u džematu, neće se morati učiti ezan i ikamet. Namaz i ikamet koji su proučeni u džamiji važe i za kuće. No ako se prouči, to će biti bolje. Osoba koja pojedinačno klanja namaz nakon zajedničkog namaza u mahalskim džamijama ili džamijama koje imaju određen džemat, ne moraju učiti ezan i ikamet. U džamijama za putnike koji nemaju određenog imama i muezzina, i u kojima grupe klanjaju po dolasku u džamiju, svaka grupa će učiti ezan i ikamet. U ovakvim džamijama će i osobe koje klanjaju pojedinačno proučiti ezan i ikamet tako da ga mogu sami čuti.

3- Musafiri će učiti ezan i ikamet i kada klanjaju pojedinačno i u džematu između njih. Ako su pored onog, a koji klanja pojedinačno, njegovi prijatelji, može izostaviti ezan. Putnik će i kada u nekoj kući klanja sam učiti ezan i ikamet. Ezan proučen u džamiji ne važi za njegov namaz. Ako u kući neko od musafira prouči ezan, oni koji klanjaju poslije ga ne moraju ponovo učiti.

Dozvoljeno je ezan učiti djeci, gluhim i osobama koje su neuke ali znaju pravilno proučiti ezan. Krajnje je pokuđeno ili mekruh tahrimen da ezan i ikamet uče džunup osobe, osobe bez abdesta, žene, griješnici, pijanice, djeca sa umanjenim umnim sposobnostima te da se ezan uči sjedeći. Takvi ezani će se ponoviti. Da bi ezan bio ispravan muezzin mora biti musliman i umno sposoban. Nije dobro učiti ga preko razglasa.

Razlog zašto ezan griješnika nije ispravan je taj što se u ibadetima njegove riječi ne primaju. Ezani griješnika i ezani koji se uče preko razglasa nisu povjerljivi. Sa takvim ezanom ili nekim drugim znakom od njega ne može se omrsiti.

Osobe koje ezan uče sa poštovanjem ne mijenjajući njegove riječi, pazeći na ispravnost sa munare, prema sunnetu, dostići će visoke stepene.

No ako se ezan ne uči prema sunnetu, ako se npr. promijenjene neke riječi, ako su prevedene, ako se pojedini

dijelovi pjevaju i ako se uče preko razglasa (glas koji čujemo sa razglasa nije imamov ili muezzinov već je on pretvoren u određene električne talase i ono što čujemo su u stvari ti talasi) osoba koja to čuje neće morati ponavljati ezan.

POJAŠNJENJE (Može li se ezan učiti pomoću električnog razglasa?)

Električni razglas koji se stavlja na munare je postao rezultatom ljenosti muezzina, i prouzrokuje neslijeđenje sunneta. Zbog te ružne novotarije su i minareti koji su vjekovima bili ukrasi neba postali svojevrsni stubovi za razglase. Islamski učenjaci su uvijek sa dobrodošlicom prihvatili korisna otkrića nauke, kao štampariju i uvijek su podržavali širenje nauke štampanjem korisnih knjiga. Nesporno je da je lijepo da se preko radija i razglasa puštaju korisne emisije i sl. Međutim ostavljati muslimane mahrum (bez) slatkog glasa ezana i izvršavati ibadete preko razglasa koji para ljudski sluh je štetno. Postavljati razglas na džamije je bespotrebno pretjerivanje. Dok nije bilo ovih naprava koje odzvanjaju poput zvona sa crkava i dok su se srca vjernika napajala slašću glasa dobrih vjernika, ezani koji su se učili sa munara i tekbiri u džamijama su osvajali i srca nevjernika. Džemat koji je ispunjavao džamije kada bi čuli ezane u svakoj mahali, obavljali bi svoj namaz skrušeno, kao u vrijeme Ashab-i Kirama. Božansko nadahnuće ezana koje kod vjernika izaziva oduševljenje se gubi kroz metalne zvukove razglasa.

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem u jednom hadisu kaže: **“Kada neko slušajući ezan, polahko ponavlja riječi za muezzinom, za svaki harf dobije jednu nagradu i briše mu se jedan grijeh.”**

Sunnet je i osobi koja uči Kur'an da u sebi ponavlja kada čuje ezan. Kada muezzin kaže dijelove ezana koji počinju sa **“hajje ala”**, neće ih ponavljati već će govoriti **“la havle ve la kuvvete illa billah”**. Nakon ezana će donijeti salavat. A nakon toga proučiti dovu. Lijepo je poljubiti nokte dva kažiprsta i potirati njima oči kada se uči **“ešhedu enne muhammeden resulullah”**. To se ne čini kod ikameta.

Način učena ezana

Allahu ekber	4 puta
Ešhedu en la ilahe illallah	2 puta
Ešhedu enne muhammeden resulullah	2 puta
Hajje ales-salah	2 puta
Hajje ale-l felah	2 puta
Allahu ekber	2 puta
La ilahe illallah.....	1 puta

Samo se kod sabahskog ezana poslije “Hajje ale-l felah” dodaje “**Es-salatu hajrun minen-nevm**”.

Kod ikameta se poslije “**Hajje ale-l felah**” dodaje “**Kad kametis-salatu**” dva puta.

Dove za ezan:

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao:

“Dok se uči ezan, učite sljedeću dovu: Ve ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike leh ve ešhedu enne muhammeden abduhu ve resuluh ve raditu billahi rabben ve bi-l islami dinen ve bi muhammedin sallallahu ajehi ve selleme resulen nebijja”.

U drugom hadisu se kaže: **“O pripadnici moga ummeta. Poslije ezana učite ovu dovu:**

Allahumme rabbe hazihid-davetit-tammeti ves-salati-l kaimeti ati muhammedeni-l vesilete ve-l fadilete ved-deredžeter-refiate veb'ashu mekamen mahmudenillezi ve'adtehu inneke la tuhlifu-l miad”.

Značenja riječi ezana:

ALLAHU EKBER: Allah je najveći. Njemu nije ništa potrebno. Velik je i od potrebe robovanja Njegovih robova. On nema nikave koristi od ibadeta. Da bi se ove riječi dobro ucrtale u pamćenje, ponavljaju se četiri puta.

EŠHEDU EN LA ILAHE ILLALLAH: Vjerujem i svjedočim da iako mu nije neophodan ibadet bilo koga, niko osim Njega nema pravo da mu se čini ibadet. Ništa mu nije slično.

EŠHEDU ENNE MUHAMMEDEN RESULULLAH: Vjerujem i svjedočim da je Muhammed, neka je Njegov mir i

blagoslov na njega, Njegov poslanik, Obavjestitelj ispravnog načina ibadeta koji vodi Njemu i da se možemo približiti Bogu jedino kroz ibadete obavljene na način kako je to on pokazao.

HAJJE ALES-SALAH, HAJJE ALE-L FELAH: Ovo su dvije riječi koje mu'mine pozivaju na namaz, na spas i na sreću.

ALLAHU EKBER: Niko ne može činiti ibadet koji On zaslužuje. On je Veliki i daleko od toga da Mu bilo ko može činiti ibadet kakav On zaslužuje.

LA ILAHE ILLALLAH: Jedini On ima pravo da mu se čini ibadet i da mu se pada ničice. Pored toga što niko ne može činiti ibadet koji On zaslužuje, niko drugi osim Njega nema pravo da mu se čini ibadet.

Veličina časti namaza se najbolje razumije iz ovih odabranih riječi poziva na njega.

6- NIJJET

Prilikom izgovaranja iftitah-i tekbira čini se nijjet. Zanijetiti za namaz znači provući kroz srce njegovo ime, vrijeme obavljanja, okrenutost prema kibli i slijedenje imama.

Nijjet koji se učini nakon iftitahi tekbira nije ispravan i namaz sa takvim nijjetom također nije ispravan. Kod nijeta farza i vadžiba, potrebno je znati o kom farzu i vadžibu se radi. Navođenje broja rekata nije uvjet nijjeta. Prilikom klanjanja sunneta dovoljno je zanijetiti za namaz. Kod nijeta za dženaazu doda se **“Namaz radi Allaha i dovu za mejta”**.

Nije uslov da imam zanijeti da će biti imam muškarcima. Ako imam ne zanijeti “kao imam džemata koji je spreman za namaz”, neće postići nagradu klanjanja u džematu. Ako zanijeti da je imam, postići će je. Potrebno je da imam zanijeti **“odlučih biti imam ženama”**.

Pri izvršavanju ibadeta nije dovoljno samo ustima zanijetiti. Ako se ne zanijeti i srcem, ibadeti neće biti ispravni.

7- TEK BIR TAHRIMA

Farz je izgovoriti **Allahu ekber**, pri stupanju u namaz. Ovu rečenicu ne može zamijeniti neka druga rečenica. Neki

učenjaci smatraju da je tekbir tahrima neizostavni dio namaza. Prema namaskih šartova kao i ruknova ima šest.

NAMASKI RUKNOVI:

Farzima unutar namaza zove namaske ruknove. Ukupno ih je pet:

1- KIJAM: Prvi namaski rukn je kijam. Kijam znači stajanje na nogama. Bolesnik koji ne može stajati, klanjat će sjedeći. Bolesnik koji ne može ni sjediti, klanjat će ležeći na leđima i micajući glavom. Da bi mu lice bilo okrenuto prema kibli, a ne prema nebu, pod glavu mu se stavlja jastuk. Noge će presaviti, neće ih pružati prema kibli. Na stajanju će razmak između dvije noge biti koliko četiri prsta ruke.

Dozvoljeno je sjedeći klanjati bolesniku koji ne može stajati, koji gubi svijest pri stajanju, koji osjeća jake bolove u glavi, zubu, oku ili nekom drugom mjestu, kome neprestano teče mokraća, gnoj ili krv, kome postoji opasnost otuđenja imovine, koji će pokvariti post ili učenje u namazu ako stoji i kome će se vidjeti stidna mjesta ako stoji. Malo će se pogeti radi ruku'a. Za sedždu će spustiti glavu na pod. Ko ne može spustiti glavu na pod napraviti će malu razliku između saginjanja za ruku' i za sedždu. Ako mu naginganje za sedždu nije veće od naginganja za ruku', namaz mu neće biti ispravan. Ako na zemlju stavi drvo ili kamen i na njega učini sedždu, namaz će mu biti ispravan iako će počinuti grijeh. Dakle to je mekruh tahrimen ili strogo pokuđeno.

2- KIRAET: Farz je proučiti makar jedan kur'anski ajet na svim sunnetima i vitrima, kao i na prva dva rekata farza ako se klanja pojedinačno. Veći je sevab učiti kratke sure.

Vadžib je kao kiraet učiti fatihu, te na sunnetima i vitrima kao i na prva dva rekata farza pored fatihe proučiti i suru ili tri ajeta. Proučiti fatihu i suru na prva dva rekata kod farza je vadžib ili sunnet. Vadžib je i proučiti fatihu prije sure. Ako se neki od ovih pet vadžiba zaboravi potrebno je izvršiti sehv-i sedždu.

Nije dozvoljeno na kiraetu učiti prijevod kur'anskih ajeta.

Sunnet je da imam na svim namazima osim na džumi i

bajram namazima, na prvom rekatu uči dvostruko duže nego na drugom. Kada klanja pojedinačno može na svakom rekatu učiti isto. Mekruh je da imam na istima rekatima istih namaza uči iste ajete. Mekruh tenzihen je da na drugom rekatu uči isto kao i na prvom. Učiti unazad je veća greška. Mekruh je na prvom rekatu proučiti suru pa preskočiti jednu suru, te na drugom učiti suru nakon toga. Učiti Kur'an po redoslijedu kako je to u mushafu, je uvijek vadžib.

3- RUKU': Nakon kiraeta na kijamu donese se tekbir i sagne se naruku'. Muškarci na ruku'u rašire prste ruku i stave ih na koljena a leđa i glavu drže pravo.

Na ruku'u se najmanje tri puta kaže "**subhane rabbije- l azim**". Ako imam digne glavu prije nego je onaj ko ga slijedi proučio tri puta, i on će bez obzira na to odmah dići glavu. Na ruku'u se ruke i noge drže pravo. Ruke neće širiti prste ruku. Također neće pravo držati leđa, glavu i ruke.

Sunnet je imamu i osobi koja klanja pojedinačno prilikom podizanja sa ruku'a izgovoriti "**semi'allahu limen hamideh**". Džemaat neće to izgovarati. Nakon toga se izgovori "**rabbena lakel hamd**" te se vrati u stajaći položaj. Potom se izgovori "**Allahu ekber**" spušta se na sedždu tako da se spušta prvo desno, pa lijevo koljeno, desna pa lijeva ruka te nos i čelo.

4- SEDŽDA: Na sedždi prsti ruke trebaju biti sastavljeni prema kibli naspram ušiju a glava između ruku. Farz je spustiti čelo na čistu podlogu kao zemlju, drvo, i sl., a spustiti nos zajedno sa čelom je vadžib. Nije dozvoljeno spustiti samo nos pez valjanog razloga. Spustiti samo čelo je mekruh.

Staviti na zemlju obje noge ili najmanje po jedan prst obiju nogu je vadžib ili farz. Dakle, ako se ne spuste obje noge namaz neće biti kabul ili će biti mekruh. Sunnet je zavratiti prste u nogu i okrenuti ih prema kibli na sedždi.

Muškarci trebaju ruke i bedra držati odvojena od stomaka. Sunnet im je spustiti ruke i koljena na zemlju. Sunnet je pete na kijamu držati na razmaku od četiri prsta ,a na ruku'u i sedži sastavljene. Mekruh je prilikom spuštanja na sedždu povlačiti pantalone kao što je mekruh zavratiti ih pa početi sa namazom. Mekruh je klanjati zavraćenih ili kratkih rukava i nogavica. Mekruh je klanjati

otkrivene glave zbog nepridavanja pažnje pokrivanju glave ili zbog ljenosti. Ne pridavati pažnju namazu je kufr. Mekruh je i klanjati prljave odjeće ili u odjeći u kojoj se radi.

5- KADE-I AHIRE: Sjediti na zadnjem rekatu koliko je potrebno proučiti **“ettehijjatu”** je farz. Dok se sjedi ne daju se nikakvi znakovi prstima ruku. Muškarci će lijevu nog postaviti tako da su vrhovi prstiju okrenuti ka desnoj strani. Na tu nogu će sjesti. Desnu nogu će držati uspravno. Prsti ove noge će doticati zemlju. Vrhovi prstiju će biti savijeni prema kibli. Ovako sjediti je sunnet.

Žene će sjesti tako da će izbaciti noge nastranu. Bedra će im biti blizu. Desnu nogu će izbaciti na desnu stranu. Lijeva noga će joj ostati ispod ,tako da su vrhovi prstiju okrenuti ka desnoj strani.

KAKO SE OBAVLJA NAMAZ?

Namaz Muškarca Koji Se Klanja Pojedinačno

Kao primjer navodimo **sunnet sabah namaza**, koji se klanja ovako:

1- Prvo se okerene prema kibli. Noge su postavljene paralelno sa razmakom od četiri prsta ruku. Palčevi ruku dodirnu mehko tkivo ušiju dok se ruke drže tako da su dlanovi okrenuti prema kibli. Nakon što se srcem učini nijjet **“Odlučih iz pokornosti prema Allahu dželle šanuhu klanjati sunnet današnjeg sabah namaza i okrenuh se prema kibli”**, izgovori se **“Allahu ekber”** i svežu se ruke ispod pojasa, tako da desna ruka dođe preko lijeve.

2- Pogled se ne odvaja od mjesta gdje će se učiniti sedžda te se uči: a) **Subhaneke**, b) Nakon euze i bismille uči se **fatiha**, c) Nakon fatihe se bez ponovnog učenja bismille prouči neka sura iz Kur'ana.

3- Nakon rure izgovori se **“Allahu ekber”** i sagne se na ruku'. Ruke se drže na koljenima, pogled na nogama, dok se leđa drže uspravno te se izgovori tri puta **“subhane rabbije-I azim”**. Može se izgovoriti i pet ili sedam puta.

4- Dižući se sa ruku'a izgovara se **“semi'allahu limen hamideh”** i ne povlače se pantalone, niti se pogled odvaja sa mjesta sedžde. Kada se uspravi izgovori se **“rabbena**

lekel hamd". (Ovo stajanje se naziva kavme).

5- Ne stojeći mnogo na nogama, krene se na sedždu izgovrajući **"Allahu ekber"**. Prilikom odlaska na sedždu: a) Prvo se spušta desno koljeno pa lijevo, zatim desna pa lijeva ruka te nos i čelo. b) Nožni prsti se podaviju u pravcu kible. c) Glava se stavalja među ruke. d) Prsti ruku se sastave. e) Dlanovi se stave na pod. f) U takvom položaju se najmanje tri puta izgovori **subhane rabbije-l e'ala**. Potom:

6- Izgovori se **"Allahu ekber"**, spusti se lijeva noga, prsti desne noge se podaviju prema kibli i sjedne se na bedro. Ruke se stave na koljena.

7- Ne zadržavajući se mnogo na bedrima ponovo se izgovori **"Allahu ekber"** i ide se na drugu sedždu. (Sjedenje između dvije sedžde se naziva "Dželse").

8- Nakon što se na sedždi ponovo najmanje tri puta izgovori **"Subhane rabbijel e'ala"**, izgovori se **"Allahu ekber"** i ustane se na noge. Prilikom ustajanja ne potpomaže se rukama i ne poigrava se nogama. Prilikom dizanja sa sedžde prvo se diže čelo, pa nos, lijeva, pa desna ruka te lijeva pa desna noga.

9- Na stajanju se poslije "bismille" prouči **"fatiha"**, a ankon toga "sura", te se uz **"Allahu ekber"** ponovo ide na ruku'.

10- Drugi rekat se obavi poput prvog. Nakon druge sedžde, kada se izgovori **"Allahu ekber"**, ne ustaje se na noge već se sjeda na bedra i uči:

a) **Ettehijjatu, Allahumme salli, Allahumme barik i rabbena atina**, a zatim se predaje selam **"es-selamu alejkum ve rahmetullah"** prvo na desnu pa na lijevu stranu.

b) Nakon selama se prouči **"Alahumme entes-selamu ve mnkes-selam teberekte ja ze-l dželali ve-l ikram"** i bez priče se ustaje klanjati sabahski farz. Razgovor između sunneta i farza ne kvari namaz ali umanjuje nagradu.

Nakon namaza se tri puta uči istigfar. Zatim **"Ajetu-l kursija"** i 33 tesbiha, 33 tahmida i 33 tekbira te jednom tehliil, tj. **"La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul mulku ve lehul hamdu ve huve 'ala kulli šej in kadir"**. Ovo se uči u sebi. Učenje naglas istog je bid'at. Potom slijedi dova. Prilikom učenja dove miškarci podignu ruke

naspram grudi. Ruke se ne savijaju u laktovima. Dlanovi se otvore i okrenu prema nebu. Kao što je kibla namaza Ka'ba, tako je kibla dove nebo. Lijepo je poslije dove proučiti bismillu i 11 puta proučiti suru Ihlas, dvije Kul-e'uze i 67 puta reći "**estagfirullah**". Na kraju se prouče ajeti "**Subhane rabbike...**" te se rukama pređe preko lica.

Na četverorekatnim sunnetima se ,na sjedenju nakon drugog rekata, prouči ettehijjatu i ustane. Na sunnetima koji imaju tri ili četiri rekata nakon fatihe se uči sura. Na trećem i četvrtom rekatu farza koji imaju tri ili četiri rekata, poslije fatihe se ne uči ništa. Tako je kod akšamskog farza. Na trećem rekatu se ne uči sura. Na sva tri rekata vitara se poslije fatihe uči sura. Potom se donese tekbir i dignu se ruke naspram ušiju te se uči **Kunut** dova. Sunneti ikindiye i jacije koji su gajr-i muekked se klanjaju kao i ostali sunneti, s tim da se na prvom sjedenju nakon ettehijjatu uči Allahumme salli i Allahumme barik.

Namaz Žene Koja Klanja Pojedinačno

Kao primjer navodimo sunnet sabah namaza, koji se klanja ovako:

1- Pokrit će cijelo tijelo odjećom koja koja ne oslikava crte tijela. Otkrivene mogu biti samo ruke i lice. Sure i dove koje uči u namazu su iste kao i za muškarce. Dijelovi koji se razlikuju su sljedeći: a) Ruke ne diže naspram ušiju već naspram ramena, izgovori tekbir i veže ruke na prsima. b) Na ruku'u neće stajati potpuno pravo. c) Na sedždi će laktove spustiti na pod. d) Na tešehhudu će sjediti na bedrima. Dakle i lijeva i desna noga će biti na desnoj strani a sjedit će na lijevom bedru.

Najsigurniji način pokrivanja za žene u namazu je da nekom većom šamijom pokrije i glavu i ruke, te dužom suknjom i tijelo i noge.

NAMASKI VADŽIBI

Namaski vadžibi su sljedeći:

- 1- Proučiti fatihu.
- 2- Nakon fatihe proučiti jednu suru ili najmanje tri kraća ajeta.
- 3- Proučiti fatihu prije sure.

4- Proučiti fatihu i suru poslije nje na prva dva rekata kod farza i na svakom rekatu kod sunneta i vitara.

5- Izvršiti sedžde jednu za drugom.

6- U namazima sa tri ili četiri rekata, sjesti na tešehhud poslije drugog rekata. Posljednje sjedenje je farz.

7- Na drugom rekatu ne sjediti duže od tešehhuda.

8- Na sedždi spustiti nos i čelo zajedno.

9- Proučiti **“Et-tehijjatu”** na posljednjem sjedenju.

10- Slijediti u namazu **“Ta'dil-i erkan”**.

11- Na kraju namaza izgovoriti **“Es-selamu alejkum ve rahmetullah”**.

12- Na trećem rekatu vitara poslije sure proučiti kunut dovu.

13- Donijeti tekbire na bajram-namazima.

14- Da imam uči naglas na prva dva rekata akšama i jacije, te na sabahu, džumi, bajramu, teraviji i na vitrima.

15- Vadžib je da imam, kao i muktedije ,uče u sebi na podnevnim i ikindijskim farzima, na trećem rekatu akšama i trećem i četvrtom rekazu jacije. Mjesta koja su vadžib imamu da uči naglas, osobi koja klanja pojedinačno je dozvoljeno da uči ili naglas ili u sebi.

Nakon dvadeset tri farza, od sabah namaza dana stajanja na arefatu do ikindije namaza trećeg dana bajrama, vadžib je proučiti tekbiri tešrik.

SEHV-I SEDŽDA (SEDŽDA GREŠKE ILI ZABORAVA):

Ako osoba koja klanja namaz svjesno ili nesvjesno izostavi neki namaski farz, namaz mu nije ispravan. Ako ispusti neki vadžib, namaz će mu biti ispravan. Ali u takvoj situaciji je potrebno da obavi seh-v-i sedždu. Osobi koja svjesno neće da učini seh-v-i sedždu, ili koja svjesno ispusti neki namaski vadžib, bit će vadžib da taj namaz obnovi. Ako to ne učini bit će grijehšan. Kada se izostavi neki sunnet, ne mora se čini seh-v-i sedžda. Seh-v-i sedžda će se izvršiti ako se pogrešno izvrši neki namaski farz ili se pogrešno izvrši ili potpuno izostavi neki namaski vadžib.

Ako se u namazu dese situacije koje zahtijevaju izvršenje seh-v-i sedžde više puta, dovoljno je seh-v-i sedždu obaviti jednom. Ako pogriješi imam, to zahtijeva da i oni koji ga slijede izvrše seh-v-i sedždu. Ako pogriješi onaj

ko pristaje za imamom, on neće posebno vršiti sehv-i sedždu.

Sehv-i sedžda se vrši tako što se nakon proučenog “**Et-tehijjatu**” na posljednjem sjedenju preda selam na jednu stranu i učine se dvije sedžde, nakon čega se ponovo uči “Et-tehijjatu”, salaviti i dove. Sehv-i sedžda se može izvršiti i ne predavajući selam ili predavši ga na obje strane.

Situacije koje zahtijevaju sehv-i sedždu:

Ustati na mjestu gdje je potrebno sjediti. Sjediti na mjestu gdje je potrebno ustati. Učiti u sebi na mjestima gdje treba učiti naglas. Učiti naglas na mjestima gdje treba učiti u sebi. Učiti iz Kur'ana na mjestima gdje treba učiti dovu. Učiti dovu na mjestima gdje treba učiti iz Kur'ana. Npr. Umjesto fatihe učiti Et-tehijjatu ili na mjestu gdje se uči Et-tehijjatu, učiti Fatihu. Ovdje se Fatiha izostavlja. Predati selam prije završetka namaza. Ne učiti sure na prvom i drugom rekatu farza i učiti ih na trećem i četvrtom rekatu. Ne učiti suru poslije fatihe na prva dva rekata. Izostaviti tekbire na bajram-namazu. Izostaviti Kunut-dovu na vitrima.

SEDŽDE-I TILAVET: U Kur'anu postoji četrnaest ajeta sedžde. Onome ko prouči neki od ovih ajeta ili čuje to učenje, vadžib je da obavi sedždu iako to ne razumije. Onaj ko piše ajete sedžde nije dužan vršiti sedždu.

Kada se čuje odjek sa planina ili pustinja ili kada se čuje kako ptica uči te ajete nije dužnost izvršiti sedždu. Uvjet obaveznosti sedžde je da ajete uči ljudski glas. Već smo ranije naveli da zvuk koji dolazi sa radija ili razglasa nije ljudski glas. Zbog toga oni koji ajete sedžde čuju preko ovih uređaja, nisu dužni izvršiti sedžde-i tilavet.

Sedžde-i tilavet se vrši tako što se, sa abdestom, okrene prema kibli i ne dižući ruke naspram ušiju odmah se ide na sedždu. Tri puta se izgovori “**subhane rabbije-l e'ala**”. Potom se izgovori tekbir i ustane se sa sedžde čime je sedžde-i tilavet završana. Potrebno je prethodno donijeti nijjet. Bez nijjeta nije ispravna.

Ako prouči te ajete u namazu, odmah će izvršiti ruku' ili sesždu i ustati te nastaviti učenje. Ako se poslije ajeta sedžde prouče još nekoliko ajeta i potom se ode na ruku', imajući nijjet sedžde-i tilaveta, te se izvrši ruku' ili sedžda,

namaski ruku' ili sedžda će ujedno važiti i kao sedžde-i tilavet. Osoba koja klanja za imamom će, kada imam prouči ajet sedžde, bez obzira da li ga je čuo ili ne, obaviti ruku' i dvije sedžde. Potrebno je da džemat ovo zanijeti na ruku'u. Može se ostaviti da se obavi i poslije namaza.

SEDŽDA ŠUKRA: Ona je poput sedžde-i tilaveta. Lijepo ju je vršiti kada nekome dođe neki na'met ili ako ga Allah dželle šanuhu izbavi iz neke poteškoće. Na sedždi će prvo izgovoriti "El-hamdu lillah". Nakon toga će proučiti tespih sedžde. Vršiti sedždu poslije namaza je mekruh.

Onaj ko ne prati ta'dil-ierkan u namazu nanosi štetu svemu što postoji. Spominje se da se zbog grijeha takve osobe ne spuštaju kiše, ne rađa plod ili se kiša spušta u nevremenu i umjesto koristi nanosi štetu.

NAMASKI SUNNETI

- 1- Podići ruke naspram ušiju u namazu.
- 2- Okrenuti dlanove prema kibli.
- 3- Nakon tekbira svezati ruke.
- 4- Desnu ruku staviti preko lijeve.
- 5- Da muškarci ruke stave ispod pojasa, a žene na prsa.
- 6- Nakon iftitah-i tekbira proučiti **subhaneke**.
- 7- Da imam i osoba koja klanja pojedinačno prouče **euzu**.
- 8- Proučiti bismillu.
- 9- Izgovoriti tri puta "**subhane rabbije-l azim**" na ruku'u.
- 10- Izgovoriti tri puta "**subhane rabbije-l e'ala**" na sedždi.
- 11- Proučiti **salavate** na posljednjem sjedenju.
- 12- Prilikom predavanja selama pogledati u stranu.
- 13- Da imam u svim namazima ,osim na džumi i bajramima, na prvom rekatu uči dva puta duže nego na drugom rekatu.
- 14- Da prilikom dizanja sa ruku'a i imam i onaj ko klanja pojedinačno,kaže "**Semi'allahu limen hamideh**".
- 15- Da se izgovori "**Rabbena leke-l hamd**" nakon dizanja sa ruku'a.

16- Na sedždi podaviti prste nogu okrenuvši ih prema kibli.

17- Prilikom spuštanja na ruku' i na sedžde i dizanja sa njih izgovoriti **Allahu ekber**.

18- Spustiti ruke i koljena na zemlju

19- Razdvojiti pete na kijamu koliko četiri prsta, a na ruku'u, kavmi i sedždi sastaviti ih

20- Poslije fatihe reći "**Amin**", izgovoriti prije ruku'a tekbir, na ruku'u staviti ruke otvorenih prstiju na koljena, donijeti tekbir za sedždu, na sjedenju lijevu nogu oboriti na zemlju, a desnu držati uspravnom i sjediti između dvije sededžde.

Na akšamu se uče kratke sure. Na sabah namazu, prvi rekat treba biti duži od drugog. Osoba koja pristaje za imamom, ne uči fatihu i suru. Uči **subhaneke**. Izgovara tekbire. Uči Et-tehijjatu i salavate.

MUSTEHABI NAMAZA

1- Dok se klanja gledati u mjesto sedžde.

2- Na ruku'u gledati u noge

3- Na sedždi gledati u vrh nosa

4- Na sjedenju gledati u koljena

5- Da se duže uči, poslije fatihe, na sabahskom i podnevskom farzu ,a kraće na akšamskom

6- Da osoba koja pristaje za imamom, u sebi prouči tekbir

7- Da se na ruku'u rašire prsti i stave na koljena.

8- Držatu glavu i vrat prave na ruku'u

9- Pri stupanju na sedždu spustiti prvo desno pa lijevo koljeno

10- Izvršiti sedžu između dvije ruke

11- Na sedždi, poslije nosa ,spustiti čelo

12- Ako se zijeve u namazu, usta prekriti vanjskim dijelom desne ruke

13- Da muškarci na sedždi drže podignute laktove. Ruke spuštaju u potpunosti na zemlju

14- Da muškarci na sedždi ruke i noge drže odvojene

od stomaka

15- Ostati na ruku'u i na sedždi koliko je potrebno da se tri puta izgovori tesbih

16- Dići ruke sa sedžde tek nakon dizanja glave

17- Nakon podizanja ruku dići koljena

18- Staviti ruke na koljena na sjedenju, okrenuti prste prema kibli, ne savijati ih i ne igrati se njima

19- Okrenuti glavu prilikom predaje selama na desnu i na lijevu stranu

20- Prilikom predaje selama gledati u ramena

MEKRUHI NAMAZA

1- Klanjati ne obukavši gornji dio odjeće, samo ga prebacivši preko ramena.

2- Povuci nogavice pantalona pri spuštanju na sedždu.

3- Stati na namaz zavrćenih rukava ili nogavica.

4- Vršiti abes ili bespotrebene pokrete.

5- Stati na namaz u radnom odijelu ili u odijelu sa kojim ne bismo stali pred starije osobe.

6- Držati u ustima nešto što će ometati kiraet, tj. ućenje. Ako ometa, namaz nije ispravan.

7- Klanjati otkrivene glave.

8- Klanjati namaz pod pritiskom vršenja nužde.

9- Pomaknuti kamen ili nešto drugo sa mjesta klanjanja dok se namaz obavlja.

10- Na stajanju u namazu igrati se prstima.

11- Stavljati ruke na leđa u namazu.

12- Okretati glavu i lice u namazu i gledati uokolo. Okrenuti prsa u namazu od kible kviri namaz.

13- Sjediti na tešehhudu poput psa.

14- Muškarcima spuštati kompletne ruke na tlo na sedždi.

15- Klanjati okrenut prema ljudskom licu ili leđima osoba koje razgovaraju visokim tonom.

16- Odgovoriti na nećiji selam glavom ili rukom.

17- Zijeovati unutar i izvan namaza.

- 18- Zatvarati oči u namazu.
- 19- Da imam stoji u mihrabu.
- 20- Mekruh tenzihen je da imam stoji pola metra visočije od džemata.
- 21- Isto tako je mekruh tenzihen da imam stoji niže od džemata.
- 22- Stajati u saf vidjevši prazno mjesto u safu ispred, ili stajati sam u safu ako u prijašnjam nema mjesta.
- 23- Klanjati u odjeći sa slikom živog bića.
- 24- Mekruh je da slika živog bića bude postavljena sa bilo koje strane osobe koja klanja namaz, da bude obješena o zid ili slicno.
- 25- Klanjati okrenut prema vatri.
- 26- Brojati rukom ajete i tespihe na prste u namazu.
- 27- U namazu kompletno tijelo obaviti peštemalom.
- 28- Klanjati samo sa srukom oko glave, otkrivenog tjemena.
- 29- Klanjati prekrivši usta i nos.
- 30- Bez potrebe, u namazu proizvoditi pljuvačku u ustima.
- 31- Pokretati ruku više puta u namazu.
- 32- Ispustiti neki od namaskih sunneta.
- 33- Bez jake potrebe početi sa namazom dok je dijete u naručju.
- 34- Klanjati ispred nečega što nam skreće pažnju sa namaza kao pred nekim ukrasima, pred nekom igrom, pred hranom i sl.
- 35- Bez potrebe se naslanjati na zid dok se obavlja farz.
- 36- Podizati ruke pri spuštanju na ruku' i dizanja sa njega.
- 37- Spustiti se na ruku' prije nego što se završi kiraet.
- 38- Otići na ruku' i sedždu prije imama.
- 39- Klanjati na mjestima gdje postoji vjerovatnoća da se nalazi nečistoća.
- 40- Klanjati okrenuti prema kaburu.
- 41- Sjediti na tešehhudu suprotno sunnetu.

42- Učiti na drugom rekatu tri ajeta duže nego na prvom.

Stvari Koje Su Mekruh Izvan Namaza

1- Biti okrenut prema kibli sprijeda ili sazada prilikom vršenja nužde.

2- Vršiti nuždu okrenut prema suncu ili mjesecu.

3- Učiti djecu da vrše nuždu okrenuti prema kibli je mekruh za odrasle. Tjerati ih da čine harame je haram za odrasle.

4- Bez potrebe pružati jednu ili obje noge prema kibli.

5- Pružati noge prema mushafima ili knjigama o vjeri. Neće biti mekruh ako se nalaze na visokom mjestu.

STVARI KOJE KVARE NAMAZ

1- Bez potrebe kašljati ili ispirati grlo.

2- Reći drugoj osobi u namazu kada kihne **“Jerhamukellah”**.

3- Ako osoba koja klanja u džematu čuje na drugoj strani kako imam pogriješi, pa ga ispravi, namaz će mu biti pokvaren. A ako imam, slušajući ovu osobu ispravi učenje, i njemu će namaz biti pokvaren.

4- Ako u namazu kaže **“la ilahe illallah”**, sa namjerom da odgovori, namaz će mu biti pokvaren. Ako to kaže da obavijesti, neće mu biti pokvaren.

5- Otkriti stidno mjesto.

6- Zaplakati zbog boli ili neke druge poteškoće. (Ako se zaplače razmišljajući o Džennetu, Džehennemu ili o Kur'anskim ajetima, namaz je ispravan.

7- Ako se rukom ili jezikom neko poselami.

8- Ako se u namazu prisjeti da treba naklanjati namaze, iako njihov broj nije veći od pet.

9- Ako u namazu napravi neki pokret za koga će, neko drugi ko ga posmatra, pomisliti da nije na namazu.

10- Nešto pojesti ili popiti u namazu.

11- Nešto reći u namazu.

12- Ukazati na grešku nekom drugom osim imamu.

13- Zasmijati se u namazu.

14- Jecati ili uzdisati u namazu.

Stvari Koje Čine Da Je Namaz Mubah (lijepo) Prekinuti

1- Da bi se ubila zmija.

2- Da bi se uhvatila životinja koja je pobjegla.

3- Da bi se spasilo krdo od vuka.

4- Da bi se spasila posuda koja kipi.

5- Da bi se izbjeglo nešto što po drugom mezhebu kvari namaz ako ne postoji opasnost da će isteći namasko vrijeme ili da neće stići u džemat. Npr., dozvoljeno je prekinuti namaz da bi se očistila nečistoća manja od dirhema ili radi obnavljanja abdesta ako se osoba prisjeti da je dotakla ženu koja mu je zabranjena.

6- Dozvoljeno je prekinuti namaz da bi se oslobodilo od pritiska vršenja nužde.

Stvari Koje Čine Prekidanje Namaza Obaveznim (Farzom)

1- Da bi se spasila osoba koja zapomaže, da se spasi maloumnik od upadanja u bunar, spasiti nekoga od požara, zbog gasenja samog požara, od gašenja, isl.

2- Ako postoji poziv oca, majke, djeda ili nene, nije vadžib prekinuti namaz. Iako je to dozvoljeno, ako ne postoji opravdanje to se ne treba vršiti. Nafile namazi se mogu prekinuti. Ako isti zapomažu, prekinut će se i farz.

NAMAZ U DŽEMATU

Džemat se oformljuje kada dvije osobe klanjaju zajedno, s tim da je jedna od njih imam. Muškarcima je sunnet da farze pet dnevnih namaza klanjaju u džematu. Džemat je farz za džumu i za bajram namaze. U hadisima se navodi da za obavljene namaze u džematu slijedi veća nagrada. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Namaz klanjan u džematu je dvadeset sedam puta bolji od pojedinačnog namaza”**. Također kaže: **“Onaj ko ispravno uzme abdest i krene prema džamiji da bi obavio namaz, Allah dželle šanuhu da nagradu za svaki korak, izbriše mu jedan**

grijev i poveća mu jedan stepen u džennetu.”

Namaz u džematu stvara jedinstvo među muslimanima ,jača međusobne veze i ljubav. Džemat se okuplja i ljudi mađusobno razgovaraju. Tako se lahko uvidi ako je neko bolestan ili ima neke poteškoće. Džemat je najbolji pokazatelj da su muslimani jedno srce i jedno tijelo.

Nije neophodno da u džemat dolaze osobe koje imaju poteškoće sa hodanjem.

Osoba koja predvodi džemat u namazu je **“imam”**. Postoje uslovi koje neko mora ispuniti da bi bio imam.

Uvjeti Da Bi Neko Bio Imam

Da bi se postalo imamom potrebno je ispuniti šest uslova. Namaz koji se klanja za imamom za koga se zna da ne ispunjava neki od ovih uslova, nije ispravan.

1- Da je musliman. Ko ne vjeruje da su Ebu Bekr Es-Siddik i Omer el-Faruk bili halife, ko ne vjeruje u mi'radž i ko ne vjeruje u kaburski azab, ne može biti imam.

2- Da bude punoljetan.

3- Da bude pametan. Pjana i umno poremećena osoba ne može biti imam.

4- Da bude muškarac. Žena ne može biti imam muškarcima.

5- Da najmanje zna pravilno proučiti fatihu i jednu suru. Osoba koja ne zna napamet niti jedan ajet iz Kur'ana ili ako ga ne zna učiti po tedžvidu, ne može biti imam.

6- Da ne bude sahibi uzur. Sahibi uzur ne može biti imam onima koji to nisu.

Neophodno je da imam uči Kur'an po tedžvidu. Ne može se klanjati za imamom koji ne pridaje važnost uvjetima namaza. Hadis **“Klanjajte za dobrim ljudima i fadžirima”**, se ne odnosi na imame u namazu, već na upravnike i zapovjednike koji predvode džumu namaz.

Osoba koja je najadekvatnija da bude imam, jeste ona koja najbolje poznaje sunnet, tj.vjeru. Ako ima više ovakvih, onda treba tražiti one koji najbolje uče Kur'an. Zatim imame koji posjeduju veliku bogobojaznost, a ako i takvih ima više onda se treba opredijeliti za starije.

Mekruh je da imam bude rob, griješnik, bedevi i dijete

zinaluka. Imam neće klanjati namaz tako dugo da će to pričinjavati džematu poteškoće i dosadu.

Mekruh je da žene same klanjaju u džematu.

Kada, osim imama, ima samo jedna osoba, stat će sa imamove desne strane. Ako, osim imama, imaju dvojica, stat će iza njega. Nije dozvoljeno da muškarci pristanu za ženom ili djetetom.

Nakon imama saf će formirati muškarci, zatim djeca, pa žene.

Ako su u džematu zajedno i žene i muškarci, ukoliko se desi da muškarac i žena budu na istoj liniji, namaz muškarca će biti pokvaren. Ako ta žena nije dio džemata, neće pokvatiti namaz. Namaz u toj situaciji nije dozvoljen ženi. Dozvoljeno je da osoba koja stoji klanja za osobom koja sjedi. Mukim može klanjati za imamom putnikom. Ko klanja farz, ne može klanjati za onim koji klanja nafilu. Ko klanja nafilu, može klanjati za onim ko klanja farz. Onaj ko klanja za imamom, a potom sazna da je imam bio bez abdesta treba obnoviti namaz.

Mekruh je klanjati Regaib, Berat i Kadr namaze u džematu.

Mekruh tahrimen je, iako to džemat traži, da imam uči duži kiraet i tespih na farzima nego na sunnetima.

Ko klanjajući za imamom ne stigne na ruku' jednog rekata, kao da taj rekat nije ni klanjao. Ako je imam na ruku'u, osoba će zanijetiti, donijeti tekbir i priključiti se namazu.

Odmah će ići na ruku' i slijediti imama. Ako imam ustane sa ruku'a prije nego se ovaj sagne, taj rekat nije ispravan. Mekruh tahrimen je da se prije imama ide na ruku', na sedždu ili se vraća sa sedžde. Mustehab je nakon klanjanja farza rasformirati safove.

Ako mu'min svaki dan u džematu klanja svih pet namaza, dostići će nagradu kao da je klanjao sa svim poslanicima. Ova će nagrada uslijediti ako je namaz imama bio ispravan.

Ako neko bez opravdanog razloga napusti džemat, taj neće osjetiti miris Dženneta. Oni koji bez razloga napuštaju džemat, u sve četiri Velike knjige su opisani kao mel'uni.

Treba nastojati svih pet dnevnih namaza obavljati u džematu. Na Sudnjem danu, kada Allah dželle šanuhu na jednu stranu stavi sedam kata nebesa i zemlje, Arš i Kursijj i sva stvorenja, a na drugu stranu stavi nagradu za jedan pravilno i u džematu obavljen namaz, ovo drugo će pretegnuti.

Da bi se pristajalo za imamom, potrebno je ispuniti deset uslova

1- Pri stajanju na namaz, prije donošenja tekbira donijeti nijjet. Potrebno je srcem očitovati: **“Pristajem za ovim imamom”**.

2- Potrebno je da imam zanijeti da predvodi žene. Za muškarce to nije neophodno. Ako zanijeti, to mu je bolje.

3- Pete osoba iz džemata moraju biti iza peta imama.

4- Imam i džemat moraju klanjati isti farz namaz.

5- Ne smije između džemata i imama biti saf žena.

6- Između imama i džemata ne smije biti rijeka toliko široka da može proći čamac, niti put toliko širok da može proći vozilo.

7- Ne bi se trebao naći u prostoriji koja nema otvora kroz koji bi se mogao čuti ili vidjeti imam.

8- Imam ne bi smio biti na životinji, a džemat na zemlji i obratno.

9- Imam i džemat se ne bi trebali naći u dva broda koji nisu jedan do drugoga.

10- Što se tiče namaza džemata koji pristaju za imamom drugog mezheba postoje dva mišljenja: Prema prvom mišljenju imam ne smije imati bilo kakav nedostatak koji po njihovom mezhebu kvari namaz, a za koji oni znaju. Prema drugom mišljenju, ako imam ispunjava uslove svoga mezheba i pripadnici drugih mezheba ga mogu slijediti. Prema ovom mišljenju dozvoljeno je klanjati za imamom koji ima navlake na zubima ili umjetne zube.

Ako je za imamom jedna osoba, stat će sa desne strane imama. Mekruh je da stoji sa lijeve strane. Mekruh je i da stoji iza njega. Ako mu peta nije ispred pete imama, namaz mu je ispravan. Ako su dvojica ili više osoba stat će iza imama.

Za imamom se klanja kao i pojedinačno. Osim na stajanju kada bilo da imam uči naglas ili u sebi, onaj ko ga slijedi ne uči ništa. (U šafijskom mezhebu džemat u sebi ponavlja fatihu). Samo će učiti **subhaneke** na prvom rekatu. Kada imam završi učenje Fatihe naglas, džemat će u sebi reći **Amin**. Ovo ne treba govoriti naglas. Kada ustajući sa ruku'a imam kaže **“Semi'allahu limen hamideh”**, džemat će samo reći **“rabbena lekel hamd”**. Nokon toga izgovarajući **“Allahu ekber”**, zajedno sa imamom i džemat će ići na sedždu.

Vitr namaz se u Ramazanu klanja u džematu. Izvan Ramazana, vitr se klanja pojedinačno.

Namaz Mesbuka

Postoje četiri vrste osoba koje pristaju za imamom. To su: **Mudrik, Muktedi, Mesbuk i Lahik**.

Mudrik: Osoba koja iftitaħ–i tekbir donese zajedno sa imamom.

Muktedi: Osoba koja ne stigne na iftitaħ–i tekbir.

Mesbuk: Osoba koja ne stigne u džemat na prvom rekatu.

Lahik: Osoba koja je donijela sa imamom iftitaħ–i tekbir, ali koja je kasnije napustila namaz zbog nastupanja nekog stanja koje kvari abdest, te se nakon toga ponovo priključila džematu. Ova će osoba kao i u prethodnim slučajevima, bez kiraeta, obaviti ruku'e i sedžde i privesti namaz kraju. Ako nije ništa progovorila od ovosvjetskih stvari, smatra se kao da je još uvijek u džematu. Potrebno je samo da pri izlazu iz džamije uzme abdest na mjestu koje je blizu džamije. Ako se udalji daleko od džamije radi uzimanja abdesta, postoje mišljenja da mu je namaz pokvaren.

Mesbuk, ili osoba koja nije prispjela na namaz na prvom rekatu će nakon što imam preda selam na obje strane, ustati i klanjati rekate koje je propustio.

Klanjat će tako da će ići redom, kao da klanja prvi, pa drugi a zatim treći rekat. Sjedenja će izvršiti obrnutim redom, od četvrtog prema drugom rekatu. Npr. Onaj ko stigne na zadnji rekat jacije, kada imam preda selam, ustati će i na prvom i drugom rekatu učiti fatihu i sure. Sjedit će na prvom rekatu, ne na drugom.

Pet stvari koje, ako ne izvrši imam, neće ni džemat

- 1- Ako imam ne prouči kunut-dovu, neće ni džemat.
- 2- Ako imam ne donese tekbire na bajram-namazu, neće ni džemat.
- 3- Ako imam kod četverorekatnih namaza, ne sjedne nakon dva rekata, neće ni džemat.
- 4- Ako imam prouči ajet sedžde, pa ne izvrši sedždu, neće ni džemat.
- 5- Ako imam ne izvrši sehvi sedždu, neće ni džemat.

Četiri stvari koje ako izvrši imam, džemat ipak neće

- 1- Ako imam izvrši više od dvije sedžde, džemat neće.
- 2- Ako imam na bajram namazu, na jednom rekatu izvrši više do tri tekbira, džemat neće.
- 3- Ako imam na džhenazi, izvrši više od četiri tekbira, džemat neće.
- 4- Ako imam ustane na peti rekat, džemat neće već će čekati imama i zajedno će predati selam.

Deset stvari koje ako imam ne izvrši, to će džemat učiniti

- 1- Podići ruke kod iftitahe tekbira.
- 2- Proučiti subhaneke.
- 3- Sagnuti se na ruku i donijeti tekbir.
- 4- Učiti tespih na ruku'u.
- 5- Donijeti tekbire prilikom odlaska na sedždu i vraćanja sa nje.
- 6- Učiti tespih na sedždama.
- 7- Ako imam ne izgovori semi'allahu, džemat će reći rabbena lekel hamd.
- 8- Proučiti ettehijjatu do kraja.
- 9- Predat selam na kraju namaza.
- 10- Kod kuran bajrama, nakon predavanja selama jednog od dvadeset tri farza, učiti tekbir. Ova dvadeset tri tekbira su tekbir-i tešrik.

VRIJEDNOSTI IFTITAH I TEKBIRA

Osobi koja sa imamom donese iftitah–i tekbir nestaju grijesi kao što opada lišće sa grana prilikom vjetra u jesen.

Jednom prilikom dok je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem predvodio sabah namaz, neko nije stigao na iftitahi tekbir. Nakon toga je oslobodio jednog roba. Potom je upitao posanika da li je to dovoljno kao nadoknada što nije stigao na iftitah–i tekbir. Poslanik se okrenu prema Ebu Bekru i upita ga šta on misli o tome. Ebu Bekr reče: “O Poslaniče! Kada bih imao četrdeset deva punih blaga i kad bih sve to podijelio siromasima, ne bi bilo dovoljno za jedan iftitah–i tekbir za imamom.” Potom se Poslanik okrenu hz. Omeru i upita njega. On reče: “O Poslaniče! Kad bih imao deve punih blaga da stanu od Mekke do Medine i kad bih sve podijelio ne bih imao nagradu donošenja iftitah–i tekbira za imamom”. Nakon toga Poslanik upita Osmana. “O Poslaniče! Kad bih klanjao dva rekata i na svakom učio cijeli Kur’an, ne bih dostigao nagradu donošenja iftitah–i tekbira za imamom”. Potom uputa hz. Aliju. “Poslaniče! Kad bi između Istoka i Zapada bili neprijatelji i kad bi mi Allah dželle šanuhu dao snage da se sa svima borim, ne bih mogao imati nagradu donošenja iftitah–i tekbira za imamom”. Tada zaključí Poslanik: “O moj ummete i moji drugovi! Kad bi sedam nebesa i zemlja bilo papir i kad bi mora bila tinta i kad bi svo drveće bile olovke i kad bi pisali do Sudnjega dana, ne bi mogli napisati nagradu za jedan iftitah–i tekbir koji se donese za imamom”.

Istinita priča: Mesdžid koji je sagrađen na dvorcu

Učenik Ebu Hanife Imam–i ebu Jusuf je bio kadija za vrijeme Haruna Er–Rešida. Jednom je u prisustvu Haruna Er–Rešida došao neki čovjek sa tužbom protiv drugog. Harunov vezir se ponudio kao svjedok u tom slučaju. Imam–i Ebu Jusuf njegovo svjedočenje nije htio prihvatiti. Halifa ga je naravno upitao za razlog. On mu odgovori: Jednom prilikom ste mu dali neki zadatak. On je odgovorio da je vaš rob. Ako je rekao isinu, svjedočenje roba se ne prihvata. Ako je slagao, ne prihvata se svjedočenje lažova. Halifa ga zatim upita da li bi prihvatio njegovo svjedočenje. Imam–i ebu Jusuf reče da ne bi. “Zašto?”, ponovo upita

halifa. "Ti namaze ne klanjaš u džematu. Ja se bavim stvarima muslimana. Imam se ne može pokoravati stvorenjima u mjestu gdje se pokorava Stvoritelju." Halifa reče da je u pravu i naredi da se u dvorcu sagradi mesdžid. Postavio je imama i muezzina i od tada uvijek namaze klanjao u džematu.

DŽUMA NAMAZ

Allah dželle šanuhu je petak učinio muslimanima posebnim. Njegova je zapovijed da se petkom u podne klanja Džuma namaz.

Allah dželle šanuhu na kraju sure Džuma kaže: "O vi koji vjerujete! Kada se u petak na molitvu pozove, kupoprodaju ostavite i pođite da molitvu obavite; to vam je bolje neka znate. A kad se molitva obavi, onda se po zemlji razidite i Allahovu blagodat tražite i Allaha mnogo spominjite, da biste postigli što želite".

Nakon namaza, ko želi može otići raditi, a ko želi može ostati u džamiji i zaokupiti se klanjanjem, učenjem Kur'ana i činjenjem dove. Kada nastupi vrijeme džume, grijeh je trgovati.

Poslanik u različitim hadisima kaže: "Kada se musliman petkom okupa i ode na džumu namaz, brišu mu se grijesi prethodne sedmice i da mu se nagrada za svaki korak."

Allah dželle šanuhu će zapečatiti srca onih koji ne klanjaju Džumu namaz. Postat će gafili.

Najvrijedniji dan je petak. Petak je vrijedniji od bajrama i od ašure. Petak je bajram mu'mina i na dunjaluku i na ahiretu.

Ko bez razloga propusti tri Džume namaz, Allah mu zapečati srce. To jest ne može više činiti dobro.

Postoji trenutak poslije Džume namaza u kojem ,ako vjernik zamoli Allaha dželle šanuhu, On mu neće odbiti dovu.

Onog ko poslije Džume namaza prouči sedam puta suru Ihlas i Muavvizetejn, Allah će čuvati sedam dana od zla i iskušenja.

Kao što je subota data jevrejima a nejedjelja

kršćanima, tako je petak dat muslimanima. U ovom danu je za muslimane berekt i dobro.

Za ibadete učinjene petkom, daje se najmanje dvostruka nagrada nego za ibadete učinjene u drugom danu. Isto tako grijesi učinjeni petkom su dvostruko manji.

Petkom se okupljaju duše i upoznaju se. Posjećuju se kaburi. U ovom danu se zaustavlja kaburski azab. Prema nekim učenjacima, azab vjernika više i ne počinje. Kazna nevjernicima ,osim petkom i u Ramazanu, traje do Sudnjega dana. Mu'mini koji umru ovog dana ili noći neće osjetiti kaburski azab. Džehennem je blaži petkom. Adem alejhisselam je stvoren u petak. U petak je izveden iz Dženneta. Stanovnici Dženneta će Allaha dželle šanuhu vidjeti petkom.

Farzi Džume Namaza

Petkom se klanja šesnaest rekata namaza. Dva su farz. Ovaj farz ima veću važnost, nego farz podne namaza. Da bi Džuma namaz bila farz, postoje dvije vrste uvjeta.

- 1- Uvjeti obavljanja.
- 2- Uvjeti vudžuba.

Uvjet obavljanja ili uvjeta da bi Džuma namaz bila ispravna ima sedam:

1- Klanjati namaz u šehru. (Šehr je mjesto u kome džemat ne može stati ni u najveću džamiju).

2- Klanjati sa dozvolom državnog predsjednika ili upravnika. Hatibi koje oni postave mogu poslati druge u zamjenu za sebe.

3- Da se klanja u vrijeme podne namaza.

4- Proučiti hutbu u toku namaza. (Učenjaci navode da je proučiti hutbu poput učenja tekbira na početku namaza.)

Dakle obje hutbe je neophodno proučiti na arapskom jeziku. Hatib će zatim proučiti u sebi euzu, a zatim naglas hamd, sena, kelime-i šehadet te salat-u selam. Potom će napomenuti stvari koje vode sevabu i azabu i proučiti ajet. Sjest će, a zatim ponovo ustati. Proučit će drugu hutbu, umjesto vaza učit će dovu. Lijepo je da navede imena četverice halifa. Haram je na hubi ubacivati riječi koje su ovozemaljskog života. Ne treba hutbu pretvarati u

konferenciju. Sunnet je skratiti hutbu. Mekruh ju je dugo učiti.

- 5- Hutbu proučiti prije namaza.
- 6- Klanjati Džuma namaz u džematu.
- 7- Držati vrata džamije otvorena za svakoga.

Džuma namaz ima devet vudžub uvjeta:

- 1- Živjeti u šeheru ili u kasabi. Musafirima nije farz.
- 2- Biti zdrav. Nije farz bolesnicima, paziteljima bolesnika i starcima.
- 3- Biti slobodan.
- 4- Biti muškarac. Nije farz ženama.
- 5- Biti pametan i punoljean. Dakle biti **mukellef**.
- 6- Biti slijep. Iako ga ima ko odvesti do džamije, džuma nije farz slijepcu.
- 7- Moći hodati. Nije farz osobi bez nogu ili koja hramlje pa i kad ima prijevoz do džamije.
- 8- Ne biti uhapšen, i nemati straha od vlasti, neprijatelja i tlačitelja.
- 9- Da nisu ekstremne vremenske prilike. Jake kiše, oluje, blato ili hladnoća.

Kako se Klanja Džuma Namaz?

Petkom se, kad se prouči ezan, klanja šesnaest rekata. To su redom sljedeći:

1- Prvo se klanjaju sunneti džumme namaza koji imaju četiri rekata. Onda se klanja kao prvi sunnet podne namaza. On se zanijeti: "Odlučih iz pokornosi prema Allahu dželle šanuhu klanjati prvi sunnet Džume namaza, okrenuvši se prema kibli".

2- Potom se u džamiji prouči drugi ezan i hutba.

3- Nakon hutbe se prouči ikamet i klanjaju se dva **farza** Džume namaza.

4- Nakon farza se klanjaju četiri zadnja sunneta Džume. Klanjaju se kao prva četiri sunneta podne namaza.

5- Potom se zanijeti: "**Odlučih klanjati farz zadnjeg podne namaza koji nisam klanjao a koji mi je obaveza**" i klanja se "**Ahir-i zuhr**". Četiri rekata ovog namaza se

klanjaju kao farzi podne namaza.

6- Zatim se klanjaju četiri rekata **sunneti-I vakti**. Klanjaju se kao sunneti sabah namaza.

7- Na kraju se prouči Ajetu-I Kursija, tespih i dova.

Sunneti i Edebi Petka:

1- Isčekivati petak od četvrtka.

2- Uzeti gusul u petak.

3- Obrijati glavu. Skratiti bradu, što prelazi jedan hvat i odrezati nokte. Obući lijepu odjeću.

4- Otići na Džumu namaz što je prije moguće.

5- Ne treba se gurati kroz džemat da bi se stiglo u prvi saf.

6- Ne prolaziti ispred onog ko klanja u džamiji.

7- Kada izađe hatib na mimberu, ništa ne govoriti, ne opomonjati onoga ko priča i ponavljati ezan.

8- Nakon namaza sedam puta učiti sure fatihu, kafirun, ihlas, felek i nas.

9- Ostati u džamiji do ikindije i ibadetiti.

10- Naći se na predavanju učenjaka djela ehli sunneta.

11- Petak u potpunosti provoditi u ibadetu.

12- Donositi salavate petkom.

13- Učiti Kur'an. (suru Kehf)

14- Dati sadaku.

15- Posjetiti roditelje ili njihove kabure.

16- Napraviti obilna i ukusna jela.

17- Mnogo klanjati. Oni kojima su ostali namazi za naklanjati da to obave.

BAJRAM NAMAZI

Prvi dan ševvala je prvi dan ramazanskog ili "Fitr" bajrama, a deseti zu-I hidždže je prvi dan Kurban bajrama. Muškarcima je vadžib da u ovim danima, poslije izlaska sunaca, a nakon pokuđenog vremena, da klanjaju dva rekata Bajram namaza.

Uvjeti Bajram namaza su kao i uvjeti Džume namaza. No ovdje je hutba sunnet i čini se nakon namaza.

Lijepo je na ramazanski bajram prije namaza pojesti nešto slatko, učiniti gusul, koristiti misvak, obući najbolju odjeću, dati sadeka-i fitr prije namaza i putem lagahno učiti tekbire.

Lijepo je ne jesti ništa prije namaza Kurban bajrama, nakon namaza prvo jesti kurbansko meso i glasno donositi tekbire kada se pođe na namaz.

Kako se Klanja Bajram Namaz?

1- Prvo se zanijeti riječima: “odlučih klanjati bajram namaz koji je vadžib, slijedeći ovog imama”. Potom se uči **subhaneke**.

2- Nakon subhaneke se uče tri tekbira, nakon prva dva se spuštaju ruke a nakon trećeg se vežu. Imam uči fatihu i suru te se ide na ruku'.

3- Na drugom rekatu imam prouči fatihu i suru. Nakon toga se ruke tri puta dižu i spuštaju donoseći tekbire. Nakon trećeg se također spuštaju. Nakon četvrtog tekbira se, bez podizanja ruku naspram ušiju, ide na ruku'.

Tekbir-i Tešrik:

Od sabah namaza, dana Arefata Kurban bajrama pa do ikindije četvrtog dana bajrama, vadžib je i onima koji idu na hadždž i koji ne idu, i muškarcima i ženama, bilo da klanjaju pojedinačno ili u džematu, da nakon farz namaza donesu jedan **tekbir-i tešrik**.

Ne uči se jedino poslije dženaze namaza. Nije neohodno d se uči nakon izlaska iz džamije ili nakon razgovora.

Ako imam zaboravi na tekbir, džemat ga ipak neće izostaviti. Muškarci ga uče glasno, a žene tiho.

Tekbir-i tešrik glasi: “ALLAHU EKBER, ALLAHU EKBER. LA ILAHE ILLALLAHU VALLAHU EKBER. ALLAHU EKBER VE LILLAHIL HAMD”.

PRIPREMA ZA SMRT

Najbolja opomena je sjećanje na smrt. Suunnet je svakom mu'minu da se mnogo prisjeća smrti. Sjećanje na smrt vodi ka izvršavajnu zapovijedi i udaljuje od grijeha. Smanjuje hrabrost za vršenje harama. Muhammed sallallahu alejhi ve sellem kaže: “Često se prisjećajte

smrti koja uništava zabavu i veselje". Velikani u vjeri su uobičajali da je se svakodnevno sjećaju. Muhammed Behaeddin Buhari, veliki pobožnjak, je svaki dan sebe zamišljao kako leži u mezaru po dvadeset puta.

Dug emel znači željeti dug život. Ali to ne znači željeti dug život radi hizmeta vjeri i činjenju ibadeta. Vlasnici dugog emela ne mogu na vrijeme obavljati ibadete. Oni ne čine teobu. Srca im postanu kruta. Ne sjećaju se smrti. Ne uzimaju pouku iz govora i nasihata.

Vlasnici dugog emela čitav život provedu da bi postigli ovozemaljska bogatstva i položaje. Zaboravljaju na ahiret. Samo razmišljaju o uživanju i o strastima.

U hadisima se kaže:

"Umrite prije smrti. Obračunajte se sami sa sobom, prije nego što se ubračuna sa vama".

"Kada bi životinje znale šta ih čeka poslije smrti, kao što vi znate, ne biste mogli naći životinje za hranu".

"Ko se stalno prisjeća smrti, na Sudnjem danu će biti sa šehidima".

Razlozi dugog emela su: biti podređen ovosvjetskim uživanjima, zaboraviti smrt i biti zaveden svojim zdravljem i mladošću. Da bi se oslobodilo od ovisnosti dugog emela, neophodno je otkloniti ove uzroke. Treba stalno imati na umu da bi smrt mogla nastupiti svakog trena. Neophodno je spoznati negativnosti posjedovanja dugog emela i vrijednosti sjećanja na smrt. Uhadisu se kaže:

"Mnogo se prisjećajte smrti. Sjećanje na smrt štiti čovjeka od činjenja grijeha i uzrokom je da se čovjek kloni stvari koje će biti štetne po njega na Sudnjem danu".

Šta Je Smrt?

Smrt ne znači nestanak. Smrt je kraj veze između duše i tijela. To je odvajanje duše od tijela. Smrt je prelazak čovjeka iz jednog stanja u drugo. Ono je poput preseljenja iz jedne kuće u drugu. Omer ibn Abdul'Aziz radijallahu anhu kaže: "Vi ste stvoreni samo za vječnost. Ali se selite iz jedne kuće u drugu". Smrt je mu'minu poklon i blagodat. Griješnicima je ona zlo. Čovjek ne želi smrt. No smrt je bolja od fitne. Čovjek voli da živi, iako je smrt bolja za

njega. Za dobrog vjernika to je spas od tmurnog dunjaluka punog boli. Smrću tlačitelja, oslobađaju se mjesta i ljudi u kojima su živjeli. Jedan od bejtova spjevanih nakon smrti zalima je i sljedeći:

*Niti je sam bio rahat, niti je svijetu dao mira,
Pao je i otišao sa ovog svijeta, neka izdrže stanovnici kabura.*

Odvajanje duše od tijela kod mu'mina je kao oslobađanje roba iz ropstva. Kada mu'min preseli, ne želi se više vratiti na ovaj svijet. Samo se šehidi žele vratiti i još jednom dostići šehadet. Smrt je poklon svakom muslimanu. Vjeru nekoga može čuvati samo mezar. A život u mezaru je ili život u džennetskim vrtovima ili u džehennemskim provalijama.

Smrt Je Istina

Da li se je moguće spasiti od smrti? Naravno da ne. Niko nema u svojim rukama mogućnosti da živi ni jednu sekundu. Kome dođe edžel, on i umire. Ovozemaljski život je jedan tren koliko se zatvore oči. U Kur'anu se u jednom ajetu kaže: **“A kada im dođe edžel ne mogu ga pomjeriti ni za sahat.”**

Gdje Allah odredi da neko preseli, on tu ostavlja i imetak i djecu i umire.

Allah dželle šanuhu zna i koliko puta udahnemo na dan. Nema ništa izvan Njegova znanja. Ako nam je život prošao u imanu i ibadetu, kraj će biti sreća. Allah dželle šanuhu kaže Azrailu: **“Duše mojih prijatelja uzmi polahko, a mojih neprijatelja sa tegobom”**. Vlasnicima imana je ovo najveća radost. Onima koji su ostali mahrum od imana, ovo je najveća nesreća.

DŽENAZA NAMAZ

Muškarcima koji doznaju da je neko preselio je farz-i kifaje da mu obave dženazu. Ako nema muškaraca onda će to obaviti žene. Dženaza je namaz Allahu dželle šanuhu, a dova umrlome. Onaj ko ne pridaje važnost dženazi, ostaje bez imana.

Uslovi za Dženazu Namaz

1- Da je mejt musliman.

2- Da je okupan. Ako je neko pokopan bez kupanja (gasula), a nije bačena zemlja na njega, bit će izvađen i okupan. Potrebno je da je mjesto gdje se nalazi dženaza i imam, bude čisto.

3- Neophodno je da se nalazi najmanje polovina tijela umrlog i glava pred imamom ili više od polovine tijela bez glave.

4- Dženaza mora biti na zemlji ili blizu zemlje, na rukama ili na kamenju. Glava dženaze će doći na desnoj strani a noge na lijevoj. Stavljati dženazu obratno je grijeh.

5- Dženaza mora biti spremna pred imamom.

6- Moraju biti prekrivena avret mjesta dženaze i imama.

Farzi Dženaze Namaza

1- Donijeti četiri tekbira.

2- Klanjati stojeći.

Sunneti Dženaze Namaza

1- Proučiti subhaneke.

2- Proučiti salavat.

3- Učiti neku od dova za magfired i oprost mejtu i svim muslimanima.

Dženaza se ne klanja u džamiji.

Djetetu koje se rodi živo, će se dati ime, bit će okupan, stavljen u ćefine i klanjat će mu se dženaza.

Kada dženaza bude spremna za nošnju, podići će se sve četiri strane tabuta. Glava dženaze će se prvo staviti na desno rame, a zatim će se noge staviti na desno rame, potom glava na lijevo rame, te i noge na lijevo rame i u svakom stanju će se ići po deset koraka. Kada se dođe do kabura, ne sjeda se dok se dženaza ne skine sa ramena. Oni koji nemaju posla dok se kopa, mogu sjesti.

Kako se Klanja Dženaza Namaz?

Svaki od četiri tekbira dženaze je poput jednog rekata. Samo na prvom tekbiru se ruke dižu naspram ušiju. Na

sljedeća tri tekbira se ruke ne dižu.

1- Kada se donese prvi tekbir i svežu ruke, uči se **subhaneke** dodajući **ve dželle senauke**. Ne uči se fatiha.

2- Nakon drugog tekbira se uče salavati tešehhuda (**Allahumme salli i Allahumme barik**).

3- Nakon trećeg tekbira se uči dženazetska dova. (Umjesto dove se može učiti **rabbena atina** ili samo **“Allahummagfir leh”** ili **Fatiha** sa nijetom dove).

4- Nakon četvrtog tekbira se predaje selam na desnu pa na lijevu stranu. Dok se predaje selam, nanijeti se dženazi i džematu.

Samo imam izgovara tekbire i selame naglas, ostali to ponavljaju u sebi.

Mekruh je nakon klanjanog namaza učiti dovu pored tabuta.

TERAVIH NAMAZ

Teravih namaz je sunnet i za muškarce i za žene. Klanja se svake noći ramazan-i šerifa. Sunneti kifaje je da se klanja u džematu. Vrijeme mu je poslije jacije, a prije vitr namaza. Može se klanjati i poslije vitara. Npr. ako neko zakasni na teraviju, a zatim klanja vitre, može poslije vitara nastaviti da klanja rekate koje je propustio.

Teravih namaz koji nije klanjan na vrijeme se nenadoknađuje. Ako se naklanja onda je to nafila a ne teravih namaz.

Teravih namaz ima dvadeset rekata.

Kako se Klanja Teravih Namaz?

Vitri se klanjaju u džematu samo u Ramazanu. Lijepo je teravih namaz klanjati tako da se predaje selam nakon svaka dva rekata, a poslije svaka četiri rekata je lijepo sjesti i učiniti tespih.

Kada se teravih namaz klanja zajednički u džamiji, nije grijeh da se klanja kod kuće pojedinačno. Ali će ostati uskraćen za nagradu klanjanja u džematu u džamiji. Ako kući klanja zajedno sa jednom ili više osoba imat će dvadeset sedam puta veću nagradu nego da klanja sam.. Bolje je nijetiti pri svakom iftitahtu tekbiru. Ako grupa nije

klanjala jaciju u džematu, ne može klanjati ni teraviju u džematu. Ako neko sam nije klanjao jaciju u džematu, može klanjati sam jacijski farz ,a zatim teraviju u džematu.

Peti Dio

NAMAZ PUTNIKA

Po hanefijskom mezhebu musafir je osoba koja pređe stotinu četiri kilometra ili više sa namjerom da u nekom mjestu ostane manje od petnaest dana. Biti musafir znači biti putnik.

Musafir će četverorekatne namaze skratiti na dva rekata. Ako mukim pristaje za imamom, klanjat će četiri rekata. Ako je musafir imam, predat će selam nakon dva rekata. Nakon toga će džemat koji klanja za njim, ustati i klanjati još dva rekata.

Osoba na putu može, kada obuče mestve tri dana i tri noći, klanjati da ih ne skida. Može mrsiti post. Ako mu je put ugodan, bolje je da ne mrsi. Nije mu vadžib da kolje kurbana. Ni Džuma nije putniku farz.

Ako osoba krene na put pri kraju namaskog vremena ,a da nije obavio taj namaz, klanjat će ga kao dva rekata. No, ako se osoba vrati u svoje mjesto pri kraju namaskog vremena, taj namaz će klanjati četiri rekata.

U djelu **Ni'met-i Islam** se navodi: "Na svakom mjestu i u svako vrijeme je dozvoljeno klanjati nafilu sjedeći, iako se u stanju klanjati na nogama. Kada klanja sjedeći samo će se nagnuti tijelom za ruku'. Za sedždu će spustiti glavu na pod". No onome ko klanja sjedeći, iako može stajati daje se polovična nagrada od one koja se daje za klanjanje stojeći. Sunneti pet dnevnih namaza i teravih namaza su također nafilu. Na putovanju je dozvoljeno klanjati sjedeći na životinji. Tada nije neophodno okrenuti se prema kibli i činiti ruku' i sedždu. Klanjat će se za imamom. To jest, za ruku' će se malo nagnuti tijelom, a za sedždu više od toga. Nije prepreka za namaz ako se nalazi nečistoća na životinji. Umornoj osobi koja klanja na zemlji dozvoljeno je da se nasloni na štap, na čovjeka ili nešto drugo. Nije ispravno klanjati dok se hoda na nogama.

Nije dozvoljeno bez opravdanog razloga klanjati farz i

vadžib namaze na životinji. Može se obavljati jedino ako ima razlog za to. Stvari koje se smatraju opravdanjima su: da je u opasnosti njegov život, imetak ili životinja, ako postoji mogućnost otuđenja životinje ili imovine ako se siđe sa nje, zvijer, neprijatelj, blato na zemlji, kiša, ako postoji opasnost za bolesnika u silasku ili ponovnom penjanju na životu, ako postoji opasnost jer će nekoga napustiti prijatelji i ako se nije u mogućnosti ponovo popeti na životinju kada se siđe. Ako postoji mogućnost bilo bi dobro okrenuti životinju prema kibli. Ako ne klanjat će u smjeru u kojem se kreće put. Ista je situacija i sa klanjanjem u kutiji ili nekom drugom predmetu koji se nalazi na životinji. Ako se životinja zaustavi, i mahmil, tj. predmet koji se nalazi na životinji podupre nečim sa zemlje, kao da se klanja na zemlji. Osobi koja može klanjati na zemlji nije dozvoljeno da klanja na živojnji.

Što se tiče namaza na brodu ovako nam to objašnjava hz. Džafer Tajjar kako je njemu objasnio Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kada je krenuo u Habešistan: “Mogu se klanjati na brodu u pokretu, farzi i vadžibi, ako za to nema prepreke. Može se klanjati i u džematu. Nije dozvoljeno klanjati sa “imamom” i izvršavat će ruku' i sedždu. Potrebno je i da se okrene prema kibli. Okrenut će se prema kibli na početku namaza. Kako se okreće brod, tako će se okretati i on. Potrebno se i očistiti od nečistoća”. Prema mišljenju Ebu Hanife, dozvoljeno je na brodu klanjati sjedeći, iako nema opravdanja za to.

Ako se brod, koji se usidrio u moru, zbog vremenskih prilika, mnogo njiše, tretira se kao brod u pokretu. Ako se malo niše, tretira se kao brod koji stoji na kopnu. Farzi koji se klanjaju na obali ne mogu se klanjati sjedeći. Ako postoji mogućnost da se izađe na kopno, nije dozvoljeno uopšte klanjati na brodu. Potrebno je sići sa njega ,osim ako postoji opasnost po život ili imetak ako se brod pokrene. Tada je dozvoljeno klanjati klanjati stojeći na brodu.

Ibni Abidin veli: “Klanjati na vozilu sa dva točka, koji ne može stajati uspravno ako se ne prikači na živojnju, se tretira isto kao klanjati na životinji. Vozilo sa četiri točka dok stoji tretira se kao sto. Ako je u pokretu, u njemu se mgu klanjati farzi, poštujući uvjete koji su navedeni za životinje a vozilo će zaustaviti i klanjati prema kibli. Ako ne

može zaustaviti vozilo klanjat će kao na brodu koji je u pokretu. Ko se ne može zbog kretanja okrenuti prema kibli, postupit će po šafijskom mezhebu i sastavit će dva namaza. Klanjati u autobusu ili avionu jednako je klanjanju u automobilu.

Farzovi i vadžibi se ne bi trebali klanjati na životinji ako to nije neophodno. Potrebno je zaustaviti vozilo i klanjati stojeći, okrenut prema kibli. U tom smislu se treba pripremiti prije polaska na put.

Musafir se treba okrenuti prema kibli na brodu i u vozu i pored mjesta gdje će činiti sedždu staviti kompas. Kako se okreće brod ili voz i on treba korigovati kibli. Ako mu se prsa okrenu od kible, namaz će mu biti pokvaren. Pošto namaz u vozu i na brodu koji plovi nemirnim morem neće biti ispravan, osobama koje se koriste tim prevoznim sredstvima je dozvoljeno da u ovim situacijama slijede šafijski mezheb i da spajaju podne i ikindiju, te akšam i jaciju namaz. Dakle za vrijeme putovanja će ove namaze klanjati jedan za drugim. Po šafijskom mezhebu, putniku koji je na putu dužem od 80 kilometara od kuće, dozvoljeno je da podne i ikindiju spaja i klanja ih u jednom od ova dva namaska vremena a isto je i sa akšamom i jacijom. Zbog toga će osoba koja slijedi hanefijski mezheb, ako se na putu neće moći okrenuti prema kibli, kada bude u prilici po danu da stane, stati i u podnevskom vremenu klanjati podne namaz a odmah zatim i ikindiju te po noži u jacijskom vremenu klanjati prvo akšam pa jaciju dodajući u nijetu kod sva četiri namaza **“obavljam namaz slijedeći šafijski mezheb”** ili imati isto u srcu. Prije polaska na put i po završetku putovanja nije dozvoljeno spajati namaze.

NAMAZ BOLESNIKA

Uzur (**ozr**) je stanje koje nastupa ako se radnje koje kvare abdest dešavaju neprestano. Ako se mokrača, puštanje vjetra, krvarenje iz nosa i krv iz rane, gnoj, suze zbog bolova i krvarenje hajza kod žene, dešavaju stalno, taka osoba je sahib-i uzur. Oni će nastojati da to zaustave lijekovima ili obavljajući namaz sjedeći ili ležeći. Muškarac koji ne može da zaustavi mokraču će u mokračni kanal staviti komadić pamuka veličine vlasi trave. Fitolj na vrhu će upiti male količine mokrače i spriječit će njegovo isticanje.

Tako abdest neće biti pokvaren. Pri obavljanju nužde taj fitilj će sam otpasti. Ako izlazi veća količina mokrače onda će vipak izaći na površinu i abdest će biti pokvaren. Mokrača koja ističe ne smije fotaći veš. Žene su dužno stalno imati materijal koji se zove Kursuf. Ako ne mogu zaustaviti tekućine, za svaki namaz će ponovo uzimati abdest. Sahib-i uzur može u jednom namaskom vremenu, sa jednim abdestom ibadetiti koliko želi. No istekom namaskog vremena, gube abdest. Ako se i u jednom namaskom vremenu desi nešto osim pojave zbog koje je sahib-i uzur, i to će mu pokvariti abdest. Npr. ako se sahibi uzur zbog istjecanja krvi iz jedne nosnice, pa nakon uzimanja abdesta počne teći krv i na drugu, abdest je pokvaren. Da bi se postalo sahib-i uzur, pojava koja kvari abdest se mora dešavati u toku cijelog namaskog vremena. Ako prestane teći toliko vremena koliko je potrebno da se uzme abdest i obavi farz namaz, ne može se biti sahib-i uzur. Prema jednom mišljenju malikija, ako kane jedna kap, postaje se sahib-i uzur. Kada neko postane sahib-i uzur, ako se u sljedećim namaskim vremenima samo jednom desi da kane jedna kap, nastavlja biti sahib-i uzur. Ako u jednom namaskom vremenu nikako ne dođe do te pojave, prestaje se biti sahib-i uzur. Ako nečistoća, koja je uzrok, uzura, kane na odjeću više nego koliko je jedan dirhem, ako je moguće spriječiti ponovno prljanje, potrebno je oprati odjeću. Onaj kos e boji da bi uzimanjem abdesta mogao izazvati ili povećati bolest, uzet će tejemmmum. Ovaj strah može biti iz vlastitog iskustva ili prema mišljnu poštenog ljekara, muslimana. Prihvata se i mišljenje ljekara, o čijem griješenju se nije proširio glas. Uzrok bolesti mogu biti hladnoća zbog koje nema adekvatnog mjesta za zgrijavanje, nemogućnost zagrijavanja vode i neposjedovanje sredstava za kupanje u javnim kupatilima. Prema hanefijskom mezhebu jednim tejemmmumom se može činiti ibadeta koliko o osoba želi. Prema šafijskom i malikijskom mezhebu za svaki farz se mora uzeti novi tejemmmum. Ko na mjestima, koja je dužnost prati u abdestu, ima ranu koliko pola tog dijela tijela, uzet će tejemmmum. Ako je rana manja od polovine, zdravi dio će oprati a po bolesnom će učiniti mesh. Pošto se u gusulu cijelo tijelo smatra jednim dijelom, ako je pola tijela u ranama, uzet će tejemmmum. Ako je rana manja od pola,

oprat će zdravi dio a preko bolesnog će učiniti mesh. Ako će mesh štetiti rani učinit će ga preko zavoja. Ako je i to štetno, neće mesh ni činiti. Ako je mesh po glavi štetan pri uzimanju abdesta, neće se vršiti. Onaj ko nema ruku tako da može koristiti vodu, uzimat će tejemmum. Potrat će licem ili ukama po zemlji. Ako na rukama i licu ima rane, klanjat će bez abdesta. Onaj ko nema nikoga ko će mu uzeti abdest, obavi će tejemmum. Djeca, i oni koji su plaćeni su dužni da pomognu. Može i od drugih tražiti pomoć ali oni to nisu dužni učiniti. Muž i žena također nisu dužni jedno drugome uzimati abdest.

Onaj ko ima zavoj zbog isticanja krvi, rane, loma i sl. i ne može to mjesto mjesto prati niti hladnom niti toplom vodom, niti činiti mesh, potrat će po zavoju i to malo više od njegove polovine. Ako je štetno da se zavoj odmotava i zdrava mjesta pod zavojem se neće dirati. Po dijelovima zdrave kože koji se mogu vidjeti između zavoja će se učiniti mesh. Nije neophodno stavljati zavoj pod abdestom. Ako se nakon mesha promijeni zavoj i stavi novi, nije neophodno initi novi mesh.

Osoba koja nije u stanju stajati n nogama ili smatra da će mu stajanje pogoršati stanje, klanjat će sjedeći i to tako što će se za ruku malo nagnuti. Potom će se uspraviti i učiniti dvije sedžde. Sjediti će onako kako mu je lakše. Dozvoljeno mu je da sjedne na koljena i da sjedne na butine i rukama obavije noge. Bolovi u glavi, koljenima i očima se smatraju bolešću. Opravdanje je i bojazan da će nas primijetiti neprijatelj. Onaj ko može klanjati na noga naslonjen na nešto, klanjat će na nogama. Onaj ko ne može dugo stajati, donijet će iftitah–i tekbir na nogama a potom će nastaviti sjedeći.

Onaj ko ne može činiti sedždu na tlu, stajat će a potom ruku' i sedždu obaviti sjedeći. Sjedeći će se malo nageti radi ruku'a a više od toga radi sedžde. Ko se ne može saginjati tijelom, učinit će to glavom. Nije neophodno da čini sedždu na neki predmet. Ako je učinio sedždu na nekom predmetu i pritom se radi sedžde sageo više nego radi ruku'a, namaz će mu biti ispravan ali je to mekruh. Onome ko je u mogućnosti sjediti naslonjen nije dozvoljeno da ležećii obavlja namaz. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je posjetio jednog bolesnika. Kada je vidio kako ovaj uzima

rukom jasuk i čini sedždu na njega, uzeo mu je taj jastuk. Bolesnik je potom uzeo komad drveta pa je učinio sedždu na njemu. I to je Poslanik uzeo i rekao: **“Ako imaš snage čini sedždu na podu. Ako se ne možeš saginjati, nemoj dizati predmete do lica i tako činiti sedždu. Klanjaj pokretom i pokreni se malo više za sedždu nego za ruku”**. U djelu **“Bahru-r-raik”** se navodi da se u značenju stotinu devedeset prvog ajeta sure Ali Imaran kaže: **“Onaj ko može klanjat će stojeći, ko to ne može, klanjat će sjedeći a ko ni to ne može klanjat će ležeći.”** Kada se Imran b. Husejn razbolio Resulullah mu je rekao: **“Klanjaj stojeći. Ako ne možeš lanjaj sjedeći. Ako ni to ne možeš, klanjaj ležeći na leđima ili na stranu”**. Zaključuje se da bolesnik koji ne može stajati klanja sjedeći. Ko ne može ni to klanjat će ležeći. Nije dozvoljeno klanjati na stolici ili fotelji. Nije islamski da bolesnik ili putnik klanjaju u stolicama. Ko ne može klanjati stojeći u džematu, klanjat će stjeći kod kuće. Dvadeset stvari su opravdanje za izostanak iz džemata. Kiša, žestoke vrućine i zime, strah od napada na život ili imetak, strah od odlaska prijatelja i ostajanja samog na putu, veliki mrak, strah siromašnog dužnika da će biti uhapšen. Sljepoća, imati smetnje pri hodanju, neposjedovanje jedne noge, bolesnik, opasnost, blato, nemogućnost hodanja, starac koji ne može hodati, ispustiti rijetko predavanje iz fikha, strah od propuštanja omiljene hrane, biti u pripravnosti za polazak na put, pazitelj bolesnika koji nema bolesnika kome ostaviti, snažan vjetar noću i primoranost odlaska na vršenje nužde. Opravdanje za neprisustvovanje Džumi namazu su: bolesnik koji se plaši povećanja ili produžetka bolesti, pazitelj bolesnika koga nema ko zamijeniti i nemogućnost hodanja zbog starosti. Bolje je na Džumu namaz ići pješice nego prevoznim sredstvom. Nije dozvoljeno klanjati zavaljen u stolici ili fotelji u džamiji. Činiti ibadet suprotno od odredbi Islama je **bid'at**. U fikhskim djelima je naglašeno da je bid'at veliki grijeh.

Bolesnik koji ne može klanjati naslonjen na nešto, klanjat će ležeći na leđima, ko ne može to ležat će na desnoj strani klimajući glavom. Ko se ne može okrenuti prema kibli, okrenut će se onako kako mu je lakše. Bolesniku koji leži na leđima će se staviti jastuk pod glavu tako da mu je lice okrenuto prema kibli. Dozvoljeno je

onome ko ne može činiti ni pokrete glavom da ostavi namaz za naklanjavanje. Kome se pogorša stanje u namazu, nastaviti će namaz ukoliko je u mogućnosti. Ako bolesniku koji klanja sjedeći, u namazu bude bolje, nastaviti će namaz stojeći. Onaj ko izgubi razum i svijest neće klanjati namaz. Ako mu bude bolje prije isteka pet namaza, svijuju će ih naklanjati. Ako prođe šest namaza, neće naklanjati niti jedan.

Namaz koji nije obavljen makar znakom, tj. pokretom, farz je naklanjati. Ako umre prije naklanjavanja vadžib mu je ostaviti u oporuku da od imetka koji ostavlja iza sebe, da fidju za nadoknadu propuštenih namaza. Ako to ne učini smatra se da je dozvoljeno da njegov pazitelj ili čak neki stranac ostave od svog imetka u te svrhe.

NAKLANJAVANJE NAMAZA

Obzirom da je namaz ibadet koji se obavlja tijelom, ne može se obavljati za drugoga. Svako pojedinačno mora obaviti svoj namaz. Klanjati namaze u njihovo vrijeme naziva se **“Eda”**. Ponovljeno klanjanje u bilo kom vremenu se zove **“Iade”**. Primjerice ako se namaz koji je klanjan u mekruh vrijeme ne može obaviti do njegovog isteka, njegovo ponovno klanjanje je vadžib. Klanjanje farz ili vadžib namaza nakon isteka njegovog vremena se zove **“(na) Kaza”**.

Farz je slijediti određena pravila pri klanjanju ili naklanjavanju pet dnevnih farzova i vitara. To jest, potrebno je slijediti određeni redosljed pri njihovom obavljanju. Onaj ko nema više od pet namaza za naklanjati jeste **“Vlasnik Tertiba”**. Džumanski farz je potrebno klanjati u podnevsko vrijeme tog dana. Ko nije obavio sabah namaz, iz bilo kojih razloga, ukoliko se toga prisjeti i za vrijeme džumanske hutbe, treba to odmah naklanjati. Ako je jedan namaz izostavljen, nije dozvoljeno obavljati one koji slijede iza njega. U hadisu se kaže: **“Ako neko prespi ili zaboravi obaviti neki namaz pa se toga sjeti dok u džematu obavlja sljedeći namaz, neka završi namaz za imamom a potom naklanja propušteni namaz te ponovo klanja namaz koji je klanjao u džematu”**.

Farz je naklanjati farz namaz. Naklanjati vadžib je vadžib. Nije naređeno naklanjavanje sunneta. Prema

konsenzusu učenjaka hanefijskog mezheba sunneti su naređeni samo u njihovom vremenu. Sunneti koji se ne obave na vrijeme ne ostaju kao dug čovjeka. Zbog tog anije naređeno njihovo naklanjavanje. Obzirom da je sabahski sunnet blizu vadžiba, pri naklanjavanju sabah namaza prije podne namaza tog dana, prvo treba naklanjati sunnete. Poslije podne namaza se neće ni on naklanjavati a ostali sunnete se uopće neće naklanjavati. Ako se naklanja za njega ne slijedi nagrada sunneta već nafile namaza. U djelu **Ibn-i Abidina** te u **“Tergib-u-ssalat”** –u se kaže: “Sunnete je dozvoljeno obavljati sjedeći i bez opravdanja. Nikako ih ne obavljati je grijeh. Farzove je dozvoljeno klanjati sjedeći ako postoji opravdanje”.

Svjesto ispuštati farzove i naklanjavati ih bez ikakvog opravdanja je veliki grijeh. Ovakve namaze koji se ne obave na vrijeme potrebno je naklanjati. U dva slučaja je dozvoljeno farzove i vadžibe svjesno ostaviti da se naklanjaju kasnije: Prvi je ako se bori protiv neprijatelja. Drugi razlog je da se putnik, bez obzira da li namjeeravao putovati duže od tri dana, plaši lopova, nevremana, poplave ili zvijeri. Neže biti grijeha ako se namaz ispusti zbog jednog od ova dva razloga ili zbog sna i zaborava. **“Ešbah”** u svom djelu navodi da je dozvoljeno odgoditi namaz i da bi se nekome spasio život. No čim nestanu okolnosti koje su dovele do ozra, potrebno je odmah naklanjati namaz. Osim u tri zabranjena vremena, dozvoljeno je odgoditi namaz i da bi se našla opskrba za porodicu, s tim da se on nadoknadi čim se za to ukaže mogućnost. Ako i dalje bude prolongirao namaz, ulazi u grijeh. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je četiri namaza, koja nije mogao obaviti zbog žestine bitke na Hendeku, obavio navečer u džematu sa ashabima iako su bili izuzetno iscrpljeni i izranjavani. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Jedan od velikih grijeha je spojiti dva farz namaza”**. To znači da je ne klanjati namaz u njegovom vremenu već ga obaviti poslije isteka njegovog vremena jedan od velikih grijeha. U hadisu se kaže: **“Allah dželle šanuhu će onoga ko obavi namaz nakon isteka njegovog vremena ostaviti u džehennemu osamdeset hukbi”**. Jedna hukba je osamdeset ahiretskih godina a jedan ahiretski dan je kao hiljadu ovosvjetskih godina. Ako je ovakva kazna za onoga ko naklanja namaz poslije isteka njegovog vremena, treba razmisliti kakva je

tek kazna onome ko ga nikako ne obavi.

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **“Namaz je stub vjere. Ko klanja namaz čvrsto drži svoju vjeru. Ko ne klanja, ruši svoju vjeru”**. U drugom hadisu se kaže: **“Na sudnjem danu će čovjek poslije imana prvo biti pitan za namaz.”** Uzvišeni Allah će reći: **“O robe! Ako položiš račune za namaze spašen si. Olakšat ću ti polaganje ostalih računa”**. U prijevodu sure Ankebut, četrdeset petog ajeta se kaže: **“Ispravno obavljani namaz čuva čovjeka od razvrata i od ružnih postupaka”**. Opet Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Čovjek je najbliži svome Gospodaru na sedždi”**.

Postoje dva razloga zbog kojih musliman ne obavi svoj namaz na vrijeme; 1- Zbog uzra (opravdanja) i 2- Iako je svjestan obaveznosti namaza, zbog ljenosti.

Klanjati farz namaz, bez opravdanja, poslije isteka njegovog vremena, tj. Naklanjati ga pretsavlja veliki grijeh. Grijeh se ne može pobrisati naklanjavanjem. Naklanjavanjem se iskupljujemo samo za neklanjanje namaza. Ne može nekome biti oprosteno ako je samo počinio tevbu, bez naklanjavanja propuštenog namaza. Ako obavi tevbu nakon naklanjavanja, nadati se je da će mu biti oprosteno. Dok se čini tevba, potrebno je nadoknaditi sve propuštene namaze. Također je veliki grijeh ako se ne naklanja namaz dok je osoba u mogućnosti da to obavi. Ovaj veliki grijeh se povećava svaki put kada prođe vremena koliko je potrebno da se naklanja namaz (6 minuta). Farz je naklanjati propuštene namaze čim se dođe do slobodnog vremena. Onaj ko naklanjavanje ne smatra naređenim, gorjet će vječno u vatri. U djelima Umdetu-l Islam i Džamii-l fetava se navodi sljedeće: **“Ispustiti namaz u situaciji kada se pred neprijateljem, a kada se u mogućnosti obaviti ga, ravno je počinuti sedam stotina velikih grijeha. Odgađati naklanjavanje namaza predstavlja veći grijeh nego ne klanjati namaz na vrijeme.**

POJAŠNJENJE: (Mogu Li Se Naklanjavati Sunneti?)

Abdulkadir Gejlani u djelu **“Futuh-ul gajb”** kaže: Vjerniku su farzovi prvenstvena obaveza. Nakon farza će obaviti sunnete. Potom će se zabaviti nafilelama. Nepromišljeno je obavljati sunnete ako ima propuštenih

farza. Onome ko to čini ni sunneti neće biti primljeni. Alija ibni Ebi Talib prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Onaj ko ima dug farza a prije njegovog naklanjavanja obavi sunnete, trudio se uzalud. Dok ne naklanja propuštene farzove, Allah dželle šanuhu mu neće primiti ni nafile.”** Komentarišući ovaj hadis koji se navodi u djelu Abdulkadira Gejlanija, jedan od hanefijskih učenjaka Abdulhak–i Dehlevi navodi: “Ovo pokazuje da onaome ko ima dug farza, sunneti i nafile neće biti primljeni. Znamo da će sunneti nadoknađivati farze. To znači da obavljanjem farzova, ukoliko se na bilo koji način ne upotpune, sunnetima doprinosimo da farzovi budu opotpunjeni i primljeni. Neprimljeni sunneti onoga ko ima propuštenih farzova nisu vrijedni.

Muhammed Sadik efendija, Kadija u Kudsu, objašnjavajući naklanjavanje faite namaza kaže sljedeće: “Veliki učenjak Ibni Nudžejm je upitan da li je napustio sunnete onaj ko ima propuštenih namaza pa sunnete sabaha, podne, ikindije, akšama i jacije nanijeti kao nadoknadu za propuštene? U odgovoru se kaže: “Nije napustio sunnete jer je nakana klanjanja sunneta uz pet dnevnih farzova jeste da se u određenom namaskom vremenu pored farz namaza klanja i sunnet. Šejtan nastoji da da čovjeka odvraća od svakog namaza. Obavljati dodatne namaze pored farza znači usprotiviti se šejtanu. Knjanjem sunneta za one koji su propušteni se ispunjava sunnet. Svak bi trebao pored naklanjavanja propuštenih farza, naklanjati i sunnete. Nažalost mnogi umjesto naklanjavanja obavljaju sunnete. Ovakvi će ući u Džehennem A onaj ko umjesto sunneta naklanja propuštene farzove, ući će u Džennet”.

Kako se Naklanjava Propušteni Namaz?

Propuštene namaze je neophodno što prije naklanjati, a uz to učiniti i tevbu–pokajanje i na taj način se spasiti bolne kazne. Zato i sunnete treba klanjati sa nijjetom za propuštene namaze. Oni koji propuštaju namaze zbog ljenosti i oni kojima se godinama nakupio veliki broj propuštenih namaza, na sunnetima će zanijetiti naklanjavanje prvog propuštenog namaza. U sva četiri mezheba se navodi da je te sunnete neophodno nijetiti kao propuštene namaze. Prema hanefijskom mezhebu

propuštati namaze bez opravdanja spada u ekber-i kebair, najveće grijeh. Ovaj veliki grijeh se dvostruko uvećava prolaskom svakog vremenskog perioda koliko je potrebno da se naklanja namaz. Razlog ovome je što je farz naklanjati propušteni namaz čim se za to ukaže prilika. Da bi se izbjegao ovaj teško procjenjiv grijeh, prva četiri rekata podnevskog sunneta treba zanijetiti kao naklanjavanje propuštenih farza. Posljednje sunnete (sun sunnete) kod podne namaza treba zanijetiti kao propuštene sabahske farze. Ikindijske sunnete treba zanijetiti kao naklanjavanje propuštenih ikindijskih farza. Umjesto akšamskih sunneta treba zanijetiti tri rekata propuštenih akšamskih farzova. Na prvim jacijskim sunnetima treba zanijetiti propuštene jacijske farze a na zadnjim sunnetim atreba zanijetiti prvi propušteni vitr namaz i klanjati ga tri rekata. Tako se svaki dan nadoknadi jedan dan propuštenih namaza. I na teravah namazu je neophodno zanijetiti propuštene namaze. U tome treba ustrajati koligo god ima propuštenih namaza. Kada to obavi neka nastavi sa klanjanjem sunneta. Ukoliko ima slobodnog vremena treba i u njemu naklanjavati propuštene namaze i što prije skinuti taj dug sa sebe. Nenaklanjanim propuštenim farzovima se količina grijeha svaki dan udvostruči.

Šesti Dio

ONI KOJI NE OBAVLJAJU NAMAZ

Hz. Ebu Bekr– Siddik radijallahu anhu veli da kada dođe vrijeme dnevnih namaza meleki kažu: “Ustajte o sinovi Ademovi! Ugasite vatru koja je pripremljena za ljude klanjajući namaz”. U jednom hadisu se kaže: **“Ono što razdvaja mu'mina od kafira je namaz”**. Dakle mu'min obavlja namaz za razliku od kafira. Munafici ga nekad obvljaju a nekad ne i oni će na sudnjem danu biti žestoko kažnjeni”. Učitelj mufessira, Abdullah b. Abbas kaže: **“Čuo sam od Božijeg poslanika sallallahu alejhi ve sellem da kaže 'oni koji ne obavljaju namaz će na sudnjem danu sresti Allaha dželle šanuhu srditog prem njima.' ”**

Imami hadisa jednoglasno prenose: “Ko svjesno ne obavlja namaz na vrijeme, to jest ko ne žali za propuštenim namazom jeste kafir”. Dakle takva osoba umire bez imana. A šta će tek biti sa onima koji se namaza i ne sjećaju i ne smatraju ga obavezom? Imami Ehl–i sunneta se slažu da ibadeti nisu dio imana. Jedino se ne slažu oko namaza. Mnogi imami fikha kao **Imami Ahmed b. Hanbel, Ishak b. Rahevejh, Abdullah b. Mubarek, Ibrahim Nehai, Hakem b. Utejbe, Ejjub Sahtijani, Davud Tai, Ebu Bekr b. Šejbe, Zubejr b. Harb** i mnogi drugi, smatraju da onaj ko svjesno ispusti namaz izlazi iz vjere. Zato brate po vjeri, ne propuštaj ni jednog namaza i ne klanjaj ga opušteno! Klanjaj sa ljubavlju. Ako Allah dželle šanuhu na sudnjem danu bude sudio prema idžtihadu ovih alima, šta ćeš činiti?

Po hanbelijskom mezhebu, ko bez razloga ispusti namaz, biva ubijen kao murted. Ne kupa se, ne oblači u ćefine i ne klanja mu se namaz. Ne kopa se sa muslimanima i ne obilježava mu se mezar. Baca se u provaliju.

Po šafijskom mezhebu, iako osoba koja ne obavlja namaz nije murted, biva ubijen. Odredbe malikijskog mezheba za onoga ko ne klanja su kao i šafijskog.

Po Hanefijskom mezhebu, ko ne klanja namaz, biva uhapšen do početka namaza ili biva bičevan dok mu ne poteče krv.

Ko ne radi pet stvari, biva uskraćen za dugih pet:

1- Ko ne daje zekat na imetak, neće vidjeti hajra od imetka.

2- Na njivi onoga ko ne daje ušr, neće ostati ništa od bereketa.

3- Onaj ko ne daje sadaku, ostat će bez zdravlja.

4- Ko ne čini dovu, neće postići što želi.

5- Ko ne želi klanjati kada dođe vrijeme namaza, neće izgovoriti Kelime-i šehadet na samrti.

U jednom hadisu se kaže:

“Allah dželle šanuhu daje osamnaest tegoba onome ko ne klanja namaz bez ikakvog opravdanja. Šest ih je na ovom svijetu, tri prilikom umiranja, tri u kaburu a tri kada se podigne iz kabura”.

Šest tegoba na ovome svijetu:

1- Nema bereketa u životu onog ko ne klanja.

2- Na licu mu neće biti ljepote i dragosti onih koje Allah dželle šanuhu voli.

3- Neće dobiti nagradu ni za kakvo dobročinstvo.

4- Dove mu neće biti primljene.

5- Niko ga neće voljeti.

6- Neće imati koristi od lijepih dova muslimana.

Tegobe prilikom smrti:

1- Teško će ispustiti dušu.

2- Umrijet će gladan.

3- Iako pije mnogo vode, umrijet će u bolovima zbog žeđi.

Tegobe u kaburu:

1- Kabur će ga stisnuti. Kost će mu ulaziti jedne u druge.

2- Kabur će mu biti napunjen vatrom. Spaljivat će ga bez prestanka.

3- Allah dželle šanuhu će mu u kabur poslati veliku zmiju koja ne liči na ovozemaljske zmije. Svaki dan će ga u vrijeme namaza ugristi. Neće ga pustiti niti jednog trena.

Tegobe na sudnjem danu:

1- Meleki kazne, koji vode u džehennem, će stalno biti sa njim.

2- Srest će Allaha dželle šanuhu srditog.

3- Polaganje računa će mu biti teško i biće bačen u džehennem.

NAGRADE KLANJAČIMA NAMAZA

Mnogi hadisi prenose vrijednosti klanjanja namaza i negrade koje će dobiti oni koji ga obavljaju. U djelu “**Ešī'at-ul-lemeat**”, Abdulhak b. Sejfuddin Dehlevija se o hadisima koji govore o važnosti namaza kaže:

1- Prenosi Ebu Hurejre radijallahu anhu da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Pet dnevnih namaza i Džuma namaz su izbavljenje od grijeha do sljedeće Džume namaza, a ramazanski post do sljedećeg Ramazana. Oni će biti razlogom da se onima koji se klone velikih grijeha, mali grijesi budu oprošteni”**. Grijesi koji se počine u ovim razmacima vremena, osim prava drugih kod nas, bivaju oprošteni. Onima kome su oprošteni manji grijesi, biva uzrokom da kazna za velike grijeha bude ublažena. Da bi veliki grijesi bili oprošteni potrebno je učiniti i tevbu. Ako nema velikih grijeha, biva uzrokom da se poveća njegov položaj. Ovaj hadis prenosi i **muslim**. Džuma namaz je uzrok da se oproste nepotpuni dnevni namazi, a ramazanski post je uzrok praštanja nepotpunih džuma.

2- Ponovo Ebu Hurejre prenosi da Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Kada bi se onaj kome rijeka teče ispred kuće, pet puta dnevno čistio, da li bi na njemu ostalo bilo kakve nečistoće?”**. Ashabi odgovoriše da ne bi. **“Tako je i sa pet dnevnih namaza. Allah dželle šanuhu uništava male grijeha onih koji obavljaju pet dnevnih namaza”**. Ovaj hadis prenose i **Buharija** i **Muslim**.

3- Abdullah b. Mes'ud radijallahu anhu prenosi da je jedan od Ensarija je prodavao hurme. Došla mu je žena da od njega kupi hurme. Kod njega se tada probudiše strasti i reče joj da su mu kod kuće bolje hurme pa da pođu tamo. Kada su stigli kući uhvatio je ženu i poljubio ju. “Šta radiš? Boj se Allaha!” reče mu ona. I on se pokaja. Dođe

Resulullahu i reče mu za situaciju. Resulullah sallallahu alejhi ve sellem mu ne dade odgovor. Čekao je vahj od Allaha dželle šanuhu Potom ovaj velikan klanja namaz. Allah dželle šanuhu objavi 115. ajet sure Hud u kome se kaže: **“Klanjaj namaz u oba doba dana i kada sunce zađe. Dobra djela svakako poništavaju loša”**. Oba doba dana podrazumijevaju vrijeme prije i poslije podne. Dakle to su sabah, podne i ikindija namaz a noćni namazi koji su blizu danu su akšam i jacija. U ovom ajetu se kaže da pet dnevnih namaza svaki dan brišu grijeh. Na to ovaj upita Poslanika sallallahu alejhi ve sellem da li se to odnosi samo na njega ili na cijeli ummet. **“To se odnosi na cijeli ummet”**, odgovori poslanik. Ovaj hadis je zabilježen u oba Sahiha.

4- Enes b. Malik radijallahu anhu prenosi da je došao čovjek Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem i rekao mu: “Počinio sam grijeh koji zahtijeva kaznu hadda, pa je izvrši nada mnom”. Poslanik ga nije pitao šta je počinio. Kada je došlo vrijeme namaza i nakon što su klanjali isti čovjek opet reče “O Poslaniče. Učinio sam grijeh koji se kažnjava haddom.” Izvrši nada mnom kaznu koja se propisuje Božijom knjigom. **“Zar ti nisi zajedno sa nama klanjao namaz?”** Upita Poslanik. On odgovori da jeste. **“Ne žalosti se. Allah ti je oprostio grijeh”**. Ovaj hadis je zabilježen u dva osnovna djela. Ovaj čovjek je mislio da je izvršio djelo koje povlači za sobom hadd. Opraštanje klanjanjem namaza pokazuje da je njegov grijeh bio mali. Hadd koji je on tražio je ustvari bila kazna za male grijeh (Ta'zir). To što drugi put nije rekao “izvrši hadd” pokazuje da je tako.

5- Abdullah b. Mes'ud radijallahu anhu kaže: Upitao sam Poslanika sallallahu alejhi ve sellem koje je Allahu dželle šanuhu najdraže djelo. **“Namaz obavljen u njegovo vrijeme”**, odgovori Poslanik. U nekim predajama se kaže **“Namaz koji je obavljen u prvo vrijeme”**. A nakon toga? **“Dobročinstvo prema roditeljima”**, odgovori. A nakon toga? **“Džihad na Allahovom putu”**. Ovaj hadis se prenosi u oba sahiha. U drugom hadisu se kaže **“Najbolje djelo je nahraniti gladnog”**. U trećem **“Najbolje djelo je širiti selam”**. U sljedećem **“Klanjati namaz noću, kada svi spavaju”**. U sljedećem hadisu se kaže **“Najbolje djelo je da su drugi sigurni od tvojih ruku i tvog jezika”**. Dalje **“Najbolje djelo je džihad”**, pa **“Hadžži mebrur”**, ili hadž

bez grijeha, zatim **“Spominjati Allaha dželle šanuhu”** i **“Djelo u kom se ustrajno”**. Zavisno od stanja onoga koji pita, davani su različiti odgovori. Ili je odgovor bio u zavisnosti od vremena. Npr. U početku islama najbolje djelo je bilo džihad. U našem vremenu najbolje je olovkom i pismom širiti i'tiqad ehli sunneta onima koji su kafiri i koji su bez mezheba. Onima koji pomažu osobama koji se bave navedenim poslom također pripada nagrada koja slijedi zbog ovoga. Kur'anski ajeti pokazuju da je namaz bolji od zekata i od sadake. No pomoći onome ko je na samrti i tako ga spasiti je bolje od namaza.

6- Džabir b. Abdullah radijallahu anhu prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Granica između čovjeka i kufra je napuštanje namaza”**. Jer namaz je zastor koji čovjeka štiti od kufra. Kada se podigne ovaj zastor, čovjek propada u kufr. Ovaj hadis prenosi i **Muslim**. Ovaj hadis pokazuje koliko je opasno ispuštanje namaza. Mnogi ashabi su smatrali da onaj ko bez razloga ispusti namaz postaje kafir. Iako po šafijskom i hanbelijskom mezhebu nije kafir, njegovo ubijanje je vadžib. U Hanefijskom mezhebu se hapsi dok se klanja namaz i biva bičevan.

7- Ubade b. Samit prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Allah dželle šanuhu je naredio da se klanja pet dnevnih namaza. Allah obećava da će oprostiti grijeh onome ko na lijep način uzme abdest i obavi namaz sa potpunim ruku'ima i hušu'i'ma”**. Nije obećao oprost onome ko ne učini tako. Ovakve će ako želi kazniti a ako ne, neće. Ovaj hadis prenose Imam-i Ahmed, David i Nesai. Pimjećuje se da je potrebno obratiti pažnju na šartove namaza, na njegove ruku'e i sedžde. Allah dželle šanuhu ispunjava svoje obećanje. Sigurno će nagraditi one koji ispravno obavljaju namaze.

8- Ebu Emame-i Bahili prenosi da je Poslanik rekao: **“Klanjajte pet dnevnih namaza. Postite jedan mjesec. Dajte zekat na vaš imetak. Ispunjavajte zapovijedi koje imate. Uđite u Džennet vašeg Gospodara”**. Iz ovoga se vidi da onaj ko klanja pet dnevnih namaza i posti mjesec Ramazan i daje zekat na imetak i ko je na zemlji Allahov halifa i ispunjava njegove naredbe ulazi u Džennet. Ovaj hadis prenose Imam-i Ahmed i Tirmizi.

9- Burejde-i Eslemi, poznati ashab, kaže da je rekao Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: **“Ahd između nas i vas je namaz. Ko napušta namaz postaje kafir”**. Iz navedenog se vidi da je onaj ko obavlja namaz musliman. Ko ne pridaje važnost namazu i ko ga ne obavlja zato što ga ne priznaje, postaje kafir. Ovaj hadis prenose Imam-i Ahmed, Tirmizi, Nesai i Ibn Madže.

10- Ebu Zer-i Giffari prenosi: U jednom od jesenskih dana izašli smo na ulicu sa Božijim Poslanikom sallallahu alejhi ve sellem kada je lišće opadalo. Sa jednog drveta su pale dvije grane. Lišće sa njih se odmah prosulo. **“O Ebu Zerr! Kada rob iskreno obavlja namaz, grijesi mu spadaju kao lišće sa ovog drveta”**. Ovaj hadis prenosi Imam-i Ahmed.

11- Zejd b. Halid Džuhemi prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Kada musliman klanja dva rekata namaza ispravno i sa hušu'om, bivaju mu oprošteni prijašnji grijesi”**. Dakle svi mali grijesi mu se praštaju. Ovaj hadis prenosi Imam-i Ahmed.

12- Abdullah b. Amr b. As prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Onome ko obavi namaz, on će na sudnjem danu biti svjetlo i putokaz, i izbavitelj iz Džehennema. Ako ne očuva namaz neće imati svjetla i putokaza i neće postići cilj. Biće sa Karunom, Fir'avnom, Hamanom i Ubej b. Halefom”**. Iz ovoga se vidi da onaj ko namaz obavlja sa svim njegovim farzima i vadžibima i sunnetima, on će na sudnjem danu biti u svjetlosti. Ako ne bude ustrajan u ovakvom obavljanju namaza na sudnjem danu će biti sa navedenim kafirima. To jest okusit će žestoku kaznu u Džehennem. Ubej b. Halef je bio jedan od najgorih kafira Mekke. Na bici na Uhudu ga je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem svojom mubarek rukom poslao u Džehennem. Ovaj hadis prenose Imam-i Ahmed, Bejheki i Darimi.

13- Jedan od velikana Tabi'ina Abdullah b. Šakik kaže: **“Ashabi su od ibadeta jedino za namaz rekli da onaj ko ga ostavlja postaje kafir”**. Ovo prenosi Tirmizi. Abdullah b. Šakik je prenosio hadise od Hz. Omera, Alije, Osmana i Aiše. Preselio je 108. godine po hidžri.

14- Ebud-Derda kaže: **“Onaj koga mnogo volim mi je rekao ‘Na pripisuj druga Allahu i kad bi te na komade**

iskomadali i kad bi bio u vatru bačen. Ne ispuštaj farz namaze! Ko svjesno ispušta fartzove izlazi iz Islama. Ne pij alkohol. On je ključ svih zala' ”. Zaključuje se da onaj ko se ne obazire na farz namaze postaje kafir. Onaj ko ih izostavlja zbog ljenosti nije kafir ali je veliki grijehnik. Nije grijeh umrijeti sa jednim od pet stvari sa kojima je došao Islam. Sva alkoholna pića i vino remete razum. Ko nema razuma može počinuti svako zlo.

15- Hz. Alija radijallahu anhu prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“O Alija! Ne kasni sa činjenjem tri stvari: Klanjaj namaz čim mu nastupi vrijeme! Čim se spremi džezaza, odmah je obavi. Kada nađeš kufv djevojke odmah je udaj”.** Ovaj hadis prenosi Tirmizi. Da se ne bi kasnilo sa džezazom, ona se može klanjati i u tri pokuđena vremena.

Zaključuje se da djevojku, tj. ženu treba dati kufvu, tj. jednakom njoj. Kufv ne znači biti bogat i imati dobru platu. Kufv znači da je muškarac dobar musliman, da je ehli sunnetskog i'tikada, da klanja namaz, da ne pije alkohol, dakle da slijedi Islam i da zarađuje dovoljno za nafaku. Oni koji traže da muževi njihovih kćeri moraju biti samo bogati i biti vlasnici stanova, tjeraju svoje kćeri u propast, u Džehennem. Potrebno je i da djevojka klanja, da ne izlazi u javnost otkrivena i da se ne osamljuje sa nekim ko joj nije mahrem.

16- Abdullah b. Omer radijallahu anhu prenosi da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Allah je zadovoljan onima koji namaz obavljaju čim stupi njihovo vrijeme. Oprašta onima koji ga obavljaju na isteku vremena”.** Ovaj hadis prenosi Tirmizi.

Prema šafijskom i hanbelijskom mezhebu, svaki namaz je bolje klanjati čim mu nastupi vrijeme. I malikijski mezheb je sličnog stajališta. Jedino je po nesnosnim vrućinama podne namaz bolje klanjati kasnije. Prema hanefijskom mezhebu sabah i jaciju je bolje klanjati kasnije, a podne ako je toplo klanjati kada malo zahladni. No podne je, prema mišljenju dvojice imama, bolje klanjati prije nastupa ikindije a prema mišljenju Imami Azama ikindiju i jaciju je bolje klanjati čim nastupi.

17- Ummi Ferve prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem upitan koje je djelo najbolje. **“Najbolje djelo je**

namaz obavljen u njegovo vrijeme.” Ovaj hadis prenose Imam-i Ahmed, Tirmizi i Ebu Davud. Namaz je najbolji ibadet. Najbolje ga je klanjati čim mu nastupi vrijeme.

18- Hz. Aiša kaže da nije vidjela Poslanika dva puta kako klanja namaz pri kraju njegovog vremena.

19- Ummi Habibe prenosi da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao: **“Ako musliman svaki dan osim farzova klanja i dvanaest rekata kao tetavvu', Allah će mu sagraditi dvorac u Džennetu”**. Ovaj hadis prenosi Muslim. Zaključuje se da Poslanik sallallahu alejhi ve sellem tetavvu' ili nafila namazima smatra sunnete koji se klanjaju uz farz namaze.

20- Abdullah b. Šekik, jedan od velikana Tabi'ina, kaže: “Upitao sam Hz. Aišu o nafilama tj. tetavvu' namazima Poslanika sallallahu alejhi ve sellem Ona je odgovorila: “Klanjao je četiri rekata prije podne i dva poslije podne, dva rekata poslije akšamskog i jacijskog farza i dva rekata prije sabahskog farza.” Ovaj hadis prenose Muslim i Ebu Davud.

21- Hz. Aiša radijallahu anhu prenosi: “Najprিতvrđenija nafila koju je obavljao Allahov Poslanik su bila dva rekata sabahskog sunneta”. Ovaj hadis prenose **Buharija i Muslim**. Hz. Aiša pod nafilama podrazumijeva sunnete koji se klanjaju uz dnevne namaze.

Imam-i Rabbani Mudžeddidi elf-i sani, Ahmed b. Abdul-ehad Faruki Serhendi, veliki islamski učenjak, koji je širio vjeru koju je odabrao Allah dželle šanuhu, veliki mudžahid koji je uništavao bid'ate, u jedinstvenom islamskom djelu **“Mektubat”**, u prvom tomu, 29. pismu kaže:

Poslovi kojima je zadovoljan Allah dželle šanuhu su farzi i nafile. Pored farzova nafile nemaju nikakvu vrijednost. Klanjati jedan farz na vrijeme je bolje nego hiljadu godina neprestano klanjati nafile. Tako je sa svim vrstama nafila namaz, post, umra, zekat, hadž, zikr itd. Vršiti sunnete i adabe prilikom obavljanja jednog farza je daleko bolje nego obavljati druge nafile. Kada je halifa Hz. Omer jednog jutra nakon sabah namaza upitao za jednog klanjača odgovorili su mu da on klanja nafile po cijelu noć tako da je možda zaspao pa nije stigao u džemat. On je odgovorio da mu je bilo bolje da je cijele noći spavao a da je klanjao u džematu sabah namaz. Zaključuje se da je paziti na sunnete prilikom obavljanja nekog farza i pritom se čuvati

mekruha puno bolje nego ostali zikr i sl. Naravno da su ovi višestruko vrijedni ako se izvršavaju zajedno sa izvršavanjem edeba i čuvanjem od mekruha. No kad su bez farzova ništa ne vrijede. Tako je i jednu liru dati u zekat bolje nego hiljadu dati u sadaku. No paziti na edeb prilikom davanja, na primjer dati nekom rođaku i sl., je mnogo bolje od toga. Iz ovoga se razumije da je onima koji žele klanjati noćni namaz neophodno prvo da obave propuštene namaze. Allahove zapovijedi se zovu **farz**, zabrane **haram**, poslanikove zapovijedi **sunnet**, zabrane **mekruh**, a sve zajedno se nazivaju **ahkam-i islamijje**. Farz je imati lijep ahlak i činiti dobro ljudima. Ko ne vjeruje i ne prihvata jedan od ahkam-i islamijje postaje **kafir** ili **murted**. Ko ih sve prihvata zove se **musliman**. Ko ih ne slijedi zbog nemara i ljenosti naziva se **fasik**. Fasik koji ne slijedi farz i ne čuva se harama, otići će u Džehennem. Ništa od onoga što je radio neće mu biti priznato i neće za to dobiti nagradu. Onaj ko ne da jednu liru zekata, da da milione u dobre svrhe, neće mu biti primljeno. Neće dobiti nagradu za izgrađene džemije, mektebe, bolnice i okupljališta dobrih. Onome ko ne klanja jaciju neće biti primljena taravija. Ibadeti koji su izvan farzova i vadžiba su nafilie. Sunneti su **nafile**. Prema ovoj definiciji ko naklanjava namaz, klanjat će i sunnete. Izvršiti jedan farz i sačuvati se jednog harama je bolje nego milioni nafila. Onaj ko ne izvrši jedan farz ili izvrši jedan haram, zbog toga će gorjeti u Džehennemu. Nafilie ga ne mogu spasiti od Džehennema. Novotarije u ibadetima se nazivaju **bid'atima**. Haram je vršiti bid'ate u ibadetima i uzrokuje neprimanje ibadeta. (Pogledajte 345. str.). U Hadisu se kaže: **“Ko učini bid'at, neće mu biti primljen niti jedan ibadet.”** Ne bi trebalo klanjati za fasikom, npr. onim čija žena ili ćerka hodaju otkrivene, ili onim ko uvodi bid'at, npr. oni koji koriste razglas za ezan, niti bi trebalo slušati njegove vazove i čitati njegove knjige. I prijatelju i neprijatelju treba pokazati lijepo lice i osmijeh, i ni sa kim se ne treba sukobljavati. U hadisu se kaže: **“Budali se ne daje odgovor.”** Ibadeti povećavaju čistoću srca. Grijesi crne srce. Farz je svakom muslimanu da nauči šarte imana, njegove farzove i harame. Nije opravdanje to što ne zna. To je poput znanja bez vjerovanja.”

“Mektubat” je u originalu na perzijskom. Prijevod mu je

ovdje obavljen. Imam-i Rabbani je preselio u Indiji u gradu Serhend, 1034-1624. godine.

SUŠTINA NAMAZA

Veliki Islamski učenjak Abdullah-i Dehlevi u djelu **"Mekatib-i šerife"**. U 85. pismu kaže:

Objavljeno nam je od Allahovog Poslanika da namaz obavljamo u džematu i po **"Tumaninetu"**, poslije ruku'a obaviti **"Kavme"** a između dvije sedžde **"Dželse"**. Ima alima koji govore da je Kvme i Dželse farz. Jedan od muftija hanefijskog mezheba, **Kadihan**, govori da su oni vadžib i da je, ukoliko se zaborave izvršiti, potrebno učiniti **Sehv-i sedždu** a ukoliko se namjerno ispuste da je potrebno obnoviti namaz. I oni koji kažu da je sunnet-i muekkede kažu da je u ovom slučaju to blizu vadžiba. Kufr je ne priznavati sunnet i ne pridavati mu značaj. U stajanju na namazu, na ruku'u, na sedždi i na sjedenju se posebni užici. Svi ibadeti su sadržani u namazu. U namazu je sastavljeno učenje Kur'ana, tespiha, salavata, istigfara (traženja oprosta) i dove Allahu dželle šanuhu Drveće i biljke stoje uspravno kao da klanjaju. Životinje kao da su na ruku'u a neživa bića kao da su prostrta na sjedenju. Klanjač čini ibadete svih njih. Klanjati namaz je postalo farz u noći mi'radža. Onaj ko obavlja namaz da bi slijedio Poslanika sallallahu alejhi ve sellem poput njega se približava Allahu dželle šanuhu za vrijeme njegovog namaza. Oni koji skrušeno obavljaju namaz prema Allahu dželle šanuhu i Njegovom Poslaniku, znaju na kojoj su deredži. Allah dželle šanuhu i Poslanik sallallahu alejhi ve sellem su učinili veliku milost ummetu i naredili im namaz. Neka je zbog toga hvala našem Gospodaru. Donosimo na Njegovog Poslanika salavat i tehijjat. Zaista je začuđujuća smirenost i sugornost koja se osjeća prilikom klanjanja namaza. Moj učitelj Mezher-i Džan-i Džanan je rekao "Iako nije moguće vidjeti Allaha dželle šanuhu u namazu osjećamo kao da ga gledamo". Ovo su jednoglasno potvrdili velikani tesavvufa. Na početku Islama u namazu se okretalo prema Kudsu. Kada je naređeno da se od Bejtu-l makdisa okrene prema Kabi koju je sagradio Ibrahim alejhisselam židovi su pobjesnili. Upitali su šta će biti sa namazima koje ste klanjali prema Bejtu-l Makdisu. Tada je objavljen 143. ajet sure el-Bekare. **"Allah neće dopustiti da propadnu**

molitve vaše". Rečeno je da namazi neće ostati nenagrađeni. Namaz je objavljen uz riječ iman. Iz ovoga se razumije da ne obaviti namaz prema sunnetu znači upropastiti iman. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **"Svjetlost i slast moga oka su u namazu"**. Ovaj hadis znači da u namazu Allah dželle šanuhu se pojavljuje u namazu biva posjećen u njemu. Na taj način moje oko postiže olakšanje. U hadisu se kaže: **"O Bilale! Učini me spokojnim!"** Hoće reći "O Bilale učenjem ezana i ikameta podari mi olakšanje!". Ko olakšanje traži u nečim drugom osim u namazu nije makbul. Ko ispušta i upropaštava nameze, druge obaveze vjere zapostavlja još više.

POSEBNOSTI NAMAZA

Imam-i Rabbani radijallahu anhu u djelu **Mektubat**, u 261. pismu kaže:

"Trebalo se nedvojeno znati da je namaz drugi od pet islamskih šarta. On u sebi sabire sve ibadete. Iako je petina Islama zbog ove osobine, da u sebi sadrži sve ibadete, i sam predstavlja, na određeni način, cjelokupni Islam, on je prva stvar kojom čovjek zadobija Allahovu dželle šanuhu ljubav. Najvećem od svih poslanika, Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem, je podaren ekvivalent časti ru'jeta, koji je moguć jedino u Džennetu, poslije Mi'radža jedino kroz namaz. Zbog toga se od Poslanika prenosi **"Namaz je mi'radž mu'mina"**. U drugom hadisu se kaže: **"Čovjek je Allahu dželle šanuhu najbliži u namazu"**. Naravno na ovom svijetu nije moguće vidjeti Allaha dželle šanuhu. Ovaj svijet nije pogodan za takvo nešto. No velikanima koji Poslanika slijede je dat dio te časti kroz namaz. Da nije naređen namaz, ko bi digao zastor sa lica te Veličanstvenosti. Kako bi ašici dostigli voljeno? Namaz daje radost tužnim srcima. Namaz je lijek bolesnima. Hrana duše je namaz. Lijek srcu je namaz. Hadis u kome Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **"O Bilale, osvježi me!"**, gdje od njega traži da uči ezan, nam to svjedoči. Hadis **"Namaz je radost moga srca i moja očna zjenica"**, Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, pokazuje tu čežnju. Kada na namaz stane jedan kamil, koji shvata hakikat namaza, kao da odleti sa ovoga svijeta i postigne blagodati koje su svojstvene ahiretu. No nez obzira na razdaljinu tih dimenzija, postiže istinsku korist. Sve ovosvjetske ljepote

su zapravo jedna vrsta privida. Istinsko posjedovanje i poimanje stvari je moguće jedino na ahiretu. To je na ovom svijetu moguće postići jedino kroz miradž. Za vjernika taj miradž je namaz. Ova blagodat je data jedino našem ummetu. Ostali to postižu slijeđenjem svojih poslanika jer su njihovi poslanici sa ovoga svijeta otišli u noći miradža. Ušli su u Džennet i postigli konačnu sreću. Gospodaru, ti podari svim poslanicima stepen dobrote koji im pripada. Svima im podari neizmjereno dobro, ta oni su pozivali ljude da upoznaju tebe i pokazivali im put kojim si ti zadovoljan.

Mnogi koji su bili na putu tesavvufa nisu bili počašćeni shvatanjem suštine i pravog značenja namaza pa su lijek tražili na drugim stranama. Prigrlili su druge stvari kako bi ostvarili svoje želje. Čak su neki od njih su namaz smatrali nebitnim i nečim što ne pripada tom putu. Post su smatrali bitnijim od namaza. Mnogi koji nisu razumijevali suštinu namaza su pokušavali duše osvježiti i smiraj pronaći u muzici i u odizumanju samome sebi svijesti. Ma'šuk su smatrali postojanim iza zastora muzike. No nisu čuli hadis u kome se kaže da Allah dželle šanuhu nije dao lijek u haramu. Istina je, plivač koji se davi će se uhvatiti i za najmanju slamku. Ljubav onoga ko je posjeduje, učini i slijepim i gluhim. Da su osjetili pravu slast namaza, ne bi ni razmišljali o muzici.

O brate! Koliko god su namaz i muzika udaljeni jedno od drugoga, toliko su daleko i dobro koje se postiže namazom i ono što se dobije muzikom. Ko ima pameti, uzet će pouku iz ovoliko znakova.

Osjećati slast u ibadetu bez ikakvog doživljaja opterećenja, jedna je od najveći blagodati Svevišnjeg. A tek osjetiti slast namaza, ne mogu oni koji nisu stigli na konačno odredište. Jer oni koji su se približili beskrajnosti, osjetili su slast namaza. U beskrajnosti se osjeti jedino slat farz namaza. Nafile su bez slasti, dok je klanjanje farzova veliki dobitak.

(Pod nafilom se podrazumijevaju namazi izvan farza i vadžiba. Sunneti pet dnevnih namaza i ostali namazi koji nemaju stepen vadžiba su nafile. Svi sunneti, bili oni muekked ili ne jesu nafile.)

Od slasti koja je sakrivena u svakom namazu nema ništa za nefs, strast. Dok čovjek osjeća ovu slast, njegova strast

doživljava patnju. Gospodaru! Kako je to veliki stepen. Kako je dobro da osim nas i drugi čija je duša bolesna, budu svjesni ovog nimeta.

Dobro znajte stepen namaza na dunjaluku je ravan stepenu viđenja Gospodara svjetova. Trenutak kada je rob najbliži svome Gospodaru je u namazu. Svi ostali dunjalučki ibadeti su u svrhu dovođenja čovjeka na deredžu da može obavljati namaz. Suština svega je moći obavljati namaz. Beskonačna sreća i vječni smiraj se mogu postići jedino kroz namaz.

Namaz je vrjedniji od svih ibadeta pa i od posta. **Namaz** ispunjava slomljena srca radošću. On uništava grijeh. Čuva čovjeka od zla. U hadisu se kaže: **“Namaz je radost moga srca izvor moje radosti.”** **Namaz** nesretnim dušama daje sreću. **Namaz** je hrana duše. **Namaz** je lijek za srce. U namazu postoje takvi trenuci da jezik arifa postaje poput drveta koje je progovorilo Musau alejhisselam

Imam–i Rabbani u prvom tomu 266. pismu djela “Mektubat” kaže sljedeće:

Nakon pravilnog postavljanja imana i i'tikada, svakako je neophodno upoznati se sa fikhom (naredbama i zabranama naše vjere). Potrebno je savladati farzove, vadžibe, sunnete, mekruhe i harame i postupati po njima. Dužnot svakog muslimana jeste savladati djela iz fikha. (Bez ovih znanja nema Islama). Treba se truditi da se izvršavaju zapovijedi Allaha dželle šanuhu i da se živi na način kako to On želi. Njemu najdraže djelo je klanjati pet dnevnih namaza. **Namaz** je stub vjere. Obavijestit ću vas o značaju i načinu obavljanja namaza. Dobro me poslušajte. Prvo je neophodno uzeti abdest, primjenjujući pritom sve sunnete. Treba obratiti pažnju da se mjesto koja je naredeno prati, operu po tri puta i u cijelosti. Tako se uzima abdest u skladu sa sunnetom. Kada se obavlja mesh po glavi, potrebno je potratiti cijelu stranu glave. Treba dobro potratiti uši i vrat. Kod pranja nogu malim prstom lijeve ruke treba očistiti prostor između prstiju. Ne treba preko ovoga prelaziti kao preko nečeg manje važnog. Mustehabi se ne smiju zanemarivati. To su stvari koje Allah dželle šanuhu voli. Kada bi bilo potrebno i cijeli svijet dati da se izvrši jedna stvar koja je Njemu draga, to je od neprocjenjivog značaja.

Sliči dobijanju dijamanta u zamjenu za komad saksije.

Namaz je mi'radž mu'mina. Dakle ni'mete, koji su podastri Poslaniku u noći Mi'radža, vjernicima je omogućeno sticanje jedino u namazu. Muškarci posebno trebaju paziti da namaz obavljaju u džematu, čak da ne kasne ni na prvi tekbir. (Ženama je grijeh da se u džamijama miješaju sa muškarcima, pa makar to bilo i radikaljanja u džematu ili radi slušanja hafiza ili mevluda).

Neohodno je klanjati namaze na vrijeme i znati da se klanjaju na vrijeme. Kada se klanja pojedinačno, prema mišljenju Ebu Hanife, namaze je neophodno klanjati u njihovo prvo vrijeme, pa tako i sa ikindijom i jacijom. Sve što se namaz više odgađa, nagrada za njegovo klanjanje se smanjuje. Mustehab vremena za klanjanje su da se u njima klanja u džematu i u džamiji. Ispustiti namaz je veliki grijeh poput ubistva. Ovaj grijeh se ne briše naklanjajući namaz. Zbog ovog grijeh je potrebno učiniti tevbe-i nesuh ili hadžž-i mebrur. **(Ibn Abidin)**

Kur'an je potrebno učiti u namazu onoliko koliko je to činio Poslanik sallallahu alejhi ve sellem Svakako je potrebno smiriti se na ruku'u i sedždi. Prilikom povratka sa ruku'a potrebno se ispraviti tako da se kosti vrate na svoja mjesta. Stati neko vrijeme poslije toga prema nekima je sunnet, prema nekima vadžib, a prema nekima farz. Isto je i sa sjedenjem između dvije sedžde. Na ovo treba obratiti posebnu pažnju. Tespih se na ruku'u i na sedždi čini najmanje tri puta. Može se činiti i sedam ili jedanaest puta. Za imama je to prema stanju u džematu. Kako je sramo za čovjeka koji ima snage i vremena, da kada obavlja namaz izgovara najmanji broj tespiha. U najmanjem slučaju treba izgovoriti pet puta. Prilikom odlaska na sedždu treba redom spuštati one dijelove tijela koji su bliži zemlji. U tom slučaju prvo idu koljena pa ruke, potom nos i na kraju čelo. Prilikom povratka sa sedžde redosljed podizanja je obrnut. Tada se prvo diže čelo. Na stajanju treba gledati u mjesto sedžde, na ruku'u u noge, na sedždi u vrh nosa, a na sjedenju u ruke. Ako se klanja na ovaj način, da pogled ne skreće u stranu može se klanjati sa džem'ijetom. To jest, srce se tada može osloboditi dunjaluka. Postiže se huš'u'. I naš Poslanik je tako klanjao. Sunnet je prste u ruku raširiti na ruku'u ,a sastaviti na sedždi. Ništa nije slučajnu u

namazu pa tako ni držanje prstiju. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je tako postupao znajući za koristi svake stvari. Za nas nema bolje stvari nego slijediti Poslanika sallallahu alejhi ve sellem Ovo govorimo zato da se podstakne klanjanje kako je određeno u fikhskim djelima. Neka nam svima Allah dželle šanuhu omogući da činimo dobra djela sa kojima je došao Islam. Neka ova dova bude kabul, primljena hurmetom najboljeg Božijeg stvorenja sallallahu alejhi ve sellem (alejhi ve alejhim ve ala ali kullin minessalavati efdaluha ve minetteslimati ekmeluha).

Imam-i Rabbani, ponovo u II tomu, 69. pismu djela “Mektubat” kaže sljedeće:

Neka je hvala Allahu dželle šanuhu Neka je selam na Njegove odabrane robove. Stiglo je vaše pismo. Mnogo me je obradovalo da prijatelji nisu skrenuli sa pravoga puta. Neka vas Allah dželle šanuhu učvrsti na tom putu. Nastavljamo izvršavati dužnosti koje smo preuzeli. Kažete da pet dnevnih namaza obavljate u džematu od pedesetak-šestdeset ljudi. Neka je na tome vječna hvala Uzvišenom Allahu. Kako je velika blagodan da je srce sa Allahom, a da je tijelo u suglasju sa ahkam-i šer'ijjom. Danas se dosta ljudi neodgovorno odnose prema namazu. Ne obraćaju pažnju na tumaninet i na ta'dil-i erkan. Zbog toga sam primoran da vama koje volim, napišem sljedeće redke. Dobro pazite! Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže **“Najveći lopov je onaj ko krade od svog namaza”**. Upitali su ga kako neko može krasti od svog namaza. **“Ne izvršavajući ruku' i sedžde u potpunosti”**. Drugi put kaže: **“Allah dželle šanuhu neće primiti namaz osobe koja prilikom obavljanja ruku'a i sedžde, na njima se ne smiri”**. Poslanik je jednom vidjevši čovjeka kako neispravno obavlja ruku' i sedždu rekao **“Zar se ti, na taj način obavlja ruku' i sedždu ne bojiš da umreš kao pripadnik druge vjere?”** Također kaže: **“Namaz nije potpun kada se po povratku sa ruku'a ne ispravi tijelo tako da se svaki dio tijela smiri”**. **“Namaz nije potpun ako se ne sjedne uspravno između dvije sedžde”**. Isto tako jednom je vidio nekoga da ne obavlja ispravno ruku' i sedžde pa je rekao: **“Ako budeš tako obavljao namaze pa umreš, na Sudnjem danu neće te prozvati sa mojim ummetom”**. Na drugom mjestu se kaže: **“Ako umreš u**

takvom stanju nećeš umrijeti kao pripadnik ummeta Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem". Ebu Hurejre radijallahu anhu kaže: "Onaj ko klanja 60 godina, ne ispuštajući ni jedan namaz, a kome niti jedan namaz nije primljen, jeste osoba koja ne obavlja ispravno ruku' i sedždu". Zejd b. Vehb je vidio nekoga da klanja ne izvršavajući pravilno ruku' i sedždu. Zovnuo ga je i upitao koliko dugo tako obavlja namaz. Kada mu je ovaj rekao 40 godina on mu odgovori: "Ti 40 godina ne klanjaš. Ako umreš nećeš biti od onih koji su živjeli u skladu sa Poslanikovim sallallahu alejhi ve sellem sunnetom".

U "**Evsatu**" Taberanija se prenosi: "Kada vjernik obavi namaz ispravno, sam namaz se obraduje i bude pun svjetlosti. Meleki odnose taj namaz na nebo. Namaz za njega čini dovu i kaže 'Kao što si ti čuvao mene, neka i Allah dželle šanuhu čuva tebe' ". Ako namaz nije pravilno obavljen, on postane crn. Meleki bježe od takvog namaza. Ne nose ga na nebo. Tada taj namaz čini lošu dovu za klanjača: "Kao što si ti mene ocrnio neka i Allah tebe ocrni". Zbog toga treba pripaziti na ta'dil-i erkan, na "**Kavme**" (ispravljanje poslije ruku'a), i na "**Dželse**" (sjedenje između dvije sedžde). Kada uvidi greške drugog treba ga opomenuti. Treba pomoći braći po vjeri da upotpune svoj namaz. Treba opominjati na tumaninet (da se tijelo primiri) i ta'dil-i erkan (smiriti se koliko je potrebno da se jednom izgovori subhanallah). Mnogi muslimani ostaju uskraćeni za ovu čast. Ovaj ni'met im izmiče iz ruku. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: "**Ko oživi neki moj zaboravljeni sunnet, dobit će nagradu stotinu šehida**".

Treba obratiti pažnju i na ravnanje safova u džematu. Ne treba stajati ni ispred, niti iza safa. Svi trebaju stajati u jednoj liniji. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem bi prvo izravnao safove, a potom stajao na namaz. Rekao je: "**Izravhati safove je dio namaza**". Gospodaru! Daruj nas iz nepresušne hazne milosti! Ne daj nam da skrenemo sa Pravog puta!"

Neka se musliman: Koji želi postići sreću i na ovom i na budućem svijetu drži sljedeće tri stvari. Ne očekivati ništa od stvorenoga. Neka ne ogovara muslimane i nevjernike zimmije, čak iako su mrtvi. Neka ne uzima tuđi hak.

TAJNA NAMAZA

Imam-i Rabbani "Kuddise sirruh", u djelu "Mektubat", I tom, 304. pismu kaže:

Nakon zahvale Allahu dželle šanuhu i donošenja salavata na Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, činim dovu da dostignemo vječni smiraj. Allah dželle šanuhu u mnogim ajetima kaže da će mu'mini koji budu činili dobra djela ući u Džennet. Da li su ovi "amel-i salih" sva dobra djela ili samo neka od njih? Kad bi se to odnosilo na sve, niko to ne bi bio u stanju izvršiti. Ako se odnosi samo na neke, koji su to? Na posljetku, Allah dželle šanuhu iz svoje dobrote nam kazuje da su to pet islamskih šarta. Onaj ko istinski i bez grešaka izvrši ovih pet šarta, postoji jako ubjeđenje da će se spasiti od Vatre. Zapravo, to su dobra djela, koja čuvaju čovjeka od činjenja ružnih djela. U suri Ankebut 45. ajetu se kaže: **"Ispravan namaz, čovjeka štiti do činjenja ružnih djela i od razvrata"**. Onaj kome bude dato da izvrši ovih pet šartova, zahvalio se Gospodaru na blagodatima. U suri En-nisa, 146. ajetu se kaže: **"Ako budete vjerovali i zahvaljivali, neće vas stići kazna"**. Zbog toga svim sredstvima trebamo raditi na tome da izvršimo pet islamskih šarta.

Najvažniji od ovih pet šarta je namaz, stub vjere. Treba se truditi da se namaz obavi tako da se ne uskrati ni jedan njegov adab. Ako se namaz upotpuni, uspostavljen je glavni temelj Islama. Uhvaćeno je čvrsto uže koje je spas iz Džehennema. Neka nam Allah dželle šanuhu svima podari ispravno obavljanje namaza.

Izgovoriti na početku namaza **Allahu ekber** znači izjaviti da Allah dželle šanuhu nije zavisao od ibadeta bilo kojeg stvorenja i da ni u kom slučaju ne treba nikoga i ništa te da nema nikakve koristi od namaza ljudi. Ostali tekbiri u namazu govore da nismo u stanju činiti ibadet kojeg je Gospodar dostojan. Obzirom da i riječi koje se izgovaraju na rukuu imaju isto značenje, tekbir poslije njega nije naređen. Nakon tespiha na sedždi jeste naređen. Sedžda je najveći stepen poniznosti i skrušenosti i smatra se da se njenim izvršavanjem istinski čini ibadet. Da bi se sačuvalo od ove primisli, izgovoriti tekbir je sunnet a naređeno je da se na sedždi izgovori riječ **a'la**. Obzirom da je namaz miradž mu'mina, na kraju namaza naređeno nam je da

izgovaramo riječi kojima je bio počašćen Muhammed sallallahu alejhi ve sellem na miradžu, tj. **“Ettehijjatu”**. Ko na taj način obavlja namaz, treba sam sebi od namaza napraviti miradž. U namazu treba potražiti potražiti blizinu Gospodara, Koji je iznad bilo kakvih ograničenja.

Poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **“Čovjek je svom Gospodaru najbliži u namazu”**. Onaj ko klanja razgovara sa svojim Gospodarem, Njemu se moli, uviđa Njegovu veličinu i ništavnost svega osim Njega. Zbog toga je na kraju namaza naređen selam, kako bi osjetio utjehu i smiraj, umjesto straha i stravičnosti.

Muhammed sallallahu alejhi ve sellem u drugom hadisu kaže: **“Nakon farz namaz anaređeno je izgovaranje po 33 puta tespiha, tahmida i tekbira te jedan tehliil”**.

Tespihom se nadopunjavaju nedostaci u obavljanju namaza. Onaj Koji zaslužuje zahvalu nas obavještava da mi nismo u stanju u potpunosti obaviti ibadet. Tahmidom se zahvaljuje Stvoritelju na časti mogućnosti obavljanja namaza koju nam je podario. **Tekbirom** se potvrđuje da ne postoji niko drugi ko zaslužuje da mu se robuje.

Kada se namaz obavi u skladu sa propisima, otklone nedostaci u obavljanju namaza na način koji smo naveli, zahvali na mogućnosti klanjanja i kada se srcem kroz kelime–i šehadet potvrdi da nema nikog drugog ko zaslužuje da mu se čini ibadet, takav namaz će ako Bog da biti primljen. Onaj koji to čini je među klanjačima i među onima koji će biti spašeni. Gospodaru! Tako ti hurmeta najvećeg među poslanicima, učini nas od onih koji obavljaju namaz, koji su spašeni i koji su postigli konačni smiraj. Amin.

Imam–i Muhammed Ma’sum u djelu “Mektubat”, II tom, 11. pismo kaže:

“Allah dželle šanuhu nije ljude ostavio da čine šta im se prohtije. Nije im dozvolio da čine sve što požele. Nije im ostavio da slijedeći životinjske prohtjeve strasti sami sebe odvedu u propast. Pokazao im je način na koji će živjeti sa svojim strastima i željama a da postignu vječni smiraj i da žive u rahatluku te im je naredio da čine korisne stvari koji će im koristiti i na ovom i na budućem svijetu. Zabranio im je štetne stvari. Ti propisi se zovu **“Ahkam–i Islamije”**.

Onaj ko želi postići smiraj na ovome svijetu kao i u Vječnosti, mora postupati po Islamu. Neophodno je da napusti prohtjeve strasti koji se kose sa propisima Islama. Ako to ne učini osjetit će gnev svoga Gospodara. Onaj ko slijedi Islam, bio od mu'min ili kafir, živjet će sret na ovome svijetu. Pomoći će mu njegov Gospodar. Ovaj dunjaluk je mjesto poljoprivrede. Ko ne posije sjeme, a sladi se u plodovima, pored toga što će biti uskraćen za vječni spas i ovodunjalučki život će provesti u čudu, slijedeći svoje strasti čijim prihtjevima nema kraja. Ovako nešto ne može prihvatiti niko ko ima zdrav razum. Neće odabrati da prolazne slasti koristi na pogrešan način i da tako bude uskraćen od vječnih slasti. Allah dželle šanuhu nije zabranio niti jedno od prolaznih užitaka, koje su primamljive strastima. Dopustio je da se u njima uživa u skladu sa Islamom. Da bi se u potpunosti slijedio Islam, prvo ga treba dobro savladati iz djela učenjaka **ehl-i sunneta**, od ashaba, shodno **akidi** koju oni prenose iz Kur'ana i hadisa, a potom naučiti koje su to štetne i zabranjene stvari te ih se kloniti a farzove, naredbe izvršavati. Činiti to prestavlja "**ibadet**". Čuvati se hama je "**takva**".

Slijediti ahkam-i islamije, sa iskrenim nijjetom je činiti **ibadet**. Naredbe i zabrane Allaha dželle šanuhu se nazivaju "**Ahkam-i Islamije**" i "**Ahkam-i ilahije**". Naredbe su farzove a zabrane **harami**. Najvrijedniji ibadet i temelj islama je klanjati **namaz** pet puta dnevno. (Klanjati namaz jeste stajati okrenut prema kibli, učiti Fatihu, nageti se prema kibli i spustiti čelo na tle prema kibli. Ako se navedene stvari ne učine prema kibli, to nije namaz). Onaj ko obavlja namaz je musliman. Ko ga ne obavlja ili je musliman ili kafir. Kurb-i ilahi (Allahovo zadovoljstvo), koji je dat kroz namaz, se rijetko posliže kroz neki drugi ibadet. Treba obavljati svaki dan pet vakat-namaza sa džem'ijjetom (bez razmišljanja o ovosvjetskim stvarima), u džematu, po ta'dil-i erkanu, prije toga pažljivo uzevši abdest i u mustehab vrijeme. U namazu se dižu zastori između Allaha dželle šanuhu i Njegovog roba. Ko obavlja pet dnevnih namaza, čist je od grijeha kao što je fizički čist onaj ko se pet puta dnevno kupa. Ko svakodnevno pravilno obavlja pet vakat-namaza ima nagradu stotinu šehida.

Drage volje treba dati naređeni zekat na korist od

trgovine, na stoku, na poljoprivredna dobra i na novac. Novac na koji se da zekat se ne smanjuje. Imetak čiji se zekat ne daje je džehennemsko gorivo. Allah dželle šanuhu je iz svoje milosti naredio da se na višak imetka koji pregodini, ako on ispunjava nisab, iduće godine da zekat. On daje i život i imetak. Da je naredio da se da kompletan imetak pa i život, oni koji Ga iskreno vole bi to odmah učinili.

Ramazan se treba ispostiti sa zadovoljstvom zbog naredbe Svevišnjeg. Glad i žeđ ove vrste treba smatrati srećom.

Temelja Islama ima pet: Izgovoriti **“Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu”**, znajući znati njegovo značenje kao i vjerovati u njega. To je **Kelime-i šehadet**. Ostala četiri su namaz, zekat, post i hadž. Ako je kod nekoga jedan od ovih pet temelja pokvaren, takav je i Islamijet te osobe. Nakon preuzimanja ispravnog l'tikada, treba ustrajati na putu Sofije-i alije. Kroz to se čovjek oslobađa okova strasti i zadobija zadovoljstvo svoga Gospodara. Kako će se smiriti neko ko ne poznaje svoga Gospodara? Da bi se postigao ma'rifet na ovom putom treba biti vlasnik **“Fena bi-l ma'ruf”**. Dakle treba zaboraviti sve osim Allaha dželle šanuhu Ko primjećuje svoje postojanje ne može postići ma'rifet. **Fena i Beka** su dvije stvari koje su u ljudskom srcu. Ne može se razumjeti objašnjenjem. Ko nije postigao ma'rifet, mora ga vječno tražiti.

DOVA POSLIJE NAMAZA

Elhamdulillah rabbi'l'alemin. Essalatu vesselamu 'ala resulina muhammedin ve ala alihi ve sahabihi edžme'in. Ja rabbi! Ukabuli namaz koji sam obavio. Učini sretnim moj boravak na ahiretu. Smiluj mi se pa da pri posljednjem izdisaju izgovorim kelime-i šehadet. Oprosti onima iz moje porodice koji su preselili. Allahummagfir verham ve ente hajrurrahimin. Teveffeni muslimen ve elhikni bissalihin. Allahummagfir li ve li validejje ve li ustazejje ve lil mu'minine vel mu'minat jevme jekumul hisab. Ja rabbi! Čuvaj me zla šejtana i zla neprijatelja i zla mojih strasti. Podari našoj kući halal opskrbu. Podari mir muslimanima. Uništi neprijatelje Islama. Pomozi muslimanima koji su u

džihadu sa nevjernicima. Allahumme inneke afuvvun kerimun tuhibbul afve fa'fu anna. Ja rabbi! Podari bolesnima ozdravljenje, a onima u brigama izbavljenje iz njih. Allahumme inni es'elukessihhate ve-l 'afijete ve-l emanete ve husnelhulki verridae bilkaderi birahmetike ja erhamerrahimin. Podari mojim roditeljima, mojoj djeci, bližnjima kao i prijateljima i svim muslimanima hairli život, husn-i hulk, akl-i selim i sihhat, afijjet, rušd-u hidajet i istikamet. Amin. Velhamdu lillahi rabbi-l alemin. Allahumme salli ala...Allahumme barik ala... Allahumme rabbena atina...Velhamdu lillahi rabbi-l alemin. Estagfirullah, estagfirullah, estagfirullah, estagfirullahe-l azim el-kerim ellezi la ilahe illa huvee-l hajje-l kajjume ve etubu ilejh.

OBJAŠNJANJE: Uslovi da bi dova bila primljena:

1- Da je musliman.

2- Da je u i'tikadu ehl-i sunneta. Za to je potrebno slijediti jedan od četiri mezheba.

3- Izvršavati farze. Namaze koji ostali na kaza, treba što prije obaviti klanjajući i noću i umjesto sunneta.

Onome ko ima propuštenih farz namaza, neće biti primljeni ni sunneti ni ti dove. Dakle iako su ispravni neće imati sevap za njih. Šejtan pokazuje čovjeku, da bi ga zaveo, sunnete i nafile vrijednijim od farza. Namz treba obavljati u njegovom prvom vaktu.

4- Čuvati se harama. Dova onoga ko se hrani halalom je kabul.

5- Treba činiti dovu čineći vesilu na jednog od Evlija-i kirama.

Jedan od indijskih učenjaka Muhammed b. Ahmed Zahid u djelu **“Tergibus-salah”** na 54. strani kaže: U hadisu se navodi: **“Da bi dova bila primljena, potrebne su dvije stvari: Prvo je iskrenost u dovi. Drugo je da su mu odjeća i hrana halal. Ako u sobi mu'mina ima jedan konac koji nije halal, dova mu tu neće biti primljena”**. Ihlas je tražiti od Allaha dželle šanuhu nemajući na umu ništa drugo. Zbog toga je neophodno vjerovati na način kako to prenose alimi ehl-i sunneta, slijediti ahkam-i Islamije i nemati tuđeg hakka kao i obavljati pet dnevnih namaza.

DOVA TEDŽDID–I IMANA (OBNOVE IMANA)

Ja Rabbi! Kajem se za sve grijehе koje sam izgovorio, slušao, gledao ili uradio od trenutka nastupanja punoljetstva pa do sada, za krivi i'tikad koji sam imao i grešna bid'at djela koja sam činio, jer sam bio prevaren od strane neprijatelja Islama, od strane ehl-i bid'ata i čvrsto namjeravam ubuduće ne ispraviti svoj iman i ne činiti grijehе. Prvi poslanik je Adem alejhisselam a posljednji naš poslanik Muhammed sallallahu alejhi ve sellemVjerujem u ovu dvojicu poslanika kao i sve poslanike koji su poslani u periodu između njih dvojice. Svi su oni istina. Ono sa čim su došli je istina. Amentu billah ve bima džae min 'indillah, ala muradillah, ve amentu biresulullah, ve bima džae min 'indi resulullah ala muradi resulillah, amentu billahi ve melaiketihі ve kutubihі ve rusulihі ve–l jevmi–l ahiri ve bi–l kaderi hajrihi ve šerrihi minallahi teala ve–l ba'su ba'de–l mevti hakkun ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne muhammeden abduhu ve resuluhu.

MUDROSTI NAMAZA

Musliman obavlja namaz jer je to naredba njegovog Gospodara. U Njegovim naredbama ima mnogo mudrosti i koristi. Istina je i da u njegovim zabranama ima mnogo štete. Neki od odih koristi i šteta danas bivaju otkrivane od strane savremene medicine. Pažnja koju Islam poklanja zdravlja je jedinstvena u odnosu na sve druge religije i pravce. Naša vjera nam zapovijeda da obavljamo namaz, koji je vrhunac ibadeta do kraja našeg života. No klanjač postiže i zdravstvene koristi obavljanjem namaza. Neke od zdravstvenih koristi obavljanja namaza su sljedeće:

1– Pokreti koji se čini u namazu su usporeni pa ne opterećuju srce i čini čovjeka stalno budnim i raspoloženim jer se čine u različitim trenucima dana.

2– Osoba koja 80 puta dnevno spusti glavu na pod, obezbjeđuje ritmično snadbijevanje mozga krvlju. Čelije mozga se dovoljno hrane i izrazito su rjeđi slučajevi slabog pamćenja kod klanjača nego kod onih koji to nisu. Klanjači provedu zdraviji život. Neće ih zadesiti bolest koja se u modernoj medicini naziva “senilnost demansa”.

3– Oči klanjača su stalno u pokretu i obezbjeđuju bolju

cirkulaciju krvi. Ne povećava se pritisak u unutrašnjosti očiju i tečnost koja se nalazi s prednje strane se stalno obnavlja. Čuva oči od bolesti "katarakt" i "crna mrena".

4- Ravnomjerni pokreti koji se čine u toku namaza obezbjeđuju pravilno miješanje tečnosti u stomaku, safran lakše teče te se ne sakuplja u žučnoj kesi, lahko ispražnjavanje enzima koji se nalaze u pankreasu. Pomaže i u otklanjanju tvrde stolice.

5- Pokretima u namazu se pomjeraju i zglobovi koji nisu u čestoj upotrebi u svakodnevnim aktivnostima i sprječavaju se bolesti zglobova poput artroze i sl.

6- Čistoća je veoma bitna za zdravlje. Abdest i gusul su i duhovno i fizičko čišćenje. Namaz je personifikacija čistoće. Jer bez i fizičke i duhovne čistoće nema namaza. Abdest i gusul obezbjeđuju fizičku čistoću. Ko obavi ibadet, osjeća se duhovno odmornim i očišćenim.

7- Za preventivnu medicinu, pokreti koji se čine u određenim trenucima su jako bitni. Namazi u određenim momentima obnavljaju cirkulaciju krvi i osvježavaju disajne organe.

8- Namaz je važan faktor u uspostavi sna. Statični elektricitet koji se nakuplja u tijelu sedždom biva odstranjen iz tijela. Tako tijelo povraća krjepost.

Da bi se postigle ove koristi od namaza, namaz treba obavljati na vrijeme, ne pretjerivati u ishrani i treba jesti čistu i halal hranu.

Sedmi Dio

ISKUPLJIVANJE ZA NAMAZ

Iskat i Devr mejta

U djelima **Nuru–I Izah**, **Tahtavijevoj** hašiji, **Halebi**, **Durru–I muhtar** se navodi da je potrebno učiniti iskat i devr, nakon naklanjanih namaza, za mejta koji je ostavio oporuku, a u djelima **Multeka**, **Durer**, **Džejhere** i u drugim vrijednim djelima se navodi da se to treba obaviti nakon posta. Npr. **Tahtavi** u svojoj hašiji kaže: Postoji uporište da se neobavljeni post može učiniti iskat dajući fidju. Obzirom da je namaz važniji od posta, postoji saglasnost učenjaka da je dozvoljeno učiniti iskat za namaze isto kao i za post, koji nisu obavljeni zbog nekog šeri'atskog opravdanja ili ako je neko htio naklanjati namaze ali to nije mogao učiniti zbog smrtne bolesti. Osoba koja smatra da se iskat namaza ne može činiti jeste džahil jer se suprostavlja zajedničkom mišljenju svih mezheba. U hadisu se kaže: **“Niko ne može klanjati niti postiti za drugoga. No može za svoj namaz ili post nahraniti siromaha”**. Mogu se čuti riječi onih koji ne razumiju stepen učenjaka ehl–i sunneta i koji za imame mezheba smatraju da pričaju bajke poput njih, kako kažu: “U Islamu nema iskata niti devra. Iskat sliči otplaćivanju grijeha kod kršćana”. Riječi ovoga tipa ih dovode u tešku situaciju jer je Poslanik rekao: **“Moj ummet se ne može složiti oko ružne stvari”**. Ovaj hadis pokazuje da stvari oko kojih se mudžtehidi jednoglasno slože, jesu ispravne. Ibni abidin, objašnjavajući vitr namaz kaže: “Onaj ko ne vjeruje stvarima vjere oko kojih nema sumnje, tj. koje znaju i džahili ili neznalice, jeste kafir.” **Idžma'** je konsenzus ili saglasnost uleme. Kako se iskat može usporediti sa odplaćivanjem grijeha? Popovi kradu ljude govoreći im da ih tako oslobađaju grijeha. No u Islamu iskat ne vrše vjerski službenici. Iskat može obaviti samo velija ili pazitelj umrlog i novci se ne daju vjerskim službenicima nego siromasima.

Danas se u skoro svim djelovima islamskog svijeta obavlja iskat i devr u skladu sa Islamom. Da oni koji negiraju postojanje iskata i devra u Islamu kažu kako iskat i devr koji se danas obavljaju nisu u skladu sa Islamom, i mi

bismo ih podržali. Da su tako rekli, spasili bi sebe zapadanja u izuzetno opasnu situaciju a ujedno bi učinili i hizmet Islamu. U daljem tekstu će biti objašnjeno kako se iskat i devr pravilno obavljaju. Ibni Abidin na kraju poglavlja o naklanjavanju namaza kaže:

Vadžib je osobi koja ima faite namaza (namaza koje je opravdano propustio), a koje je prije smrti mogao naklanjati makar znakom, prije smrti ostavi oporuku da mu se ti namazi učine iskat. Ako nije bio u mogućnosti da ih naklanja, ne mora otavljati oporuku za to. Isto je i sa musafirima koji nadoknađuju post ili sa bolesnicima koji prije smrti ne budu mogli to nadoknaditi. Allah dželle šanuhu će prihvatiti njihovo opravdanje. Iskat kefareta bolesnika će biti obavljen nakon njegove smrti od strane njegovog velije ili pazitelja. Ne može se obaviti prije smrti. Nije dozvoljeno živom čovjeku da traži da se za njega čini iskat. U djelu **Džilau-I kulub** se kaže: “Vadžib je osobi koja ima duga prema Allahu dželle šanuhu ili prema ljudima, dato kaže dvojici svjedoka ili da pred njima pročita ako je to napisao. Lijepo je i onome ko nema duga da ostavi oporuku.

Velija (onaj ko izvršava oporuku ili njegov nasljednik) osobe koja ostavlja oporuku za iskat keffareta od trećine zaostavštine je dužan dati fidju za svaki namaz, vitr namaz i za post svakog propuštenog dana koliko jednu fitru (1750 grama) pšenice siromasima ili zastupnicima siromaha.

Prema hanefijskom mezhebu ako umrli nije ostavio oporuku da se učini iskad za njega, njegov velija to onda nije dužan učiniti. U Šafijskom mezhebu je obavezno i u tom slučaju. No dužnost je veliji i prema hanefijskom mezhebu da od zaostavštine izmiri dugove prema ljudima. Čak oni koji imaju pravo, kada im nasljedstvo dođe u ruke, mogu od njega uzeti i bez suda. Ako je umrli ostavio oporuku da se fidja iskata obavi imetkom, vadžib je to ispuniti jer to Islam naređuje. Ako nije ostavljena oporuka, dati fidju za namaz nije vadžib ali je dozvoljeno. Ako ovo dvoje navedeno i ne bude primljeno, dobit će nagradu sadake te će mu ona koristiti. Iako Imam-i Muhammed u djelu **Medžmeu-I enhur** navodi da nije dozvoljeno ostaviti u oporuci iskat namaza koji su bez razloga propušteni, a zbog kojih je postojalo kajanje, u **“Mustasfi”** stoji da je to dozvoljeno.

U djelu **Džilau-I Kulub** se kaže: Prava ljudi su, neisplaćeni dugovi, povjerena stvar, oteta stvar, sirkat, davanja zbog kupoprodaje, prava tijela kao: pramlaćivanje, ranjavanje, bespravno iskorištavanje i pava srca kao ismijavanje, ogovaranje i potvaranje.

Ako je trećina imovine mejta koji je ostavio oporuku, dostatna da se njome obavi iskat, njegov zastupnik je dužan da to podjeli u fidju. Ako nije dovoljna, u **“Fethu-I kadiru”** stoji da je dozvoljeno da nasljednik to dopuni. Isto tako ako ostavi u oporuci da se mjesto njega obavi hadž, nije dozvoljeno da nasljednik ili neko drugi pokloni sredstva za taj hadž. Ako to nasljednik ili neko drugi obavi mjesto njega, iako to nije ostavio u oporuci, izvršio je njegov dug. Iako ima mišljenja da to ne može obaviti niko drugi osim nasljednika u djelima **“Durru-I muhtar”**, **“Meraki-I felah”** i **“Džilau-I kutub”**, se navodi da je to dozvoljeno.

Iskat keffareta se umjesto u pšenici može obračunati i u brašnu, hurmama ili grožđu. (To zbog toga što su navedene stvari vrijednije od pšenice, pa će biti od veće koristi siromahu.) Umjesto istog može se obračunati i u zlatu i srebru. (ne može se učiniti papirnim novcem.) Nije potrebna fidje za sedžde-i tilavet.

Kako se Čini Iskat i Devr?

Ako novac za fidju premašuje jednu trećinu zaostavštine, njegovom zastupniku nije dozvoljeno da bez dozvole nasljednika potroši više od jedne trećine. U djelu **“Kinje”** se navodi: Ako osoba, koja je iza sebe ostavila dug, ostavi nakon smrti u oporuci da ostavlja trećinu imetka za sve propuštene namaze u životu, nije dozvoljeno da se ta oporuka izvrši, čak i kad bi oni koji imaju pravo na njegov imetak pristali na to. Razlog tomu je što Islam zapovijeda da se prvo izmire dugovi. Dug ne može biti odođen zbog pristanka nasljednika.

Ako nije poznato u kojoj godini je umsla osoba koja je ostavila sredstva za iskat svih namaza u životu i ako trećina imetka nije dovoljna za iskat svih namaza, takva oporuka je dozvoljena. Ako trećina zaostavštine bude dovoljna za iskat i ako bude više od toga, takva oporuka nije dozvoljena. I to zbog toga što u slučajevima kada trećina imetka nije dovoljna za iskat namaza, dozvoljena je

oporuka jer je tačno poznat broj namaza koliko će ih biti obuhvaćeno iskatom. Oporuka za preostale namaze je ništavna. Ako je trećina imetka više od potrebnog, ponovo mu je oporuka ništavna jer nije poznata dužina njegovog života a time i broj namaza za iskat.

Ako mejt ostavlja u oporuci da se učini iskat a pritom ne ostavlja ništa od sredstava ili trećina zaostavštine nije dovoljna za to, ili iako nije ostavio u opruci, njegov zastupnik želi svojim imetkom izvršiti iskat za njega, onda će izvršiti **“devr”**. No zastupnik nije obavezan činiti devr. On može, da bi izvršio devr, posuditi sredstva. Ako je mejt mjuškarac, njegov dug se obračuna tako da se od broja njegovih odina oduzme dvanaest, a ako je žena onda se oduzme devet godina. **Za šest dnevnih namaza je potrebno dati deset kila pšenice, a za godinu 3660 kila.** Ako jedan zlatnik (7 grama i 20 centigrama) iznosi 120 lira, za iskat namaza za godinu dana, neophodno je 55 ili u određenim slučajevima 60 zlatnika. Ako zastupnik mejta posudi 5 zlatnika i nađe nekoliko siromaha koji nisu u trci za ovosvjetskim dobrima (npr. červericu), (uslov je da oni ne mogu dati sadekatu-l fitr, tj. da su siromasi kojima se daje sadaka, a ako nisu siromasi, iskat neće biti primljen). Dat će pet zlatnika prvom siromahu riječima: “Dajem ti ovih pet zlatnika na ime iskata namaza za merhuma.....”. Na to siromah odgovara: “Prihvatam i poklanjam ih” i daje ih nasljedniku ili zastupniku nasljednika. Isto to ponavlja i sa drugim siromahom i ponovo ih uzima nazad. I tako učini četiri puta istom siromahu ili po jednom sa četiri siromaha. To je jedan devr. Jednim devrom se čini iskat dvadeset zlatnika. Ako je mejt muškarac i ima 60 godina, za nemaze za 48n godina treba dati $48 \times 60 = 2880$ zlatnika. Za to će $2880 : 20 = 144$ puta učiniti devr. Ako je količina zlatnika 10, učinit će 72 devra, ako je 20, 36 devra. Ako je broj siromaha a i broj zlatnika deset, za iskat 48-išnjih namaza učinit će 29 devra.

Godine propuštenih namaza x broj zlatnika za jednu godinu = broj siromaha x broj zlatnika u devru x broj devra. Naš primjer je približno:

$$48 \times 60 = 4 \times 5 \times 144 = 4 \times 10 \times 72 = 4 \times 20 \times 36 = 10 \times 10 \times 29$$

Iz navedenog se zaključuje da se broj devra određuje množenjem broja zlatnika za godinu sa dugom namaza

mejta. Također množi se i broj zlatnika kojim se čini devr sa brojem siromaha. Prvo množenje se dijeli sa drugim množenjem. Rezultat je broj devra. Vrijednost pšenice i zlatnika u papirnim novčanicama se mijenja u približno istom omjeru. Dakle vrijednost zlata i pšenice se odprilike u isto vrijeme i povećava i smanjuje. Zbog toga je u računanju iskata uvijek:

Iskat namaza jednog mjeseca je 5 zlatnika.

Iskat za jednomjesečni ramazanski post je 1 zlatnik.

Kada se obavi iskat namaza, tri puta se učini devr sa 5 zlatnika za propuštene dane posta koji se moraju nadoknaditi. Kefaret za godišnji obavezni post koji iznosi trideset dana je 52, 5 kg pšenice ili 5,25 g zlata što je 0,73 zlatnika. Tako da prema hanefijskom mezhebu jedan zlatnik je iskat za godišnji post. Tako da za 48 godina treba 48 zlatnika. Poslije toga se učini nekoliko devra za propušteni zekat i kurban.

Kefaret za prekršenu zakletvu je za svaki dan 10 siromaha a za bez opravdanja pokvareni post je 60 siromaha za svaki dan a siromahu se za svaki dan ne daje više od pola sa'-a pšenice. Dakle kefaret za nekoliko zakletvi se ne može u jednom danu dati deseterici siromaha, tako da se devr za kefaret zakletve i posta ne može izvršiti za jedan dan. Ako ima oporuka za zakletvu, za jednu zakletvu se svaki dan daje 10-ici siromaha daju po dvije kg pšenice, brašna ili nekog drugog imetka te vrijednosti. Ovo se jednom siromahu može davata uzastopno deset dana. Može se siromahu dati i novac i reći mu "Zadužujem te da se svaki dan po dva puta nahraniš deset dana". Ako to utroši u druge svrhe to neće biti ispravno. Isti je slučaj i sa kefaretom za namjerno pokvareni post.

Nije neophodno vršiti devr za iskat zekata ako to nije oporučeno. No nasljednik može svojevorno izvršiti iskat za zekat umrlog.

Zastupnik treba zanijetiti iskat posta i namaza pri svakom davanju zlatnika siromasima u sklopu devra. Kada siromah to vraća treba reći poklanjam to a zastupnik, prihvatam. Ako zastupnik nije u mogućnosti da obavi devr zadužit će drugu osobu da to obavi.

Imam-i Birgivi u **“Vasiyyetnami”** a Kadizade Ahmed efendi u komentaru tog djela navodi da siromah ne smije imati nisab. Dozvoljeno je da bude rođak mejta. Kada siromah uzima zlatnike mora znati da oni pripadaju njemu. Ako ne zna treba ga tome naučiti. Ako ih uzme kao emanet neće biti ispravno. Tako se izvršava devr za namaz, post, zekat, kurban, sadeka-i fitr, ljudske i životinjske hakove.

U devru ne bi trebali učestvovati siromah koji je dužan, niti djete koje nije punoljetno. Jer je prvom farz da zlatnicima do kojih dođe isplati dug. Nije mu dozvoljeno da za devr, zlatnike daje drugom siromahu. Iako je devr ispravan, on neće dobiti sevab za to već grijeh.

Ako mejt koji nema imetka oporuči da mu se čini devr, za njegovog zastupnika to nije vadžib. Ibni Abidin u petom tomu na 273. strani kaže: “Onome ko ima malu djecu ili siromahu bolesniku koji ima dobru djecu kojima je to nasljedstvo potrebno, bolje je da taj imetak ostavi njima”. U djelu **“Bezzaziye”** opisujući poklon kaže: “Ne bi trebao ostaviti imetak djetetu grješniku već ga utrošiti u dobro. Tako bi pomogao u grijehu. Djetetu grješniku ne bi trebao davati više novca od nafake”.

Nije dozvoljeno ostavljati u oporuci da se učini devr za mnoge propuštene namaze, post, zekat, kurban i krivokletstvo sa manje od trećine zaostavštine a da se za ostalo uče hatme ili mevludi. No pokloniti sevab od nafila, posta ili nekog drugog dobra je dozvoljeno i pohvalno.

Dozvoljeno je da se obavi hadž za umrlog ako je to ostavio u oporuci. Dakle to će biti iskup za dug mejta. Hadž je ibadet koji se čini i tijelom i imetkom. Nafila hadž se uvijek može obaviti za drugoga. Farz se čini samo za onoga ko do svoje smrti nije mogao otići na hadž od strane njegovog zastupnika.

U djelima **“Medžmeu-l enhur”** i **“Durrul munteka”** se kaže: “Iskat mejta se treba obaviti prije ukopavanja mejta”. U **“Kuhistabu”** se navodi da je dozvoljeno to činiti i poslije ukopa.

U iskatu za namaz, post, zekat i kurban, može se dati više od propisanog siromahu. Svi zlatnici se mogu dati jednom siromahu.

Nije dozvoljeno smrtnom bolesniku da daje fidju za propuštene namaze. Dozvoljeno je osobi koja ne može da posti, da da fidju za svoj post. Bolesnik mora obavljati namaze pa makar i znakom. Namazi bolesnika koji ni ovako na može klanjati više od jednoga dana su oprošteni. Ako ozdravi ne mora ove namaze naklanjavati. Propušteni post je dužan nadoknaditi kada ozdravi. Ako mu se stanje ne poboljša i umre, post mu biva oprošten.

Osmi Dio

TRIDESET DVA I PEDESET ČETIRI FARZA

Kada dijete postane punoljetno i kada nevjernik izgovori **Kelime-i tevhid**, tj. **“La ilahe illallah Muhammedun resulallah”** i kada znajući značenje ovih riječi povjeruje u njih, svi grijesi nevjernika odmah bivaju oprošteni. No, potrebno je da i oni kao i svi ostali **muslimani**, ukoliko su u mogućosti, nauče šest imanskih šarta i njihova značenja te da vjeruju u njih (to jest da prihvate Islam u potpunosti, ili da prihvate da su sve naredbe i zabrane sa kojima je došao Muhammed sallallahu alejhi ve sellem od Allaha dželle šanuhu). Također je farz da vremenom nauči koje su radnje jednom muslimanu naređene, a koje su mu zabranjene. Ako zaniijeka da su farz radnje zaista naređene i haram radnje zaista zabranjene, ostat će bez imana (vjere). Ako ne prihvati neko od ovih načela Islama postat će murted. Ne može se biti musliman samo izgovorivši **“la ilahe illallah”** i izvršavajući neke od propisa Islama, kao klanjati namaz, postiti, obaviti hadždž ili činiti dobra djela. Na ahiretu neće naći niti jedno od ovih dobrih djela. Potrebno je da učini tevbu ili da se pokaje zbog onoga u šta nije vjerovao.

Islamski učenjaci su odabrali trideset dva ili pedeset četiri farza koje svaki musliman mora vjerovati i slijediti.

TRIDESET DVA FARZA

Imanski šarti: šest (6)

Islamski šarti: pet (5)

Namaski šarti: dvanaest (12)

Abdestski šarti: četiri (4)

Gusulski šarti: tri (3)

Tejemmumski šarti: dve (2)

Neki smatraju da tejemmum ima tri farza, pa u toj situaciji ima trideset tri farza.

Imasnki Šarti (6):

- 1- Vjerovati u Allahovo dželle šanuhu postojanje i jednoću.
- 2- Vjerovati u meleke.
- 3- Vjerovati u Knjige koje je objavio Allah dželle šanuhu
- 4- Vjerovati u Allahove Poslanike.
- 5- Vjerovati u Sudnji dan.
- 6- Vjerovati u kader, to jest da sve i dobro i loše što se događa biva Allahovom dželle šanuhu voljom.

Islamski Šarti (5)

- 7- Izgovoriti Kelime-i šehadet.
- 8- Klanjati pet dnevnih namaza.
- 9- Dati zekat na imetak.
- 10- Postiti mjesec Ramazan.
- 11- Ko je u mogućnosti, jednom u životu obaviti hadždž.

Namaski Šarti (12)

- A- Vanjskih farza ima sedam. Oni se nazivaju i šarti.
- 12- Čistoća od hadesa.
 - 13- Čistolja od nedžaseta.
 - 14- Setr-i avret.
 - 15- Istikbal-i kible.
 - 16- Vrijeme.
 - 17- Nijet.
 - 18- Iftitahi ili Tahrim tekbir.
- B- Unutrašnjih farza ima pet. Zovu se ruknovi.
- 19- Kijam.
 - 20- Kiraet.
 - 21- Ruku'.
 - 22- Sedžda.
 - 23- Kade-i Ahire.

Abdestski Farzi (4)

- 24- Oprati lice.
- 25- Oprati ruke zajedno sa laktovima.
- 26- Potrati četvrtinu glave.
- 27- Oprati noge zajedno sa člancima.

Gusulski Farzi (3):

- 28- Isprati usta (mazmaza)
- 29- Isprti nos (istinšak)
- 30- Cijelo tijelo oprati.

Tejemmumski Farzi (2):

- 31- Zanjjetiti da se čisti od džunupluka ili za abdest.
- 32- Dotaknuti dvjema rukama zemlju i potrati lice, a zatim ponovo dotaknuti dvjema rukama zemlju pa potrati obje ruke od lakta do dlana.

PEDESET ČETIRI FARZA

- 1- Vjerovati da je Allah dželle šanuhu jedan.
- 2- Jesti i piti halal.
- 3- Uzeti abdest.
- 4- Klanjati pet dnevnih namaza.
- 5- Uzeti gusul od džunupluka.
- 6- Vjerovati da je opskrba od Allaha dželle šanuhu
- 7- Oblačiti čistu i halal odjeću.
- 8- Oslanjati se na Allaha.
- 9- Činiti Kana'at.
- 10- Prilikom susretanja sa ni'metima (blagodatima) zahvaljivati Bogu.
- 11- Prihvatiti tegobu.
- 12- Strpiti se u nedaći.
- 13- Učiniti tevbu (pokajanje) od grijeha.
- 14- Činiti ibadet radi Allaha dželle šanuhu
- 15- Uzimati šejtana za neprijatelja.
- 16- Prihvatiti odredbe Kur'ana.

- 17- Vjerovati da je smrt istina.
- 18- Biti prijatelj Allahovim prijateljima i neprijatelj Njegovim neprijateljima.
- 19- Činiti dobročinstvo roditeljima.
- 20- Izvršavati naredbe i zabrane.
- 21- Posjećivati rodbinu.
- 22- Ne izdati povjerenje.
- 23- Napustiti bezobzirnost i umišljenost i uvijek se bojati Allaha dželle šanuhu
- 24- Biti poslušan Allahu i Njegovom poslaniku.
- 25- Bježati od grijeha i biti zauzet ibadetom.
- 26- Biti poslušan vođama muslimanima.
- 27- Gledati na svijet kao na pouku.
- 28- Razmišljati o postojanju Allaha dželle šanuhu
- 29- Čuvati jezik od zabranjenog i pokuđenog govora.
- 30- Držati srce čistim.
- 31- Ne ismijavati nikoga.
- 32- Ne gledati u haram.
- 33- Uvijek stajati iza svojih riječi.
- 34- Čuvati uši od harama.
- 35- Tražiti znanje.
- 36- Koristiti sredstva za vaganje pošteno.
- 37- Uvijek se bojati Božije kazne.
- 38- Dati zekat i pomagati siromasima muslimanima.
- 39- Ne gubiti nadu u Allahovu milost.
- 40- Ne slijediti požude nefsa.
- 41- Hraniti druge radi Allaha dželle šanuhu
- 42- Raditi da se obezbijedi opskrba koliko je kifajet.
- 43- Dati zekat na imovinu.
- 44- Ne biti blizu rodbine koji su u hajzu i nifasu.
- 45- Očistiti srce od grijeha.
- 46- Ne biti umišljen.
- 47- Čuvati imetak maloljetnika.
- 48- Ne prilaziti blizu mladića.

49- Klanjati pet dnevni namaza na vrijeme i ne propuštati ih.

50- Ne jesti tuđi imetak nepravedno.

51- Ne pripisivati Allahu druga.

52- Čuvati se od bluda.

53- Kloniti se vina i drugih alkoholnih pića.

54- Ne kleti se bez pokrića.

KUFR-NEVJEROVANJE

Najveće zlo je nevjerovati u Allaha dželle šanuhu, biti ateist. Nevjerovati u ono što je neophodno da se vjeruje je kufr. Nevjerovati u Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem je kufr. Iman je vjerovati srcem u sve sa čim je došao Muhammed sallallahu alejhi ve sellem i potvrditi to srcem. Ako postoji prepreka da se to izgovori, onda se prašta ako se ne izgovori. Da bi se bilo vlasnik imana potrebno je i izbjegavati u govoru i poslu ono što vodi u kufr. Kufr je neprihvatiti za ozbiljno neki od propisa Islama tj. neku od odredbi ili zabrana Islama ili ismijavati Kur'an-i Kerim, meleke i poslanike. Zanijekati, tj. nevjerovati nakon što čujemo znači neprihvatiti to. Sumnjati je također nijekanje.

Tri su vrste kufra: Džehli, Džuhudi i Hukmi.

I- **Kufr-i džehli** je kufr onih koji ne razmišljaju ili ne saznaju. Dvije su vrste džehla ili neznanja. Prvo je jednostavno. Takva osoba zna da je džahil. Kod njih nema pogrešnog l'tikada - vjerovanja. Oni su poput životinja. Jer ono što odvaja čovjeka od životinje je znanje i rasuđivanje. Oni su i gori od životinja. Jer su životinje napredne u uslovima u kojima su stvorene. Druga vrsta je **Džehl-i murekkeb**. To je pogrešno vjerovanje. Ovo neznanje je gore od prvog. Ovo je bolest čiji lijek nije poznat.

II- **Kufr-i džuhudijje**, zove se još i namjerni kufr. To je uporno i svjesno biti kafir. Dešava se zbog kibura, umišljenosti, želje za visokim položajem ili strahom od poniženja. Kufr Faraona i njegovih prijatelja i kralja Bizanta Heraklija je taj kufr.

III- Treća vrsta kufra je **kufr-i hukmi**. Izgovarajući riječi koje vode u kufr i radeći radnje koje vode u kufr, iako vjeruje srcem, postaje kafirom ove vrste. **Zanijekati**

naredbu ili zabranu Islama vodi u kufr.

1- Reći da nas Allah dželle šanuhu gleda sa Arša ili sa neba je kufr.

2- Allah tebi čini nepravdu kao što ti činiš meni, je kufr.

3- Taj i taj musliman je za mene kao jehudija, je kufr.

4- Kufr je reći za laž da Allah zna da je to istina.

5- Kufr je govoriti stvari koje ponižavaju meleke.

6- Kufr je govoriti riječi koje ponižavaju ili omalovažavaju Kur'an, pa makar i samo jedan njegov harf.

7- Kufr je učiti Kur'an uz svirke.

8- Kufr je omalovažavati i nevjerovati u istinitost Tevrata i Indžila. (Oni više ne postoje.)

9- Učiti Kur'an drugačijim harfovima i reći da je to Kur'an.

10- Kufr je govoriti riječi koje omalovažavaju poslanike.

11- Kufr je nevjerovati u jednog od dvadeset pet poslanika čija su imena u Kur'anu.

12- Kufr je reći za nekoga da čini više dobra nego poslanici.

13- Kufr je reći da su poslanici ovisili o drugima jer njihovo siromaštvo je bilo zbog vlastite želje.

14- Ako neko kaže da je poslanik, svi koji mu povjeruju su kafiri.

15- Ismijavati stvari koje će se desiti na ahiretu je kufr.

16- Nevjerovati u kaznu u kaburu i na Sudnjem danu je kufr.

17- Kufr je ne vjerovati u viđenje Allaha dželle šanuhu u Džennetu ili reći ne želim Džennet, već da vidim Allaha dželle šanuhu

18- Kufr je izgovarati riječi koje vode u poricanje Islama, reći da su prirodne nauke bolje od vjerskih nauka.

19- Kufr je reći da je isto ako klanjam namaz i ako ga ne klanjam.

20- Reći "ja neću da dajem zekat" je kufr.

21- Kufr je reći "da je kamata dozvoljena...".

22- Kufr je reći "da je nasilje dozvoljeno...".

23- Kufr je dati siromahu haram imetak i očekivati za to nagradu ili da siromah, iako zna da je to što je dobio od harama, čini dovu za dobro davaoca.

24- Reći da kijas ili usporedba Imam-i Azam Ebu Hanife nije ispravna, je kufr. Vehabije su zbog toga kafiri.

25- Odbaciti neki od poznatih sunneta je kufr.

26- Kada se čuje hadis "Prostor između mog kabura i mog mimbera (Revda-i Mutahhera) je jedna od džennetskih bašči", kufr je reći "ja ne vidim ništa osim kabura i mimbera".

27- Nevjerovati u istine islama i omalovažavati njih i učenjake koji ih prenose je kufr.

28- Osoba koja želi da bude kafir to postaje istog momenta kada pokaže takvu namjeru.

29- Ako neko želi da druga osoba postane kafir i ako to čini zato što mu se kufr sviđa postaje kafirom.

30- Kafir je osoba koja izgovori riječi koje vode u kufr, znajući da one vode u kufr i čineći to svojom voljom. Ako ih izgovara ne znajući, prema mišljenju većine učenjaka, opet je kafir.

31- Kufr je svjesno raditi nešto što vodi u kufr. Mnogi učenjaci kažu da je kufr i kad se to radi ne znajući.

32- Zavezati za paas papagaja zvanog zunnar i obući nešto svojstveno kufuru je kufr. Kufr je trgovcu da ga upotrebljava u daru-l harbu, kao i koristiti iste radi zabavljanja i nasmijavanja drugih.

33- Koristiti na blagdane nevjernika stvari koje su njima svojstvene poput njih i poklanjati iste kafirima jeste kufr.

34- Kod izgovaranja riječi kojima se drugima želi pokazati pamet i obrazovanje ili da bi se začudili, nasmijali, obradovali ili ismijali oni koji su u blizini, postoji opasnost od hukmi kufra. Isto je i sa riječima izgovorenim u ljutnji i u afektu.

35- Ako onaj ko nekoga ogovara kaže, ja ga nisam ogovarao, ja sam rekao ono što se kod njega nalazi, učinio je kufr.

36- Ako djevojka koja je udata kao dijete, ne bude znala o Islamu, kada postane punoljetna i pametna ako ne zna dati odgovore, nastupa razvod braka, a ista postaje

murted. Isto je i sa muškarcem.

37- Ako se nekome ko je na pravdi Boga ubio vjernika ili naredio njegovo ubistvo kaže, "dobro si uradio", postaje kafir.

38- Reći za osobu čije ubistvo nije vadžib, "treba ga ubiti", uzrokuje kufr.

39- Reći tlačitelju koji je nekoga bez razloga pretukao ili ubio "dobro si uradio", jeste kufr.

40- Lažuci reći "Allah dželle šanuhu zna da te volim kao svoje dijete", jeste kufr.

41- Reći osobi koja je izgovorila "Jerhamukellah", nakon što je musliman na važnom položaju kihnuo, "Ne govori se tako starijima", jeste kufr.

42- Ne vjerujući u obaveznost namaza, posta i zekata, ne izvršavati iste, jeste kufr.

43- Izgubiti nadu u Allahovu milost je kufr.

44- Imetak koji sam po sebi nije haram, ali postaje haramom zbog nekog razloga koji se desi naknadno, naziva se "Haram ligajrihi". Imetak koji je ukraden ili koji je dospio haram putem je takav. Reći ovome da je halal nije kufr. Stvari koje su same po sebi haram kao strvina, svinjsko meso, vino i sl. su haram li ajnihi. Reći za ove da su halal je kufr.

45- Reći da su halal za stvari za koje se zasigurno zna da su haram, predstavlja kufr.

46- Ponižavati ezan, džamiju, djela iz fikha i slične svetosti islama jeste kufr.

47- Klanjati namaz znajući da je bez abdesta, je kufr.

48- Svjesno klanjati okrenut na drugu stranu od kible jeste kufr. Kafir je i onaj ko kaže da namaz nije potrebno klanjati okrenut prema kibli.

49- Nije kufr reći za muslimana da je kafir, da bi se on ponizio, ali reći za muslimana da je kafir želeći da on bude kafir jeste.

50- Vršiti grijeh ne obazirući se na to što je to grijeh je kufr.

51- Nevjerovati da je potrebno činiti ibadet i da je potrebno kloniti se grijeha jeste kufr.

52- Vjerovati da je sakupljeni porez imovina vladara jeste kufr.

53- Poželjno prihvatati obrede nevjernika, bez potrebe nositi zunnara i koristiti znakove kufra i raditi to sa zadovoljstvom jeste kufr.

54- Ko se svojevolumno zakune i kaže "Ta i ta stvar je kod tog i tog ako nije tako neka postanem jevrej ili kršćanin", bilo to istina ili ne, ta osoba je sebe gurnula u kufr.

55- Željati za zinaluk, lihvarstvo, kamatu, laž i druge stvari koje su zabranjene u svakoj vjeri "Da su one dozvoljene pa da ih izvršavam...", jeste kufr.

56- Reći: "Vjerujem u poslanike ali nisam siguran da je Adem alejhisselam poslanik" jeste kufr.

57- Onaj ko ne zna da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem posljednji poslanik jeste kafir.

58- Ako neko kaže "Ako je ono što je Poslanik rekao tačno, mi smo spašeni", postaje kafir.(Ako to kaže sa sumnjom postaje kafir).

59- Ako nekome kažu dođi, klanjaj namaz, a on odbije, postaje kafir. No ako želi reći neću klanjati zbog tvog traženja, nego radi Allaha dželle šanuhu, ne postaje kafirom.

60- Ako se nekome kaže odsijeci bradu više od jednog hvata rukom ili nemoj manje od toga sjeći i odsijeci nokte, jer tako je radio Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, a on to odbije postaje kafir. Tako je i sa drugim sunnetima. (Nije kufr reći, neću to da radim zbog tebe nego zato što je to sunnet Poslanika, jeste kufr).

61- Ako neko kaže za onoga ko je skratio brkove, da je uradio beskoristan posao, postoji mogućnost njegovog kufra. (Omalovažio je sunnet skraćivanja brkova).

62- Ako neko drugom čovjeku koji se od glave do pete obukao u svilu poželi da mu je sa srećom, postoji mogućnost njegovog kufra.

63- Ako neko pruži noge prema kibli ili pak pljune ili izvrši nuždu prema kibli, pa ga neko opomene da je to pokuđeno, a on kaže: "...kada bi svi moji grijesi bili ovakvi...", postoji mogućnost njegovog kufra. Omalovažio je mekruh.

64- Ako nečija posluga uđe na vrata pa poselami svoga poslodavca, a druga osoba koja bude tu prisutna ga prekori zašto je poselamio gazdu, on je kafir. Jedino ako ga želi naučiti bontonu, da selam mora nazvati iz srca, neće biti kafir.

65- Reći da se iman povećava i smanjuje je kufr. Nije kufr ako je sa ciljem jekina.

66- Kufr je reći da postoje dvije kible, Kaba i Kuds. Kufr je reći da sada postoje dvije kible. Nije kufr reći da je Bejtul-makdis bio kibla prije Kabe.

67- Ako se neko namjerno iskašljava nekom islamskom učenjaku, bez razloga postoji mogućnost njegovog kufra.

68- Ako neko kaže da je šutjeti za vrijeme objeda običaj međžusija, ili da je dobro što međžusije ne spavaju sa ženama za vrijeme hajza i nifasa, neki smatraju da postaje kafir.

69- Ako nekoga pitaju da li je mu'min, a on odgovori da jeste inšaallahi ,ako to ne može objasniti, to je kufr.

70- Ako nekome čije je dijete umrlo drugi kaže da je Allahu dželle šanuhu trebalo to dijete, neki smatraju da je to kufr.

71- Ako žena oko struka zaveže crni konopac, pa kada je upitaju šta je to, ona odgovori da je zunnar, postaje kafir.

72- Ako neko prije jela haram hrane prouči bismillu, postaje kafir. Tako je za harame li ajnihi ili harame poput vina ili leša životinje. Na harame li gajrihi se ovo ne odnosi. Nije kufr proučiti bismillu jedući imetak koji je otet. Imetak sam po sebi nije haram, već činjenica da je otet.

73- Prihvatiti nečiji kufr je kufr. Ulema se slaže da onaj ko učini dovu za drugoga "da Bog da umro kao kafir", postaje sam kafirom. No, ako se zbog nepravde učini dova, neka mu patnja bude teška, to nije kufr.

74- Ako se neko zakune Allahom da je nešto uradio, a zna da nije, postaje kafirom.

75- Ako neko uzme ženu bez vjenčanja i kaže da su mu svjedoci Allah i Njegov Poslanik, oboje postaju kafiri. Poslanik nije znao gajb dok je bio živ. Kufr je reći da je prenio stvari gajba. (Gajb zna Allah dželle šanuhu i oni kojima On objavi.)

76- Ko kaže “ja znam ukradeno i stvari gajba”, postaje kafir i onaj koji to kaže i onaj ko mu povjeruje. Ako kaže da ga obavještava džinn, opet će postati kafir. Gajb ne znaju ni poslanici niti džinni.

77- Ako neko želi da se zakune Allahom, a drugi mu kaže da ne želi da se kune Allahom već svojom čašću ili nečim drugim, postaje kafir.

78- Ako neko kaže drugome “tvoje lice meni izgleda poput onoga koji oduzima duše”, neki smatraju da postaje kafir. Melek koji oduzima duše je Azrail.

79- Ako neko kaže kako je lijepo neklanjati namaz, postaje kafir. Ko se pozove da obavlja namaz, pa kaže kako je to njemu teško, neki smatraju da je postao kafir.

80- Ako neko kaže “Allah dželle šanuhu je moj svjedok na nebesima”, postaje kafir. Jer tako Allaha dželle šanuhu stavlja u određeni prostor. Allah dželle šanuhu nije ograničen prostorom.

81- Ko kaže “babo Allah”, postaje kafir.

82- Ako neko kaže da je Poslanik poslije jela lizao prst, a drugi kaže kako je to nekulturno, postaje kafir.

83- Ako neko za Poslanika kaže da je bio crn, postaje kafir. (Rašireno je dozivanje crnih pasa nadimcima “arab” ili nekih insekata “kara Fatma”. Treba to izbjegavati.)

84- Opskrba je od Allaha dželle šanuhu Ako neko kaže da je i od roba za opskrbu potrebno kretanje, to je širk. Jer i pokret roba je od Allaha dželle šanuhu

85- Ako neko kaže da je bolje biti kršćanin nego jevrej ili da je bolje biti američki kršćanin nego komunist, postaje kafirom. Treba reći da je jevrej gori od kršćana ili Amerikanac od komuniste.

86- Ko kaže “bolje je biti kafir nego biti izdajnik”, postaje kafirom.

87- Ako neko kaže šta ja imam raditi među učenima, jer ko je u mogućnosti izvršavati ono što oni govore ili ako odbaci fetvu i kaže da riječi učenjaka ne vrijede, postat će kafir.

88- Ako neko izgovara riječi kufra, a drugi se na to smije, i on postaje kafirom. Ako je prisiljen da se smije, to nije kufr.

89- Ko kaže da su duše šejhova uvijek prisutne i da znaju, postaje kafir. Ako kaže da su prisutne, to nije kufr. (Duše evlija nisu svugdje prisutne poput Allaha dželle šanuhu Prisutne su ondje gdje se spominju. Prije spominjanja nisu bile prisutne.)

90- Ko kaže “ne znam ja za Islam, ili ne želim da znam”, postaje kafir.

91- Ko kaže “da Adem alejhisselam nije jeo zabranjeno voće, mi ne bismo bili protjerani”, postaje kafir. Ako kaže ne bismo došli na svijet, neki smatraju da postaje kafirom ,a neki ne.

92- Ako neko kaže da je Adem alejhisselam vezao platno, a drugi na to kaže kako smo svi potomci krojača, postaje kafir.

93- Ako neko počini mali grijeh, pa mu neko kaže da se pokaje, a on upita zbog čega se ima kajati, postaje kafir.

94- Ako neko kaže “hajdemo kod učenjaka ili da pročitamo iz knjiga o fikhu” a on mu odgovori” šta će mi znanje” postaje kafir. (To je omalovažavanje znanja).

95- Osoba koja ocrnjuje ili psuje knjige o fikhu i tefsiru postaje kafir.

96- Ako nekoga upitaju čijeg je zurrijjeta, čijeg milleta, kojeg mezheba u i'tikadu a kojeg u obredima, pa on ne znadne odgovoriti, on je kafir.

97- Ko kaže za sigurni haram da je halal, postaje kafir.

98- Kufr je željeti za nešto što je zabranjeno svim vjerama i čije dozvoljavanje je u suprotnosti sa mudročću. Poput uzimanja ili davanja kamate. Nije kufr želja da je vino halal, jer ono nije haram u svim vjerama.

99- Koristiti Kur'an u praznom govoru ili u šali je kufr.

100- Ako se nekome ko se zove Jahja kaže “**Ja jahja huzil kitabe**”, ko to kaže postaje kafir. Na taj način ismijava Kur'an. Isto je i sa učenjem Kur'ana uz muziku i ples.

101- Grijeh je reći sada sam došao Bismillah. Ako se za nešto što se često viđa kaže “**ma halekallah**”, bez znanja njegovog značenja, postaje se kafirom.

102- Grijeh je reći nekome “ne želim da psujem jer su psovanje nazvali grijehom”.

103- Ako neko kaže “Go si poput juneta Džebraila”, to je grijeh jer se ismijava melek.

104- Ako se Allahom kune na vlastitu glavu ili glavu djeteta, npr. Ako kaže “Tako mi Allaha zbog života mog djeteta...” neki smatraju da je učinio kufr.

105- Kufr je učiti Kur'an, mevlud ili ilahije sa muzičkim instrumentima.

106- Haram je učiti Kur'an, mevlud, ilahije ili salavate za društvo fasika (griješnika), ako se to čini sa poštovanjem prema njema. Učiti ih radi zabave i provoda je kufr.

107- Ako neko ne sluša i ne pridaje značaja Ezan-i Muhammedijji, koja je sunnet, postaje kafir.

108- Ko Kur'anu daje značenje po vlastitom nahođenju, postaje kafir.

109- Ko ne vjeruje stvarima imana koje su jasno obznanjene Kur'anom, hadisom ili jasnim dogovorom uleme, postaje kafir. Ova vrsta kufra se naziva **Ilhad**, a ovakvi kafiri su **Mulhidi**.

110- Ko kafiru nazove selam sa poštovanjem, postaje kafirom.

111- Obratiti se kafiru sa nekom riječju poštovanja, npr. Reći mu “moj uzoru”, predstavlja kufr.

112- Ko ne mari za tuđi kufr, postaje kafir.

113- Plakate ili listovi gdje ima dijelova Kur'ana su sveti poput mushafa. Nepoštovanje prema ovima je također kufr.

114- Kufr je vjerovati onome što kažu gatari koji su se upoznali sa džinnima ili nekakvi čarobnjaci koji proriču sudbinu pomoću zvijezda ili bilo čega drugog, pa čak i ako se nekada to obistini, zato što se tako vjeruje da neko drugi osim Allaha dželle šanuhu zna sve, ili da čini šta hoće. (Ovo se ne odnosi na vjerovanje u nauku.)

115- Kufr je potcjenjivati sunnet i zbog toga ga napuštati.

116- Oko struka zavezati zunnar i klanjati se nekim kipovima ili slikama, vrijeđati neku knjigu koja u kojoj su navedeni ahkam-i islamije, ismijavati nekog od učenjaka Islama, izgovoriti ili napisati neku riječ kufra, ismijavati nešto što je naređeno da se čini ili obratno, predstavlja kufr.

117- Ko kaže da mađioničar zaista može uraditi šta poželi i magija sigurno ima utjecaja, postaje kafir.

118- Ako musliman onome ko ga nazove kafinom, odgovori sa nekom riječju koja može navesti na mišljenje da se to prihvata, postaje i on kafir.

119- Kufr je imetkom za koga se zna da je haram sagraditi džamiju, dati sadaku, ili učiniti neko drugo dobro, pa za to očekivati sevab.

120- Ako neko da sadaku od imetka koji je sigurno haram, pa očekuje za to nagradu, onaj koji to primi znajući da je to haram, trživši od Allaha da mu to primi, a treći koji je prisutan kaže Amin, svi postaju kafiri.

121- Ko kaže za vjenčanje sa zabranjenjom ženom da je halal, postaje kafir.

122- Slušati Kur'an ili mevlud preko radija ili električnog razglasa u mjestima zabave, kao kafanama, igraonama ili mjestima gdje se vrši grijeh, jeste kufr.

123- Učiti Kur'an sa svirkom je kufr.

124- Ne poštovati nešto slično Kur'anu što se uči na radiju ili sl. predstavlja kufr.

125- Reći nekome drugom osim Allahu dželle šanuhu, zbog bilo čega, da je stvaralac, jeste kufr.

126- Umjesto Abdulkadir namjerno reći Abdulkoydur (tur. rob sela) je kufr. Umjesto Abdulaziz reći Abduluzejz, umjesto Muhammed reći Memo, umjesto Hasan, Hasso i umjesto Ibrahim, Ibo je isto. Ko ova imena ispisuje na obuću kao i za one koji ih gaze, neki smatraju da su počinili kufr.

127- Klanjati namaz znajući da je bez abdesta i ne prihvatiti neki od sunneta je kufr. Ne pridati važnost sunnetu je kufr.

128- Kufr su riječi džahila da ruše turbeta evlija da ne bi drugi smatrali kako su oni stvoritelji.

129- Onaj ko bude uzrok da drugi postane kafir, pogotovo vlastito dijete i sam postaje kafir.

130- Reći za zinaluk ili za kamatu da su dozvoljene je kufr.

131- Ne pridavati značaja haramu na kojeg je ukazao Kur'an, hadis i idžma je kufr.

132- Ustrajati u velikim grijesima vodi u kufr. Ne pridavati značaja namazu je kufr.

133- Prostrijeti na pod papir, prostirku ili serdžadu na kojoj su ispisane riječi iz Kur'ana ili harfovi, sa ciljem da se omalovaže, jeste kufr.

134- Kufr je reći da Hz. Ebu Bekr i Hz. Omer nisu imali pravo na hilafet je kufr.

135- Kufr je očekivati od nekog umrlog neku korist nevezano za Allaha dželle šanuhu

136- Jako je ružno reći "dedo koji brani tezu", i uzrokuje kufr.

137- Ko ne obraća pažnju na to što je farz pokopati umrloga i ko bježi od ovoga hizmeta, te ko navodi naučne ili neke druge razloge da bi rekao da je pokopavanje mrtvih nazadno i da mrtve treba spaljivati, jeste kafir.

138- Kufr je zaniijekati nekog od Allahovih dželle šanuhu živih ili mrtvih evlija.

139- Neprijateljstvo prema vlasnicima znanja i evlijama je kufr.

140- Reći da evlije imaju svojstvo Ismet, je kufr. (Jedino poslanici imaju ovo svojstvo).

141- Neki smatraju da je bez imana onaj ko nema dio ilm-i Batina. A najmanji dio ilm-i batina je vjerovati u njega.

142- Ako se Kur'an uči drugačije nego što su ga učili islamski učenjaci, pa makar ne mijenjalo značenje, jeste kufr.

143- Koristiti nešto svojstveno obredima popova je kufr.

144- Reći da se bilo šta dešava samo od sebe i da se životinje od jednoćelijskih, preko složenih, na kraju pretvaraju u životinje je kufr.

145- Ko namjerno propušta namaze, ne namjeravajući da ih naklanja, a ne plaši se kazne za to, po hanefijskom mezhebu je kafir.

146- Obavljati obrede kršćana kao ibadete, kao i sve što ukazuje na kufr, bez prisile, je kufr.

147- Onaj ko psuje ashabe, naziva se mulhid. Mulhid je zapravo kafir.

148- Kufr je vještati slike kafira o zid sa poštovanjem.

149- Vjerovati da se u nekoj slici, kipu, suncu, zvijezdi ili nečem drugom nalaze svojstva božanstva, npr. može stvoriti šta hoće, može izliječiti bolesne i sl. jeste kufr.

150- Ko za hz. Aišu kaže neku riječ koja navodi na to da je prostitutka i ko ne vjeruje da je njen otac bio ashab Poslanika sallallahu alejhi ve sellem jeste kafir.

151- Zasigurno se zna da će Isa alejhisselam sići sa neba. Ko u to ne vjeruje, on je kafir.

152- Kufr je reći da je kafir neko ko je u Kur'anu i Hadisu obveseljen Džennetom.

153- Ko pokušava Kur'anskim ajetima potvrditi neke stvari iz nauke, a da to nije u međusobnoj vezi, kao i onaj ko pokušava promijeniti tefsir selef-i salih, postaje kafir.

154- Ako neko koga zovu muslimanom, kada postane punoljetan, ne zna za Islam, postaje kafir.

155- Grijeh je da žena izlazi među muškarce otkrivene glave, ruku i nogu, a ako na to ne obraća pažnju, onda postaje kafir.

156- Farzi i harami koje nam je prenio Poslanik su na istom stepenu kao i farzi i harami koji su jasno navedeni u Kur'anu. Ko ne vjeruje u bilo koji od njih postaje kafir.

157- Ko na tespihu ruku'a izgovori riječ "azim" sa "Zi", to znači "moj Gospodar je velik", a ako kaže sa tankim "Ze" onda to znači "moj Gospodar mi je neprijatelj". To kvari namaz i uzrokuje kufr.

158- Ko hafizu, koji Kur'an uči pjevajući, kaže da je lijepo učio, postaje kafir. U sva četiri mezheba za haram stvar reći da je lijepa, je kufr. Ne postaje kafir onaj ko kaže kako je lijepim glasom neko učio Kur'an.

159- Ko ne vjeruje u postojanje džinna i meleka je kafir.

160- Kur'anski ajeti imaju jasna značenja. Ko mijenja ova značenja i slijedi batinije (Ismailije) postaje kafir.

161- Ako se prilikom sihra izgovori neka riječ ili uradi postupak koji uzrokuje kufr, postaje se kafir.

162- Ako neko muslimana nazove kafirom, on postaje kafir.

163- Ako neko ko čini ibadete posumnja u sebe pa

kaže, imam mnogo grijeha, moji ibadeti me ne mogu spasiti, znači da ima jak iman. Ako neko posumnja da će nastaviti biti mu'min, postaje kafir.

164– Govoriti broj poslanika, može značiti nekoga ko nije poslanik učiniti poslanikom, ili nekog ko je poslanik ne priznati za poslanika. To je kufr. Jer ne prihvatiti jednog poslanika je isto kao sve ih ne prihvatiti.

Ako neko, namjerno ili u šali, izgovori riječ ili uradi nešto, za što se ulema slaže da vodi u kufr, bez obzira što ne razmišlja o njegovom značenju, ostaje bez imana. Postaje **murted**. Ovo se naziva **kufr–i inadi**. Ko uradi kufr–i inadi, prethodni sevabi mu nestaju, pa i ako učini tevbu, sevabi mu se ne vraćaju. Ako je bogat, dužan je ponovo obaviti hadždž. Neće ponovo obavljati ibadete koje je vršio kao murted. Nadoknadić će propušteno prije riddeta. **Za tevbu im nije dovoljno samo da izgovore kelime–i šehadet. Moraju učiniti i tevbu zbog riječi koja ih je odvela u kufr.** (Mora se ući na vrata Islama ka koja se izašlo.) Nije sigurno da li ostaje bez imana ili da li mora obnoviti brak, ako neko ne zna da ga izgovorena riječ izvodi iz vjere ili ako za određenu namjerno izgovorenu riječ ne postoji suglasnost uleme oko toga da izvodi iz vjere. No bolje je iz predostrožnosti obnoviti i iman i brak. Govor u neznanju se naziva **“Kufr–i džehli”**. Ne znanje nije opravdanje već veliki grijeh. Muslimanu je naređeno da stvari koje su farz mora poznavati. Onaj ko riječi kufra izgovori greškom ili nehotice, ne gubi iman i brak. Samo bi dobro bilo da učini tevbu i istigfar.

Isto kao što kafir izgovarajući jednu riječ postaje mu'min, tako i mu'min izgovorivši jednu riječ može postati kafir.

Za osobu koja kaže riječ, koja može imati više značenja, ako od stotinu značenja jedno ukazuje na to da je musliman, za njega treba reći da je musliman. Ova riječ se ne bi trebala razumiti pogrešno. Zbog toga treba paziti na dvije stvari. Prva je da vlasnik riječi ili postupka mora biti musliman. Ne može se reći za nekog nemuslimana koji hvali Kur'an ili da je Allah jedan, da je musliman. Drugo je da rečeno “ako postoji stotinu značenja jedne riječi”. Nije rečeno da za osobu da je musliman, koja izgovori stotinu riječi koje pokazuju da je musliman, ali i jednu riječ kufra.

- Svaki musliman bi trebao ujutro i navečer učiti sljedeću dovu imana:

ALLAHUMME INNI EUZU BIKE MIN EN UŠRIKE BIKE ŠEJ-EN VE ENE A'LEMU, VE ESTAGFIRUKE LI MA LA A'LEMU INNEKE ENTE ALLAMUL GUJUB.

ALLAHUMME INNI URIDU EN UDŽEDDIDEL IMANE VENNKAHA TEDŽDIDEN BI KAVLLI LA ILAHE ILLALLAH MUHAMMEDUN RESULULLAH.

DA BI STALNO BILI U IMANU, POTREBNO JE:

- 1- Prihvatiti iman tajno.
- 2- Vjerovati da gajb zna samo Allah dželle šanuhu i one koje je On obavjestio.
- 3- Prepoznati haram haramom i u to biti ubijeđen.
- 4- Prepoznati halal halalom i u to biti ubijeđen.
- 5- Stalno se bojati Allahove kazne i nikada ne biti siguran da je neće doživjeti.
- 6- Ne smije gubiti nadu u Allaha dželle šanuhu
 - Ako zaniječe stvar zbog koje se postaje murted, i to je tevba. Ako murted umre bez tevbe, vječno će ostati u vatri. Zbog toga se mora puno strahovati od kufra. **Treba malo pričati.** U hadisu se kaže: **“Ili govorite lijepe i korisne stvari ili šutite.”** Mora se biti ozbiljan. Potrebno je mnogo upućivati dovu Allahu dželle šanuhu da nas sačuva kufra.

UNATOČ TRENUTNOM IMANU, STVARI KOJE MOGU PROUZROKOVATI IZLAZAK IZ NJEGA:

- 1- Slijediti bid'at, tj. imati pokvaren i'Tikad. (Onaj ko se imalo odvoji od i'tikada alima ehl-i sunneta postaje kafir.)
- 2- Slab iman, tj. iman koga ne slijede djela.
- 3- Iz pravog puta uzeti devet a'za-a.
- 4- Biti uporan u vršenju velikih grijeha.
- 5- Prekinuti zahvaljivati na blagodatima Islama.
- 6- Ne bojati se otići na ahiret sa grijesima.
- 7- Činiti nepravdu.

8- Ne slušati ezan-i Muhammediju, koja se uči po sunnetu.

9- Biti neposlušan roditeljima.

10- Mnogo se kleti, pa makar bilo i tačno.

11- Izostaviti ta'dil-i erkan u namazu.

12- Ne smatrati namaz važnim i ne smatrati važnim podučiti djecu namazu kao i biti preprekama onima koji klanjaju.

13- Konzumirati alkohol.

14- Ezijetiti mu'mine.

15- Lažno prenositi znanja o vjeri.

16- Zaboraviti grijeh i smatrati ga malim.

17- Biti umišljen.

18- Smatrati da se posjeduje mnogo znanja i djela.
(Udžb)

19- Dvoličnjaštvo.

20- Zavidnost bratu muslimanu.

21- Ne izvršavati zapovijedi vlasti i učitelja koje nisu u suprotnosti sa Islamom.

22- Smatrati nekoga dobrim, bez prethodne provjere.

23- Biti uporan u laži.

24- Bježati od učenjaka.

25- Držati brkove duže nego što je po sunnetu.

26- Muškarcima oblačiti svilu.

27- Biti uporan u ogovaranju.

28- Uznemiravati susjeda, makar bio i kafir.

29- Mnogo se nervirati oko dunjalučkih stvari.

30- Davati i uzimati kamatu.

31- Držati duge rukave i nogavice, kako bi se hvalilo.

32- Baviti se sihirom, magijom.

33- Ne posjećivati rodbinu muslimane.

34- Ne voljeti nekoga koga voli Allah dželle šanuhu, voljeti one koji se bore protiv Islama. (Uvjet imana je **HUBB-I FILLAH BIGD-I FILLAH.**)

35- Biti u zavadi sa bratom muslimanom više od tri dana.

- 36- Biti ustrajan u zinaluku.
- 37- Biti u livati a ne činiti tevbu.
- 38- Ne učiti ezan po sunnetu i ne slušati ezn koji se uči po sunnetu.
- 39- Vidjeti griješnika, kako čini grijeh i iako mu se je u mogućnosti suprostaviti, popratiti to lijepom riječju.
- 40- Pristati da supruga, ćerka i druge žene koje su pod zaštitom istog, izlaze u javnost otkrivenih glava, ruku i nogu, te namirisane i okićene.

VELIKIH GRIJEHA IMA MNOGO: (SEDAMDESET DVA SU SLJEDEĆA)

- 1- Ubiti nedužnu osobu.
- 2- Učiniti blud.
- 3- Činiti livatu.
- 4- Piti sve vrste alkoholnih pića. (Haram je piti pivo)
- 5- Krasti.
- 6- Uzimati droge, radi rasonode.
- 7- Otimati tuđu imovinu.
- 8- Lažno svjedočiti.
- 9- Namjerno kvariti ramazanski post, pred drugima.
- 10- Davati i uzimati kamatu.
- 11- Mnogo se kleti.
- 12- Biti neposluššan roditeljima.
- 13- Ne posjećivati rođaka muslimana.
- 14- Bježati od neprijatelja u ratu.
- 15- Nepravедno uzimati imetak jetima.
- 16- Varati na vagi.
- 17- Klanjati namaz prije ili poslije namaskog vremena.
- 18- Slomiti srce brata muslimana. (Ovo je veći grijeh nego srušiti Kabu. **Nema većeg grijeha prema Allahu poslije pripisivanja Njemu druga nego slomiti srce bratu muslimanu).**
- 19- Pripisati Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem nešto što nije rekao.
- 20- Uzimati mito.

- 21- Bježati od pravednog svjedočenja.
- 22- Ne davati zekat.
- 23- Ne spriječiti onoga koji čini grijeh a u mogućnosti je da ga spriječi.
- 24- Zapaliti živu životinju.
- 25- Zaboraviti učiti Kur'an nakon što je to naučeno.
- 26- Izgubiti nadu u Allahovu dželle šanuhu milost.
- 27- Izdati ljude, bez obzira da li se radilo o muslimanu ili kafiru.
- 28- Jest i svinjetinu.
- 29- Psovati ili ne voljeti nekoga od ashaba Poslanika sallallahu alejhi ve sellem.
- 30- Nastaviti na silu jesti nakon što se zadovolji stomak.
- 31- Bježati od postelje supruga.
- 32- Ići u posjetu nekome bez dozvole muža.
- 33- Reći čednoj ženi da je prostitutka.
- 34- Namime ili prenositi riječi među muslimanima.
- 35- Pokazivati drugima avret mjesta. (Muškarcima je avret od pojasa do ispod koljena a ženama su avret i kosa, ruke i noge.) Isto je i sa gledanjem avret mjesta.
- 36- Jest i leš ili dati drugome da ga jede.
- 37- Izdati povjerenje.
- 38- Gibetiti, ogovarati muslimana.
- 39- Zaviditi.
- 40- Činiti širk Uzvišenog Allaha.
- 41- Lagati.
- 42- Samohvalisanje.
- 43- Ukrasti imovinu nasljedniku od smrtnog bolesnika.
- 44- Biti škrt.
- 45- Voljeti dunjaluk.
- 46- Ne bojati se Allahove kazne.
- 47- Ne priznavati haram, haramom.
- 48- Ne priznavati halal, halalom.
- 49- Vjerovati proricateljima sudbine.
- 50- Odvratiti se od vjere, biti murted.

- 51- Bez razloga gledati u nedozvoljene žene.
- 52- Ženama oblačiti mušku odjeću.
- 53- Muškarcima oblačiti žensku odjeću.
- 54- Činiti grijeh u haremu Kabe.
- 55- Učiti ezan i klanjati namaz prije vremena.
- 56- Protiviti se zakonima države.
- 57- Tražiti sličnosti između mahrem mjesta porodice sa mahrem mjestima majke.
- 58- Psovati majku porodici.
- 59- Uzimati jedni druge na nišan.
- 60- Jest i piti odpatke od psa.
- 61- Prigovarati za učinjeno dobročinstvo.
- 62- Muškarcima oblačiti svilu.
- 63- Biti uporan u neznanju. (Ne naučiti i'tikad ehl-i sunneta, farzove, harame i sve potrebne stvari).
- 64- Kleti se drugim imenima osim Allahom ili Njegovim drugim imenima.
- 65- Izbjegavati znanje.
- 66- Ne shvatiti da je neznanje iskušenje.
- 67- Biti uporan u ponavljanju malih grijeha.
- 68- Bez potrebe se mnogo naglas smijati.
- 69- Hodati džunub koliko traje jedno namasko vrijeme.
- 70- Približavati se supruzi kada ona ima hajz ili nifas.
- 71- Pjevati. Pjevati nekulturne pjesme i koristiti muzičke instrumente.
- 72- Počiniti samoubistvo.

Mu'ta i muvakkat brakovi su haram. Kao što je haram ženama izlaziti u javnost otkrivenih glava, ruku i nogu tako im je haram izlaziti u tijesnoj, nagizdanoj i namirisanoj odjeći.

Haram je gledati ženu obučenu u tijesnu odjeću sa požudom. Haram je gledati sa požudom već nedozvoljene žene. Haram je slikati, umnožavati i kupovati slike koje izazivaju požudu. (Ne pridavati značaj haramu je kufr.)

Haram je i israf pri uzimanju abdesta i gusula koristiti više vode nego što je potrebno.

Za umrle evlije govoriti da su neznalice, vaditi iz njihovih riječi značenja koja su u suprotnosti sa ahkam–i Islamijjom, kao i nevjerovati da pokazuju keramete nakon smrti.

DESET STVARI UZROKUJE GUBLJENJE IMANA PRI POSLJEDNJEM IZDISAJU:

- 1- Ne naučiti Allahove dželle šanuhu zapovijedi i zabrane.
- 2- Ne urediti iman prema i'tikadu ehli sunneta.
- 3- Biti podložan ovozemaljskom blagu i položaju.
- 4- Činiti nepravdu i uznemiravati ljude, životinje i samog sebe.
- 5- Ne zahvaljivati Allahu dželle šanuhu i onima koji su uzrok njegovom dobru.
- 6- Ne bojati se biti bez imana.
- 7- Ne obavljati pet vakata namaza na vrijeme.
- 8- Davati i uzimati kamatu.
- 9- Ponižavati muslimane koji su vezani za svoju vjeru.
- 10- Govoriti, slikati ili raditi riječi, slike ili stvari razvrata.

POTREBNO JE OBRATITI PAŽNJU NA SLJEDEĆE STVARI KAKO BI SE BILO U I'TIKADU EHL–I SUNNETA:

- 1- Allah dželle šanuhu ima svoja svojstva i Ona su odvojena od njegovog zata.
- 2- Iman se ne povećava i ne smanjuje.
- 3- Iman se ne gubi izvršavanjem nekog od velikih grijeha.
- 4- Vjerovanje u gajb je stvarno.
- 5- Nema pogodbe oko imana.
- 6- Allah dželle šanuhu će biti viđen u Džennetu.
- 7- Tevekkul je uvjet imana.
- 8- Djela (Ibadeti) nisu dio imana.
- 9- Uvjet imana je i vjerovanje u kader (određenje).
- 10- Uvjet je i da se bude pripadnik nekog od četiri

mezheba u djelima.

11- Uslov je voljeti sve ashabe, ehl-i bejt i sve Poslanikove supruge.

12- Stepen halifa je prema redu njihovog halifata.

13- Dozvoljeno je sevabe od namaza, sadake, posta i drugih ibadeta poklanjati drugome.

14- Miradž je učinjen i dušom i tijelom.

15- Kerameeti evlija su istina.

16- Šefaat je istina.

17- Dozvoljen je mesh po mestvama.

18- Postoji kabursko ispitivanje.

19- Kaburski azab će biti i tijelu i duši.

20- I ljude i njihove poslove stvara Allah dželle šanuhu
Čovjek ima irade-i džuz-ijje.

21- Opskrba može biti i halal i haram.

22- U sjećanje na evlije može se činiti dova.

POROČI:

1- Kufr.

2- Neznanje.

3- Strah od ismijavanja. (Ne prihvatiti istinu zbog straha od ismijavanja.)

4- Voljeti da se bude hvaljen.

5- I'tikad bid'ata. (Pokvaren iman.)

6- Hevaj-i nefis. (Slijediti strasti.)

7- Iman taklidom. (Oponašanje nepoznatih osoba.)

8- Rija. (predstava, postizati ovozemaljske koristi ahiretskim djelima.)

9- Tul-i emel. (Željati mnogo živjeti radi provoda.)

10- Tama'. (Tražiti slasti ovoga svijeta na nedozvoljen način.)

11- Kibr. (Umišljenost)

12- Tezellul. (Pretjerani tevadu')

13- Udžb. (Hvalisanje učinjenim dobrim djelima i ibadetima)

14- Hased. (Zavidnost. Ebullejsi Semerkandi kaže: **Dova**

trojice se ne prima: onoga ko jede haram, ko ogovara i ko je zavidan.)

15- Hikd. (Omalovažavati drugoga.)

16- Šematet. (Radovati se tuđoj nevolji.)

17- Hidžr. (Napustiti prijateljstvo.)

18- Džubn. (Kukavičluk)

19- Tehevur. (Pretjerana srdžba.)

20- Gadr. (Ne održati obećanje.)

21- Hijanet. (Predznak dvoličnjaštva. Stvar koja će pokvariti sigurnost.)

22- Izdati obećanje. (Ne ispuniti obećanu stvar. U Hadisu se kaže: **Tri su predznaka munafika: Lagati, pogaziti obećanje i iznevjeriti povjerenu stvar.**)

23- Su'izan. (Suizan je haram. Smatrati da grijesi neće biti oprosteni, je su'izan prema Allahu dželle šanuhu Smatrati mu'mine fasikima ili griješnicima je su'izan.)

24- Ljubav prema imetku.

25- Tesvif (Ostaviti učiniti dobro djelo za kasnije. U hadisu se kaže: **“Cijenite pet stvari prije nego dođe drugih pet: Život prije smrti, zdravlje prije bolesti, vrijednost zarađivanja ahireta na dunjaluku, mladost prije starosti i bogatstvo prije siromaštva.”**)

26- Voljeti griješnike. (Najgori grijeh je nepravda. Fasik je onaj koji čini grijehe.)

27- Neprijateljstvo prema učenjacima. (Ismijavanje islamskih učenjaka je kufr.)

28- Fitne. (Uvlačiti ljude u nevolje.) U hadisu se kaže: **Fitna spava pa neka je proklet onaj ko je probudi.)**

29- Mudahane i madara. (Ne spriječiti činjenje harama iako se to u mogućnosti i zamijeniti vjeru za dunjaluk.)

30- Inad i Mukabere. (Ne prihvatiti istinu kada se za nju čuje.)

31- Nifak. (Munafikluk, dvoličnjaštvo.)

32- Ne činiti tefekkur. (Ne razmišljati o grijesima.)

33- Loša dova za muslimana.

34- Naditi muslimanu ružno ime.

35- Ne prihvatiti opravdanje.

- 36- Pogrešno tumačiti Kur'an.
- 37- Biti ustrajan u činjenju harama.
- 38- Gibet. (Ogovaranje.)
- 39- Ne činiti tevbu. (pokajanje)
- 40- Želja za imetkom i položajem.

U hadisu se kaže: **Rob koji bude imao malo ibadeta ali bude lijepog ponašanja, na sudnjem danu će biti na visokom stepenu.**

(Najlakši ibadet a opet onaj koji će mnogo koristiti je malo pričati i lijepo se obhoditi.)

Lijepo se ophoditi znači približiti se onima koji su se od vas udaljili, oprostiti onima koji su prema vama učinili nepravdu, i učiniti dobročinstvo onima koji su se loše ponijeli.)

Deveti Dio

Mogu li se Kur'anske Sure i Dove Pisati Latinicom?

Iako smo pokušali kur'anske sure i dove pisat latinicom, nismo to uspjeli. Kakvi god znakovi da se stave na latinična slova, nije moguće učiti sure i dove ispravno. Da bi se ispravno izgovarali neophodno je to naučiti pred nekim ko zna i isto vježbati. Obzirom da su ove vježbe neophodne, daje mogućnost i ni'met onome ko to već zna da to znanje prenese na drugoga. Vrijednost ovoga ni'meta i na dunjaluku i na ahiretu se navodi u mnogim hadisima.

Prema tome svaki musliman je dužan poslati dijete u džamiju, potruditi se da dijete savlada kur'anske harfove i njihovo izgovaranje, te da na taj način postigne veliku nagradu.

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: **“Svi ste vi poput pastira. Kao što pastir čuva svoje stado tako ste i vi dužni čuvati vaše ukućane i one pod vašom zaštitom od Džehennemske vatre. Morate ih podučiti Islamu”.** (Ako to ne učinite bit ćete odgovorni.)

U drugom hadisu se kaže: **“Mnogi muslimani će zbog svojih očeva ući u Džehennem po imenu Vejl. Njihovi očevi su u trci za novcem, udovoljavanjem strastima i baveći se ovozemaljskim poslovima, nisu svoju djecu podučili Islamu i Kur'anu. Ja sam daleko od takvih očeva. I oni su dalko od mene. Ko ne poduči dijete vjeri, ići će u Džehennem.”**

“Onima koji poduče djecu Kur'anu ili ih pošalju nekome da ih tome nauči, slijedi za svaki naučeni harf, nagrada u vrijednosti od deset posjeta Kabi, a na Sudnjem danu, bit će mu stavljen tadž na glavu”.

“Kada nečije dijete čini ibadet, koliko ono dobija sevapa, toliko i njegov otac. Ako neko dijete nauči grijehu, koliko dijete griješi, toliko grijeha ima i otac”.

Prilikom učenja Kur'ana važno je paziti na deset adaba:

1- Biti pod abdestom i okrenut prema Kibli.

2- Učiti polahko, razmišljajući o njegovom značenju. Treba ga učiti polahko i onaj ko mu ne zna značenje.

3- Učiti ga plaćući.

4- Treba svakom ajetu dati njegovo pravo, tj. kada se uči ajet kazne, treba strepiti, kada se uči ajet nagrade, treba ga izgovarati veselo a ajete tenziha treba izgovarati sa tespihom. Treba na početku učenja proučiti euzu i bismillu.

5- Ako se kod učača pojave znakovi kibura i samohvalisanja ili ako ometa nekoga ko klanja, treba ga učiti tiho. Hafizima je sevapnije da ga uče gledajući nego napamet, jer tako i oči čine ibadet.

6- Kur'an treba učiti lijepim glasom i po tedžvidu. Haram je zapostaviti riječi i rečenice Kur'ana na račun pjevanja istog. Ako ne kvari harfove, to je onda mekruh.

7- Kur'an-i Kerim je Allahov dželle šanuhu govor i Njegovo svojstvo. Njegove riječi koje izlaze iz usta su poput izgovaranja vatre. Lahko je izgovoriti riječ vatra ali niko ju ne može izdržati. Tako je i sa značenem ovih harfova. Ovi harfovi ne sliče drugima. Kada bi izašla značenja ovih riječi, ne bi izdržalo sedam nebesa i zemalja. Allah dželle šanuhu je ljepotu svoga govora ubacio u ove riječi i poslao ih ljudima.

8- Prije učenja Kur'ana treba razmišljati o Allahu dželle šanuhu koji ih izgovara. Kao što je za učenje Kur'ana potrebna čista ruke tako je potrebno i čisto srce. Ko ne zna veličinu Allaha dželle šanuhu ne može spoznati ni veličinu Kur'ana, a da bi se shvatila veličina Allaha dželle šanuhu, treba posmatrati Njegova svojstva i Njegove osobine. Treba te riječi izgovarati znajući da pripadaju Vlasniku svega što postoji.

9- Prilikom čitanja ne treba razmišljati o drugim stvarima. Ako neko obilazi vrt ne razmišljajući o onome što obilazi, kao da ga nije ni obišao. Kur'an-i kerim je mjesto gdje šetaju srca vjernika. Ko ga čita treba razmišljati o njegovim nadnaravnostima i mudrostima.

10- Pri izgovoru svake riječi treba razmišljati o njenom značenju i ponavljati je sve dok se ne shvati.

Prijevodi dova koje se uče u namazu:

SUBHANEKE

Da si slavljen samo Ti, moj Bože, i Tebi hvala. Tvoje je ime blagoslovljeno. Tvoje je veličanstvo uzvišeno. Samo si Ti Allah.

ETTEHIJATU

Svaka zahvala, salavati i svako dobro pripada Allahu. O poslaniče, neka je na tebe Allahov mir, milost i bereket. Neka je mir na nas i na sve dobre Allahove robove. Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem božiji rob i božiji poslanik.

ALLAHUMME SALLI

Allahu, budi milostiv prema Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem i njegovoj porodici kao što si bio milostiv prema Ibrahimu alejhisselam i njegovoj porodici. Ti si doista Hamid i Medžid.

ALLAHUMME BARIK

Allahu, podari bereket Muhammedu sallallahu alejhi ve sellem i njegovoj porodici, kao što si podario Ibrahimu alejhisselam i njegovoj porodici. Ti si doista Hamid i Medžid.

RABBENA ATINA

Gospodaru. Daj nam dobro i na ovom i na budućem svijetu i sačuvaj nas vatre Džehennema.

KUNUT DOVA

Allahu. Mi od Tebe tražimo pomoć. Od Tebe tražimo oprost. Od Tebe tražimo uputu. U Tebe vjerujemo. Tebi činimo tevbu i na Te se oslanjamo. Hvalimo Te svim dobrima koje si nam podario. Zahvaljujemo Ti se na blagodatima i nismo nezahvalnici. Napuštamo i odbacujemo one koji Tebi čine kufr i fudžur.

Allahu. Samo Tebi činimo ibadete, namaze, sedžde i samo Tebi hrlimo. Molimo Te za oprost i strahujemo od Tvoje kazne. Tvoja kazna će sigurno stići nevjernike.

التَّالِقِينَ لِلْمَيِّتَةِ

عَلَيْكَ سَلَامُ اللَّهِ يَا أُمَّةَ اللَّهِ بِنْتَ عَبْدِ اللَّهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَأَعْلَمِي بِأَنَّ هَذَا آخِرُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَ أَوَّلُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَ اعْلَمِي بِأَنَّكَ خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ وَصَلْتِ إِلَى دَارِ الْعَقْسَى الْأَبَدِيَّةِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ وَصَلْتِ إِلَى دَارِ الشُّرُورِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ وَصَلْتِ إِلَى دَارِ الْبَقَاءِ. وَ اعْلَمِي بِأَنَّ الْآنَ الْآنَ قَدْ يَتْرَقُ بِكَ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْأَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَ الْأَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، أَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَ آخَرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَافِي عَنْهُمَا وَ لَا تَحْزَنِي فَإِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمَنِ، سَائِلَانِ عِنْدَكَ وَ قَائِلَانِ لَكَ: مَنْ رَبُّكَ وَ مَنْ نَبِيُّكَ وَ مَا دِينُكَ وَ مَا إِمَامُكَ وَ مَا قِبْلَتُكَ وَ مَنْ إِخْوَانُكَ وَ مَنْ أَخَوَاتُكَ فَقُولِي فِي جَوَابِهِمَا بِلَفْظٍ فَصِيحٍ وَ لِسَانٍ صَرِيحٍ: اللَّهُ رَبِّي وَ مُحَمَّدٌ نَبِيِّ، وَ الْإِسْلَامُ دِينِي وَ الْقُرْآنُ إِمَامِي وَ الْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَ الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَانِي وَ الْمُؤْمِنَاتُ أَخَوَاتِي. فَأَعْلَمِي بِأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ الْقَبْرَ حَقٌّ وَ سُؤَالَ الْمُنْكَرِ وَ النَّكِيرِ حَقٌّ وَ الْحُشْرَ حَقٌّ وَ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ الْعِصْرَاطَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَ النَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَ فِيهَا نَعْبِدُكُمْ وَ مِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى. أَدْكُرِي الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتِ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ هُوَ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. اللَّهُمَّ ثَبِّتْهَا عَلَى الْجَوَابِ وَ أَنْظِقْهَا بِالصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ [اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَرِّدْ فِي إِحْسَانِهَا وَ إِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَاعْفِرْ لَهَا وَ ارْحَمْهَا وَ تَجَاوَزْ عَنْهَا]

(٣ دفعه) آمين. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

التَّلَقِينُ لِلْمَيِّتِ

عَلَيْكَ سَلَامُ اللَّهِ يَا عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَاعْلَمْ بِأَنَّ هَذَا آخِرُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَ أَوَّلُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَ اعْلَمْ بِأَنَّكَ خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ وَصَلْتَ إِلَى دَارِ الْعُقْبَى الْأَبَدِيَّةِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ وَصَلْتَ إِلَى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ وَصَلْتَ إِلَى دَارِ الْبَقَاءِ. وَ اعْلَمْ بِأَنَّ الْآنَ الْآنَ قَدْ يَنْزِلُ بِكَ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْأَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَ الْأَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، أَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَ آخَرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَفُ عَنْهُمَا وَ لَا تَحْزَنُ فَإِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمَنِ، سَائِلَانِ عَنْكَ وَ قَائِلَانِ لَكَ: مَنْ رَبُّكَ وَ مَنْ نَبِيُّكَ وَ مَا دِينُكَ وَ مَا إِمَامُكَ وَ مَا قَبْلُكَ وَ مَنْ إِخْوَانُكَ وَ مَنْ أَخَوَاتُكَ فَقُلْ فِي جَوَابِهِمَا بِلَفْظٍ فَصِيحٍ وَ لِسَانٍ صَرِيحٍ: اللَّهُ رَبِّي وَ مُحَمَّدٌ نَبِيِّي، وَ الْإِسْلَامُ دِينِي وَ الْقُرْآنُ إِمَامِي وَ الْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَ الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَانِي وَ الْمُؤْمِنَاتُ أَخَوَاتِي. فَاعْلَمْ بِأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ الْقَبْرَ حَقٌّ وَ سُؤَالَ الْمُنْكَرِ وَ النَّكِيرِ حَقٌّ وَ الْحَشْرَ حَقٌّ وَ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَ النَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَ مِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى. اذْكُرِ الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتَ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَا وَ هُوَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ عَلَى الْجَوَابِ وَ انْطِقْهُ بِالصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ [اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَرِّدْ فِي إِحْسَانِهِ وَ إِنْ كَانَ مُسِيئًا فَاغْفِرْ لَهُ وَ ارْحَمْهُ وَ تَجَاوَزْ عَنْهُ]

(٣ دفعه) آمين. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَالتَّابِعِينَ الْاٰخِيَارِ وَ الْاَبْرَارِ (رِضْوَانُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ).
 اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ الْحَاضِرُونَ! اتَّقُوا اللّٰهَ وَ اطِيعُوهُ اَوْصِيكُمْ عِبَادَ اللّٰهِ
 بِتَقْوَى اللّٰهِ، وَ اعْلَمُوا اَنَّ اِلَى اللّٰهِ الْمُنْتَهَى، وَ اَنَّهُ هُوَ اَمَاتٌ وَ اَحْيَا، اِنَّ
 هَذِهِ تَذْكِرَةٌ لِمَنْ يَخْشَى، وَ اِلَى اللّٰهِ الْمُنْتَهَى. (اعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ
 الرَّجِيمِ): «يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَ لَا بَنُونَ اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ»

الخطبة الثانية

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِلْاِيْمَانِ وَ الصَّلَاةِ وَ
 السَّلَامِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَاحِبِ الْفَضْلِ وَ الْاِحْسَانِ الْمُنَزَّلِ عَلَيْهِ فِي مُحْكَمِ
 كِتَابِهِ تَعْظِيمًا وَ تَكْرِيْمًا (اعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) «اِنَّ اللّٰهَ وَ
 مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوا
 تَسْلِيمًا».

اللّٰهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّمْ وَ بَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا
 مُحَمَّدٍ. يَا اللّٰهُ بِكَ تَحَمَّصْتُ (٣ دفعه) وَ بِعَبْدِكَ وَ رَسُوْلِكَ سَيِّدِنَا
 مُحَمَّدٍ (ﷺ) اسْتَجَرْتُ (٣ دفعه) اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ
 وَ الْمُسْلِمِيْنَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْاَمْوَاتِ اٰمِيْنَ.
 وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ.

(اعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ): «اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ
 الْاِحْسَانِ وَ اِتْيَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَ يَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ وَ النَّبْهِ
 يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ. وَ لَذِكْرِ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَ اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُوْنَ».

خُطْبَةُ الْجُمُعَةِ

الخطبة الاولى

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أضعافَ مَا حَمِدَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ كَمَا يُحِبُّ
وَيَرْضَى، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى مَنْ أَرْسَلَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ، كَلَّمَ
ذِكْرَهُ الذَّاكِرُونَ وَ غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْغَافِلُونَ كَمَا يَنْبَغِي وَ يَحْرَى، وَ
عَلَى آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أَزْوَاجِهِ وَ أَوْلَادِهِ الْبَرَّةِ التَّقَى وَ النَّقَى،
خُصُوصًا مِنْهُمْ عَلَى الشَّيْخِ الشَّفِيعِ، قَاتِلِ الْكُفْرَةِ وَ الزَّنَادِقِ، الْمَلْقَبِ
بِالْعَبِيقِ، فِي الْغَارِ الرَّفِيقِ الْأَمَامِ عَلَى التَّحْقِيقِ خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)
أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ). ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ،
عَلَى الْأَمِيرِ الْأَوَّابِ، زَيْنِ الْأَصْحَابِ، مُجَاوِرِ الْمُنْبَرِ وَ الْحِرَابِ، الْأَنَاطِقِ
بِالْحَقِّ وَ الصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ، أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ
تَعَالَى عَنْهُ). ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ الْمَتَّانِ، عَلَى الْأَمِيرِ الْأَمَانِ، حَبِيبِ
الرَّحْمَنِ، صَاحِبِ الْحَيَاءِ وَ الْإِحْسَانِ، الشَّهِيدِ فِي أَثْنَاءِ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ،
أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَانَ بْنَ عَفَّانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ). ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ
الْوَلِيِّ، عَلَى الْأَمِيرِ الْوَصِيِّ، ابْنِ عَمِّ النَّبِيِّ، قَالِعِ الْبَابِ الْحَيْبَرِيِّ، زَوْجِ
فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ بِنْتِ النَّبِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَسَدِ اللَّهِ الْغَالِبِ، عَلِيِّ بْنِ أَبِي
طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ). وَعَلَى الْأَمَامِينَ الْهَمَامِينَ السَّعِيدِينَ الشَّهِيدِينَ
الْمَظْلُومِينَ الْمَقْبُولِينَ، الْحَسْبِيِّينَ النَّسَبِيِّينَ، سَيِّدِي ثُبَّانِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ
قُرَّتِي أَعْيُنِ أَهْلِ السُّنَّةِ، الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا). وَعَلَى
الْعَمَمِينَ الْمُعْظَمِينَ الْأَسْعَدِينَ الْأَمَجَدِينَ، الْأَكْرَمِينَ عِنْدَ اللَّهِ وَ النَّاسِ،
حَمَزَةَ وَ الْعَبَّاسَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) وَعَلَى جَمِيعِ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ،

هَذَا الدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ فِي صَلَاةِ الْجَنَازَةِ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَّتَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا
وَذَكَرِنَا وَأُنثَانَا * اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ (هَا) [1] مَتَا فَآخِيهِ (هَا) عَلَى
الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ (هَا) مَتَا فَتَوَفَّاهُ (هَا) عَلَى الْإِيمَانِ * وَخَصَّ هَذَا
الْمَيِّتَ (هَذِهِ الْمَيِّتَةَ) بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّخْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ *
اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ (كَانَتْ) مُحْسِنًا (مُحْسِنَةً) فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ (هَا) وَإِنْ
كَانَ (كَانَتْ) مُسِيئًا (مُسِيئَةً) فَتَجَاوَزْ عَنْهُ (هَا) وَاقْبِهِ (هَا) الْأَمْنَ وَ
الْبُشْرَى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفَى * اللَّهُمَّ اجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ
الْجَنَانِ وَلَا تَجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) حُفْرَةً مِنْ حُفْرِ النَّيِّرَانِ * رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ
لِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ
وَمَنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

(1) Ako se radi o ženskoj dženazi, uči se navedeno u zagradi.

تَسْبِيحَاتُ التَّرَاوِيحِ

١ - سُبْحَانَ ذِي الْمَلَكُوتِ وَ الْمَلِكِ وَ الْمَلَكُوتِ، سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَ الْعَظَمَةِ وَ الْجَلَالِ وَ الْجَمَالِ وَ الْجَبْرُوتِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمَوْجُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمَعْبُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَنَامُ وَ لَا يَمُوتُ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ.

٢ - مَرْحَبًا، مَرْحَبًا، مَرْحَبًا يَا شَهْرَ رَمَضَانَ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ الْبَرَكَةِ وَ الْغُفْرَانِ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ التَّسْبِيحِ وَ التَّهْلِيلِ وَ الذِّكْرِ وَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ. أَوَّلٌ هُوَ آخِرٌ هُوَ ظَاهِرٌ هُوَ بَاطِنٌ هُوَ، يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ.

٣ - اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بَعْدَ كُلِّ دَاءٍ وَ دَوَاءٍ وَ بَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ كَثِيرًا.

٤ - يَا حَنَّانُ، يَا مَنَّانُ، يَا دَيَّانُ، يَا بُرْهَانَ، يَا ذَا الْفَضْلِ وَ الْإِحْسَانَ، نَرْجُو الْعَفْوَ وَ الْغُفْرَانَ وَ اجْعَلْنَا مِنْ عُتَقَاءِ شَهْرِ رَمَضَانَ، بِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ.

(1) Uči se prilikom početka klanjanja teravij namaza.

(2) Nakon 15. dana Ramazana umjesto riječi (Merhaba) uči se (Elveda).

(3) Uči se između teravij namaza.

(4) Ovo je dova koja se uči nakon teravij namaza.

اللَّهُمَّ حَرِّمْ شَعْرِي وَبَشْرِي عَلَى النَّارِ * وَأِظْلَنِي
تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّ عَرْشِكَ *

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ
فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ * اللَّهُمَّ اغْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ *

اللَّهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمِي عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُلُّ فِيهِ
الْأَقْدَامُ *

اللَّهُمَّ لَا تَطْرُدْ قَدَمِي عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَطْرُدُ
كُلَّ أَقْدَامٍ أَعْدَائِكَ * اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْيِي مَشْكُورًا
وَذَنْبِي مَغْفُورًا وَعَمَلِي مَقْبُولًا وَتِجَارَتِي لَنْ تَبُورَ *
سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ * أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ

بِسْمِ اللَّهِ الْعَظِيمِ * وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ
الْإِسْلَامِ * وَعَلَى تَوْفِيقِ الْإِيمَانِ * الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
جَعَلَ الْمَاءَ طَهُورًا * وَجَعَلَ الْإِسْلَامَ نُورًا *

اللَّهُمَّ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ كَأْسًا لَا
أَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا * اللَّهُمَّ ارْحِنِي رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَ
ارْزُقْنِي مِنْ نَعِيمِهَا * وَلَا تُرْحِنِي رَائِحَةَ النَّارِ *

اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي بِنُورِكَ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهُ
أَوْلِيَاءِكَ وَلَا تُسَوِّدْ وَجْهِي بِذُنُوبِي يَوْمَ تَسْوَدُّ
وُجُوهُ أَعْدَائِكَ اللَّهُمَّ اعْطِنِي كِتَابِي يَمِينِي وَ
حَاسِبْنِي حِسَابًا يَسِيرًا * اللَّهُمَّ لَا تُعْطِنِي كِتَابِي
بِشِمَالِي وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي وَلَا تُحَاسِبْنِي
حِسَابًا شَدِيدًا *

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهِدُكَ ○ وَنُؤْمِنُ
بِكَ وَنُؤْتِبُ إِلَيْكَ ○ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ ○ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ
كُلَّهُ نَشْكُرُكَ ○ وَلَا نَكْفُرُكَ ○ وَنُحْمَلُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَجْعُرُكَ ○

اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَعْبُدُكَ وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ ○ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنُحْفَدُ ○
نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ ○ إِنْ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ ○

أَمِنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَيْتُ كِتَابَهُ وَكُتِبَ بِهِ وَرُسُلُهُ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَبِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَسَرَّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَبِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ○
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ○ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ○ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ○ وَتَعَالَى
جَدُّكَ ○ وَجَلَّ شَأْنُكَ ○ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ ○

الْحَيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ○ السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ○ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ○ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ○ وَأَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ○

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ○ كَمَا صَلَّيْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ○ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ○ كَمَا بَارَكْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ○ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

HAKİKAT KİTABEVİ, INC. RASPOLAŽE SA SLJEDEĆIM KNJIGAMA

NA BOSANSKOM JEZIKU:

- 1- Iman i Islam, 128 str.
- 2- Odgovor Neprijatelju Islama, 144 str.
- 3- Knjiga o Namazu, 192 str.
- 4- Nije Mogao Odgovoriti, 432 str.
- 5- Put Ehl-i Sunneta, 128 str.
- 6- Ispovijesti Jednog Engleskog Špijuna, 144 str.

NA ENGLISKOM JEZIKU:

- 1- Endless Bliss I, 304 pp.
- 2- Endless Bliss II, 400 pp.
- 3- Endless Bliss III, 336 pp.
- 4- Endless Bliss IV, 432 pp.
- 5- Endless Bliss V, 512 pp.
- 6- Endless Bliss VI, 352 pp.
- 7- The Sunni Path, 128 pp.
- 8- Belief and Islam, 128 pp.
- 9- The Proof of Prophethood, 144 pp.
- 10- Answer to an Enemy of Islam, 128 pp.
- 11- Advice for the Muslim, 352 pp.
- 12- Islam and Christianity, 336 pp.
- 13- Could Not Answer, 432 pp.
- 14- Confessions of a British Spy, 128 pp.
- 15- Documents of the Right Word, 496 pp.
- 16- Why Did They Become Muslims?, 304 pp.
- 17- Ethics of Islam, 240 pp.
- 18- Sahaba 'The Blessed', 384 pp.
- 19- Islam's Reformers, 320 pp.
- 20- The Rising and the Hereafter, 112 pp.
- 21- Miftah-ul-janna, 288 pp.
- 22- Book of Namâz, 240 pp.
- 23- O Son, 352 pp.

NA NJEMAČKOM JEZIKU:

- 1- Islam, der Weg der Sunniten, 128 Seiten
- 2- Glaube und Islam, 128 Seiten
- 3- Islam und Christentum, 352 Seiten
- 4- Beweis des Prophetentums, 160 Seiten
- 5- Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten
- 6- Islamische Sitte, 288 Seiten

NA FRANCUSKOM JEZIKU:

- 1- L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.
- 2- Foi et Islam, 160 pp.
- 3- Islam et Christianisme, 304 pp.
- 4- L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.
- 5- Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.
- 6- Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.